

D28574

༡༡། །ཡ་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྐྱ་ཕྱེད་བརྒྱ་བ་
 སྒོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ལྷན་གྲུབ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཆོན་ནམ་བཞུན་
 འཛིན་འཕྲིན་ལས་འཛིགས་མེད་ཆོས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་མཆོག་
 གི་སྤྱད་ཕྱོགས་ཀྱི་མཛད་འཕྲིན་གཙོ་བོར་བཤེས་པ་
 བདེན་པའི་རང་མདངས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་
 ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །

Family portrait, 1930s

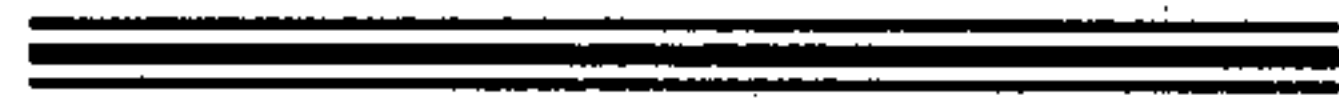

ལོད་ཀྱི་དཔེ་མཛད་ཀྱི་ཡོད་པ་།
Hist No. 1153
Acc. No. 28574

༡༡། །ལྟོན་གཟིགས་པ་ཆ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྤྱི་ཐོབ་བཅུ་བ་
སྒོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ལྷན་གྲུབ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཆོན་ནམ་བཞུན་
འཛིན་འཕྲིན་ལས་འཛིགས་མེད་ཆོས་ཀྱི་དབང་ཕུག་མཆོག་
གི་སྤྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་མཛད་འཕྲིན་གཙོ་བོར་བཞུགས་པ་
བདེན་པའི་རང་མདངས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་
ཞེས་བྱ་བཞུགས་སོ། །

རྗེས་དྲན་གྱི་སྒྲིག་ཆོགས་ཚུང་གིས་འགྲེམས་སྤེལ་བྱས།

ཡགོང་ས་ཡ་རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་ཕྱེང་བཅུ་བཞི་བ་ཆེན་པོ་མཆོག་ལ་སྐྱེ་
ཆེ་ཞབས་པད་བརྟན་པའི་གསོལ་འདེབས་དང་། ཡ་ཀུན་གཟིགས་
པའ་ཆེན་སྐྱེ་ཕྱེང་བཅུ་བ་མཆོག་དགོངས་པ་རྫོགས་ནས་ལོ་ངོ་བཅུ་
འཁོར་བའི་རྗེས་དྲན་གྱི་སྒྲིག་ཆོགས་ཚུང་གིས་འགྲེམས་སྤྲེལ་བྱས།

ཕྱི་མ་སྒྲིག་ཆོགས་ཚུང་།

འགན་འཛིན།	རྟོར་གཙང་འཛིགས་མེད།
འགན་འཛིན་གཞོན་པ།	རབ་གསལ།
ཆོགས་མི།	དམ་ཆོས་དཔལ་བཟང་།
	ལྷ་མོ་སྐྱབས།
	དགེ་འདུན་བསོད་ནམས།

དཔར་ཐངས་དང་པོ། ཟ࿳་ལོ་༡༩༩༩ ཟ࿳་དང་པོ།

དེབ་གྲངས། ༡--༣,༠༠༠

རྒྱ་རྩིས་སྤྲེལ།

སྒྲིལ་གྱི་ཐུང་།

༡༡། །ཡུལ་གཞིགས་པར་ཆེན་སྐྱེས་ཐུང་བ་ཡེ་ཐུན་སྒྲིལ་བཟང་འབྲེན་ལས་སྐྱེན་
གྲུབ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཆོན་མཆོག་ནི། སྐྱེ་ཆེ་ཁྱེ་ལ་ཐོ་ཐོད་བསྟན་སྲིད་མི་རིགས་དང་བཅས་
པའི་ཆེད་སྒྲོས་བཏང་གནང་བའི་རྒྱལ་ཆེན་གྱི་རྒྱལ་གཅེས་དཔའ་ཐོ་ཞིག་དང་། ཡུལ་
དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་བཀའ་དགོངས་ཉམས་བཞེས་གནང་མཁན་གྱི་མཆོན་དོན་
མཚུངས་པའི་གཞིས་ལུས་ཐོད་མི་དམངས་ཀྱི་མགོན་སྐྱབས་སྒྲ་ན་མ་མཆོས་པ་ཞིག་ཡིན།

ཁོང་གིས་མི་སྲིད་ལས་རིང་དུ་འདས་པའི་རྒྱ་དམར་དཔུང་ཆོགས་ཀྱི་སོ་བར་ནས་
རྒྱས་མེད་བྱངས་བད་དུ་ལུས་པའི་ཐོད་མི་རིགས་ཀྱི་དབྱུགས་རྒྱུན་སྒྲིབ་ཆེད་“ཀྱང་གོ་གྲང་
ཁན་དང་ལ་དགའ་ཞེན་དང་། མེས་རྒྱལ་ལ་དགའ་ཞེན། རང་གི་མི་རིགས་ལ་དགའ་
ཞེན། རང་གིས་དད་མོས་བྱེད་པའི་ཆོས་ལུགས་ལ་དགའ་ཞེན།” ཞེས་དགའ་ཞེན་ནམ་
བཞིའི་དར་ཆ་མཐོན་པོར་བསྐྱེད་ཏེ་ཐོད་རང་གི་སྐད་ཡིག་དང་གོམས་གཤིས། དེ་མིན་
རིག་གཞུང་ཁག་སོགས་སྤང་སྒྲིབ་གནང་ཐབས་མཛད་པ་མ་བཟད། “རྒྱལ་བསྟན་ཡང་
དར་”གྱི་མེ་རོ་མང་ནས་གསོས་གིང་། ལྷོགས་པ་བས་འདོད་དང་སྒྲོམ་པ་ཁྱེ་འདོད་ཀྱི་
ཆོས་ལུགས་ལ་དད་འབྲེང་ཆེ་བའི་ཐོད་རྒྱུ་ཆེའི་མི་དམངས་ཀྱི་རེ་འབྲས་བསྐྱེད་སྤྲོད།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་གོང་འཁོད་འབོད་ཆོག་འོག་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་
 དུ་སློབ་གྲ་གསར་འཛུགས་དང་སློན་ཁང་གསར་ཀྱག་ ཆོས་སློ་གསར་འབྱེད་བཅས་ཀྱི་
 ལམ་ཕྱན་བཏོད་དེ་གཞིན་སྐྱེས་ཤེས་ཡོན་ཅན་འབོར་ཆེན་བསྐྱེད་བསྐྱང་དང་། གནས་
 སྐབས་རིང་ནད་པས་སློན་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་ཅིང་། ཆོས་པས་ཕྱིར་བ་འཛིན་ཆོག་པའི་རང་
 དབང་དང་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་ཉི་ཅེ་བསུས་པ་མ་ཟད། རྒྱ་དམར་གྱིས་བོད་བཙན་བཟུང་བྱས་
 པ་ནས་བཟུང་ཆབ་སྲིད་ལས་འགུལ་སྤྱ་མང་གི་རྒྱུ་ནག་ཁྲིད་ཉེས་མེད་མུན་བྲིམས་སུ་
 འཕངས་པའི་བཙོན་པ་བརྒྱ་སྟོང་སྟོང་གོལ་དང་དཀར་འདོན་དག་སེལ་ངང་‘མི་ཡུལ་ནས་
 མེའི་འཆོ་བར་རོལ་ཆོག་པའི་’སྤྱོན་བར་གྱི་ཉི་མ་དྲངས་པ་ཡིན། དེར་བརྟེན་བོད་ནང་
 གུ་ཡངས་ཀྱི་སྤང་བ་ཕྱ་མོ་ཙམ་བྱུང་བ་དེ་ཡང་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་བྱངས་ཁྲག་དང་
 སྤྱོན་ཆབ། དཀར་སྤྱག་ཆད་མེད་ཀྱིས་ཉོས་པ་ཡིན་ཞེས་བཤད་ནའང་མི་འཆོམ་པ་གང་
 ཡང་མེད།

ལར་ནས་རྒྱ་ནག་དམར་ཕྱོགས་པའི་གདུག་རྩུབ་ཀྱི་སྐུར་ཁ་རྩ་བ་ནས་མ་བྱངས་
 ཤིང་། ཕྱི་རོལ་རང་དབང་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་ཆོས་གུ་ཡངས་རང་དབང་འོག་བོད་ཞིན་
 ཆེ་མདོག་སྟོན་མཁན་རང་རིགས་ཉུང་ཤས་ཀྱིས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་གསུང་བཤད་
 ཁག་ཏུ་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ལ་བསྟོན་བསྐྱགས་གནང་འདུག་ཅེས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཉེས་པ་གསལ་
 པ་དེ་རིགས། དོན་དངོས་སུ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་དང་ཉམས་སྦྱོང་གིས་ཐོངས་པའི་ཅི་ལ་
 ཟུང་གི་བརྗོད་ཚུལ་འབའ་ཞིག་ལས་མ་འདས།

ང་ཚོས་ད་རེས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་ཚོས་ཕྱོགས་ལ་གསན་བསམ་མཛད་
 ཚུལ་དང་། དབང་ལུང་མན་ངག་གི་གདམས་པ་ཅི་མཐོས། སྐྱི་རིམ་བརྟན་བཞུགས།
 ཕུག་མོ་ལུང་བསྟན་སོགས་ཡོངས་གྲགས་མཛད་ནམ་གྱི་བྱད་ཚོས་ཚང་མེན་ལ་འབད་པ་
 ཆེར་མ་བྱས་པར། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་བོད་མི་རིགས་རིག་གཞུང་དང་བཅས་པར་
 བརྩེ་ཞེན་འགོག་མེད་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསྐྱངས་ཏེ་སྐྱོ་སྒྲོག་སྒྲོས་བཏང་གིས་རྩ་མ་བཟན་བོད་པའི་
 རོན་དུ་སྐྱོང་ལ་ཆད་མེད་བསྐྱོན་གནང་མཛད་པའི་སྤྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་མཛད་ནམ་གཅོར་འདོན་
 བྱས་པའི་ཁྲལ་ལགས་ཀྱང་། སྤྱིར་བཏང་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་གསུང་བཤད་ཡིག་ཆ་ཉུང་
 བས་ཤིག་ལས། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་བོད་མི་རིགས་འདི་ཁོ་ནའི་རོན་དུ་རྒྱ་ནག་དམར་
 གཞུང་མགོ་གཙོ་ཁག་དང་འཛིང་མོ་ཇི་སྟེད་ཅིག་གནང་བའི་ཡིག་ཆ་ཕལ་ཆེ་བ་རྒྱ་གཞུང་
 གི་ནང་ཁྲལ་གསང་ཉར་བྱས་སྟབས་དཔུད་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་ཤིན་ཏུ་ནས་ཀྱང་དཀོན་པ་དང་
 གཅིག་རྒྱ་དམར་གྱིས་གསར་གནས་བརྒྱད་ལམ་ཁག་དང་། དཔར་སྐྱོན་ལས་རིགས་
 ཁག་སྟེར་སྟོམ་དམ་དྲག་འོག་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་མཛད་འབྲེན་གྱི་ཁྱིམ་ཕྱིར་གནས་
 ཚུལ་རག་སོན་མ་བྱུང་བ་དང་གཉིས། ཟླ་ངོ་གཅིག་ལྟག་ཅུ་ལས་དུས་ཚོད་མ་བྱུང་སྟབས་
 ཅོམ་སྒྲིག་གི་དུས་ཡུན་ཆེས་ཤིན་ཏུ་བྱུང་བ་དང་གསུམ། ཅོམ་སྒྲིག་པ་ཚང་མར་ཉིན་རེའི་
 ལས་ཁུངས་ཀྱི་ལས་བྲེལ་ཆེ་བས་སྤྱི་དགོང་ཞོར་སྐབ་ཁོ་ན་ལས་དུས་ཚོད་ཡོངས་ཇོགས་
 འདི་ཐོག་གཏོང་མ་བྱུང་པ་དང་བཞི་སྟེ། འགལ་རྒྱུན་དུ་བབྱང་རུང་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་འདི་དག་
 དང་། ལྷག་དོན་ངེད་ཅག་ལ་ཆེས་རྩ་ཆེ་དོན་ཆེའི་མཛད་ནམ་འདི་འདྲ་ཅོམ་སྒྲིག་བྱེད་

པའི་མྱོང་བྱང་རྒྱས་མངའ་ཞན་ཞིང་། སྤྱེས་སྤྱངས་ཀྱི་ཤེས་སྟོབས་དམན་པ་བཅས་ཀྱིས།
 ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གི་སྤྱིད་སྤྱོད་ཀྱི་མཛད་ནམ་ཆ་ཆང་ཞིང་དོན་མ་ནོར་བ། རྒྱ་ཆེའི་
 རྟོག་མཁན་ནམས་ཀྱི་ཐུགས་རེ་ཇི་བཞིན་བསྐྱང་ཐུབ་པའི་གདེང་སྟོབས་ཕྱ་མོ་ཙམ་ག་ལ་
 མངའ་ཡང་། རྗེས་དྲན་གྱི་སྤྱིག་ཆོགས་ཁུང་གི་ཆོགས་གཙོ་བཀའ་བྱུང་ཨ་ལགས་འཇིགས་
 མེད་རིན་པོ་ཆེས་གཙོས་པའི་ཆོགས་མི་ཡོངས་ཀྱིས་ལས་འགན་འདི་བཞིན་དེད་ཅག་ལ་
 བབ་དོ་བྱུང་འབབ་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བསྐྱོན་ནས་མཛོ་ཁལ་རི་དོང་གིས་མི་ཁྱར་མཐུ་མེད་བྱུང་སྟབས།
 རོར་འཕུགས་ཀྱི་སྐྱོན་ཇི་སྟེད་ཅིག་འབྱུང་སྤྱིད་ན། ང་ཆོའི་ལས་དོན་འདི་གོམ་པ་དང་པོ་
 ཉིད་ཡིན་སྟབས་འཇོམས་ཟོན་མེད་པའི་དགོངས་འཆར་རིན་ཐང་ཅན་ལྷུག་སྟེལ་གནང་
 ཆོ། རྗེས་སོར་ཀྱན་གཟིགས་བཀའ་དྲིན་ཅན་མཆོག་གི་མཛད་རྗེས་ཆ་ཆང་བཞིག་འབྱུང་
 བའི་གསོས་སྒྲན་དུ་འགྱུར་རྒྱ་གདོན་མི་བ་ན་དེ་ལུགས་དགོངས་རོལ་དུ་མངའ་བ་ཞུ།

ལས་དོན་འདིའི་མགོ་མཇུག་བར་གསུམ་དུ་རྒྱ་ཆ་མཁོ་འདོན་དང་ཐབས་ལམ་
 རྒྱས་སྟོན། ཞུ་དག་ཙོམ་སྤྱིག་བཅས་ལ་རྒྱབ་རོགས་སྒྲན་ངེས་གནང་མཁན་རྗེ་བཙུང་རྒྱལ་
 ལགས་དང་། བཀྲ་ཤིས་རྒྱ་མཆོ་ལགས། བཀྲ་ཤིས་དོན་གྲུབ་ལགས་བཅས་ལ་དམིགས་
 བསལ་གྱིས་ཐུགས་རེ་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན། །

ཙོམ་སྤྱིག་ཆོགས་ཁུང་གིས།

བོད་རྒྱལ་ལོ་༡༩༩༥ ཟ࿳་ལོ་༡༩༩༩ ལོའི་ཟ࿳་༡ ཆེས་པ་ ཉིན།

== དཀར་ཆག ==

གང་དུ་སྐྱུ་བལྟམས་པ་དང་ཡང་སྤྱད་ངོས་འཛིན།	༡
སྐྱུ་རྒྱུ་དུ་ལྟག་པའི་ཀུན་གཟིགས་པའུ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ།	༣༠
ཡིག་འབྲུ་བྲི་བདུན་གྱི་སྟན་ལྷའི་སྤྲེལ།	༣༠
ཡིག་འབྲུ་བྲི་བདུན་གྱི་སྟན་ལྷའི་ནང་དོན།	༣༧
མ་ཉེས་ཁག་གཡོག་དང་སྐྱུ་སྦྱང་མནར་གཅོད།	༥༩
ལོ་དགུ་དང་ཟླ་བརྒྱད་ལྟག་གི་མུན་དོང་གི་བཙོན་པ།	༦༧
ཀུན་གཟིགས་མཆོག་བཙོན་གྲོལ་ཐོབ་རྗེས།	༧༣
གསང་ཡུམ་ཁབ་དུ་བཞེས་པ།	༧༧
བཙོན་གྲོལ་བོད་གཞུང་གི་སྐྱུ་ཚབ་ལྟ་སྟོར་ཐེངས་དང་པོ།	༧༧
མདོ་སྤྱད་བྲང་རྒྱུད་དུ་ཆིབས་བསྐྱར།	༩༡
ཟླ་བྲང་བཀྲ་གིས་འབྲེལ་དུ་ཆིབས་བསྐྱར།	༧༡
བཙོན་གྲོལ་བོད་གཞུང་གི་གྲོས་ཚོལ་སྐྱུ་ཚབ་ཆོགས་པ།	༧༥
བཙོན་གྲོལ་ཐོབ་རྗེས་བོད་དབུས་ཁུལ་དུ་འཆམས་གཟིགས།	༡༠༠
སྤར་ཡང་མདོ་སྤྱད་ཁུལ་དུ་ཆིབས་བསྐྱར།	༡༠༣

མདོ་སྐད་རྩ་ཡུལ་ཕྱོགས་སུ་ཆིབས་བསྐྱར།	༡༠༩
ཁམས་མདོ་སྐད་ཁུལ་དུ་ཆིབས་བསྐྱར་ཐངས་དང་བོ།	༡༡༤
རྩ་དག་ཉེན་སྲོལ།	༡༡༩
མདོ་སྐད་དཔའ་རིས་ཕྱོགས་སུ་ཆིབས་བསྐྱར།	༡༢༠
རྩ་ས་ཚོད་སྐྱེད་ཐང་གནང་བའི་གསུང་འཕྲིན།	༡༢༩
ལྟ་ལྟ་སྲོན་ལམ་ཆེན་མོ་བསྐྱར་གསོ།	༡༣༠
སྐར་ཡང་མཆོ་སྲོན་དུ་ཆིབས་བསྐྱར།	༡༣༦
ཁམས་ཆབ་མདོ་དང་རྒྱལ་ཐང་སོགས་སུ་ཆིབས་བསྐྱར།	༡༤༠
ཡིག་འབྲུ་བྲི་བདུན་ཐངས་གཉིས་པ།	༡༤༣
སྐར་ཡང་མཆོ་སྲོན་ཆིབས་བསྐྱར།	༡༥༧
ཐོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནས་ཟེར་བའི་མཛད་སྒོར་ཕྱོགས་པ།	༡༦༩
མཆོད་ཁང་གར་བཀྲ་ཤིས་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་མཛད་སྒོ་བསྐྱེད་པ།	༡༧༣
ཆེས་མཐའ་མའི་བཀའ་སྲོལ།	༡༧༧
དགོངས་པ་ཞི་དབྱིངས་སུ་ཐིམ་ཚུལ་བསྟན་པ།	༡༩༡

༡༥ ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་སྐུ་ཕྱེང་བཅུ་པ་མཆོག་

གང་དུ་སྐུ་བཏུམས་པ་དང་ཡང་སྤྱད་ངོས་འཛིན།

༡༥། ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྐུ་ཕྱེང་བཅུ་པ་སྒོ་བཟང་འཕྲིན་
ལས་ལྷན་གྲུབ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཆོན་ནམ་བཏུན་འཛིན་འཕྲིན་ལས་འཛིགས་མེད་ཆོས་ཀྱི་
དབང་ཕྱག་མཆོག་ནི་མདོ་སྤྱད་བེས་མདོ་ཁྲལ་གྱི་མ་རུ་ཞེས་པའི་ས་མ་འབྲོག་གི་གྲོང་ཆོ་
ཞེག་དུ་བེས་མདོ་དཔོན་རབས་༡༡ པ་ཡབ་གུར་མགོན་ཆོ་བཏན་དང་ཡུམ་བསོད་ནམས་
སྒོལ་མ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ས་སྟག་ལོའི་དོར་ཟླ་དང་པོའི་ཆོས་གསུམ་
(སྟེ་ལོ་༡༩༣༤།༣༡༣༩) ཉིན་སྐུ་འཁྲུངས་གིང་། ཐོག་མའི་མཆོན་ལ་མགོན་པོ་ཆོ་བཏན་
ཞེས་གསོལ།

བེས་མདོ་དཔོན་ཆང་ནི་ས་སྐྱའི་འཁོན་རིགས་ལས་མཆེད་པར་གྲགས་གིང་། འགྲོ་
མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པའི་སྐུ་དུས་སུ། ས་སྐུ་བ་ཨ་བཏན་ཟེར་བ་ཞེག་གནས་འདིར་
ཕེབས་པར་ཡུལ་མེས་དཔོན་དུ་བཀྱར་ཅིང་བྱིམ་གཞིས་ཆགས་པས། བེས་མདོ་དཔོན་
ཆང་དང་ཁོངས་གཏོགས་གྲོང་བདུན་རིམ་གྱིས་འཕེལ་བར་བཤད་ལ། བེས་མདོ་དཔོན་
ཆེན་གྱི་འཛིན་སྐྱོང་ལམ་སྒོལ་ཡང་ད་བར་ས་སྐྱའི་ལྷགས་ལྟར་དཔོན་ཆང་ནས་སྒར་བ་བསྐོ་
གཏོང་བྱེད་ཅིང་། གལ་སྤྱད་མགོན་པོ་ཆོ་བཏན་པའ་ཆེན་ཡང་སྤྱད་དུ་ངོས་འཛིན་བསྐྱུངས་

མེད་པ་ཡིན་ན། ཁོང་གིས་བེས་མདོ་སྐར་བའི་མཆོན་གནས་བཞེས་རྒྱུར་ངེས་ཞེས་ཀྱང་
འབྱུང་།

མགོན་པོ་ཆེ་བཟན་འབྲུངས་ཏེ་དགྲུང་ལོ་གཅིག་ཙམ་ནས་བཟུང་སྟུན་མནར་གྱིས་
རྒྱུན་རིང་གཟེར་ཞིང་། དགྲུང་ལོ་གསུམ་སྟེང་སྐྱེ་འདེལ་ལ་ཁད་ཀྱི་སྟུན་གཞི་ཕྱི་མོ་ཞེས་
པོག་སྟེ་སྟུན་གདུགས་ཅི་བྱས་ཀྱང་མ་ཡན་སྟབས། བེས་མདོ་དཔོན་ཆང་གི་ཉེ་ཆོན་སྤྱང་
བཀྲ་ཤིས་འབྲེལ་གྱི་ཨ་ལགས་སྤྱོད་འཛིགས་མེད་འབྲེན་ལས་རྒྱ་མཚོར་ལུང་བཟླ་གཞུགས་
པར། དགོན་པར་བསྐྱེལ་ནས་རབ་དུ་བྱུང་དགོས་པའི་ལུང་བསྟན་ཐེབས། ཡིན་ནའང་
དཔོན་ཆང་ལ་བྱལ་འཛིན་མེད་པར་བྱའི་སྐྱེས་དེ་རབ་དུ་བྱུང་མ་སྟོབས་ནའང་། ནད་
གཞི་ལས་ཐར་ཐབས་སུ་དགོན་པར་མི་བསྐྱེལ་ཀ་མེད་བྱུང་། དེ་ལྟར་དགྲུང་ལོ་དྲུག་བར་
ཆོས་ཞུགས་མ་གནང་བར་སྐྱེ་ཆས་བཞེས་བཞིན་བེས་མདོ་དགོན་པར་བཞུགས་པས་སྟུན་
མནར་ལས་ཡོངས་སུ་གྲོལ་འདུག

ལྷགས་སྐྱེལ་(༡༧༩༡) ལོར་སྐྱེ་འབྱུང་བྱམས་པ་སྤྱིང་དུ་ཡོད་པའི་ནང་སྤང་གིས་
པཎ་ཆེན་སྐྱོགོང་མའི་ཡང་སྤྱིང་བཙུང་འཆོལ་འགོ་འཇུགས་ཀྱིས། ཨ་ལགས་སྤྱོད་རིན་
པོ་ཆེ་སོགས་ལ་བཟླ་གཞུགས་པུ་ལ་དོན་བཞིན་མདོ་སྐར་གྱི་ས་ཁུལ་སོ་སོར་ཡང་སྤྱིང་འཆོལ་
མཁན་ཁག་བགོས་ཀྱིས་བཏང་བ་དང་། ༡༧༩༣ ལོར་འོས་གཞི་བྱེད་ཀྱི་བཙུང་ཆོད་
པ་བཞིན། དེའི་ནང་ནས་བྱེད་ཀྱི་འོས་སྐྱེལ་དུ་བགོད་དེ་མཆོད་རྟེན་སྤྱིང་ལུང་རིགས་
རྒྱ་མཚོ་རྟགས་མཆོན་ལེགས་ཙམ་བྱུང་སྟེ་གདུགས་འཁེལ་ཉེའི་མཆོམས་ནོར་བའི་མཆོན་

མ་ལྟ་བུས་ཁོང་སློབ་བྱར་དུ་གཤེགས། དེ་ནས་འབྲུངས་ཡུལ་སོ་སོར་བསྐྱལ་བའི་ཁྱེའུ་
གཞན་ལྟ་ཡང་བསྐྱར་སྐྱེ་འབུམ་དུ་གདན་ཁྱས་ཐོག་སྐྱོ་གོང་མའི་ཉེར་སྤྱད་ངོས་འཛིན་
སོགས་ཀྱི་བདག་པ་སློན་དུ་སོང་སྟེ། གསེར་སྤྲོད་ཆེན་མོའི་མདུན་བཞག་བསྐྱེལ་བར་
བེས་མདོ་མགོན་པོ་ཆེ་བདེན་ཤེབས།

༡༧༩༩ ལོར་ནང་སྐང་གིས་བོད་གཞུང་ལ་སྙན་གསུང་ཁྱས་ཏེ། ༡་ཀྱུལ་བ་
རིན་པོ་ཆེས་བདག་དཔྱད་གནང་སྐྱོང་ཡོང་བའི་གསོལ་འདེབས་དང་། དེ་མཚུངས་སུ་
གོ་མིན་ཏང་ལ་ཡང་སྤྱད་བཅད་འཆོལ་གྱི་གནས་ཚུལ་སྙན་ཁྱེ་ཡུལ་འདུག བཀའ་ཤག་
གིས་ལི་ཐང་དུ་ཆེ་རིང་དོ་རྩེ། ཀུན་བདེ་སྤྲོད་སྤྲོད་ཁོངས་དཔའ་བོད་རྫོང་དུ་ཆ་བ་དཔའ་
བོད་ཟེར་བའི་འོས་སྤུལ་གཉིས་བཅད་འཆོལ་དང་འབྲེལ། མགོན་པོ་ཆེ་བདེན་བཅས་འོས་
སྤུལ་གསུམ་ལྟ་སར་གདན་ཁྱས་ཀྱིས་ངོས་འཛིན་མཛད་ཀྱི་ཞེས་ནང་སྐང་ལ་བདེ་ཁྱབ་སྤུལ་
ཀྱང་ནང་སྐང་གིས་ཡོངས་འཛིན་ཡུར་སྤྱོད་རིན་པོ་ཆེ་དང་རྣ་སྤྲོད་རིན་པོ་ཆེ་རྣམ་གཉིས་
ཀྱིས་ཐུགས་བདག་དང་། གནས་ཚུང་སྤྱན་འདྲན་བཅས་སུ་མགོན་པོ་ཆེ་བདེན་ཡང་སྤྱད་
དུ་ངོས་འཛིན་བསྐྱངས་ཡོད་ཚུལ་སོགས་ཀྱི་མཆན་བགྲངས་ཏེ་བཀའ་ཤག་གི་དགོངས་ཚུལ་
ཁས་ལེན་ཁྱས་མི་འདུག ནང་སྐང་གིས་ད་དུང་ནན་ཅིན་དུ་བཙུགས་པའི་པཌ་ཆེན་དོན་
གཅོད་ཁང་གི་འགན་འཛིན་ཅི་འཇིགས་མེད་ཅན་ཀྱི་ནག་གོ་མིན་ཏང་གི་སྤྱད་སློན་སོགས་
ཐུག་འཕྲད་ཀྱིས་ཡང་སྤྱད་ཆོག་མཆན་གནང་བའི་རེ་བ་ཁྱས། གོ་མིན་ཏང་གིས་“ཡང་
སྤྱད་གཏན་འཁེལ་གྱི་ལས་དོན་འདི་ལྟར་སྤུལ་ལམ་ལུགས་དང་མ་མཐུན་ན་མི་འགྲིག་ཅིང་།

.....པོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དོན་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པར་བརྟེན། པོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བདག་
 པོས་ཞལ་བཞེས་ཐོབ་ཐབས་བྱུང་ཆེ་འགྲིག་འབྲས་ལས། ༥་ལྟ་འཕྲལ་དུ་ཐག་གཅོད་ཞུ་
 མ་འོས་པ་དང་། སྡོན་ལ་ལྟ་སའི་རྒྱལ་ཆབ་སྟག་བྲག་ལ་ཏར་འཕྲིན་ཕུལ་རྟེ། ཏར་ལན་
 འཕྱོར་མཆོམས་བསྐྱར་དུ་ཞིབ་འདུག་བྱ་རྒྱུ་” ཞེས་ནང་སྒྲུང་ལ་ལན་གསལ་སྤྱད་འདུག་
 ཡིན་ནའང་སྐབས་དེའི་ནང་སྒྲུང་མཐོ་རིམ་ལས་བྱེད་རེ་འགའི་བྱེད་བབ་ནི་རྒྱས་ལོན་དཀའ་
 བ་ཞིག་སྟེ། ཁོ་ཆོས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་པོད་གཞུང་ལ་ཡང་སྤྱི་གཏན་འབེབས་གནང་
 ཐབས་ཞུ་བསྐྱལ་དང་། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་རུལ་སྤངས་རྒྱས་མེད་དུ་གྱུར་པའི་རྒྱ་ནག་
 གོ་མིན་ཏང་སྤྱི་གཞུང་ལ་ཡོད་ཆད་སྒྲོས་བཏང་གིས་འབྲེལ་གཏུགས་ཅི་ཐུབ་བྱེད་བཞིན་
 ཡོད་ལ། འབྲེལ་ལམ་བྱེད་ལུགས་བྱེད་སྒྲུངས་དེ་དག་ཀྱང་གིན་དུ་ཐ་སྦྱོའི་ལས་འབའ་
 ཞིག་དུ་སྒྲུང་།

ཡང་སྤྱི་བྱི་འདོན་ནར་ལུས་སུ་གྱུར་པར་དངངས་འཆབ་སྒྲིབ་གསལ་ཡོད་པ་ཁག་
 མེད་ནའང་། ༥་གོ་སྦྱོན་ཁེ་ཉེན་གྱི་དབྱེད་མི་ཆོད་པར་གཡམ་རྒྱག་དོབ་མཆོངས་རྒྱག་
 པ་འདི་རིགས་ནི་ཡོད་སྦྱོ་གཞི་ལས་མ་འདས།

༡༩༩༩ལོའི་དོར་ལྷ་དང་པོའི་ཆེས་ཉིན་ཚུང་སྤུལ་རིན་པོ་ཆེ་བེས་མདོ་ནས་
 སྤྱི་འབུམ་དུ་གདན་འདྲན་ཞུས། ཆེས་ལྔ་ཉིན་སྤྱི་འབུམ་དུ་ཡོད་པའི་ནང་སྒྲུང་གི་བཀྲ་
 བེས་ཁང་གསར་དུ་བྱི་འདོན་གྱི་མཛད་སྒྲིབ་གནང་ཞིང་། དོར་ལྷ་བཞི་བའི་ཆེས་ཉིན་ཉིན་
 སྤྱི་འབུམ་བུམས་པ་སྤྱིང་གི་ཆོགས་ཆེན་དུ་ཨ་ལགས་སྤྱི་ཁོ་རིན་པོ་ཆེས་མཁན་པོ་མཛད་

དེ་སྐྱུ་ལ་བཙུའི་དབུས་སུ་དག་ཚུ་ལ་གྱེ་སྒྲིམ་པ་ལུ་ཏེ་མཆན་ལ་སྒྲོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་སྐྱུན་
གྲུབ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཆན་དཔལ་བཟང་བོ་ཞེས་གསོལ་ཞིང་སྒྲ་ཁོ་རིན་པོ་ཆེ་དང་རྒྱ་ཡག་
རིན་པོ་ཆེ་གཉིས་ཡོངས་འཛིན་དུ་བསྟེན་ཏེ་དབང་ལུང་ཟབ་ཆོས་གསུམ་བཞེས་ཀྱི་དབུ་ཚུ་གས།

༡༧༩༧ལོའི་སྟེ་ཟླ་༦ ཆོས་༡༩ ཉིན་རྒྱ་དམར་གྱི་ལ་བོ་དམར་ཤོག་གིས་དབང་
བསྐྱར་བྱེད་གཏན་འཁེལ་ཞིང་། གོ་མིན་ཏང་གི་སྲིད་དབང་སྐྱུ་མ་ཟད་ཀྱི་མར་མེ་ཇི་བཞེན་
འཛིག་ལ་ཉེ་བར་གཏུགས་ཡོད་ནའང་། ཅི་འཛིགས་མེད་ཅན་གྱིས་དེ་ལྟ་བུའི་མཛོན་གསལ་
གྱི་གནས་བབ་ངོས་མ་བེན་པར། བསྐྱར་དུ་གོ་མིན་ཏང་གི་སྲིད་ཆ་བ་ལི་ཅུང་རིན་ཐུག་
འཕྲད་ཀྱིས་“མཆོ་སྟོན་དུ་ཡོད་པའི་ཁྱེའུ་མགོན་པོ་ཆེ་བཏན་པའ་ཆེན་སྐུ་ཕྱེད་བཙུ་བར་
ངོས་འཛིན་བྱེད་ཆོག” ཅས་པའི་བཀའ་འབྲིལ་གྱི་ཡི་གེ་བཅུ་གཉིས་པ་ཞེས་ཐོབ་འདུག་ཅིང་།
སྟེ་ཟླ་༡ ཆོས་༡༣ ཉིན་སྐུ་འབུམ་དུ་མདོ་སྐྱོད་སྟུགས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་སྒྲ་ཆེན་མི་དཔོན་དང་།
གོ་མིན་ཏང་བོད་སྐོག་ལས་ཁུངས་བཅུ་གཉིས་པའི་འགན་འཛིན་དང་ཁ་ཆེ་སྐུ་ཇག་ཆང་གི་ངོ་ཆ་བ་
སྐོག་མི་སྐུ་ཁྱོན་ཆེ་འདུས་པའི་བྲི་སྟོན་གྱི་མཛད་སྟོན་ཞེས་འཆོགས།

སྟེ་ཟླ་༡ ཆོས་༡༤ ཉིན་རྒྱ་དམར་གྱི་དམག་དཔུང་བེ་ལིང་དུ་འཕྱོར་ཉེར་བཏེན།
གོ་མིན་ཏང་གི་འཕུས་ཆ་བ་རྣམས་སྟོག་མགོ་གང་ཐོན་གྱིས་བྱོས་ཤུལ་དུ་ཆུང་སྲིད་རིན་པོ་
ཆེ་དང་སྐུ་འཁོར་རྣམས་ཤང་སྤེལ་ལ་ཉེན་གཡོལ་དུ་ཕྱེབས།

༡༧༩༧ལོའི་ཟླ་༧ ཆོས་༥ ཉིན་རྒྱ་དམར་གྱིས་བེ་ལིང་བཟུང་ཞིང་། དེ་འཕྲལ་
ཤང་སྤེར་ངོ་ཆ་བ་ཆེད་རྫོང་གིས་ནང་སྒྲང་དང་འབྲེལ་གཏུགས་བྱུང་ནས། ཅི་འཛིགས་

མེད་ཅན་ངོ་གཡོག་བདུན་པེ་ཅིན་དུ་བཅར་འབྱོར་གྱིས་ཀྱང་དཔོན་མའོ་ཅེ་དྲུང་སོགས་ལ་
ཐུག་འཕྲད་བྱས།

༡༩༤༩ལོའི་ཟླ་༡༠ ཚེས་༡ ཉིན་ཀྱུ་ནག་དམར་གཞུང་བཙུགས་པ་དང་། ནང་
སྐང་གིས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་མཆན་ཐོག་ནས་ཀྱང་དཔོན་མའོ་ཅེ་དྲུང་དང་ཀླུ་ཏེ་གཉིས་
ལ་“ལོ་ངོ་ཉི་ཤུ་ལྷག་ཙམ་རིང་ལ་མེས་ཀྱི་ལ་གྱི་མངའ་ཁོངས་བདག་དབང་ཆ་ཆང་ཡོང་
བའི་ཆེད་དུ་གང་སར་བསྐྱོད་དེ། རྫོང་གཡེང་སྤུ་ཙམ་མེད་པའི་འབད་བཙོན་བྱས་ཡོད་
ཀྱང་གུས་པར་གྲུབ་འབྲས་མ་བྱུང་བར་བཞུགས། ཡུན་རིང་བོར་སློ་སེམས་མ་བདེ་བའི་ངང་
བོད་ལ་ལོག་ཀྱི་འཕྲི་བཀའ་སྤྱད་ནས་མཆོ་སྤྱོད་དུ་ལུས་སོང་། .....བོད་བཅིངས་འགྲོལ་
སྤྱར་འཐོབ་ཡོང་ཀྱི་ཡིན་པ་བཅས་ལ་བཞུགས་བདག་པར་ཆེན་གྱིས་མི་དམངས་ཡོངས་ཀྱི་
ཆབ་ཞུས་ནས་མཆོག་རྣམ་གཉིས་ལ་སྒྲ་ན་མེད་པའི་གུས་འདུད་དང་བཙེ་སྤྱང་དགའ་གུས་
ཆད་མེད་ཞུ་ཀྱི་ཡིན།” ཞེས་ཏར་འཕྲིན་བཏང་འདུག་པ་དང་།

༡༩༥༠ལོའི་ཟླ་༡ ཚེས་༡༡ ཉིན་པར་ཆེན་ནང་མ་སྐང་གིས་དམར་གཞུང་
ལ་ཡང་བསྐྱར་ཏར་འཕྲིན་བཏང་བའི་ནང་། ལྷ་སའི་དབང་འཛིན་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཁ་བྲལ་
རིང་ལུགས་པ་ཉུང་ཤས་ཀྱིས་བཙན་ཀྱི་ལ་རིང་ལུགས་པ་དང་ངན་འབྲེལ་གྱིས། བོད་རང་
བཙན་མངོན་འགྱུར་བྱེད་པའི་རེ་ངན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་སྒྲོར་ལ་ཚོལ་གཏམ་དྲག་པོ་བཏང་སྟེ། ཀྱུ་
ནག་མི་དམངས་སྤྱི་དགའ་གཞུང་གིས་སྤྱར་དུ་བཏང་བདེན་གྱི་དམག་དཔུང་བོད་ལ་བཏང་ནས་
བཅིངས་འགྲོལ་གཏོང་ཀྱི་འཕྲི་བཀའ་པར་ཆེན་ནང་མ་སྐང་གིས་

ཆོད་སེམས་བརྟན་པོའི་ངང་པོད་ཀྱི་རྒྱལ་གཅེས་མི་དམངས་ཀྱི་སྡེ་བུ་ཐོག་པོད་མི་དམངས་
ལ་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་དང་གཞིགས་འདེགས་བྱེད་དུ་བཙུག་ནས། མེས་རྒྱལ་གྱི་ཞབས་
འདེགས་ཞུ་རྒྱུའི་རེ་སྐུལ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་སོགས་བཤད་འདུག།

ཡིག་ཆ་འདི་དག་ནི་རྒྱ་དམར་གྱིས་སྐབས་དེ་དག་དུ་བོད་ལ་དཔུང་འདུག་བུ་རྒྱུའི་
རྒྱ་མཚན་ཁུངས་འཕེར་རམ་དྲིལ་བསྐྱགས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་གལ་ཆེན་ཞིག་ལ་བརྟེན་བཞིན་ཡོད་པ་
དང་། “བོད་མི་དམངས་ཀྱི་རེ་འདོད་བཞིན་བཅིངས་འགྲོལ་གཏོང་རྒྱུ་” ཟེར་བའི་
ཁུངས་འདི་ད་ས་ཞིག་ཀྱང་འདིར་གསུགས་ཡོད། ཅི་འཇིགས་མེད་ཅན་ནས་པའ་ཆེན་རིན་
པོའི་ཆེའི་མཚན་གནས་བཤད་ལོག་དུ་སྤྱད་དེ་ཡིག་ཆ་དེ་ལྟ་བུ་ཞིག་འབྲི་བཟོ་བྱས་པའི་ཐོག་
མའི་དམིགས་ཡུལ་གཏོད་ས་གང་ཡིན་ཆ་མ་འཆོལ་ཡང་། སྐབས་དེར་རྒྱ་དམར་ལ་སྤྱོད་
དོན་གྱི་དམིགས་འདུན་བསྐྱབ་པར་ཁ་འཕངས་ལག་ཕྱིས་བྱེད་ཡུལ་དཔེ་ལྷ་མེད་པ་ཞིག་དང་།
དམར་དམག་གིས་བོད་ལ་བཅོན་འདུལ་བྱེད་པའི་ལས་རིམ་ནང་དམིགས་བསལ་གྱི་རྒྱས་
པ་ཐོན་ཡོད་པ་མངོན་གསལ་རེད། ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་ཆེ་ཉིལ་བོའི་
མཛད་པ་དངོས་ཀྱི་སྒྲོན་ས་དོན་གནད་དེ་དག་གཙང་སེལ་གནང་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། ཡིག་
ཆ་དེ་དག་གི་ངན་འབྲས་དེ་ཐ་ན་ད་ལྟའི་བར་དུ་རྒྱ་དམར་གྱིས་དགྲ་ལ་འཕྱར་བཞིན་ཡོད།

༡༩༥༠ལོའི་སྤྱི་ལུང་༦ པར་ཅི་འཇིགས་མེད་ཅན་གྱིས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་
ཆོད་ཀྱི་མཚན་ཐོག་ནས་ཞི་ཨན་དུ་རྒྱ་དམར་གྱི་དམག་སྤྱི་ཕོན་ཏེ་དུ་དང་ཞི་ཀྱང་ཞུན་སོགས་
ཐུག་འཕྲད་ཀྱིས་བོད་ཞི་བའི་བཅིངས་འགྲོལ་གཏོང་ཐབས་སྒྲུབ་གྱི་གྲོས་མགོ་བཏོན་འདུག།

༡༧༥༡ལོའི་ཟླ་༩ ནང་པེ་ཅིན་དུ་བོད་ཀྱི་གཉིས་སྐྱ་ཆབ་ལྷན་འཛོམས་ཀྱིས་གྲོས་
མོལ་བྱེད་བཞིན་པ་དང་། ཀྱི་གཞུང་གིས་མགོན་འབོད་ཁྱུ་དོན་ལྟར། རྒྱུ་མིང་རིན་
པོ་ཆེ་སྐུ་འཁོར་༩༠ ལྷག་ཙམ་བཅས་ཟླ་༩ ཆེས་༡༧ ཉིན་པེ་ཅིན་དུ་འབྱོར། སྐབས་
དེར་གྲོས་མོལ་དུ་ཆེད་ཕྱབས་བོད་གཞུང་སྐྱ་ཆབ་པལ་མོ་ཆེ་པེ་ཅིན་དུ་ཡོད་ནའང་། གཞུང་
ངོས་ནས་ད་དུང་པར་ཆེན་ཡང་མིང་དུ་ངོས་ལེན་གནང་མེད་སྟབས། སྐྱ་ཆབ་ཆོགས་གཙོ་
ང་ཕོད་ཕྱབས་བསྐྱར་མ་བཅར་བར་བསམ་པོད་ང་ས་འདུ་བཅས་ངོ་ལས་ཁ་གས་ཤིག་བཏང་
འདུག

ཟླ་༩ ཆེས་༡༧ ཉིན། ཀྱི་ནག་གི་མིང་སྒྲོན་གྱི་འུ་ཡིས་ཕྱབས་བསྐྱར་གསོལ་
སྟོན་ཀྱི་ཆེར་བཤམས་པ་དང་། མངལ་འཕྲད་དེའི་རྗེས་སོར་མིང་སྒྲོན་ནས་འབྲེལ་ཡོད་
མགོ་བྱིད་ལ། པར་ཆེན་དང་ནང་སྒྲུང་གི་མི་སྒྲུ་གཙོ་བྱས་ཀྱི་བསམ་འཆར་ལ་མཐོང་ཆེན་
བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་ཁྲབ་བཏང་འདུག་ཅིང་། སྐབས་དེ་དང་དེའི་སྔ་རྗེས་སུ་མངོན་
གསལ་དོད་ཙམ་བྱུང་བའི་བར་དྲགས་ཤིག་ནི། ནང་སྒྲུང་གི་མགོ་གཙོ་ཁག་ཅིག་གིས་དེ་
སྔ་གཞུང་སྒྲིའི་དབར་ཁྲལ་བསྐྱུ་སོགས་ཀྱི་རྣམས་ལས་པར་ཆེན་སྐུ་ཕྱེད་གོང་མ་ཀྱི་ནག་
ཏུ་ཀྱན་རིང་བཞུགས་དགོས་བྱུང་བ་དང་། མཐར་སྐྱེ་ཀུ་མདོར་དགོངས་པ་ཆོས་དབྱེད་ས་
སུ་ཐིམ་པ་བཅས་སྔ་ཕྱིའི་གནད་དོན་མང་བོ་ཞིག་གི་ཐད་བོད་གཞུང་དང་མཐུན་འབྲེལ་འབྱུང་
མ་ཐུབ་ཁར། ཀྱི་ནག་གི་མིང་གཞུང་སྔ་རྗེས་ལ་རེ་ལྷགས་གཏོད་ཐལ་དྲགས་ཏེ་ཡང་མིང་
ངོས་འཛིན་ཁུ་སྒྲུང་ས་ཀྱིས་མཆོན་རྒྱུ་མིང་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་ན་ཕྱ་བའི་དུས་དང་བསྐྱུན། ཀྱི་

གཞུང་ལ་དོན་མེད་དོ་སྤྱད་འོས་བབ་མེད་པའི་སྒྲན་ཁྱེད་འབུལ་གཏོང་སོགས་ལས་རྟོག་མང་
པོ་ཞིག་སྤེལ་ཡོད་པ་དང་། དེ་དག་གི་ཉིར་ལེན་ལས། རྒྱ་དམར་ལ་སྤྱིད་དོན་གྱི་རྣམ་
རྟོག་ཆོར་ཤུགས་དྲག་པོ་ཞིག་བྱུང་སྟེ། སྐུ་ཆ་བ་ཕན་ཚུན་ཐོག་མའི་གྲོས་བསྐྱར་གྱི་སྐབས་
སྤྱུང་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆའི་གནད་དོན་ཟེར་བ་ཞིག་པོད་གཞུང་སྐུ་ཆ་བ་ཆོགས་པར་ཆེད་
སྤྱིང་བྱས་པ་དང་། མཐར་ཁྱུ་ཚུགས་བཅན་ཤེད་ཀྱིས་གྲོས་མཐུན་དོན་ཆན་བརྒྱ་བདུན་
ཟེར་བའི་ནང་དུ་འདེད་པའི་སྐོར་དོན་ཆན་ཟུར་བཅད་ཀྱིས་བཀོད་འདུག་པ་དེ་ནི། དགྲུང་
ན་སྒྲིན་མེད་པའི་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆའི་མཆན་གནས་བཅད་སྤྱིད་ཀྱིས། སྤྱིད་དོན་ལངས་
ཕྱོགས་རྩ་བུ་ལ་དུ་སོང་བའི་ནང་སྒྲུང་གི་ལས་སྒྲེ་རེ་བྱུང་རྒྱུ་ཁྱིམ་བཀོལ་སེམས་བཅངས་
ཡོད་པའི་མཛོན་ཉུགས་གསལ་བོ་ཞིག་རེད།

དུས་དེར་ཡང་སྤྱིད་ཀྱི་གནད་དོན་དེ་རྒྱ་ཕྱོགས་ནས་གྲོས་མོལ་གྱི་ཆ་རྒྱུན་དུ་
བགྱངས་སྐབས། པོད་རྒྱ་གྲོས་མོལ་གྱི་སྐུ་ཆ་བ་ཆོགས་གཙོ་བོ་པོད་ཀྱིས་པེ་ཅིན་ནས་གྲོ་
མོར་བཞུགས་པའི་ཡལོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ལ་ཉར་འཕྲིན་ཤུལ་ཏེ། པའ་
ཆེན་སྐུ་ཕྱེད་བརྒྱ་བར་དོས་ལེན་ཡོང་བའི་གསོལ་འདེབས་ཁྱུས་པ་ལྟར། དེ་དོན་འགྲིག་
འཐུས་ཆོག་མཆན་སྐུལ་བ་དང་ཆབས་ཅིག་ ང་པོད་པའང་གཞུང་འབྲེལ་གྱིས་མཇུག་བཅར་
ཁྱུས་འདུག།

པེ་ཅིན་དུ་བཞུགས་རིང་། ཟླ་ལྔ་ ཆོས་༡༩ ཉིན་ཚུང་སྤྱིད་རིན་པོ་ཆེ་དང་ནང་
སྒྲུང་ལས་བྱེད་ཆང་མ་མའོ་ཅེ་དུང་ལ་ཐུག་འཕྲད་དུ་ཕེབས་སྐབས། ཚུང་སྤྱིད་རིན་པོ་

ཆེས་ཁ་བཏགས་སྒྲིམ་བཞིན་སྒྲིན་ལ་ཕེབས་པ་དང་། ཡོངས་འཛིན་གྱི་ཡག་རིན་པོ་ཆེས་
 དར་བྱང་ཞིག་གི་ཐོག་གྱུ་བོད་ཡིག་རིགས་གཉིས་ཀྱིས་“ཀྱང་གོའི་རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་
 ཀྱི་མགོན་སྐྱབས་ཆེན་པོ་” ཞེས་བྲིས་པ་ཞིག་འཕུར་བཞིན་ཕེབས། དེའི་རྗེས་མའོ་ཡི་
 ཉལ་ཁང་དུ་ཆུང་སྤྱད་རིན་པོ་ཆེ་དང་། ཅི་འཛིགས་མེད། ཡོངས་འཛིན་བཅས་ཀྱིས་
 སྐར་མ་ལྔའི་རིང་སྐྱོང་མོལ་གནང་ཞིང་། མའོ་སོགས་ཀྱི་དཔོན་ཆེ་གསུམ་གྱིས་གསོལ་སྒྲིན་
 ཡང་བཤམས་འདུག ལོ་འདིར་ཆུང་སྤྱད་རིན་པོ་ཆེ་དགྲུང་ལོ་༡༩ ཡིན་ལ། ཡོངས་
 འཛིན་གྱི་ཡག་རིན་པོ་ཆེ་ནི་ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་མཁྱེན་ཡོན་ཕུག་པ་ལས་སྤྱད་དོན་འགྲོ་ལུགས་
 ལ་སྤྱོད་རྒྱས་མེད་པ་དང་། ཅི་འཛིགས་མེད་ཁོ་བ་པར་ཆེན་སྐྱོ་གོང་མའི་ཞབས་ཞུ་དང་།
 རང་སྐྱོང་འགན་འབྲི་བའི་མིང་ཐོག་རྒྱུན་རིང་གྱི་ནག་གོ་མིན་ཏང་གི་དཔོན་རིགས་ལ་འབྲེལ་
 གཏུགས་སོགས་སྤྱད་ཀྱི་ལས་ལ་འདུག་སྒྲིབ་ཞིག་ཡིན་པར་གྲགས་ནའང་། རྒྱུན་སྒྲིལ་
 གསུམ་ལུགས་འདི་ཙམ་གོ་སྒྲིག་ཞུ་སྐྱོངས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཁོ་བའི་འཛིན་ཐང་དང་བསམ་སྒྲོ་འབྲེར་
 སྐྱོངས་ཤེས་རྒྱས་པ་ཞིག་རེད། གལ་སྤྱད་མའོ་ལ་ཆད་མཐོའི་གསུམ་ལུགས་མཆོན་པར་
 བྱེད་འདོད་ནའང་། ཆུང་སྤྱད་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཡོངས་འཛིན་གྱི་ཆེ་མཐོང་ལ་དོ་ཕྱག་མེད་
 པ་ཞིག་ཞུ་རྒྱུ་དེ་ཁོ་བའི་འགན་འབྲི་ཡིན་པ་ངོས་ཟིན་དགོས་མོད། འོས་མིན་ཚུལ་འཆོས་
 ཀྱི་གསུམ་ལུགས་དེ་ལྟ་བུ་གྱུ་ཕྱོགས་ནས་ཚུར་བཙོད་པ་ནི་མིན་ཤས་ཆེ།

ཟླ་༦ ཆེས་༡ ཉིན་གྱི་ནག་གི་གྲོང་ཁྱེར་ཆེ་ཁག་འགར་གཟིགས་སྒྲོར་གནང་
 ཞེ་པའི་ཅིན་ནས་ཕེབས་ཐོན་གྱིས་ཆེས་༡༦ ཉིན་སྐུ་འབུམ་དུ་འབྱོར།

པོད་ཟླ་༧ ཆོས་༡༩ ཉིན་༧ རྒྱལ་དབང་བསྟན་འཛིན་གྱི་མཆོ་མཆོག་གིས་ཏར་
 འཕྲིན་ཞིག་སྐྱུ་ལ་བའི་ནང་། “ངོས་ནས་འདི་གར་ཐུགས་དམ་ཞུས་པར་གང་ཉིད་པར་
 ཆེན་སྐུ་གོང་མའི་ཡང་སྲིད་འབྲུལ་བྲལ་ཡིན་པ་ངོས་འཛིན་ཐག་གཅིད་བྱུང་ཞིང་བཀྲིས་
 ལྟན་པོར་ཡང་བཀོད་ཁྱབ་བཏང་བེན།” ཅེས་ཕེབས་འདུག་ཅིང་། བསྟན་འཛིན་འཕྲིན་
 ལས་འཛིགས་མེད་ཆོས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་ཅེས་མཆོན་གསོལ་ཡང་གནང་། དེ་ནི་པར་ཆེན་
 རིན་པོ་ཆེའི་ཡང་སྲིད་ཀྱི་གནས་བབ་བྲིམས་མཐུན་དུ་གྱུར་པ་ཞིག་དང་། པར་ཆེན་ཡང་
 སྲིད་ཀྱི་ཅོད་རྣམས་དང་ལབ་སྐྱེད་གང་ཡོད་ལ་མཐའ་བསྐྱོམས་ལྟ་བུའི་གཏན་འབེབས་མཛད་
 པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། ལོ་འདིའི་སློན་དུག་ཟླ་བའི་ནང་༧ རྒྱལ་དབང་བཙུ་བའི་བ་ཆེན་པོས་
 པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་ཞབས་བཏན་གསོལ་འདེབས་ཉི་ཤུའི་གཡུལ་ལས་རྒྱལ་བའི་འཆི་མེད་
 ལྟ་ཡི་རྒྱ་གསང་ཞེས་པ་ལྷགས་ཅོམ་མཛད།

༡༩༥༡ ལོའི་ཏོར་ཟླ་བརྒྱད་པའི་ནང་ཆུང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེས་སྐུ་འབུམ་དུ་དཔལ་
 དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་བཀའ་དབང་སྐྱུ་ལ། དེ་ནས་སྐྱ་བྱང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་དང་བེས་མདོ་
 བྲལ་དུ་ཆིབས་བསྐྱར་གྱིས་སྐུ་འབུམ་དུ་ཕེབས་འཁྱོར་གནང་།

༡༩༥༡ ལོའི་ཟླ་༡༣ ཆོས་༡༩ ཉིན་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་འཁོར་བྱེ་ལིང་
 ནས་ཕེབས་ཐོན་གནང་ཞིང་། པོད་རིགས་སེར་སྐུ་མང་ཆོགས་དང་གྱ་གཞུང་ལས་བྱེད་
 དང་དམག་མི། ས་གནས་ཀྱི་གྱ་རིགས་དང་ཁ་ཆེ་སོགས་མི་གངས་ཆེག་བྲི་ལྷག་ཅམ་ཕེབས་
 སྐྱེལ་གྱི་མཛད་སྒོར་ཞུགས། པོད་གྱ་སོག་གསུམ་གྱི་ཕེབས་གཡོག་ཞུ་མཁན་ཆེག་སྒོང་

ལྷག་ཙམ་དང་རྩ་མོང་དང་ཁལ་གཡག་ཆེག་བྲི་ལྷག་ ཉ་དེལ་སུམ་སྟོང་ལྷག་བཅས་རྩ་མོང་
རྩ་བཞིད་བཞིད་ཀྱིས་ཤང་སྡེ་དང་། རུ་དམར་ལེབ། གདང་ལ། ཉག་རུ་བརྒྱད།
༡༧༥༣ལོའི་ཟླ་༩ ཆེས་༣༩ ཉིན་ལྷ་སར་འབྱོར།

ཉིན་དེའི་ཕྱི་དྲོའི་རུ་ཚྲོད་༩ བའི་ཐོག་པོ་བྱང་པོ་དུ་ལར་ཡ་རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྱེང་
བརྒྱ་བཞི་བ་ཆེན་པོ་མཇལ་བར་ཕེབས་པ་དང་། ཡ་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་ལྷན་འཛོམས་ཀྱི་
དུས་སྟོན་དེ་ལྷ་བུ་སྦྱར་ན་བཀྲ་ཤིས་ལེགས་ཆོགས་འབུམ་སྤྱོད་ཞིག་ཡིན་དགོས་ནའང་། ལྷན་
བཅར་རྒྱ་མི་དང་ནང་སྤང་ལས་བྱེད་འགའ་ཤས་ཀྱིས་ཡབ་སྲས་གཉིས་“འདྲ་མཉམ་གྱི་
བཞུགས་བྲི་སོགས་དགོས་འདོད་ཡོད་པར་བརྟེན། ཐོག་མའི་མཇལ་འཕྲད་དེ་བདེ་སྟོང་
བག་ཕེབས་ཤིག་རང་མ་བྱུང་ཞིང་། དེ་ཉིན་མཇལ་སྟོན་ཟེན་ནས་སྤྱོད་མེད་དུ་ངེད་གཉིས་
མཇལ་འཕྲད་ཀྱིས་གསོལ་ཆོགས་ལྷན་དུ་བྱས་པ་ཡིན། སྐབས་དེར་ངོས་གཉིས་ཞིབ་སྟོང་
གང་ལེགས་བྱུང་ཞིང་། དུན་གྱི་གནས་སྤངས་དང་། ནང་བའི་ཆོས་ལུགས་སུ་བསྐྱབ་
པ་ཆུན་པ་ལ་བརྩེ་འཛོག་བྱེད་དགོས་པ་ལྟར། མཆོག་སྤྱལ་རིན་པོ་ཆེས་གོ་བབས་ཀྱི་བརྩེ་
འཛོག་དངོས་འབྲེལ་བཅོས་མེད་རང་གནང་གི་འདུག་པ་མ་ཟད། མཇལ་སྟོང་གང་ཅི་
བོད་མི་དངོས་གནས་དྲང་བ་འདྲན་པ་ཞིག་བྱུང་། ཁོ་བའི་བསམ་པར་གཞན་གྱིས་བཅོས་
པ་མ་ཡིན་པའི་རང་བཞིན་གྱི་དགོངས་པ་བཞིས་ཚུལ་ལེགས་པོ་འདུག་པ་དང་། དམ་པ་
རང་ཉིད་བཅོས་མེད་རང་བབས་སུ་བཞག་ནས་རྒྱ་མིས་བོད་དུ་བྱེད་སྤངས་ལ་ངོ་ཚོལ་དང་།
བོད་ལ་རྒྱབ་སྦྱོར་ངེས་པར་གནང་གི་རེད་བསམ་བྱུང་།” ཞེས་ཡ་རྒྱལ་དབང་བརྒྱ་བཞི་

བའི་མཛད་ནམ་དུ་གསལ།

ལྷ་སར་ཟླ་ངོ་གཅིག་ལྷག་བཞུགས་རིང་རིགས་འདྲ་མིན་གྱི་ཕྱེབས་བསྟུའི་གསོལ་
 ལྟོན་དང་གཟིགས་སྟོར་གྲུབ་སྟེ་གཙང་དུ་ཕྱེབས་ཁར། རོར་སྒྲིང་དུ་ཡ་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེར་
 མཛལ་བཅར་སྐབས། “ཁོང་གི་ནམ་འགྱུར་ཕྱན་བྱུ་འགྱུར་ཡོད་པ་དོ་སྒྲུང་བྱུང་སྟེ། ཟླ་
 སྟོབས་མཐོ་ཙམ་གནང་དགོས་ཞུ་མཁན་བྱུང་བའི་ནམ་པ་ཞིག་གསལ་བོར་འདུག” ཅེས་
 མཛད་ནམ་དུ་གསལ་འདུག་པ་ནི། ཐོག་མའི་མཛལ་འཕྲད་སྐབས་སུའང་(ནམ་ཀུན་
 གྱི་ལུགས་སྟོལ་ལྟར་བསྐྱབ་པ་གན་རིམ་གྱི་) “ལམ་སྟོལ་དེ་ཆོར་རྒྱ་མི་དང་། (ནང་
 སྒྲུང་) ལས་བྱེད་འགའ་ཤས་མི་དགའ་བའི་ནམ་འགྱུར་བྱུང་ཡོད།” ཅེས་གསལ་བ་ལྟར།
 སྐབས་དེར་དགྲུང་ལོ་བཙུ་བཞི་ལས་མ་སོན་པའི་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་ཆོས་སྲིད་གང་གི་
 ཆ་ནས་འགན་དབང་བཞེས་མེད་ལ། རང་སྒྲུང་དེ་རྒྱ་དམར་གྱིས་སྲིད་དོན་ལག་ཆར་སྤྱད་
 རྒྱུ་རྒྱ་མིའི་འདོད་བསྟོན་ཁོ་ནར་གཞིལ་སྐབས། ཡ་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྐུ་གཉིས་ཀྱི་དམ་ཆོག་
 ལ་སེལ་འདུག་གི་ཉེས་བཙུའི་ལས་ངན་དེ་རིགས་ཀྱང་ཡང་བག་ཆ་མེད་པར་རྩོམ་པོད་
 པ་དང་། ཡ་རྒྱུན་གཟིགས་རིན་པོ་ཆེར་དེ་ལྟའི་སྐད་ཅིག་ཙམ་གྱི་བྱུགས་གཡེང་ལྟ་བུ་བྱུང་
 བ་དེ་འཁོར་གཡོག་ངན་པས་མཆན་ཤས་བཟོས་པ་ཙམ་ལས། དམ་པའི་ནམ་ཐར་བདག་
 གིར་བཞེས་པ་ལ་དེ་ཙམ་གྱིས་བསྟོན་འདིང་མི་རུང་བའི་ཚུལ་ནི་སྐྱ་ཆེ་ཁྱིལ་བོའི་མཛད་
 སྤྱོད་ཀྱིས་ར་འཕྲོད་ཡོད་པ་ང་ཆོ་སྐྱེ་བོ་ཐ་མལ་བའི་སྒྲུང་ངོར་ཡང་དཔེ་མཆོན་མང་དུ་ཉིད་
 པ་དེ་ལྟར་རོ། །

ཚུ་འབྲུག་ལོའི་བོད་ཟླ་༥ ཆེས་༡ (སྤྱི་ལོ་༡༩༥༣ ཟླ་༦ ཆེས་༣༩) ཉིན་
གདན་ས་བཀྲ་ཤིས་རྒྱན་པོར་ཞབས་སོར་བཀོད་དེ་བྲི་ཕེབས་ཀྱི་མཇུག་སྒྲིག་ཟབ་རྒྱས་ཤིག་
མཇུག་པ་དང་། བོད་གཞུང་གིས་དེ་ཉིན་འབུལ་དུ་བཀའ་སྒྲོན་ངོ་ལས་ཆེད་རྫོང་བསྐྱེད་སྤྱོད་
ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་ལོ་མང་གང་སར་ཕེབས་བཞུད་སོགས་ཀྱི་ཀྱེན་པས་སློབ་
གཉེར་གནང་སྒོ་འབྲུས་ཆང་ཞིག་བྱུང་བུལ་མེད་པ་དང་། རྒྱ་འབྲུམ་དུ་བཞུགས་རིང་ཨ་
ལགས་སྒྲ་ཁོ་རིན་པོ་ཆེ་དང་རྒྱ་ཡག་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་ཡོངས་འཛིན་དུ་བསྟེན་ཏེ། འབྲི་
སྒྲིག་ནས་དབུ་ཚུགས་ཕྱག་དཔེ་སྒོ་འཛིན་དང་། དབང་ལུང་བྲིད་ཞུས་ཀྱི་གོ་སྐབས་ཕྱན་
བྱུང་ཡོད་ནའང་། བྲིད་དོན་ཚུད་རྒྱུ་གིས་གནས་བབ་བདུན་ཕྱེད་མེད་པར་སློབ་གཉེར་
སྤྱགས་སྤྱོད་བཞིག་ཡོང་མེད། སྐབས་འདིར་རང་གི་གདན་སར་དབུགས་ངལ་གསོ་བའི་
སྐལ་བ་བྱུང་བའདུག་སྐབས། ཅེ་གཅིག་དུ་སློབ་གཉེར་ལ་གཞིལ་མགོ་བརྩམས། ༡༩༥༤ལོའི་
ཟླ་༩ ནང་རྒྱ་ཡག་རིན་པོ་ཆེ་མདོ་སྨད་དུ་ཕེབས་དགོངས་ཞུས་ཆབ་ནང་སྒྲང་ནས་རྩལ་
ཚུ་རིན་པོ་ཆེ་ཡོངས་འཛིན་དུ་བསྐྱོས་ཤིང་། དེ་ནས་རིམ་པས་གཞུང་བཀའ་པོད་ལྔ་དང་
གསང་སྤྱགས་རྒྱུད་སྤེ་བཞི་སོགས་ཕུན་མོང་དང་ཕུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་གསུང་རབ་ལ་གསན་
བསམ་མཇུག་།

རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་གི་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འབྲུས་མི་ཆོགས་ཆེན་ཐེངས་དང་
བོ་ཟེར་བ་ཆོགས་རྒྱལ་ཡིན་སྐབས། རྒྱ་གཞུང་གིས་བཀའ་ཤག་དང་པུ་ཆེན་ནང་སྒྲང་ལ་
༥རྒྱལ་བ་པུ་ཆེན་རྣམས་གཉིས་ཆོགས་ཆེན་དེར་ཞུགས་དགོས་པའི་འབོད་བསྐྱེད་ཞུས་སྐབས།

ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་མཆོག་གིས་ཡལོང་ས་མཆོག་ལ་༡༧༥༧ ལོའི་ཟླ་༩ ཆེས་༢༩

ཉིན་ནང་མའི་ཕུག་འཕྲིན་ཕུལ་བ་འདི་ལྟར།

༡༡། །ལྷ་མའི་ནམ་འདྲེན་ཡུལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཐུན་པ་མཆོག་གི་ཞབས་ཁྲིའི་དུང་དུ།

ནང་མ་སྤྲོས་མེད་ཀྱི་ཞུ་བ། ཉེ་སྔན་གཞིས་ཅེར་བཅའ་སྔོན་གྱི་དཔོན་ནས། གུང་དབྱང་
བཀའ་འབྲེལ་རིང་མིན་པེ་ཅིན་དུ་ཀུལ་ཡོངས་མི་དམངས་ཀྱི་སྐྱེ་ཆ་བཏོགས་འདུ་ཆེན་པོ་ཆོག་ས་ཀྱི་
དེའི་ཐོག་བོད་ཕྱོགས་ནས་དྲུ་ལའི་སྤྱ་མ་དང་། པའ་ཆེན་ཨེར་ཏི་ནི་ནམ་གཉིས་ངོས་ཐེབས་ཐུབ་
པ་བྱུང་ན་གང་ལེགས་ཡོང་ཀྱུར་དགའ་བསུ་ཡིན་ཞེས་ཐེབས་དོན་དེ་ཁར་སྤྲོས་སྤྲོས་ཞུས་པར་བཀའ་
ཤག་སོགས་ལ་བཀའ་བསྐྱར་གྱིས་དེ་དོན་ཆོག་ས་འདུར་འཕུལ་ཐེབས་གནང་ཀྱི་ཐུགས་གཏན་འཁེལ་
བཞིག འདི་ནས་ཕྱན་ངོས་གུང་ངོ་བསྐྱོད་ཐུབ་པ་བྱུང་ན་གང་ལེགས་ཡོང་ལུགས་བཟོད་སྒྲོར་
དེ་ཁར་ཐུགས་གཏན་ཇི་འཁེལ་སོགས་སྒྲོད་གས་ཆོད་མིན་དོན་གྱི་ལེགས་སྤྲོས་ཞུ་བས་མ་ཆོས་བདུན་
ཉིན་ཆེད་ཀྱིས་འབུལ་ལམ་ཞུས་པ་དེ་ཁར་ཞབས་འཁྱོར་མ་ཆོས་ཤག་ལ། བཀའ་ཐེབས་རིགས་མ་
བྱུང་རུང་དེ་རྗེས་འདིར་སྔོན་གྱི་དཔོན་ཐོག་ཏར་གནས་འཁྱོར་གསལ་དུ། ཡལོང་ས་མཆོག་
སྐྱེ་འཁོར་འདི་དང་འདི་ཞེས་སོགས་ལམ་པ་དང་བཅས་དེ་ནས་འཆར་ལྷ་ཆོས་ལ་ཐེབས་ཐོན་གནང་
ཀྱུར་ངེས་གཏན་ལྟར། དེ་ལུགས་འདི་ནས་གུང་འཕུལ་དོན་དགོས་ལུགས་བཟོད་འདུག་དོན། དུས་
ཆོས་ཤིན་དུ་མྱུར་བས་གང་ཅིའི་བབས་ནས་ཐོན་གྱི་ཇི་བཞིན་འགྲིག་རེ་མ་མ་ཆོས་གུང་། དེ་ནས་
སྐྱེ་འཁོར་ཐེབས་ཆེ་ཐུགས་གཏན་འཁེལ་སྐབས་སྔོན་ཞུས་བཞིན་མཛད་སྒྲོ་ཕྱོགས་མཐུན་དགོས་གལ་
ལ་བརྟེན། འདི་ནས་ཕྱན་ངོས་ངོ་འཁོར་ཡང་འཆར་ཆོས་ལ་ཐོན་ཐུབ་པ་བྱས་ཏེ་དེ་ཁར་ཆོས་བཙུ་
ལ་འཁྱོར་བ་ཞུ་ཀྱུར་དེ་ཉིན་ཞལ་དངོས་མཛལ་ཞིང་གསོལ་ཆོག་པ་དང་། ཞེས་གསལ།

དེ་ནས་ཡཀུན་གཟིགས་པའ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཡུལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ནམ་གཉིས་ཀྱི་

ནག་གྲོང་ཁྱེད་ཀྱི་ཨན་ནས་མཛེས་ལ་འཛོམས་ཀྱིས་༡༧༥༤ ལོའི་ཟླ་༩ ཆེས་༤ ཉིན་ལྷན་
ཀྱས་པའི་ཅིན་དུ་ཕེབས་འཁྱེད་ཕྱང་ཞིང་། སྐབས་དེའི་ཀྱ་ནག་དམར་གཞུང་གི་གཙོ་འཛིན་
གཞིན་པ་ཀུའུ་ཏེ་དང་མིན་མོན་ཀྱི་འཕེན་ལའེ་མོགས་མགོ་གཙོ་དག་གིས་ཕེབས་བསུའི་སྡེ་
ལེན་གཟབ་ཀྱས་ཞུས་ཏེ་ཁྱང་ཀོན་ཐོག་ཅིག་ཁང་དུ་བཞུགས་གནས་བཀོད་སྒྲིག་ཞུས་འདུག

པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ཀྱ་ནག་པའི་ཅིན་དུ་ཕེབས་ནས་ཉིན་བདུན་གྱི་རྗེས་ཏེ། ཟླ་དེའི་
ཆེས་ ༡༡ ཉིན་ཀྱང་ནན་ཏེ་ཆེན་གྱིན་ཆོམས་ཆེན་དུ་༧ ཀྱལ་དབང་མཆོག་དང་ལྷན་
དུ་དམར་གཙོ་མའོ་ཅི་ཏུང་དང་མཛེས་ལ་འཕྲད་གནང་ནས་བཀའ་མོལ་རྒྱུན་རིང་གནང་།
ཟླ་དེའི་ཆེས་ ༡༧ ཉིན་ཀྱ་དམར་གཞུང་གིས་༧ ཀྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་སྐབས་དང་པོའི་ཀྱལ་
ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་མི་ཆོགས་ཆེན་གྱི་ཆོགས་གཙོ་གཞིན་པ་དང་། ཀུན་གཟིགས་
པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་རྒྱུན་ལས་ཨུ་ཡོན་དུ་བསྐོས་བཞག་བྱས།

ལོ་དེའི་ཟླ་ཟླ་༡༡ ནང་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ཀྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་ཆབ་སྲིད་
གྲོས་ཆོགས་གྱི་ཆོགས་གཙོ་གཞིན་པ་དང་ཀྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ཨུ་ཡོན་དུ་བསྐོས་བཞག་བྱས།

ཀྱལ་དབང་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ནམ་པ་གཉིས་པའི་ཅིན་དུ་བཞུགས་རིང་མའོ་ཅི་
ཏུང་གིས་མཛེས་ལ་འཕྲད་ཡང་ཡང་བྱས་ཤིང་། སློབ་སྦྱང་དང་ལས་འགན་གང་ཐད་དུར་
ཐག་བྱ་དགོས་པར་མ་ཟད་ཀྱ་པོད་མི་རིགས་དང་གཞུང་སྒྲའི་བར་༧ ཀྱལ་བ་པཌ་ཆེན་
ནམ་གཉིས་གྱི་བར་བཅས་ལ་མཐུན་སྒྲིལ་དང་། ཀྱ་ཡིག་ངེས་པར་བསྐྱབ་ན་ཡག་པོ་ཡོད་
པའི་འཁོད་སྐུལ་བྱས་སྐབས། པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་སྐབས་དེ་ཤིང་ནས་ཀྱ་

ཡིག་སྒྲིབ་གཉེར་གནང་མགོ་བརྩམས་འདུག

གོང་གསལ་ཆོགས་འདུ་ཁག་གཉིས་ཀ་གྲོལ་ནས་རྒྱལ་བ་པའ་ཆེན་ནམ་གཉིས་
རྒྱ་ནག་གི་ས་ཁུལ་མང་པོར་གཟིགས་སྐྱོར་ཆེབས་སྐྱུར་གྲུབ་རྗེས། ༡༩༥༥ བོད་ཤིང་
ལུག་ལོའི་ལོ་གསར་དང་འཁེལ་སྤྲུལ། མའོ་ཅི་དྲུང་དང་ལིའུ་ཨྲོ་ཆེས། གྲོའུ་ཨིན་ལའེ་
སོགས་རྒྱ་ནག་གི་མགོ་བྱིད་གཙོ་ཁག་དང་མཉམ་དུ་བོད་ལུགས་ལོ་གསར་གྱི་དུས་ཆེན་ལ་
རོལ་འདུག

༡༩༥༥ལོའི་ཟླ་༩ ཆོས་༩ ཉིན་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་སྲིད་སྤྱི་ཁྲབ་ཁང་གིས་ཐེངས་བདུན་
པའི་ཆོགས་ཆེན་རྒྱས་འཛིམས་ཞེས་པའི་ཐོག་རྒྱལ་སྲིད་སྤྱི་ཁྲབ་ཁང་བོད་རང་སྐྱོང་མྱེད་ས་
གྲ་སྒྲིག་ཨུ་ལྷོན་ཨུན་ཁང་ཟེར་བ་འཇུགས་རྒྱུའི་སྐྱོར་ལ་གྲོས་འཆམ་བྱུང་ནས་༧གོང་ས་
མཆོག་འགན་འཛིན་གཙོ་བོ་དང་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་འགན་འཛིན་གཞིན་པ་དང་
བོར་བསྐྱོ་བཞག་བྱས།

སྤྱི་ཟླ་༩ ཆོས་༡༠ ཉིན་རྒྱུའི་སྲིད་སྐྱོན་གྲོའུ་ཨིན་ལའེ་ཡིས་རྒྱལ་བ་པའ་ཆེན་
ལ་ཐེབས་སྐྱེལ་གསོལ་སྟོན་བཤམས་ཤིང་། རྒྱལ་དབང་པའ་ཆེན་ནམ་གཉིས་ཀྱིས་གསུང་
བཤད་ཀྱང་གནང་ཡོད་འདུག ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་རྒྱ་ནག་པེ་ཅིན་དུ་ཐེབས་
ནས་ཟླ་༦ དང་ཉིན་བརྒྱད་བཞུགས་ཏེ། ༡༩༥༥ ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༩ ཆོས་༡༣ ཉིན་རྒྱ་ནག་
པེ་ཅིན་དང་གྲེས་ཏེ་བོད་དུ་ཆེབས་སྐྱུར་བསྐྱུངས།

༡༩༥༦ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༡༡ ནང་རྒྱ་གར་གཞུང་གིས་སྟོན་པ་མུ་ངན་ལས་འདས་ཏེ་

མེ་ལོང་༣༥༠༠ འཁོར་བའི་དུས་དྲན་ཐོག་ལ་ཀྱལ་བ་ཡབ་སྐུ་ས་གཉིས་གདན་ཞུས་བཞིན།
 ཟླ་༡༡ ཆེས་༣༠ ཉིན་ལ་ཀྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་ལྟ་ས་ནས་ཆེབས་ཞལ་བསྐྱུར་ཏེ་ཆེས་༣༣
 ཉིན་ཡབ་སྐུ་ས་གཉིས་ལྟན་པེབས་ཀྱིས་གྲོ་མོ་བརྒྱད་སྟེ་ཆེས་༣༥ ཉིན་ལྷེ་ལེར་འཕྱོར། སྐབས་
 དེར་ཀྱུ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་མདོ་ཁམས་གཉིས་སུ་དམངས་གཙོ་བཙུགས་བསྐྱུར་ཟེར་བ་
 སྤེལ་མགོ་བཙུགས་ཏེ། མི་མང་པོ་ཞིག་དབུས་ཕྱོགས་སུ་ཡུལ་བྱུང་དུ་འཕྱོར་བ་དང་། དབུས་
 སུའང་ཀྱུ་དམར་གྱི་དབང་ལུགས་དམ་དྲག་ཏེ་ཆེ་ཏེ་སྤྱད་དང་། བོད་མི་ཆོའི་མི་འདོད་
 པའི་རྣམ་འགྱུར་མདོན་གསལ་ཏེ་དོད་དུ་ཕྱིན་པས་གནས་སྤངས་རྣམས་མར་འཛིང་ཡོད།
 ཀྱུ་ནག་གི་སྤྱི་ཚོན་གྱི་འུ་བར་དེར་ལྷེ་ལེར་འཕྱོར་ནས་ཡབ་སྐུ་ས་རྣམས་གཉིས་སོ་སོར་མངལ་
 འཕྲད་ཀྱིས་ཀྱུ་གར་དུ་གཏན་བཞུགས་དང་། ལོག་སྤྱོད་རུ་ཁག་གི་མགོ་སྐོར་འོག་མི་ཚུད་
 པ་གནང་དགོས་སོགས་གསུང་མོལ་བྱུང་བ་དང་། གནས་གཞིགས་གྲུབ་སྟེ་༡༩༥༥ ལོའི་
 ཟླ་༣་ཉིན་ཆེས་༣༩ ཉིན་ལྟ་སར་པེབས་འཕྱོར་གནང་།

ཀྱལ་བ་ཡབ་སྐུ་ས་གཉིས་དོར་གདན་བོད་དགོན་དགའ་ལྡན་འཕེལ་ཀྱས་སྤྱིང་དུ་
 ཆེབས་བསྐྱུར་སྐབས། ལས་སྒྲེ་རེ་བྱུང་གིས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་བཞུགས་ཁྱི་བསྐྱོན་མིན་
 གྱི་ལབ་སྤྱོད་ཞིག་བྱུང་བ་དང་མཐར་ཨ་མདོ་བ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་མཆན་མོར་གསང་སྐབས་
 བེང་སྐམ་གཉིས་མཉམ་དུ་གསེབས་བསྒྲིགས་ཀྱིས་འཕྲལ་སེལ་བཞུགས་ཁྱི་ཞིག་བསྐྱོན་པ་
 རེད་ཅེས་ཟེར་རྒྱུ་ཞིག་ཀྱང་འདུག

དེ་དག་གི་མཐའ་སྒྲོམ་གྱི་ཚུལ་དུ་བྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེའི་གསུང་ཞིག་འདིར་དངས་

ན། “ཀྱུ་ལ་མཆོག་ཡབ་སྐུ་སྐྱེས་ནས་གཉིས་ནང་དོན་དགོངས་པ་སྒྲིབ་གཅིག་ཏུ་དཀར་ཞིང་
 ཐུགས་མཉེས་གཤིན་པའི་རང་བཞིན་ཁོ་ན་ལས་ཅུང་ཟད་ཅམ་འདའ་བ་མ་མཆིས་ཀྱང་།
 སྤྱིར་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་གཞུང་དང་། བཀྲས་ལྷན་སྤྱོད་གཉིས་དབར་མཐུན་ལམ་དམ་
 གཙང་སེལ་མེད་ཀྱི་འབྲེལ་ཟབ་ཅིག་ཡོང་དུ་རེ་ནས་ལྷན་གཟིགས་རིན་པོ་ཆེ་མདོ་སྦྱང་
 ནས་ལྷ་སར་ཐོག་མར་འབྱོར་སྐབས་དང་། འདི་རེས་ཀྱི་སྐབས་སོགས་སུ་སྤྱི་བྱེད་མར་
 གཞུང་ཁོངས་གནད་ཡོད་ཀྱི་ཞབས་འབྲིང་འབྲེལ་ཟབ་ཁག་ལ་ལྷན་བསམ་མ་མེད་པའི་
 བསམ་འཆར་གང་ཡོང་ཞུས་ཀྱང་། ཆོས་ཟབ་བདུད་ཟབ་ཀྱི་དཔེ་ལྟར་གཅིག་ཏུ་ན་ཀྱི་
 སྤྱོད་ཀྱིས་བོད་ནང་ཁུལ་ཡ་བྲལ་གཏོང་ཅིས་ཀྱི་ངན་གཡོའི་ཐབས་བྱས་དང་། གཉིས་
 སུ་ན་སྤྱོད་དང་གཞུང་གཉིས་ཀའི་ཞབས་འབྲིང་ཡོད་སྐབས་སྤྱིང་ཞུགས་ཅན་བསྟན་སེལ་
 ཀྱི་བཀྱི་བའི་མཐུ་ལྷན་པར་བཏུས་པ་ལ་ལ་དག་གི་བྱེད་ལས་ལ་བརྟེན་ནས་ཏ་ཅང་ལུགས་
 ལེགས་ཤིག་བྱུང་མ་སོང་བ། མཁར་དོ་རིག་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་དོ་རྒྱུ་མ་འོངས་ལུང་བསྟན་
 དུ། དབུས་གཙང་གཉིས་ཀྱི་སྤྱལ་མའི་བམ་པོ་དེ། །ལོ་མང་སྤྱིན་འབུས་ཐོས་པས་རྒྱལ་
 བོར་སོང་། །ད་དུང་འཇམ་ཐུགས་ཐགས་སུ་རེ་རེ་ནས། །ཐགས་མཁན་འཆོལ་བའི་
 གྲབས་གཤོམ་ཐང་རེ་ཆད། ། ཅས་གསུངས་པའི་ལུང་དོན་ཐོག་ཏུ་བབས་པར་སྤྱང་།”
 ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། གཞུང་སྤྱི་ཞབས་འབྲིང་རེ་བྱུང་གི་བྱེད་བབ་ཀྱིས་ཀུན་གཟིགས་
 མཆོག་ལ་འོས་མིན་གྱི་འོ་བརྒྱལ་བཟོས་པ་དེ་རིགས། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་མཛད་བབ་
 ཀྱི་ཆ་གས་ཅམ་ཡང་མ་ཡིན་པ་གསལ་ལྟོགས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན།

སྐྱེ་བྱུང་དུ་ལྷག་པའི་ཡ་ཀུན་གཟིགས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ།

༡༩༥༩ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༩ ཆེས་༡༠ ཉིན་ལྷ་སར་བོད་ཆོལ་གསུམ་མི་དམངས་ཀྱིས་
ཀྱེ་གཞུང་ལ་ངོ་ཚོལ་གྱི་རང་དབང་སྐར་ལངས་བྱས་སྐབས། དགུང་ལོ་༣༡ ལ་ཕྱེབས་
པའི་པར་ཆེན་མཆོག་རང་གི་གདན་ས་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོར་བཞུགས་ཡོད་ཅིང་།

སྤྱི་ཟླ་༩ ཆེས་༡༢ ཉིན་གྱི་མཆོན་མོར་ཡལོང་ས་མཆོག་ནོར་བུ་དང་ནས་གསང་
ཕྱེབས་གནང་དགོས་བྱུང་བའི་ཆེས་༡༩ ཉིན་ཡལོང་ས་མཆོག་གིས་སྦྱོད་གཤོངས་
ར་སྤྲད་དགོན་ཞེས་པ་ནས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་ཕུག་འཕྲིན་ཞིག་བསྩལ་དེ། བོད་ཀྱི་བསྟན་
པ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འགན་བཞེས་དགོས་སྐོར་གྱི་བཀའ་རྩ་བཟང་བོ་གནང་ཡོད་སྐོར་སྐབས་དེའི་
སྐུ་སྲུང་མདའ་དཔོན་ལྷག་ལྷ་ཕུན་ཆོག་ས་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས། “ཡལོང་ས་མཆོག་གི་མཆོན་
ཐོག་ནས་ཀུན་གཟིགས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ལ་ད་རེས་སྐོ་བུར་རྒྱུན་དན་གྱིས་ལྷ་ལྷན་
ཀྱེ་ལ་ཁབ་ནས་རེ་ཞིག་རྫོ་ཁ་ཕྱོགས་སུ་གསང་བྱས་སུ་ཕྱེབས་དགོས་བྱུང་སོང་བས། ཀུན་
གཟིགས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནས་བོད་ཀྱི་བསྟན་སྲིད་ཀྱི་བདེ་དོན་སྐོར་གྲོགས་པུན་
གང་ཐུབ་གནང་སྐྱོང་ཡོང་བ་ཞེས་སྐུག་དམ་སྐུར་མའི་ཕུག་བྲིས་གནང་།” ཞེས་གསལ།

༡༩༥༩ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༩ ཆེས་༣༠ ཉིན་གྱི་ཉིན་གུང་། གཞིས་རྩེར་བཅའ་སྲོད་

ཀྱི་མིའི་ལས་ཕྱེད་དུ་ཕྱིན་གྱིས་ལྟ་སར་རང་དབང་སྒྲེར་ལངས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཀུན་གཟིགས་
 མཆོག་ལ་སྙན་གསལ་ཞུས་འཕྲལ་དང་སངས་པ་དང་། ལྷ་ལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐྱོར་ད་
 ཅང་ཐུགས་ཁུར་ཆེན་པོའི་ངང་། ཁོང་ད་ལྟ་གང་དུ་ཡོད་མེད་དང་། ཁོང་ལ་དགོངས་
 ཚུལ་ག་རེ་ཡོད་མེད་ལས་ཕྱེད་དེར་བཀའ་འདྲི་གནང་བ་དང་། ལས་ཕྱེད་དེས་ངོ་ལྟག་
 ཟེང་འབྲུག་པས་བཙན་བྱིད་བྱས་ལུགས་ཞུས་པར། ཉ་ལས་པའི་ངང་། “ངོ་ལྟག་ཟེང་
 འབྲུག་པས་ཀྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱོག་བཀྲོང་ཕྱེད་སྤྱོད་དམ། དེ་ཆོས་ཁོང་ག་པར་བྱིད་ཅིས་
 ཡིན་ནམ། ལྟོ་ཁ་ལ་ཡིན་ནམ་ཕྱི་ཀྱལ་ལ་ཡིན། གལ་སྤྱད་ཕྱི་ཀྱལ་ལ་ཡིན་ན་ཀྱི་གར་
 ནང་ཡིན་ནམ་ཨ་མི་རི་ཀ་ཡིན། ཀྱང་དབྱང་ནས་འདྲིའི་སྐྱོར་ག་རེ་གསུངས་འདུག” ཅས་
 བཀའ་བརྩུང་གནང་བ་དང་། “ལྷ་ལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་གང་མགྲོགས་བདེ་སྐྱབ་ངང་ལྟ་སར་
 ཞབས་འཁོད་ཐུབ་ཀྱི་སྙན་པ་ཐུགས་རྗེ་ཅན་གྱིས་མཁྱེན་མཁྱེན།” ཅས་ཐུགས་སྐྱོན་
 ཡང་ཡང་མཛད།

ལྷ་དེའི་ཕྱི་ཟླ་༩ ཆོས་༣༥ ཉིན། ཀྱི་དམར་གྱི་སྤྱོད་སྐྱོན་གྲོའུ་ཨིན་ལའེ་ཡིས་
 བོད་ས་གནས་སྤྱོད་གཞུང་ཉིན་དེ་ནས་མེད་པ་བཟོ་ཀྱི་དང་། དེའི་ཆབ་དུ་བོད་རང་སྐྱོང་
 རྒྱུངས་ག་སྤྱོད་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་འགན་དབང་འཁུར་ཀྱི། ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་
 རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་བོད་རང་སྐྱོང་རྒྱུངས་ག་སྤྱོད་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་འགན་འཛིན་ལས་
 ཆབ་པའི་འགན་དབང་འཁུར་ཀྱི་གཏན་འབེབས་ཟིན་པའི་དམིགས་བསལ་བཀའ་ཀྱི་ཞིག་
 བཏང་འདུག་ཅིང་། ལྷ་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནས་ཀྱང་ཡུལ་དུས་གནས་

བབ་གཞན་དབང་སྐབས་བསྐྱུན་དང་འབྲེལ་གཙོ་བོ་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་བསྐྱུན་སྲིད་རྒྱུ་འཛིན་
སྟེ། ཟླ་དེའི་ཆེས་༡༧ ཉིན་པེ་ཅིན་གཞུང་ལ་ཏར་འབྲིན་ཞིག་བཏང་གནང་ནས་རྒྱ་དམར་
ཀྱི་བཀའ་རྒྱུ་དང་ལེན་ཞུ་རྒྱུ་མོས་མཐུན་གནང་འདུག

ལྷ་སར་རྒྱ་ཕྱོགས་ནས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་བའི་གཞུང་ཙུ་མེད་བཟོས་ཚུལ་གྱི་ཁྱབ་
བསྐྱགས་སོགས་བྲིམས་མེད་ལུགས་འགལ་བྱས་པར་བརྟེན། ༡༩༥༧ལོའི་ཟླ་༩ ཆེས་
༡༦ ཉིན་ཡལོང་ས་མཆོག་གིས་གཙོས་ལྷན་བཅར་བཀའ་སློན་ནམས་ཀྱིས་ལྷན་ཅེ་རྫོང་
དུ་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་བའི་གཞུང་བསྐྱུར་འཇུགས་མཛད།

དེ་ལྟར་ཡ་ཀུན་གཟིགས་པའུ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་གཞན་དབང་སྐབས་
བསྐྱུན་འོག་བོད་བསྐྱུན་སྲིད་ཀྱི་ལས་དོན་སྐྱབ་པའི་ཁུར་ཆེན་བདག་གིར་བཞེས་མུས་སུ།
རྒྱ་ཕྱོགས་ནས་བཏོན་པའི་དགོས་འདུན་དེ། རོ་ལོག་ཟེང་འབྲུག་ཞོད་འཇགས་ཟེར་བའི་
ལས་འགན་འབྲེར་ཞིང་། ཟླ་ཟླ་༤ ཆེས་༥ ཉིན་གཞིས་ཅེ་ནས་ལྷ་སར་ཕེབས་དེ་བོད་
རང་སྐྱོང་ལྗོངས་གྲ་སྒྲིག་ལྷུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ཟེར་བའི་འགན་འཛིན་ལས་ཆབ་པའི་འགན་
བཞེས་དགོས་བྱུང་། དེ་ནས་སྐབས་གཉིས་པའི་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་འཐུས་མི་ཆོགས་ཆེན་
ཐངས་དང་བོད་གོས་ཆོགས་ཟེར་བ་པེ་ཅིན་དུ་བསྐྱོང་འཆོགས་བྱས་པ་དེར་ཡ་ཀུན་གཟིགས་
པའུ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ཕེབས་བྱུང་བ་བྱ་རྒྱུ་ནི་སྐབས་དེའི་རྒྱ་དམར་གཞུང་ལ་དགོས་
མཁོ་ཡོད་པའི་དོན་གནད་གཙོ་བོ་ཞིག་ཆགས་ཡོད་པ་དང་། གནས་བབ་དེའི་འོག་ཀུན་
གཟིགས་མཆོག་ཕྱི་ཟླ་༤ ཆེས་༡༤ ཉིན་པེ་ཅིན་དུ་ཞབས་སོར་འཁོད་ནས་མི་དམངས་

འཐུས་མི་ཆོགས་ཆེན་ལ་བཅར་བ་དང་། སྐབས་འདིར་ལོ་གོང་ས་མཆོག་འཕགས་ཡུལ་
 དུ་ཕྱེབས་གྲུབ་ཅིང་ཡིན་ཁར། རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་བོད་དོན་སློང་སློང་གྲགས་ཆེ་ཡོང་བཞིན་
 པའི་སྤང་བཅས་ཡིན་པར་བརྟེན། སྐབས་འདིའི་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་
 མི་ཆོགས་ཆེན་དུ་ཡང་བོད་དོན་དེ་བཟོད་གཞི་གལ་ཆེན་ཞིག་དུ་གྱུར་འདུག་ལ། ཕྱི་ཟླ་
 ༥ ཆེས་ ༡༥ ཉིན་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱུ་ཁབ་ཁང་གི་རྒྱ་ཆེའི་ཆོགས་འདུ་ཐེངས་ ༡༦ པ་ཟེར་བ་
 འཆོགས་པའི་ཐོག་མའི་ཅེ་དུང་གིས་བོད་གྱི་ངོ་ལོག་ཟེང་འབྲུག་ཞིད་འཇགས་སུ་གཏོང་བ་
 དང་། དམངས་གཙོ་བཙོས་བསྐྱར་བྱ་རྒྱ་གནད་དོན་གཙོ་བོར་བཟུང་ནས་གཏམ་བཤད་
 བྱས་འདུག་པ་དེར་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གྲུང་ཕྱེབས་བཅར་ཞུས་འདུག་ཆ་ཆ་འུར་འུར་
 གྱི་གཏམ་བཤད་དེ་ཆོས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་དགོངས་པར་ཡང་མེས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་
 དང་ཁ་བྲལ་ལ་ངོ་རྒྱལ་ཞེས་པའི་དར་ཆ་མ་སྐྱེད་ན་བོད་མི་རིགས་ལ་སྤྲོད་པའི་ལས་དོན་
 སྐབས་མི་ཐུབ་པའི་ཆ་རྒྱུན་དེ་གསལ་བོར་ངོ་སྤྱོད་བྱས་ཡོད་པ་ནི་ཞུ་མི་དགོས་པ་ཞིག་རེད།
 སྐབས་འདིའི་འཐུས་མི་ཆོགས་ཆེན་ཐོག་ལ་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་རྒྱ་
 ནག་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་མི་ཆོགས་ཆེན་གྱི་རྒྱན་ལས་ཆོགས་གཙོ་གཞིན་པར་
 བསྐོ་བཞག་བྱས།

ཆོགས་ཆེན་གྲུབ་མཆམས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ལྟ་སར་ཕྱིར་ཕྱེབས་གནང་།
 ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ལོ་དེའི་ཕྱི་ཟླ་ ༧ ཆེས་ ༢༥ ཉིན་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ཕེ་ཅིན་
 དུ་ཕྱེབས་ནས་རྒྱ་དམར་རྒྱལ་ཁབ་བཙུགས་ནས་ལོ་བཙུ་འཁོར་བའི་དུས་སྟོན་ཟེར་བ་ལ་

ཞུགས་ཤིང་། དེ་རྗེས་སྤྱི་ཟླ་༡༠ ཚེས་༡༩ ཉིན་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འབྲུས་
མི་ཚོགས་ཆེན་གྱི་རྒྱན་ལས་ལྷན་ཁང་གི་གྲོས་ཚོགས་ཐེངས་བཅུ་བ་ཞེས་པའི་ཐོག་ཀྱན་
གཟིགས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་གསུང་བཤད་གནང་།

སྤྱི་ལོ་བཏང་ལོ་༣༣ ལ་སོན་པའི་དུས་སྐབས་ནི་ཕོ་གསར་དར་མའི་མི་ཆེའི་སྤང་
ཡིན་པས། ཆབ་སྲིད་གྱི་ལས་དོན་ཐོག་ཕྱག་ལས་གནང་རྒྱ་ནི་དུས་ཚོད་མ་རན་པ་ཞིག་
ཡིན། འོན་ཀྱང་། ཀྱན་གཟིགས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་བོད་བསྟན་སྲིད་གྱི་
ཆེད་དུ་ཉིན་མཆོན་ལྷོས་མེད་གྱིས་ཕྱག་ལས་གནང་བཞིན་པ་ནི་ཁོང་གིས་བོད་མི་རིགས་
འདྲིའི་སྤྱུག་བསྐྱེད་དང་། སེམས་སྤངས་གྱི་མདུད་རྒྱ་དམ་པོ་དེ་གྲོལ་བའི་ཆེད་རང་འགན་
ཁུར་ལེན་གནང་བའི་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱོད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་སྟོན་ཅི་དགོས། སྤྱི་ལོ་༡༩༦༠ ནས་
༡༩༦༡ ལོའི་བར་ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གིས་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་ལ་
གཟིགས་སྐྱོར་གནང་ཞིང་། སྐབས་དེ་དག་དུ་ཁོང་གི་སྤྱན་ལམ་དུ་མཛོན་པ་ནི་“གྲུང་
གོ་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་བཅའ་སྒྲོལ་འོག་ཐོབ་པའི་འོད་སྟོང་ལྷན་པའི་བདེ་སྤྱོད་” ཅིག་མིན་
པར། བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་སྤྱུག་བསྐྱེད་ཁོ་ན་སྟེ་རང་གི་ཆེ་སྟོག་ལས་གཅེས་པའི་
དགོན་སྡེ་གཏོར་བཞེག་དང་། རང་གི་གདུལ་བྱ་དང་ཚོས་གྱི་སྤྱན་གྲོགས་སུ་གྱུར་པའི་
བོད་རིགས་དམར་གསོད་དང་བཙོན་འཇུག་སོགས་མནར་གཅོད་བཏང་བ་དེ་དག་ཡིན།

དེང་སང་མདོ་སྤྱོད་གྱི་དམངས་ཁྲིད་དུ་གྲགས་བཞིན་པའི་དོ་སྤྱོད་དག་བཞེས་ཤིང་།
རབ་རྒྱ་མཆོའི་གསུང་སྟོན་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ནི་དུས་སྐབས་དེའི་གྲུང་ཁྲན་ཏང་གི་བྱེད་སྤྱོད་གསུང་

མཆོན་པ་ཞིག་ཡིན་པས་འདིར་དངས་ན། “གུང་ཁྱན་ཏང་གི་ཆབ་སྲིད་ནི། དེ་ཅིན་ནས་
 ཉན་ན་ཀྱི་སྤང་ལྟར་སྟན། ཞིང་ཆེན་རིམ་པའི་ནང་སླེབས་སྐབས་དུང་ཆེན་གྱི་སྐད་དང་
 འདྲ། རྫོང་རིམ་པའི་ནང་སླེབས་སྐབས་བོང་བའི་དུ་སྐད་འདོན་དང་མཚུངས།” ཞེས་
 པ་དང་། ཡང་། “གུང་ཁྱན་ཏང་གི་ཆབ་སྲིད་ནི་ཀོ་བོ་རྩོན་པའི་ལྷ་མོ་ཞིག་དང་འདྲ།
 ཐོག་མར་གོན་པའི་སྐབས་སྟོད་འཇམ་འཇམ། དེ་ནས་ཉིན་རེ་བཞིན་རྩེ་དམ་དུ་འགྲོ།”
 ཞེས་གསུངས་པར་གྲགས་པ་ལྟར། ༡་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་དེ་
 ཅིན་ནས་གསན་པའི་དཔོན་རིགས་ཆོའི་གཏམ་སྟན་དང་། དངོས་ཡོད་བོད་ས་གནས་ཀྱི་
 གནས་སྤངས་གཉིས་དབར་རྒྱབ་འགལ་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་གཟིགས་ནས་བྱགས་པམ་ཆེན་པོ་
 གནང་བཞིན་ཡོད།

རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་གིས་བོད་ནང་ཞི་བའི་བཅོས་བསྐྱར་ལག་ལེན་བྱེད་སྐབས་
 དགོན་པ་དང་རིག་དངོས། གནའ་བུལ་སྐོག་སྤང་སྐྱབ་བྱེད་དགོས་པ་དང་། མང་ཆོགས་
 ཀྱི་ཆོས་དད་རང་སློབ་ལ་བརྩེ་འཇོག་བྱེད་དགོས་པ། དེ་བཞིན་ཟིང་འབྲུག་ནང་ཞུགས་
 མེད་པའི་མངའ་བདག་ལ་སྐྱོན་ཉེ་བྱེད་ཇུས་ལག་བསྟར་བྱེད་པའི་གཏན་འཁེབས་བྱས་ཡོད་
 ན་ཡང་། དངོས་ཡོད་ལག་ལེན་སྐབས་དེ་དག་རྩེ་བཞིན་མ་བྱུང་བའི་ཁར། ཀུན་གཟིགས་
 མཆོག་གཟིགས་སྐྱར་དུ་སླེབས་ཀྱིས་ཕྱི་དུ་གཞིས་རྩེར་བཞུགས་པའི་ཁོང་གི་ཡབ་ཡུམ་གྱི་གཟིམ་
 ཤག་སྟོག་བཞེར་བྱས་པ་མ་ཟད། ཁོང་གི་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཞིང་བྱན་གྱི་བདག་པོ་ཆེ་བོས་
 སུ་བརྩིས་ནས་འཐབ་རྩེད་བྱས་ཤིང་། དེ་འདྲིའི་གནས་ཚུལ་ལྟ་ས་ཁུལ་དུ་ཡང་བྱུང་ཡོད་

པ་དེ་དག་ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་ལྟ་སར་ཤེབས་མཆོམས་གཞི་ནས་མཁྱེན་རྟོགས་བྱུང་འདུག
 དེ་ནས་ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གཞིས་ཅེ་རང་གི་གདན་སར་ཞབས་སོར་འཁོད་
 སྐབས། དགོན་པའི་ནང་ལེགས་བཅོས་བྱེད་རྒྱ་ཡིན་སྐད་ཀྱིས་ལས་དོན་རྒྱ་ཁག་ཟེར་བའི་
 བྱིམ་པའི་མི་སྣ་བསྐྱད་ཡོད་པ་དེ་དགོན་པའི་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ཀྱི་དགོངས་ཚུལ་དུ་མ་
 བབས་ཏེ། ལས་དོན་རྒྱ་ཁག་གི་ནང་དུ་ཡོད་པའི་བྱུང་མེད་རྣམས་དགོན་པའི་ནང་སྡོད་
 མི་དགོས་པའི་སྣ་ཁྱུ་ལྟ་སྐབས། ལས་བྱེད་པས་དེ་ནི་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ལས་
 དོན་རྒྱ་ཁག་དགོན་པ་ནས་ཕྱར་སྡོད་བྱེད་དགོས་ལུགས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད་པར་བསྐྱད་ནས་སྣ་
 ཁྱུ་འབུལ་མཁན་གྱི་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ལ་འཐབ་ཅོད་བྱས་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་དཀྱིལ་
 ཁང་མཁན་པོས་དེ་དོན་ལ་འགྲེལ་བརྗོད་བྱས་ནས་གསལ་བ་ཤད་གནང་སྐབས་དཀྱིལ་ཁང་
 མཁན་པོ་ནི་ངོ་ལོག་ཟིང་འབྲུག་པ་དང་། བཅོས་བསྐྱར་ལ་ངོ་ཚྭ་ལ་བྱེད་མཁན་རེད་ཅེས་
 འཐབ་ཅོད་བྱས་འདུག་ལ། དཀྱིལ་ཁང་མཁན་པོས་དེར་གདོང་ལེན་ཆེད་ཟས་བཅད་ངོ་
 ཚྭ་ལ་གནང་མོད། དེར་བཀག་སྡོམ་བསྐྱབ་བྱ་གནང་མཁན་གཅིག་ཀྱང་མ་བྱུང་བར་འདས་
 བྱོངས་སུ་གྱུར་ཅིང་། ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གིས་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོར་འོས་འཆོམས་ཀྱི་
 བཅོས་བསྐྱར་གནང་བཞིན་ཡོད་མོད། དེ་ལ་ལམ་སྟོངས་མེད་པའི་མདོན་རྟོགས་དེ་དག་
 གིས་ཡང་བསྐྱར་ཁོང་ལ་ཐུགས་ཕམ་ཆེན་པོ་བྱུང་།

ས་གནས་རྒྱ་དམར་ལས་བྱེད་པས་བོད་ནང་གི་མཁས་པ་དང་སླ་མ། མཐོ་རིམ་
 མི་སྣ། ཆོས་པ་སོགས་ལ་སྤང་བྱུག་ཆེན་པོས་མནར་གཅོད་གཏོང་བ་དེ་ཐད་ཀྱན་གཟིགས་

མཆོག་གི་ཐུགས་དགོངས་བཞིན་ལས་དོན་འགྲུབ་དཀའ་བ་མ་ཟད། ཐ་ན་ཀུན་གཟིགས་
མཆོག་རང་ཉིད་ཀྱང་གསར་བརྗེའི་སྒྲིབ་གསོ་མེད་པ་དང་། ད་དུང་ལས་དོན་ཨུ་ཡིན་
ལྟར་ཁང་ཟེར་བའི་ལས་བྱེད་པས། པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་མའི་ཅི་དྲུང་གི་གསུང་རྩིས་
སྒྲིབ་སྒྲུང་བྱེད་དགོས་སྒྲུབ་རྗེས་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་ནི་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་ནོར་འབྲུལ་
འདུག་ཟེར་བའི་སྒྲིན་བདེ་ཞིག་དུ་གྱུར་ཡོད།

གནས་ཚུལ་དེ་འདྲ་ཞིག་གི་འོག ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་བོད་ཀྱི་དཀའ་
རྒྱུ་འདི་རིགས་ངེས་པར་དུ་བསལ་དགོས་ཤིང་། དེ་ཡང་ཐབས་ལམ་ཉག་ཅིག་ལྟར་ཡོད་
པ་ནི་རྒྱ་དམར་གྱི་མགོ་གཙོ་རྣམས་ལ་དེ་དོན་གསལ་བཤད་བྱས་པ་བརྒྱད་དཀའ་ངལ་སེལ་
ཐབས་གནང་དགོས་དགོངས་བཞིན་ཡོད། ༡༩༦༠ ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༩ བའི་ནང་ཀུན་གཟིགས་
མཆོག་པེ་ཅིན་དུ་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་སྟོན་དུས་ཆེན་ཐེངས་༡༡ པ་ཟེར་བར་ཆེད་ཐེབས་སྐབས།
སྤྱི་ལོ་སྟོན་ཀུའུ་ཨིན་ལའེ་དང་། འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་ཁང་གི་འགན་འཛིན་ལི་ཁྱི་ཏན་
བཅས་པར་བོད་ནང་གི་བདེ་སྤྱད་ཁག་གསུངས། སྐབས་དེར་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་རང་
ཉིད་“བག་ཡངས་ཀྱི་སྒྲོ་འཆམ་”ལ་རོལ་འདོད་མེད་ཅེས་གསུངས་འདུག་མོད། རྒྱ་གཞུང་
གིས་ཨུ་ཚུགས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་གློ་ཕྱོགས་སུ་གཟིགས་སྒྲུབ་དུ་ཐེབས་དགོས་རྒྱུའི་ཐག་གཅོད་
བྱས་ཤིང་། ཁོང་དང་ལྟན་དུ་ལི་ཁྱི་ཏན་སོགས་ལས་བྱེད་ཁག་ཅིག་ཀྱང་མངགས་གཏོང་
བྱས་ཡོད། སྐབས་དེར་ཁོང་གིས་ལི་ཁྱི་ཏན་ལ། “མང་ཆོགས་ཀྱིས་འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་
གྱུར་ནི་གྲོགས་པོར་གསོལ་སྟོན་བཤམས་རྒྱུ་དེ་རེད་ཅེས་བཤད་ཀྱིན་ཡོད། ངོས་ལ་བྱེད་

ཆོས་གསོལ་སྟོན་བཤམས་མི་དགོས་ལ། ཡུལ་སྐྱོར་སྟོ་འཆམ་ལའང་ཕྱེབས་རོགས་བྱེད་
མི་དགོས། བྱེད་ཆོས་ཡིད་གཟབ་ཆེན་པོའི་ངང་ནས་ངའི་བསམ་འཆར་འདི་དག་ལ་བདག་
གཅེས་གནང་བའི་རེ་བ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།” ཅས་གསུངས་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་དགོངས་འཆར་
འགྲུབ་རེ་གནང་འདུག

ཀྱང་མར་སྤྱོད་གཞུང་གིས་ཐག་གཅོད་བྱས་ཟིན་པ་ལྟར་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་
དང་ཡི་ཤེ་ཏན་སོགས་ཁྱིན་དུ་དང་ཁྱུང་ཆེན། སྤུ་ཏན། ལུ་ཏན། ཅང་ཞི། ཀྱེ་
ཅང་། ཅང་སུ་ཏུ། རྩ་ཅན་བཅས་སུ་གཟིགས་སྐྱོར་དུ་ཕྱེབས་གིང་། སྐབས་དེ་དག་དུ་
ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་ཡི་ཤེ་ཏན་དང་ལྟན་པོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཐད་བཀའ་མོལ་ཐེངས་
བཅུ་གསུམ་གནང་སྟེ་“ཆོགས་གཅོ་གཞིན་པ་ཡི་ཤེ་ཏན་དང་ཆོགས་གཅོ་གཞིན་པ་པཥ་
ཆེན་ནམ་གཉིས་ཀྱི་བཀའ་མོལ་གནད་བསྐྱུས།” ཞེས་ཆོག་ཐོར་བཀོད་ཡོད་པ་དེ་རྗེས་
སུ་ཡིག་འབྲུའི་བདུན་གྱི་སྟེང་དོན་དུ་གྱུར་ཡོད། དེ་ནས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་སྟེ་ལྷ་ཉ་ཆོས་
༡༩ ཉིན་པེ་ཅིན་དུ་ཕྱིར་ཕྱེབས་གྲུབ་ནས་མའོ་ཅོ་ཏུང་དང་། ཀྱེ་ཏུ་ཨིན་ལའེ། ཉིན་ཁའོ་
ཕེན་སོགས་ལ་མངལ་འཕྲད་གནང་བ་དང་། མའོ་ཡིས་གཅོས་པའི་མགོ་འབྲིད་པ་ཆོས་
ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་ཀྱང་མར་ལ་དགེ་མཚན་ཆེ་ལུགས་ཏུ་བསྟོན་བྱས་པ་མ་ཟད། མའོ་
ཅོ་ཏུང་གིས་གཡོན་གྱི་ནོར་འབྲུལ་ངོས་ལེན་དང་འབྲེལ། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་དགོངས་
འཆར་གཞིར་བཟུང་བོད་དུ་ལས་དོན་བྱེད་ཕྱོགས་གནད་དོན་དོན་ཆེན་དུག་མཛུབ་སྟོན་
བྱས་འདུག་ལ། དེའི་ནང་རེ་ཞིག་བོད་དུ་མཉམ་ལས་ཁང་མི་འཛུགས་ཀྱི་དང་། མཐོ་

རིམ་ལས་བྱེད་ཆོར་ལས་ཀ་གོ་སྒྲིག་གིས་ཁོང་ཆོའི་བསམ་སྒྲིའི་བསྐྱར་བཅོས་ལ་བྲེལ་འཁུབ་
མི་བྱེད་ཀྱི། དགོན་པའི་ནང་དགེ་འདུན་པ་ཉུང་ཤས་ཉར་ཆོག་པ་མ་ཟད་ནང་ཆོས་ཀྱི་སྒྲིབ་
སྦྱང་ཡང་བྱེད་ཆོག་པ། བོད་སྡེངས་ལས་དོན་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་དང་། གཞུག་གཟིགས་པའ་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཇེ་ལེགས་སུ་གཏོང་དགོས་པ་མ་ཟད། བོད་སྡེངས་ལས་
དོན་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་ངོས་ནས་བོད་ཀྱི་ཕྱོགས་སོ་སོའི་གནས་ཚུལ་ཅི་ཡོད་ཀྱི་གཟིགས་
རིན་པོ་ཆེས་མཁྱེན་ཐུབ་པ་གནང་ཀྱི་སྟེགས་གསལ་འདུག།

30

ངོ་མྱོལ་དེ་དག་ད་དུང་སེམས་ནང་དུ་མ་ཡལ་བར་གནས་ཡོད་པའི་རྒྱུན་གྱིས་རེད། ཡིན་ནའང་རྒྱལ་སྐྱུ་བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔའ་མཆོག་གིས་འགྲོ་བའི་དོན་དུ་རང་ཉིད་སྒྲོས་བཏང་བའི་ཐུགས་སྒྲོབས་རྒྱ་ཆེར་བསྐྱེད་དེ། རང་ཉིད་ནི་བོད་ནང་དུ་ལྷག་པའི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་མགོན་སྐུ་བས་ཉག་ཅིག་ཡིན་ཞིང་། བོད་མི་རིགས་དཀའ་སྤྱད་འདི་ལས་འགྲོལ་ཐབས་སུ་དཀའ་སྤྱད་དེ་དག་སྙན་ཞུར་བྱས་ཏེ་པེ་ཅིན་གྱི་དཔོན་རིགས་རྣམས་ལ་གྲོས་བསྐྱར་བྱེད་རྒྱུའི་འཆེ་མེད་ནི་བའི་ལམ་ཉིད་མཆོག་ཏུ་གཟིགས་ནས། ༡༩༥༡ ལོའི་ལོ་མཇུག་ནས་བཟུང་དགོངས་འཆར་དེ་དག་ཡིག་ཐོག་ཏུ་འབེབས་མགོ་བཙུགས།

༡༩༥༡ ནས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་དང་། མཆོ་སྡོན། སེ་ཁྲོན། ཡུན་ནན་བཅས་ཀྱི་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་ཁག་གི་གནས་བབ་ལ་གཟིགས་ཞིབ་གནང་ཞིང་། ༡༩༥༣ ལོའི་ལོ་མགོར་ཀན་སུའུ་དང་ཤིན་ཅང་སོགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུའང་གཟིགས་ཞིབ་གནང་བར་ཕྱབས། ཁོང་གིས་ས་ཁུལ་ཁ་ཤས་ཀྱི་གནས་སྤངས་ནི་བཅིངས་འགྲོལ་ཟེར་བ་མ་བཏང་སྡོན་གྱི་གནས་སྤངས་ལས་ཇེ་སྤྱད་ཏུ་སོང་ཡོད་པའི་གསུང་བཤད་གནང་ཞིང་། ས་ཁུལ་མང་པོ་ཞིག་གི་ནང་དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྐྱར་བཏང་རྗེས་མང་ཆོགས་ཀྱི་འཆོ་བ་ལེགས་བཅོས་མ་བྱུང་བ་མ་ཟད། ད་དུང་སྡོན་ལས་སྤྱད་ཏུ་སྤྱོན་ཡོད་པ་དང་། ས་ཁུལ་ཁ་ཤས་ཏེ་ཅང་དབུལ་ཕོངས་དཀའ་སྤྱད་གི་གནས་སུ་སྒྲེབས་འདུག གནས་རྒྱལ་དེ་དག་གཟིགས་རྗེས་ཁོང་སྐྱེ་རྒྱུང་བཞེངས་པ་དང་ཐུགས་འཆབ་ཆེན་པོས་ཁོང་སྐྱེ་སྤོར་གྱིས་འགྲོ་གྲོན་གནང་ཞིང་ཇ་པོར་ཉོས་ནས་མང་ཆོགས་ལ་གནང་བ་དང་། ས་ཁུལ་གྱི་

ལས་བྱེད་པ་ཁ་གསལ་བཀའ་བཀྲོན་ཀྱང་དག་པོ་གནང་ཞིང་། སྐབས་འགར་མདུན་ཅིག་
 རྟེན་ཕྱག་བདེགས་ཤིང་སྐྱ་རྒྱུང་ཆེན་པོ་བཞེངས་ནས་གསུངས་དོན། “སྔོན་ཆད་མང་
 ཆོག་ས་ཀྱིས་སྒྲ་མར་སྐྱ་འབྱེད་འབུལ་སྒྲུལ་ཡོད་པ་ལས་སྒྲ་མས་མང་ཆོག་ས་ལ་ཇ་ཕོར་ཉི་
 དགོས་པ་ཐོས་སྟེང་ཅམ་ཡང་མེད། སྤྱི་ཆོག་ས་རྟེན་བའི་ནང་སྟོ་སྟོང་བའི་སྤང་བོ་ཞིག་
 གི་ལག་ཏུ་འང་ཇ་ཕོར་ཞིག་ཡོད་པ་རེད། ཅང་ཅེ་ཅི་དང་མ་ཕུཅུ་ཐུང་གིས་མཆོ་སྔོན་དབང་
 བསྐྱར་ལོ་བཅུ་ལྷག་བྱས་པའི་རིང་ལའང་བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་ཇ་ཕོར་ཅམ་ཡང་མེད་
 པའི་ཆད་ལ་སྒྲེབས་མེད།” ཅེས་སོགས་གསུངས་སྐབས། རྗེས་སོར་གསུང་མོལ་དེ་
 དག་སྤྱི་ཆོག་ས་གསར་བར་ངོ་རྒྱལ་དང་ཅང་ཅེ་ཅིར་བསྟོན་བསྒྲགས་བཏང་བ་རེད་ཅེས་
 ངོ་རྒྱལ་གྱི་ཡོ་བྱད་དུ་འང་སྤྱད་ཡོད་འདུག

༡༩༥༣ ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༩ ཆོས་༣༡ ནས་སྤྱི་ཟླ་༥ ཆོས་༣༩ བར་པེ་ཅིན་དུ་ཀྱ་
 ནག་ཀྱི་ལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་མི་ཆོག་ས་ཆེན་གྱི་མི་རིགས་འཐུས་མི་ལྷན་ཁང་དང་།
 ཀྱང་དབྱང་མི་རིགས་ལས་དོན་འཐུས་མི་ལྷན་ཁང་ཟེར་བ་གཉིས་ཀྱིས་མི་རིགས་ལས་དོན་
 སྐོར་གྱི་ཆོག་ས་འདུ་ཞིག་འཆོག་ས་པ་དང་། དེའི་ཐོག་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་ཀྱ་མཆོས་
 ཀྱ་དམར་གྱིས་བོད་བཟུང་རྗེས་བྱུང་བའི་དཀའ་ངལ་སྐོར་ཞིག་གསལ་རྗེན་དུ་བཏོན་ནས་
 གསུང་བཤད་ཤུགས་དྲག་གནང་། ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གིས་གསུང་བཤད་གང་ཡང་གནང་
 མེད་ན་ཡང་། ཆོག་ས་འདུར་ཐེབས་པའི་བོད་རིགས་འཐུས་མི་རྣམས་ལ་བོད་ཀྱི་གནད་
 དོན་སྐོར་བཀའ་མོལ་བསྐྱར་དང་རྒྱས་ལོན་གནང་ནས་འདས་པའི་ལོ་གས་རིང་བོད་མི་

དམངས་དང་པོད་ཡུལ་ལ་འཕེལ་ཀྱས་མེད་ཁར། གྲོང་གུང་ཆེན་པོ་ཕྱག་ཡོད་པ་དང་།
 ད་དུང་མུ་མཐུད་ནས་འཕྲོག་བཞིན་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ནམས་སྙན་ཁྱེད་ཟེན་བྲིས་སུ་བཀོད་
 ཅིང་། ཟེན་བྲིས་དེ་དག་ང་ཕོད་དག་དབང་འཛིགས་མེད་དང་། དགོ་བཤེས་ཤེས་རབ་
 རྒྱ་མཆོ་སོགས་ལ་གནང་ནས་བསམ་འཆར་བསྐྱུ་བཞེས་གནང་ཞིང་། ང་ཕོད་ཀྱིས་ཀུན་
 གཟིགས་མཆོག་གི་དགོངས་ཚུལ་འདི་རིགས་ཡིག་ཐོག་ནས་མིན་པར་དག་ཐོག་ནས་པེ་
 ཅིན་གྱི་མགོ་གཙོ་ནམས་ལ་གསུང་འཐུས་དང་། བཛྲོད་ཆོག་ཀྱང་དག་པོ་མེད་པའི་ཐོག་
 ནས་ཁུས་ན་ལེགས་གནས་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་ཁུས་འདུག

སྤྱི་ཟླ་༥ བའི་ཟླ་དཀྱིལ་ཞིག་དུ་ཡོངས་འཛིན་རུལ་ཁུ་རིན་པོ་ཆེས་ཀུན་གཟིགས་
 མཆོག་ལ་སྙན་ཁྱེད་འདི་བཞིན་མི་འབྲུལ་རྒྱུའི་གསོལ་འདེབས་ཤུགས་དག་ཁུས་འདུག དེ་
 ཡང་རུལ་ཁུ་རིན་པོ་ཆེས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་ཤུག་འཆལ་ནས་“རིན་པོ་ཆེ་ལགས།
 ང་རང་གིས་བལྟས་ན་བསམ་འཆར་ཡི་གེ་དེ་གོང་རིམ་ལ་མ་ཕུལ་ན་ཡག་པོ་འདུག ངས་
 སེམས་ཁུར་བྱེད་དོན་ནི་བསམ་འཆར་གྱི་ཡི་གེ་གོང་རིམ་ལ་ཕུལ་རྒྱུ་རེད། བོད་ཀྱི་གནད་
 དོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་རྒྱུར་ཕན་པ་མེད་པ་མ་ཟད། རིན་པོ་ཆེ་བྱེད་རང་ལ་ཡང་རྫོག་ཏུ་
 འབྱུང་སྟེད།” ཅེས་དང་། “སྟོན་རུས་འདི་དབྱར་ཁའི་གནམ་གཤིས་ལྟར་འགྱུར་ཕྱོག་
 ཆེན་པོ་ཡོང་སྟེད། དེ་རིང་མི་བྱེད་གསུམ་དང་། རང་སྐྱུ་བ་གསུམ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་རུང་།
 སང་ཉིན་དམ་འཛིན་གསུམ་དང་། འཐབ་ཚུད་གསུམ་སོགས་བཤད་སྟོན་ངེས་ལ། དེའི་
 དུས་ག་རེ་གནང་གི་ཡིན་ནམ།” ཞེས་དང་། ལྷན་ཆབ་ཁྱུ་ཁྱུ་དུ་བཞུར་བཞིན་“ལགོང་

ས་༧ སྐབས་མགོན་ཆོན་པོ་མཆོག་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་ཆིབས་བསྐྱར་གནང་གྲུབ་ཅིང་། ད་ལྟ་རིན་
པོ་ཆེ་གཅིག་རྒྱུ་དུ་ལྷག་ཡོད་སྐབས། གལ་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་ཉིད་ལ་སྦྱོན་ཅིག་བྱུང་བ་ཡིན་
ན་རིན་པོ་ཆེ་བྱིད་རང་ཙམ་མཐུ། ཡང་ན་ང་ཚོ་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པའི་དགོན་པའི་དོན་ཁོ་
ན་མིན་པར་བོད་ས་ཡོངས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ལས་དོན་ལ་དེ་ཕྱག་འབྱུང་སྲིད་ཁར། བོད་མི་
དམངས་ས་ཡ་ཁ་གསལ་ལ་ཉེན་ས་མེད་པ་ཞིག་ཆགས་རྒྱུ་རེད་” ཅས་སོགས་ཀྱི་གསལ་
འདེབས་ཁྱུས་སྐབས། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་ཡོངས་འཛིན་གྱི་བཀའ་སློབ་གནང་དགོས་
པའི་རྒྱ་མཆོན་དང་ཐུགས་ཁུལ་དེ་ཐུགས་ལ་འཇགས་ན་ཡང་། རང་ཉིད་ཀྱི་འགན་འབྲི་
འདོར་མི་ཐུབ་པའི་དམ་བཅའི་འོག་སྙན་ཁྱུ་ཡིག་ཐོག་སྲོད་རྒྱུ་འདོར་ས་ཚུ་ལ་བསྒྲེག་དུ་མ་
བརྟུབ་ཅིང་། དགོངས་འཆར་ནམས་བྲིས་ཟིན་མཆོམས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་སྐྱོད་དོས་
ཀྱིས་མི་སྣ་བཀོད་སྒྲིག་གིས་རྒྱ་ཡིག་དུ་བསྐྱར་ཅིང་། གནང་དོན་རེ་རེ་བཞིན་ཐུགས་ཞིབ་
གཟབ་ནན་གནང་། རྒྱ་ཡིག་དུ་བསྐྱར་གྲུབ་རྗེས། ཡང་བསྐྱར་སྐྱར་མཁན་གཞན་ཞིག་
བཅུ་ལ་ཉེ་རྒྱ་ཡིག་ནས་བོད་སྐད་དུ་ངག་བསྐྱར་བྱས་ཉེ་ཆད་ལྷག་ཡོད་མེད་གཟིགས་ཞིབ་
གནང་། དེ་ལྟར་ཁྱུ་དག་གྲུབ་རྗེས་རྒྱ་ཡིག་གི་ཡིག་འབྲུའི་བདུན་ལྷག་བྱུང་བས་ཡིག་འབྲུ་
བྲི་བདུན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཞེས་རྒྱ་ནག་དུ་གྲགས།

སྙན་ཁྱུ་ཡིག་སྐྱར་གྱི་ལས་དོན་དེ་སྤྱི་ཟླ་ལྔ་བའི་ཟླ་ཉོད་དུ་གྲུབ་ནས་པར་སྐྱོན་
གྱི་ལས་ཀ་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་ཉེ་༡༩༥༣ ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༥ ཚེས་༡༥ ཉིན། ཀུན་གཟིགས་
མཆོག་རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་སློན་ཀྲིའུ་ཨིན་ལའི་དང་མཇལ་འཕྲད་གནང་ནས་སྙན་ཁྱུ་འདི་ནང་

དོན་གཅི་བོ་ནམས་ཤུགས་ཆེན་གསུངས་སྟབས། སྤྱི་ལོ་ལྷོ་ཁྱུ་ཡིན་ལེ་མདུན་ཡོད་ཐོག་
གནད་དོན་ཁ་གས་ཐད་བོད་རང་སྐྱོང་སྐྱོངས་ཀྱི་མགོ་འཁྲིད་ཁ་གས་དང་ལྷན་དུ་ཁ་ཅོད་
ཀྱང་ཤོར།

སྤྱི་ལོ་¹⁶ ཆོས་ཤར་ལ་སྟན་ཞུ་སྟུམ་པར་དུ་དཔར་གྲུབ་ནས་ཀྱུ་ཁྱུ་ཡིན་ལེ་མཛད་སྟེ་གས་
ཏུ་དཔོན་ཆོར་སྤྱད། བདུན་ཕྱག་ཁ་གས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མའོ་ཅི་ཏུང་གིས་ཀྱང་སྟན་ཞུ་འདིར་
གྲོས་བསྟུར་སྤྱད་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་མཛུལ་འཕྲད་བྱས། སྤྱི་ལོ་¹⁶ ཆོས་¹⁰ ཉིན་
ཏུ་ནག་དམར་ཕྱོགས་ཀྱིས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་སྟན་ཞུ་འདི་བཞིན་རིན་ཐང་ཡོད་པའི་
སྐྱོན་གནད་ཐེར་འདོན་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་དང་། ལེ་ཤེ་ཏན་དང་
ཞེ་ཀྱང་ཞུན་ཟེར་བ་གཉིས་སྟན་ཞུ་འདི་ལ་གྲོས་བསྟུར་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པའི་ལས་བྱེད་དུ་
བསྐོས་གཞག་བྱས། ཁོང་ཆོས་གྲོས་བསྟུར་ཐེངས་མང་བྱས་རྗེས་ལས་དོན་ལག་ལེན་བསྟར་
ཕྱོགས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་བཞི་¹ ཀུན་གཟིགས་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་དང་། དམག་
དཔོན་ཀྱང་ཅིན་ལྷུ་གཉིས་ཀྱི་མིང་ཐོག་ནས་སྤྱི་ལོ་ལྷོ་ཁྱུ་ཡིན་ལེ་མཛད་སྟེ་གས་གཅིས་པའི་དབུས་
གཞུང་ལ་སྤྱད། དེ་རྗེས་རིང་བོ་མ་སོང་བར་དབུས་གཞུང་ནས་ཆོག་མཆན་ཐོབ། ཡིག་
ཆ་དེ་བཞི་ནི། ༡ རང་སྐྱོང་སྐྱོངས་གྲ་སྒྲིག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་ལས་དོན་ཤུགས་སྐྱོན་
བྱེད་པ་དང་ལས་ཀ་མཉམ་སྒྲུབ་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ལེགས་སྒྲེལ་གཏོང་བའི་འཆར་བཞིན། ༢ ལུ་
མཐུད་ནས་ཆོས་དད་རང་མོས་སྤྱི་ལོ་ལྷོ་ཁྱུ་ཡིན་ལེ་མཛད་སྟེ་གས་ཀྱི་གཏན་འབེབས་ཁ་གས་ལག་བསྟར་བྱེད་པའི་
སྐོར་གྱི་འཆར་བཞིན། ༣ ལུ་མཐུད་ནས་ངོ་ལོག་བཟོ་འབྲུག་པ་ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་གཏན་

འབེབས་ལག་བསྟར་བྱེད་པའི་འཆར་བཟུང་། ༤ ལས་བྱེད་པ་གསོ་སྦྱོང་དང་སྦྱོབ་གསོ་
གཏོང་བའི་ཞིབ་ཕྱིའི་ཐབས་ལམ་གྱི་འཆར་བཟུང་། ཟེར་བ་བཅས་རེད།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་༡༩༥༣ ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༧ ཚེས་༣༧ ཉིན་གོང་གསལ་
གནད་དོན་སྐོར་གྱི་ཡི་གེ་ཞིག་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོ་ལ་བཏང་བའི་ནང་གསལ་དོན།

“འདི་ལོར་ཕུན་གྱིས་བོད་དང་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་གཞན་དག་གིས་མཆོན། བསྟན་
འགྲོའི་བདེ་དོན་ལ་སྟོན་སྟངས་ཀྱང་དབྱེད་ལ་སྟོན་ཞུ་ཁ་གསལ་ཞིག་ཡིག་ཐོག་དུ་བཀོད་དེ་
ལྷག་བསམ་ནམ་པར་དག་པས་ཀུན་ནས་བསྐྱང་སྟེ་འབྲུལ་ལམ་ཁྱས་ཤིང་། དེ་སྐོར་ལ་
ཀྱང་དབྱེད་ནས་ཐུགས་དགུས་པ་ཆེན་པོས་དགའ་བསུ་ཐོབ་པ་མ་ཟད། མདོ་དོན་རྒྱ་དཔེ་
ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་ཀྱང་གྲུང་གྲུང་དབྱེད་འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་ཕུལ་ནས་འཆར་
བཟུང་བཀོད་འབྲུལ་ལ་ཏང་གྲུང་དབྱེད་གིས་ཆོག་མཆན་སྟེ་ལ་བའི་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་
ཁག་གི་ཆོས་ཀྱི་ལས་དོན་གཏན་འབེབས་འཐུས་ཆང་མཛད་པའི་དོན་ཆེན་བཅུ་གཅིག་འཁོད་
པ་བཏོན་གནང་ཐོག་ས་གནས་སོ་སོར་རིམ་བཞིན་བྱུང་གནས་གནང་རྒྱ་དང་། ཕྱོགས་
མཚུངས་བོད་ཀྱི་ང་ཆོ་ཏང་སློད་འགན་ཁུར་བ་དང་། ཀྱང་དབྱེད་ཐུང་གྲན་ཕུལ་ཡི་ (འཐབ་
ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་ཁང་) འགན་འཁུར་བས་གྲོས་མོལ་ཐེངས་མང་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཆོས་
ལུགས་གྲུབ་མཐའ་རིམ་མེད་ཀྱི་དགོན་སྡེའི་སྐོར་དང་། དགེ་འདུན་པ་གསར་ཁྱགས་ཀྱི་
གྲ་བའི་འཆོ་བའི་སྐོར། ཆོས་ཀྱི་རྐང་འཛིན་པའི་སྐོར། མི་དམངས་ཀྱིས་ཆོས་ཕྱོགས་
ཀྱི་བྱ་སྒོ་རང་མོས་ལྟར་སྟར་གསོ་བྱ་རྒྱའི་སྐོར་སོགས་འཁོད་ཡོད། ཆོས་ལུགས་དང་

དགོན་སྡེའི་ལས་དོན་གཏན་འབེབས་དོན་ཆོན་བཅུ་དྲུག་པ་གཅིག་དང་། བཙོན་པར་དབྱེ་
 འབྱེད་ཐོག་ཉེས་ཆུང་དང་ཉེས་འབྱེད་ཅན་ཆོར་གྱི་ཡངས་ཐག་གཅོད་ཀྱིས་གྲོས་སོགས་
 གནང་རྒྱ། ཉེས་ཆེ་ལ་ཟས་གོས་དང་། འཕྲོད་བསྟེན་རྗེ་བཟང་དུ་བཏང་ནས་བཙོན་ནང་
 དུ་སྤར་བཞིན་དུས་མིན་འཆི་འདས་མི་ཡོང་བ་བྱ་རྒྱུ་མ་ཟད། མནར་གཅོད་ཀྱང་མི་གཏོང་
 བ་སོགས་བཙོན་པ་ཐག་གཅོད་སྒྲུབ་ཀྱི་གཏན་འབེབས་དོན་ཆོན་བཅུ་དྲུག་པ་གཅིག་ཡང་
 བོད་རང་སྐྱོང་སྡེ་རུ་ལས་འགན་སྐྱབ་སྤངས་ཀྱི་གཏན་འབེབས་གཅིག་ལས་བྱེད་པ་
 གསོ་སྐྱོང་སྐྱབ་གསོ་བྱ་སྤངས་ཀྱི་གཏན་འབེབས་གཅིག་བཅས་ཁག་བཞི་བཟོ་བཀོད་དང་
 འབྲེལ་ཀྱང་དབྱང་གིས་ཆོག་མཆན་སྡུལ་ཏེ་ང་ཆོ་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ཡག་པོ་ཡོང་བའི་རེ་
 བ་ཆེ་ཐོབ་བྱུང་།” ཞེས་གསལ་ཞིང་། ཡི་གེ་འདི་དང་མཉམ་དུ་སྟན་ཞུའི་ངོ་བབས་
 གཅིག་ཀྱང་ཕུལ་འདུག་ལ། དེ་ཡང་འདི་ལྟར། “ཉིད་གསང་གཏམ་ཁྱ་བའི་ཡུལ་དམ་
 པར་བཏེན་ངོས་ནས་ཀྱང་དབྱང་ལ་ཕུལ་བའི་སྟན་ཁྱ་དེའི་འདྲ་ཞིག་ཞིབ་གནས་ཁྱ་བྱེད་དུ་
 ཕུལ་ཡོད་པར་ཐུགས་ཞིབ་གནང་སྐྱོང་ལས་གཞན་གྱར་མི་འབྱུང་བ་ཁྱ་རྒྱུ།” ཞེས་
 ནང་མའི་བཀའ་སྐྱོབ་གནང་དོན་ལ་བལྟས་ན། དེ་དུས་སྟན་ཁྱ་དེ་ཡང་གསང་བ་ཆེན་པོ་
 བྱེད་དགོས་ཀྱིན་ཡོད་འདུག དེ་ལྟར་སྟན་ཁྱ་གནང་གྲུབ་པ་དང་། དེར་གྲོས་བསྟར་
 བཅུད་བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་གཏན་འབེབས་ཁག་གཅིག་བྱུང་བ་བཅས་ལ་བཏེན། ཀུན་གཟིགས་
 མཆོག་གིས་བོད་ཀྱི་བསྟན་སྲིད་བདེ་དོན་རྩུང་ལེགས་འགྲུབ་ཡོང་བའི་ཐུགས་རེ་དང་བཅས་
 གྱི་ཟླ་དེ་པའི་ཆོས་ཤར་ལ་ལྟ་སར་ཕྱིར་ཕེབས་མཛད།

༡༩༦༣ ལོའི་སྤྱི་ལེ་༡ ཆེས་༡༩ ཉིན། དམག་དཔོན་ཐན་གོན་སན་གྱིས་གཙོ་
སྐྱོང་བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ཨུ་ལི་ཙམ་ལྷན་ཁང་གི་རྒྱལ་འཛོམས་ཆོག་མཆོག་འདུ་གཤིས་ལ་
པ་ཟེར་བ་འཆོག་པའི་ཐོག་ ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་ཡིག་འབྲུ་བྲི་བདུན་གྱི་སྟུན་ལྷོ་ལོ་
མཇུག་འབྲས་སུ་བྱུང་བའི་ཡིག་ཆ་ཁག་བཞི་དེ་བོད་ནང་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཡིག་ཆར་གསལ་
བསྐྱགས་བྱས།

ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་གྱི་སྟུན་ཁྱེད་ནང་དོན།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་ཡིག་འབྲུ་བྲི་བ་དུན་དུ་གྲགས་པའི་སྒྲིན་ལྷ་འདིར་ཐོག་མའི་
 གླེང་སྒྲེང་དང་། དེ་ནས་རྒྱ་དམར་གྱིས་བོད་ཡུལ་དུ་ཞིང་ཆེན་ཁག་བཤོས་བྲས་པ་གཞིར་
 བཟུང་གིས་བོད་རང་སྐྱོང་སྐྱོང་ས་ཀྱི་གནད་དོན་ཁག་གླེང་བའི་དོན་ཆེན་བརྒྱད། བོད་རིགས་
 གནས་སྔོན་བྱེད་སའི་ས་ཁུལ་གཞན་དེ་མཆོ་སྔོན་དང་སེ་བྲོ། ཡུ་ནན། ཀན་སུའུ་བཅས་
 ཀྱི་སྐྱོར་བཅོད་པའི་དོན་ཆེན་གསུམ་བཅས་ཀྱི་ཐོག་ནས་གཙོ་བོར་རྒྱ་དམར་གྱིས་བཙན་
 འཛུལ་བྲས་པ་ནས་༡༩༥༩ བར་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་ཁག་གླེང་འདུག་ཅིང་། གླེང་ཐབས་
 ཀྱང་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་རེ་རེ་ལ་རྒྱ་དམར་གྱི་བྲིམས་ལུགས་སྔོན་དུས་སོགས་ལག་
 བསྟར་ཡོད་མེད་ཞིབ་བསྟར་གྱིས་བོད་ནང་དུ་བྲག་གཞོན་བྲས་པའི་གནས་ཚུལ་ངོ་མ་
 གསུངས་པ་དེ་ཡང་གཞུང་ལུགས་དང་གཏན་ཆོགས། དཔེར་བཅོད་སོགས་ཆད་དང་ལྡན་
 པའི་ཐོག་ནས་བོད་མི་དམངས་ཀྱི་དཀའ་སྤྱད་ཡིག་ཐོག་ཏུ་བྲངས་འདུག གསུང་རྩིས་འདིའི་
 གླེང་སྒྲེང་དང་བར་སྐབས་ཀྱི་མཆོམས་སྐྱོར་ནམས་སུ་རྒྱ་དམར་གྱི་གཟི་བཅིང་དང་བཀའ་
 དྲིན་གསུངས་ཡོད་པ་ནི་དུས་སྐབས་འདིའི་ནང་དགོས་དབང་གིས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དཀའ་
 སྤྱད་གླེང་བ་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་ཆ་རྒྱུན་ཞིག་ཆགས་ཡོད་པ་ནི་སྒྲིས་མ་དགོས།

ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་དུ་གྲགས་པའི་སྟོན་ལྷ་འདྲིའི་ནང་དུ་ངོ་ལོག་ཟིང་འཁྲུག་ཞིང་

འཇགས་ཀྱི་སྒྲོར་དང་། དམངས་གཙོ་བོའི་བསྐྱར་གྱི་སྒྲོར། ཞིང་འབྲོག་ཕོན་སྤྱད་
དང་མི་དམངས་ཀྱི་འཚོ་བའི་སྒྲོར། འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་གྱི་སྒྲོར། དམངས་གཙོ་
གཅིག་སྤྱད་ཀྱི་སྒྲོར། མིའདྲ་དབང་སྒྲེར་འཛིན་གྱི་སྒྲོར། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྒྲོར། མི་རིགས་
ཀྱི་སྒྲོར་བཅས་དོན་ཆེན་བརྒྱད་དུ་དབྱེ་ཞིབ་གནང་ཡོད་པ་ནི་སྐབས་དེའི་ཀྱ་དམར་གྱི་མིའདྲ་
བྱས་ཀྱི་ངོ་བོ་ལ་གཞིགས་ནས་དབྱེ་ཞིབ་མཛད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ནི་སྒྲོས་མེད་ཅིང་། དེ་ཡང་
དེ་ལྟར་དབྱེ་ཞིབ་ཀྱིས་ངོ་སྤྱོད་མཛད་ན་ཀྱ་དམར་དཔོན་རིགས་ཆོར་ངོ་འཕྲོད་སྒྲ་བའི་བྱད་
ཆོས་ཞིག་ཡོད་པ་ཡང་ཁྱ་མི་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན།

༡༥ བོད་མི་དམར་གསོད་དང་བཙོན་འཇུག་བྱས་པའི་སྒྲོར།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་ཀྱ་དམར་གྱིས་བོད་མི་དམངས་ལ་དབྱེ་ཞིབ་གནང་
ནས་མེད་པར་ངོ་ལོག་བྱེད་འབྲུག་པར་མིང་བཏགས་ནས་ཉེས་འདོགས་སྒྲ་ཆོགས་བྱས་
པའི་གནས་ཚུལ་གསལ་བོར་གསུངས་ཤིང་། དེ་ཡང་འདི་ལྟར། “མི་ལ་ལ་བྱེད་འབྲུག་
སྐབས་བྱེད་འབྲུག་ལངས་ཡུལ་དུ་བསྐྱོད་ཡོད་པའམ་བྱེད་སྒྲོང་ཁུལ་དུ་འགོ་ཁྱོད་བ། ཡང་
ན་བྱེད་སྒྲོང་ཁུལ་བརྒྱད་ནས་འགོ་སྐབས་གནས་ཆང་གཡར་བ་ཙམ་གྱིས་བྱེད་འབྲུག་པའི་
ཁྱ་མོ་གཡོགས་ཡོད། དེ་ལས་ཀྱང་ཆབས་ཆེ་བ་ཞིག་ནི། མི་ཁ་གས་ཞིག་ལ་རྒྱ་རྒྱུན་གང་
ཡང་མེད་པར་ལས་བྱེད་དང་། ཏུར་བཙོན་ཅན་ཆོས་གང་བྱུང་དུ་ནག་ཉེས་རྩན་བཟོ་བྱས་
ཏེ་བྱེད་འབྲུག་བསྐྱངས་པ་དང་གསར་བརྗེ་ངོ་ལོག་པའི་ཉེས་མིང་བཏགས་ཡོད་” ཅས་

གསུངས་ཡོད། དེ་ལྟར་དངོས་ཡོད་དང་མི་འཆམ་པའི་ལྷ་མོ་མང་བོ་གཡོགས་པ་དང་།
 རྟུང་དེག་གཏོང་ཡུལ་རྒྱ་ཆེ་དགས་པ་སོགས་བྱུང་བའི་ཉེར་ལེན་ལས་གཞུང་བཞེས་གཏོང་
 མི་འོས་པའི་བྱིམ་དུད་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ལ་གཞུང་བཞེས་བཏང་བ་དང་། དཔྱེ་ཞིབ་མེད་པའི་
 འཐབ་ཚྱོད་ལངས་སྐབས་སུ་ཡང་། འཐབ་ཚྱོད་མགོ་ཚུགས་མ་ཐག་འུར་སྒྲ་དང་ངར་
 སྐད་སྒྲོག་པ་དང་། ཀྱང་གཞུས་ལག་རྟུང་བྱེད་པ། རྒྱག་པས་ཉེས་རྟུང་གཏོང་བ་སོགས་
 བྱས་སྐབས་འཐབ་ཚྱོད་གཏོང་ཡུལ་ཆོ་དེ་ག་རང་དུ་ཁ་ཁྲག་སྒྲ་ཁྲག་ཐོན་ནས་བྲན་མེད་དུ་
 བརྒྱལ་བ་དང་། ཀྱང་ལག་བཅག་པ་སོགས་བྱུང་བ་མ་ཟད། ཁ་གས་འཐབ་ཚྱོད་གཏོང་
 ས་དེ་རང་དུ་གི་བ་དང་། དེ་དག་གི་རྒྱུ་ཁྲིམ་ཉེས་མེད་བོད་མི་མང་བོ་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་སྐྱབས་
 བཅོལ་ལ་འབྲོ་ཐབས་བྱས་ཤིང་། འབྲོ་མ་ཐུབ་ཆེ་ཆུར་ལྷུབས་པ་དང་རང་གི་རྒྱག་པ་སོགས་
 གྱི་གནས་ཚུལ་བྱུང་བ་དང་། དེ་ལྟར་འཐབ་ཚྱོད་ཤིན་ཏུ་ཇ་དག་བྱས་པའི་དུས་ཆོད་རིང་
 ག་དུག་རྩལ་ཆེ་བའི་མནར་གཅོད་རྟུང་དེག་བཏང་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲོབ་སྒྲོང་
 བྱེད་པར་གོག་ཅིས་པའི་སྒྲ་ཙམ་ཐོས་ན་ཡང་སྙིང་རྩ་འདར་དགོས་པ་ཞིག་བཟོས་ཡོད་ཅིང་།
 དང་བདེན་ལ་དགའ་བའི་མི་ཕལ་ཆེར་སྒྲོ་ཕམ་ཡོད་ཆད་དང་། སེམས་ཁྲལ་གྱིས་ཁེངས་
 པ་ཞིག་བཟོས་པ་བཅས་གསུངས་ཡོད།

ཡང་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས། “བཅོན་ཁང་མང་ཆེ་བའི་ནང་བཅོན་འཇུག་
 བྱས་པའི་བཅོན་པ་རྣམས་ཀྱི་འཆོ་བ་དང་བདེ་ཐང་སོགས་ཀྱི་ཐད། བཅོན་སྐྱུང་བ་དང་
 ལས་བྱེད་པས་བཅོན་པ་དེ་དག་ལ་ཡང་སྙིང་རྩེ་མེད་པའི་འཇིགས་སྐྱལ་དང་ཉེས་རྟུང་གང་

བྱུང་གཏོང་བཞིན་ཡོད་ལ། ཀྱང་བཙུགས་ནས་ས་བབ་མཐོ་དམའ་དང་། གནམ་གཤིས་
 ཆ་གྲང་སོགས་བར་བྱད་དུ་ཅང་ཆེ་བའི་སྒྲོ་བྱང་གོང་འོག་དུ་བཙོན་འཇུག་བྱས་པ་རྣམས་
 ཕན་ཚུན་གནས་སྤོས་ཡང་ཡང་བྱས་པ་དང་། ས་ཁུ་མི་འཕྲོད་པ་དང་། མལ་གོས་ཀྱིས་
 ལུས་མི་དྲོ་བ། ཉལ་གདན་གྱིས་བཞུའ་ཆན་མི་ཁོག་པ། རས་གུར་དང་ཁང་ཐོག་ནས་
 ཆར་ཁུ་འཇགས་པ། ཟས་ཀྱིས་གྲོད་པ་མི་འགྲངས་པ་སོགས་འཆོ་བ་དུ་ཅང་སྒྲོ་བོ་ཡོད་
 པ་རེད། ད་དུང་སྤྲ་ལངས་ཕྱི་ཉལ་གྱིས་ངལ་ཚུལ་བྱེད་དགོས་པ་དང་ཆབས་ཅིག་ཆེས་
 ཁྱེ་བ་དང་སྤྱག་པའི་ལས་ཀ་དེ་མི་དེ་དག་ལ་བྱེད་དུ་འཇུག་གིན་ཡོད་སྟབས། མི་དེ་དག་
 གི་ལུས་བྱུངས་ཉམས་པ་དང་ནད་རིགས་མང་བོ་བྱུང་བ། དེའི་ཐོག་ངལ་གསོ་བྱེད་ཀྱི་
 མི་འདང་བ། སྤྲོ་བཙོན་འཇུག་ཆང་མེད་པ་བཅས་ལས་བཙོན་པ་འབྱོར་ཆེན་ཞིག་ལ་
 དུས་མིན་འཆི་རྒྱུ་བྱུང་ཡོད། ལོ་ན་ལྔ་བཅུ་དུག་ཅུར་སྟེབས་པའི་གཟུགས་གཞི་ཞན་ཅིང་
 འཆི་ཁར་བྱག་པའི་བཙོན་པ་ནས་འཁོགས་རྣམས་ལའང་ཆེས་ཁྱེ་བ་དང་སྤྱག་པའི་ངལ་
 ཚུལ་བྱེད་དུ་འཇུག་གིན་ཡོད་པ་རེད། ང་ཕར་ཚུར་ཕྱོགས་བསྐྱོད་སྟབས་དཀའ་སྤྱག་ཆེ་
 བའི་རྣམ་པ་དེ་དག་མཐོང་དུས། སེམས་ནང་རང་དབང་མེད་པར་སྒྲོ་སྒྲུང་སྒྲུ་ཞིང་། འདི་
 ལྟར་མ་བྱས་ན་མི་འགྲིག་གམ་སྟམ་པའི་སྒྲིང་རྩི་སྒྲུ་བཞིན་འདུག་མོད། འོན་ཀྱང་བྱ་ཐབས་
 གང་ཡང་མི་འདུག” ཅས་གསུངས་ཡོད།

ད་དུང་རྒྱ་དམར་གྱི་བྲིམས་ལུགས་ལྟར་ན་ཡང་སྒྲིག་ཆད་གཅོད་མི་དགོས་པའི་
 མི་མང་བོ་དམར་གསོད་བཏང་བ་དང་། བྲིམ་ཆང་བརྒྱ་སྟོང་མང་བོའི་ཕ་མ་དང་བཟའ་

ཟླ་བ་ཕུག་ཕུག་ཉེ་གྲོགས་པོ་བཅས་པ་ཡིད་སྤྱོད་གོས་པ་དང་། མིག་ཚུ་རྒྱན་མི་ཆད་པར་
གཏོང་དགོས་པ་བྱུང་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་གསུངས་ཤིང་། བཙུན་འཇུག་གི་རྒྱན་ལས་
མི་མང་པོ་འདས་རྒྱུ་དུ་སོང་བར་བརྟེན། ལོ་འགའ་ཤས་ཤིག་གི་རིང་ལ་བོད་རིགས་
འཕྲོ་ཆེ་ཙམ་ཆུད་ཐོས་སུ་སོང་ཞིང་། ས་གནས་ཁག་ཆང་མའི་མི་འཕྲོ་ལ་ཆད་གཞི་
མི་འདྲ་བའི་ཐོག་ཉུང་འབྲེ་ངས་ཅན་ཞིག་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། རུང་ཆ་བས་ཆེ་བའི་ས་གནས་
སུ་བྱད་མེད་དང་ཅན་གྱིས་ཙམ་ལས་ལྷག་མེད།” ཅེས་དེའི་འགན་འཁུར་བ་རྒྱ་དམར་ལ་
བཀལ་ཡོད། ཡང་། རྒྱ་དམར་གྱི་ལས་བྱེད་གཅིག་གིས་བཤད་པ་ལྟར་ན། “དམངས་
གཙོའི་བཙུན་བསྐྱར་གྱི་རྒྱུ་སུ་བཙུན་པ་སྤྱོད་བཀྲོལ་བྱས་རྒྱུ་ཡང་བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ས་
ཀྱི་བཙུན་ཁང་ཁག་ནང་ད་དུང་བཙུན་པ་༡༠༠༠༠ ཙམ་ལྷག་རྒྱུ་རེད།” ཅེས་བརྗོད་
བྱུང་། གནས་ཚུལ་འདི་ལ་གཞིགས་ན་མི་གྲངས་༡༣༠༠༠༠༠ ཙམ་ལས་མེད་པའི་བོད་
རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ས་ཀྱི་ནང་དུ་བཙུན་པ་མི་གྲངས་༡༠༠༠༠ ལས་མང་བ་ཡོད་པ་ནི་ཆེས་མང་
དགས་པ་ཞིག་རེད་ཅེས་གསུངས་གནང་འདུག

དེ་བཞིན་མདོ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་གསུངས་སྐབས་ཀྱང་། མི་མང་པོ་དམར་
གསོད་དང་མས་སྤྱོད་བཏང་ཡོད་སྐོར་གསུངས་ཤིང་། “གྲོང་སྡེ་མང་པོའི་ནང་དུ་ལམ་
ཅན་གྱིས་དང་བྱད་མེད་སོགས་འཐབ་འཛིང་བྱེད་མི་ཐུབ་པའི་རིགས་ལུང་། གཞན་གཞིན་
ལུ་དང་དར་མ། དེ་བཞིན་བསམ་ཤེས་ཅན་མང་ཆེ་བ་འཛིན་བཟུང་དང་བཙུན་འཇུག་
བྱས་ཤིང་། དེ་ནི་དུ་ཅང་མི་ལེགས་པའི་དོན་ཆེན་ཞིག་རེད། ཟེང་འཁྱུག་གི་རྒྱུ་སུ་བོད་

རིགས་ནང་མི་གངས་ག་ཚོད་ཅིག་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་ང་ཚོས་གསལ་བོར་ཤེས་དགའ།
 ཡིན་ནའང་ཕྱི་ཚུལ་ནས་བཅོན་པའི་གངས་འཁོར་ཚོད་ཅིས་བྱས་པ་ཡིན་ན། ས་ཁུལ་རེ་
 རེ་ལ་མི་གངས་བྲི་ཡས་མས་དང་བྲི་ལྷག་འཛིན་བཟུང་བྱས་འདུག དེའི་ཕྱིར་གལ་སྲིད་
 འདི་དག་ཚང་མ་དག་པོ་ཡིན་ན། བོད་རིགས་ཁྱོད་ང་ཚོ་ལ་བྱད་མེད་དང་ཆན་ཆོན། བྱིས་
 པ། དེ་བཞིན་གཞིན་ནུ་དང་དར་མ་ཆེས་ཉུང་ཤས་ཤིག་ཕུད། གཞན་གཉིན་ཉེ་མང་པོ་
 ཡོད་པ་མ་རེད་ཅེས་ཆོག་ཐག་བཅད་ནས་བཤད་ཆོག ལྷག་པར་དུ་བཅོན་པ་ཚོར་བསམ་
 བཞིན་དུ་ས་ཚུ་མི་འཕྲོད་སར་སྐྱེལ་གྱིན་ཡོད་པས་མི་འབྱམ་ཕྱག་མང་པོ་རྒྱུན་ལམ་དུ་གོར་
 བ་དང་། བཅོན་པའི་ཕུང་པོ་སྤྲས་མི་ཚར་བའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་འདུག དེར་བརྟེན་
 རྒྱུན་ལམ་དུ་ཕྱིན་པའི་མི་བྲི་ཕྱག་ཁ་ཤས་ཀྱི་ཕ་མ་དང་བཟའ་ཟླ། ཕུ་གུ་གཉིན་ཉེ་ཚང་མ་
 ལྷག་བསྐལ་གྱི་རྒྱ་མཚོའི་ནང་དུ་ལྷུང་སྟེ། མཆི་མ་འདོན་པ་དང་། བྱ་ངན་གྱི་འོ་དོད་
 འཁོད་པའི་གནས་ཚུལ་གང་སར་བྱབ་ཅིང་གཞན་ལ་བཟོད་མི་ཡོད་པ་ཞིག་རེད།” ཅེས་
 གྲང་གསུངས་འདུག

༡༥ མི་དམངས་ཀྱི་འཆོ་བའི་སྒྲུབ་།

༡༩༥༩ ནས་༡༩༦༡ བར་གྱི་ལོ་ངོ་གསུམ་རིང་བོད་མྱེད་ས་སུ་སྟོན་ཐོག་བསྐྱེད་
 མར་གང་ལེགས་བྱུང་ཡོད་མོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་རིགས་མང་ཚོགས་ཀྱི་འབྲུ་རིགས་
 བསྐྱ་རྒྱ་མངས་དྲགས་པའི་རྒྱུན་གྱིས་བོད་རིགས་ཚོར་བ་འབྱུའི་དགའ་ངལ་འཕྲད་པ་དང་
 ། བོད་ཀྱི་ཞིང་བ་དང་འབྲོག་པའི་ཐོན་སྐྱེད་བརྗེ་ལེན་བྱེད་སྟོལ་མཚམས་བཅད་པའི་རྒྱུན་

གྲིས་འབྲོག་ཁུལ་དུ་བ་འབྱུང་དཀའ་ངལ་འཕྲད་དེ་སྒོ་ཕུགས་མང་པོ་མི་བཤའ་ཀ་མེད་དུ་
 བྱུར་ནས་ཕུགས་ཐོག་གསོ་སྦྱང་ལ་གནོད་སྦྱོན་ཕོག་པ་དང་། མི་དམངས་ལ་བ་འབྱུང་
 དཀའ་ངལ་ཇ་དྲག་ཆགས་སྟབས། ས་ཁུལ་ཁ་གས་སུ་མི་རེ་བྱང་ལྟོགས་ཤི་ཐེབས་པའི་
 གནས་ཚུལ་བྱུང་བར་བརྟེན། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས། “འདི་ནི་ཤིན་ཏུ་མ་འོས་པ་
 ཞིག་དང་། ཐབས་དུགས་དང་ཆབས་ཆེན་རེད། དེ་སྤྱི་པོད་སྦྱངས་ནི་མུན་ནག་དང་
 བགས་བཀོད་བརྒྱད་འཛིན་དབང་བསྐྱུར་གྱི་སྤྱི་ཆོགས་ཤིག་ཡིན་ནའང་འབྱུང་རིགས་དེ་ལྟར་
 དཀོན་པོ་མེད། ལྷག་པར་དུ་ནང་ཆོས་སྤེལ་ཡུལ་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེ་སྟབས། མི་མཆོག་དམན་
 སུ་ཡིན་རུང་ཆང་མར་དབུལ་ཕོངས་ལ་སྦྱོན་གཏོང་གི་གོམས་གཤིས་བཟང་པོ་ཡོད་ཅིང་
 སྦྱང་མོ་བརྒྱབ་ནའང་འཆོ་ཐབས་འབྱོངས་ངེས་ཡིན་པ་དང་། ལྟོགས་ཤི་ཐེབས་པའི་གནས་
 ཚུལ་ཡོང་མི་སྤྲིད་ལ། ང་ཆོས་ཀྱང་མི་ལ་ལྟོགས་ཤི་ཐེབས་པའི་གནས་ཚུལ་ཁྱོད་ནས་
 གོ་སྦྱང་མེད།” ཅས་གསུངས་ཡོད། དེ་བཞིན་གྲོང་ཁྱེར་ཁག་དུ་ཡང་འབྱུང་རིགས་ཡོད་
 ཚད་སྟོག་བཤེར་གྲིས་འབྱེར་ཞིང་། ཐ་ན་བསངས་ཁྲག་ནང་གི་འབྱུང་དང་རྩམ་པའང་འབྱེར་
 ཡོད་ལ། འབྱུང་རྩམ་ཁྱོར་གང་ཅམ་སྤྲས་པ་མཐོང་ན་ཡང་དེར་འཐབ་ཅོད་བཏང་བ་བཅས་
 ཏ་ཅང་བྱབ་ཆུང་དང་ཐབས་དུགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་བྱུང་ཡོད་པ་ཡང་གསུངས་ཡོད།

མདོ་སྟོད་སྤྱད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་གསུངས་སྟབས་ཀྱང་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས།
 སྤྱི་ཐབ་བཙུགས་རྗེས་མང་ཆོགས་ལ་འདོད་མོས་ཡོད་མེད་ལ་མ་ལྟོས་པར་བཅན་ཤིང་གྲིས་
 སྤྱི་ཐབ་ནས་བ་རུ་བཙུག་སྟབས། ཚད་གཞི་ཏ་ཅང་དམའ་བའི་བ་འབྱུང་དེ་ཅམ་གྱི་གྲངས་

ཀ་ཚང་མིན་ཡང་མང་ཚོགས་ཀྱིས་ཤེས་ཀྱིན་མེད། ཟ་འབྲུ་དྲ་ཅང་ཉུང་དཔག་ཏེ་ཆད་
ཤིན་ཏུ་དམའ་བའི་འཚོ་བའང་སྤྱད་ཁག་པོ་བྱུང་བ་དང་། མི་ནམས་ལ་བཀའ་སྤྱོད་སྟོགས་
པའི་སྤྱད་བསྐྱལ་གྱི་མེ་ལྕེ་འབར་སྟབས། སྤྱོན་ཆད་ང་ཚོའི་བོད་ས་ཁུལ་དུ་དྲ་བོང་དང་
འབྲེ་གཡག་བ་སྒྲང་སོགས་ལ་སྤྱད་བྱའི་འབའ་ཆ་དང་ཕྱག་མ་སོགས་ཀྱང་ཐོབ་དཀའ་ཞིང་
ཕྱོད་བཅུད་ལྡན་པའི་བཟའ་ཆས་སུ་གྱུར་འདུག དེ་ཡང་ཟ་ཁང་གི་འགན་ཁུར་བས་མཐོང་
སྒྲུང་དུ་ཟ་མ་མང་ཙམ་ཡོང་བ་དང་། ཉིན་གཅིག་གི་བཀའ་སྤྱོད་སྟོགས་ཀྱི་སྤྱད་བསྐྱལ་སེལ་
ཆེད། ཟ་རུང་བའི་རྩྱའི་རིགས་སྟོས་མེད་ཁར། ཟ་མི་རུང་བའི་ཤིང་ཤུན་དང་ཤིང་ལོ།
རྩྱའི་རྩ་བ་དང་རྩ་འབྲས་སོགས་མང་ཙམ་བཀོག་སྟེ་ལས་སྟོན་བྱས་རྗེས་འབྲུ་རིགས་ཉུང་
དུ་རེ་བསྐྱེས་ནས་ཕག་སྟོན་ནང་བཞིན་སྤྱོད་ཆོད་ཆོད་བཟོས་ཏེ་མི་ནམས་ལ་ཟ་རུ་འདུག་གིན་
ཡོད་ཅིང་། ཐ་ན་འདི་ལ་ཡང་ཆོད་འཛིན་བྱས་ཏེ་གྲོད་ཁོག་རྒྱགས་ཐག་ཆོད་ཅིག་ཟ་རྒྱ་
ཡོད་པ་མ་རེད། འདིའི་རིགས་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐོག་བྱུང་སྟེང་མེད་པ་དང་། འདི་ལྟ་བུའི་
ཆབས་ཆེའི་བཀའ་སྤྱོད་སྟོགས་ཀྱི་སྤྱད་བསྐྱལ་འབྲུང་རྒྱ་མི་ནམས་ཀྱི་མི་ལམ་དུ་འང་འཁོར་སྟེང་
མེད་ལ། མི་དམངས་མང་ཚོགས་ཀྱིས་གདུག་རྩལ་ཆེ་བའི་མནར་གཅོད་འདི་རིགས་བརྒྱུག་
ཐབས་མེད་པར་གཟུགས་གཞི་ཉིན་རེ་བཞིན་ཉམས་རྒྱུ་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་སྟབས། ས་
ཁུལ་ཁ་གསལ་ལ་ཆམ་ནད་སོགས་འགོས་ནད་ཆུང་རིགས་ཀྱིས་ཀྱང་བརྒྱ་ཆའི་གྲངས་ཆད་
ལོན་པའི་མི་མང་བོ་ལས་སྤྱོད་བོར་འདས་གྲོངས་སུ་ཕྱིན་པ་དང་། ས་ཁུལ་ཁ་གསལ་སུ་མི་
གྲངས་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཟ་འབྲུ་ཆད་པའི་ཉེར་ལེན་གྱིས་སྟོགས་ཤི་ཐེབས་ཤིང་། དེ་བས་

ཀྱང་ས་ཁུལ་ཁ་གས་སུ་བཟའ་མི་ཚང་མར་བ་འབྱུ་མི་འདང་བའི་དབང་གིས་དུས་མིན་འཆེ་
 རྒྱུ་བྱུང་བ་ཞིག་དང་། རོན་དངོས་ཐོག་ཚང་མ་སྟོགས་ཤི་ཐེབས་པར་བཅི་དགོས་པར་
 གསུངས་ཤིང་། གནས་ཚུལ་འདི་དག་ཐད་པོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱིས་ཀུན་གཟིགས་
 མཆོག་ལ་རེ་སྐུལ་སྐུབས་འདུག་ཞུས་པའི་ཚུལ་ཡང་འདི་ལྟར། “མཛལ་ཁར་སྐེབས་
 པའི་པོད་རིགས་མང་ཆོགས་མི་ཉུང་བ་ཞིག་གིས་ང་མཐོང་མ་ཐག་སྐབས་ཤིག་རིང་རྒྱག་
 བསྐལ་བྱམ་ཏེ་དབང་མེད་དུ་མིག་ཚུ་བཏོན་པ་དང་། ཁོང་ཆོའི་བྱོད་སྐབས་པ་ཆེན་པོ་ཡོད་
 མཁན་ཁ་གས་ཀྱིས་དུངག་འདོན་བཞིན། ‘འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་བཀྱེས་སྟོགས་ཀྱི་རྒྱག་
 བསྐལ་སྟོང་དུ་མ་འདུག སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཅ་སྟོང་དུ་འགྲོ་རུ་མ་འདུག པོད་
 ཁ་བ་གངས་ཅན་པ་ནམས་ཅ་མེད་དུ་གཏོང་དུ་མ་འདུག’ ཅས་སྐུབས་འདུག་ཞུ་བཞིན་
 འདུག” ཅས་གསུངས་གནང་འདུག

༡༥ དགོན་སྡེ་དང་ཆོས་ལུགས་ལ་གཏོར་སྐྱོན་ཕོག་པའི་སྐོར།

རྒྱ་དམར་གྱིས་པོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་ལ་དམངས་གཙོ་བཙོས་སྐུར་བེར་བ་གཏོང་
 སྐབས་ཐག་གཅིད་བྱས་པའི་སྤྱད་རྒྱས་དེ་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་གསུམ་དང་ཕྱིས་རྒྱག་གསུམ་བེར་ཞིང་།
 ངོ་ཚྏ་ལ་གསུམ་ནི་བེད་འབྲུག་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ། དུན་གཡོག་ལམ་ལུགས་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ། བཀའ་
 བཀོད་བརྒྱད་འཛིན་གྱི་དམིགས་བསལ་བྱད་དབང་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་བཅས་ཡིན་ཞིང་། ཕྱིས་
 རྒྱག་གསུམ་ནི་ཆབ་སྤྱད་ཐོག་གནོད་འཆེ་ལ་ཕྱིས་རྒྱག་དང་། གལ་རིམ་ཐོག་གནོད་གནོན་

ལ་ཅིས་རྒྱག་དཔལ་འབྱོར་ཐོག་བཟུ་གཞིག་ལ་ཅིས་རྒྱག་བཅས་ཡིན་འདུག་སྤྱི་དུས་
 དེ་ལག་ལེན་བསྟར་སྐབས་ཆོས་ལུགས་ལ་ངོ་ཚྭ་ཕྱེད་པ་དང་། སྐྱ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་
 མེད་པར་བཟོ་བ། ཐབས་ཤེས་ཡོད་ཀྱི་ཐོག་ནས་གྲ་བཙུན་སྐྱ་སར་ཕབ་པ་བཅས་ཀྱི་ངོ་
 བོར་གྱུར་ཡོད་པ་དང་། དགེ་འདུན་པ་ཆོར་ཆོས་ལ་དད་པ་ཡོད་དམ་ངེས་པར་ཡོད་ཅིས་
 ལན་བཏབ་པ་རྣམས་ལ་མྱོངས་དད་པ་དང་གསར་བརྗེར་དགའ་བོ་མེད་མཁན་སོགས་ཀྱི་
 ལྷ་མོ་སྤྲོ་ཆོགས་གཡོགས་ནས་འཐབ་ཅོད་དང་རྩུང་རྟེན་ཆོད་མེད་བཏང་ཡོད་པ་དང་། ཡང་
 གྲ་བཙུན་རྣམས་ལ་སྐྱ་སར་འབབ་རྒྱ་ཡིན་མིན་ངེས་ནས་མིན་ལབ་ཆོ། བྱོད་ལ་ད་རྩུང་
 སློབ་གསེ་ཐེབས་མི་འདུག་ཅིས་ལབ་ནས་ཉེས་རྩུང་ཆོད་མེད་བཏང་། དེ་ལྟར་དག་སྤྱོད་
 བྱས་པའི་འབྲས་བུར་ལོ་ན་དུག་ཅུ་བདུན་ཅུར་སློབས་པའི་གྲ་བཙུན་ཆོ་ཡང་སྐྱ་སར་བཙན་
 འབེབས་ཕྱེད་དུ་བཙུག་པ་དང་། ཡང་དགོན་སྡེ་ཁ་གས་སུ་གྲ་བ་རྣམས་ཕྱོགས་གཅིག་དང་
 བཙུན་མ་དང་བྱད་མེད་རྣམས་ཕྱོགས་གཅིག་དུ་སྤྱོད་བཙུག་སྟེ་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་
 འདེམས་སྐྱག་ཕྱེད་དུ་བཙུག་ཡོད། ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གིས་ཤོད་ཀྱི་ཆོས་པའི་གནས་
 ཚུ་ལ་ངོ་མ་ཚུ་ལ་འདི་ལ་སྐྱར་ནས་གསུངས་སྐབས། “རི་བྱོད་དམ་དགོན་པའི་ནང་ཆོ་
 གང་ལ་སྐྱབ་པ་ཉམས་ལེན་ལ་གཞིལ་བའི་ཆོས་པ་ཆོས་འཇིག་རྟེན་གྱི་བྱ་བ་ནི་དུག་སྤྱོད་
 དུ་འཇིན་ཞིང་ཡིད་འབྱུང་སྐྱེ་བཞིན་ཡོད། གསར་བརྗེའི་ལས་དོན་ཡང་འཇིག་རྟེན་གྱི་
 བྱ་བ་ཡིན་སྟབས། ཁོང་ཆོའི་བྱོད་ནས་དགའ་བསུའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་མཁན་ཉུང་ཉུང་
 ཡིན་པ་ནི་ཡ་མཚན་དགོས་པའི་དོན་ཞིག་མིན་ལ། ཡོང་སྤྱོད་པ་ཞིག་དང་སྐྱར་བཏང་གི་

གནས་ཚུལ་ཞིག་རེད།” ཅེས་འགྲེལ་བཟྃ་གསལ་པོ་ཞིག་གནང་འདུག དེ་ལྟར་བཅོན་
ཤེད་ཀྱིས་གྲ་བཙུན་སྐུ་སར་ཕབ་ནས་དགོན་པའི་ནང་ལྷ་བཙུན་ཉུང་དུ་ཞིག་ལས་ལྷག་མེད་
པའི་སྐབས་སུ། རྒྱ་དམར་གྱི་ལས་བྱེད་པས་ད་དུང་‘དགོན་པའི་ནང་དམངས་གཙོ་བོའི་ས་
སྐྱར་བྱས་ནས་གྲ་བཙུན་ནམས་ལ་རང་དབང་ཐོབ་སྟེ་རང་འདོད་ཀྱིས་སྐུ་སར་བབ་སྐབས་
དགོན་པའི་ནང་གྲ་བ་ཉུང་དུ་ལས་ཡོད་པ་མ་རེད།’ ཅེས་ཟྃ་གྱིན་ཡོད་པ་རེད། བཟྃ་
ཚུལ་འདི་རིགས་ནི་ང་ཚུད་པའི་བརྒྱ་ཆ་གྲ་བཙུ་ཡན་གྱི་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱི་བསམ་
ཚོའི་བྱོད་ཁས་ལེན་ཡོང་མི་ཐུབ་པ་ཞིག་རེད་” ཅེས་གསུངས།

ཡང་དགོན་པའི་ནང་གི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་རྩ་མེད་བཟོས་པའི་ཐད་ཀུན་གཟིགས་
མཆོག་གིས། “རྒྱ་རིགས་ལས་བྱེད་པས་དུས་འདོན་དང་། བོད་རིགས་ལས་བྱེད་པས་
སྐུ་ལ་སྟོང་། དུར་བཙོན་ཅན་གྱི་བྱོད་ནས་གནས་ལུགས་མི་ཤེས་མཁན་ཆོས་ལག་བསྟར་
བྱས་ནས་སྐུ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་མེད་པ་བཟོ་བྱའི་རྒྱལ་སྐྱོན་ཞིག་འཕྱར་བ་དང་། སྐུ་གསུང་
ཐུགས་རྟེན་གངས་མེད་མེར་བསྐྱབས་པ་དང་རྒྱུར་བསྐྱར་བ། ས་ལ་དབྱུགས་ནས་གཏོར་
བཤིག་དང་བཅུ་སྐྱུང་སོགས་བྱས་ཡོད། དགོན་སྡེ་དང་སྡེ་ཁང་། མ་ཆིའི་རྡོ་ཕུང་། མཆོད་
རྟེན་བཅས་ལ་རང་སྤྱང་གང་ཤར་གྱིས་སྤང་ཆེན་སྦྱོན་པས་བཟྃས་པ་ལྟར་གཏོར་བཤིག་
བཏང་བ་དང་། སྐུ་རྒྱན་དང་སྐུ་འདྲ། མཆོད་རྟེན་གྱི་རྩ་ཆེའི་གཟུངས་གཞུག་ནམས་
བརྒྱས་པ་དང་། བྱེད་གཞུང་གི་བསྐྱེད་ཆོས་པ་ཁག་གིས་མདོག་ལྡན་ལྷགས་རིགས་ཉི་
སྐབ་སྐབས། ཞིབ་ཆགས་ཀྱིས་དབྱེ་ཞིབ་བྱ་བྱུར་བསམ་ཞིབ་མ་བྱས་པར། མདོག་ལྡན་

ལྷགས་རིགས་ལས་གྲུབ་པའི་སྐྱབ་བརྟན་དང་། མཆོད་ཆས་བཅས་ཉི་སྐྱབ་བྱས་པར་བརྟེན།
དེ་དག་སྐྱེ་འདྲ་གཏོར་བཞིག་གཏོང་བར་སྐྱལ་སྦྲོང་གི་རྣམ་པ་ཐོན་པ་སོགས་དགོན་སྡེ་དང་
གྲོང་གསེབ་འདི་ཆོའི་གནས་སྤངས་དེ་སེམས་ལྡན་གྱི་མིས་བཟོས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་མིན་པར་
སེམས་མེད་གྱི་སྦྱོགས་མདེལ་གྱིས་མེག་མེད་དུ་བཅོམ་ནས། དམག་འབྲུག་ད་ལྟ་རང་
མདུག་བསྐྱེལ་བ་ལྟ་བུར་མེག་ལམ་དུ་བཟོད་དཀའ་བར་གྱུར་ཡོད། ..... བཀའ་བསྟན་
འགྱུར་གྱི་གསུང་རྟེན་སོགས་ཅ་ཆེའི་དཔེ་རིགས་ལུང་རྩལ་གྱི་རྒྱ་ཆར་བེད་སྤྱོད་བྱས་ཤིང་།
རྟེན་བཅུགས་ཏེ་སྐྱེ་ཐང་དང་དཔེ་ཆ་མང་པོ་ལྷམ་མཐེལ་བཟོ་བའི་རྒྱ་ཆར་སྤྱད་པ་སོགས་
རྒྱ་མཆན་ཅི་ཡང་མེད་པ་སྦྱོན་པས་ཀྱང་བྱེད་དཀའ་བའི་བྱ་བ་མང་པོ་ཞིག་བྱས་ཡོད་པར་
བརྟེན། རིམ་པ་ཁག་གི་མི་དམངས་རྣམས་ཏང་སང་ཕག་ཆོད་པ་དང་སེམས་པ་བཟང་བཟང་
ཆད་མེད་བྱུང་ཞིང་། ཏ་ཅང་སློ་ཕམ་དང་ཡིད་ཆད་གྱིས་མེག་ཆུ་བཏང་སྟེ་བཟོད་པར་
‘ང་ཆོའི་ས་ཆ་འདི་སྐྱོ་སྐྱོའི་ཡུལ་ཞིག་དུ་བསྐྱུར་སོང་’སོགས་གྱི་སྟེང་ག་འདོན་བཞིན་ཡོད།
..... མི་འགའ་གས་ཞིག་གིས་ད་དུང་དེ་ནི་‘རྒྱ་ཆེའི་མི་དམངས་ཀྱི་གོ་ཉོགས་སད་
ནས་ཅ་ཆེད་བཟོས་པ་རེད།’ ཅེས་བཟོད་པ་འདི་ནི་ཅ་བ་ནས་ཁས་ལེན་བྱ་ཐབས་བྲལ་
བ་ཞིག་རེད།” ཅེས་གསུངས་ཡོད།

ཡང་དམངས་གཙོ་བཅོས་བསྐྱུར་བེར་བའི་རྗེས་སུ་རང་སོར་བཞག་ཆོག་པའི་
ཆོག་མཆན་ཡོད་པ་དགོན་སྡེ་བདུན་ཅུ་ལྷག་ཙམ་ལས་མེད་སྟབས། དགོན་སྡེ་སྦྱིའི་གྲངས་
འཁོར་གྱི་བརྒྱ་ཆ་༡༥ ལྷག་ཙམ་ཉུང་དུ་སྦྱིན་པ་དང་། དེ་དག་མང་ཆེ་བར་གྲ་བཅུན་

མེད་པའི་རྒྱུན་གྱིས་ཞིག་རལ་དུ་སྤོང་དང་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་སྐོར་གསུངས་ཤིང་། བོད་རང་
སྤྱི་ལོ་ལྔ་པ་ཞེས་བཏགས་པའི་ས་ཁྱིམ་གཅིག་པུའི་ནང་དེ་སྔོན་གྱ་བཙུན་པལ་ཆེར་༡༡༠༠༠༠
ཙམ་ཡོད་ཅིང་། དེའི་ནང་གི་གྱ་བཙུན་༡༠༠༠༠ བཙན་བྱོལ་ལ་ཕེབས་ཤུལ་དུ་གྱ་བཙུན་
༡༠༠༠༠༠ ཡོད་དགོས་མོད། དམངས་གཙོ་བཙོས་སྐུར་བཏང་བའི་རྗེས་སུ་གྱ་བཙུན་
༥༠༠༠ ཙམ་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། གྱ་བཙུན་སྤྱི་ལོ་གྲངས་འཁོར་གྱི་བརྒྱ་ཆ་༩༩
ཉུང་དུ་ཕྱིན་ཡོད་ཅེས་འགྲེལ་བཤེས་གནང་འདུག

དེ་བཞིན་བོད་རིགས་གནས་སྤོང་གི་ས་ཁུལ་གཞན་ཏེ་མདོ་སྨད་སྤོང་གི་གནས་
ཚུལ་གྱི་སྐབས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས། “སྤྱི་ལོ་ལྔ་པ་ཆེན་གྱི་བོད་རིགས་ས་
ཁུལ་དེ་དག་གི་དགོན་པ་དང་། གྱ་བའི་གྲངས་འཁོར་དེ་དོ་ལོག་ཟེང་འབྲུག་ཞིང་འཇགས་
མ་བཏང་བའི་སྔོན་ལས་བརྒྱ་ཆ་༩-༩༩ ཉུང་དུ་སྤོང་འདུག ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཤེས་ལྡན་
མི་སྣ་དང་ཆོས་ལུགས་དོན་གཉེར་བྱེད་མཁན་གྱི་དགོ་འདུན་པ་ནམས་ཕྱིར་འབུད་ཅ་མེད་
དང་། སྤང་ཆེན་སྤྱི་ལོ་ལྔ་པ་བཞིན་རྩེ་དེ་ག་བཏང་སྐབས་གྱ་བ་ཡོད་པའི་དགོན་པ་འང་མིང་
ཡོད་དོན་སྤོང་དུ་གྱུར་འདུག ..... ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བྱེད་སྒོ་སྤེལ་ཡུལ་དགོན་པ་ནི་ཆོས་
ལུགས་ལ་དོ་རྒྱལ་བྱེད་སའི་རྟེན་གཞི་ཆགས་འདུག” ཅེས་གསུངས་འདུག

དགོན་སྡེ་ཁག་དུ་ཆོས་འཆད་ཉན་སོགས་ཆོས་ཀྱི་བྱེད་སྒོ་མཐའ་དག་བད་དེ་
མཆོམས་འཛོག་བྱས་པ་ནི་མི་འོས་པ་ཞིག་ཡིན་སྐོར་གསུངས་པ་འདི་ལྟར། “བོད་སྤྱི་ལོ་
ཀྱི་ཆོས་འཆད་ཉན་ཐོས་བསམ་ལ་མང་གཞི་བརྟན་པོ་ཞིག་ཡོད་པའི་སྐབས། ཆེད་དུ་ཆོས་

ལྷགས་མེད་པར་བཟོ་བའི་ཆེས་མི་འགྲིག་པ་ཞིག་དང་། ཉ་ཅང་ཆ་བས་ཆེ་ལ་ཐབས་དྲགས་
 ཞིག་རེད། དཔེར་ན་མི་རྒྱལ་ནས་ཞི་བའི་སྤྱིར་བཏང་གི་ཆོས་ཉིད་ཅིག་རེད། གལ་ཏེ་
 གཅེས་སུ་རུང་ཞིང་དགོས་མཁོ་ཡོད་ལ་ལུས་སྟོབས་རྒྱས་པའི་ཉེས་མེད་ཀྱི་གཞིན་ནུ་ཞིག་
 གི་སྟོག་བཅད་པ་ཡིན་ན་ངེ་ལྟར་ཆགས་སམ། དེ་དང་མཚུངས་པར་ནང་ཆོས་ལ་ཉམས་
 ཆག་ཤྱགས་ཆེན་བྱུང་སྟེ་ཅ་མེད་དུ་འགྲོ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་པའི་གནས་ཚུལ་འདིར། ང་
 ཆོ་བོད་རིགས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པས་སེམས་ཀྱིས་མི་བཟོད་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཡང་འདིར་ཐུག་
 ཡོད། འདི་ནི་བོད་རྫོངས་སུ་དར་ཞིང་རྒྱས་པའི་ཆོས་ཀྱི་འཆད་ཉན་ཐོས་བསམ་ཅ་མེད་
 དུ་འགྲོ་ཉན་ཆེ་ཞིང་། ང་དང་བརྒྱ་ཆ་༥༥ ཡན་ཀྱི་བོད་རིགས་ཆང་མས་བཟོད་ཐབས་
 མེད་པ་ཞིག་རེད།” ཅས་ནན་གསུངས་གནང་འདུག

དེ་བཞིན་མི་དམངས་ཀྱི་ཁྱོད་དུ་ཡང་ཁང་ཐོག་ལ་དར་སྟོག་བཙུགས་མི་ཆོག་པ་
 དང་། ལུས་ལ་གཏུ་དང་སྤྱང་མདུད་བཏགས་མི་ཆོག་པ། བསངས་གསོལ་བྱེད་མི་ཆོག་
 པ། ཐ་ན་མི་ཞི་བའི་ཆེ་བསྡེ་སྟོན་བྱེད་མི་ཆོག་པ་བཟོས་སྟབས། མི་ཆོས་“ང་ཆོ་ཞི་རྒྱ་
 བྱིས་དགས་འདུག རྩ་ཙམ་ཞི་རྒྱ་བྱུང་ཡོད་ན་ང་ཆོར་བསྡེ་བ་སྟོན་ལམ་ཞིག་འཐོབ་རྒྱ་
 རེད། དེང་སང་མི་ཞི་ན་བྱི་ཞི་བ་དང་འདྲ་བར་སྒྲིའི་བྱི་ལ་གཡུག་རྒྱུ་བྱེད་ཀྱིན་འདུག”
 ཅས་སྒྲིའི་ངག་འདོན་བཞིན་ཡོད།” ཅས་ཀྱང་གསུངས།

༤༥ བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་གཏོར་སྦྱོན་དང་མི་རིགས་འཛིན་ཉེན་སྒྲོར།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་སྤྱི་བདེ་བའི་ཆེན་མོ་སྤྱི་བདེ་བའི་མི་རིགས་ལ་མཐོང་
ཆུང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་གསལ་འདོན་གྱིས་སྦྱོན་བཅོམ་གནང་བ་ནི། “ལས་
བྱེད་པ་དང་དམག་དཔོན་འགའ་ཞིག་གིས་བོད་རིགས་ནི་ཆོས་ལུགས་དད་མོས་དང་མི་
རིགས་ཀྱི་ལ་རྒྱར་མགོ་འཁོར་བའི་མི་རིགས་ཤིག་རེད་ཅེས་བཅོམ་པ་མ་ཟད། བོད་རིགས་
ལ་མཐོང་ཆུང་བྱས་ཏེ་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་བྱུང་ཆོས་ལ་བཙན་གཏོག་བྱས་ཡོད།” ཅེས་
དང་། ཡང་། “ལས་ལ་བཙོན་ཞིང་དཔལ་ངར་ལྡན་པའི་མི་རིགས་ཤིག་ཡིན་ཕྱིན་
རང་ཉིད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དང་མི་རིགས་ལ་དད་འདུན་དང་ག་ཆ་ལ་འཛིན་ཆེན་པོ་ཡོད་
ངེས་པ་མ་ཟད། དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་སྤྱད་སྦྱོབ་བྱེད་ཆེད་རང་སྤྱོད་ཀྱི་ཆོས་གཏོང་སྤྱོད།”
ཅེས་མི་འཛིན་པའི་བདེན་གཏམ་ཞིག་གསལ་བསྒྲགས་གནང་།

ཡང་། “ངེས་པར་དུ་མཐོང་ཆེན་བྱེད་དགོས་པའི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་
དང་རྒྱ་མོག་ལ། ཡུལ་སྤྱོད་མོས་པ་གཤེས་བཟང་པོ་སོགས་མི་རིགས་ཀྱི་བྱུང་ཆོས་གཙོ་
བོད་གཞུང་གསར་བཅའི་ལས་དོན་ཁྲོད་ཀྱི་གཏོར་བཤེག་ཆེན་པོ་དང་། ཐེར་འདོན་ཆེན་
པོ། འཇུགས་སྦྱོན་ཆེན་པོ་གསུམ་ཟེར་བའི་འོག་ནིང་བ་ཐམས་ཅད་ནི་རྗེས་ལུས་ཡིན་པ་
དང་། སྤྱི་བདེ་བའི་བོད་སྤྱོད་མེད་པ་བཙན་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་ཤིང་། དོན་དངོས་སུ་
དགོས་མཁོ་ཡོད་མེད་ལ་དབྱེ་བ་མ་བྱས་པར་ཆང་མ་མཉམ་བསྐྱེད་ཀྱིས་གཏོར་བཤེག་གཏོང་
དགོས་པའི་རྒྱ་ཡན་སྤེལ་ནས། བོད་ཡིག་ལ་སྤྱི་བདེ་བའི་དང་། བོད་ཆས་ལ་བྱར་བ་བྱས།

..... བྱད་མེད་ཀྱི་ཀྱན་ཆ་དང་སྐྱེས་པའི་རལ་བ་ལའང་དགའ་བོ་མེད་པའི་ནམ་འགུར་
བསྟན་སྟབས་སུ་མཐུད་ཉར་འཛིན་བྱེད་ཐབས་མེད་པར་གྱུར་པ་རེད།” ཅེས་དང་། “ཁང་
བའི་ཕྱི་ག་གྲང་ལ་དཀར་ཅི་བྱུགས་པ་དང་། ཁང་སྤྱང་གི་དར་ཚྭ་ག་གཉིན་སྟོན་འདས་
མཆོད། མཆོད་མཇལ་དང་ལྟ་གསེལ། ཏུས་ཆེན་སྟོན་སྐྱེད་དང་། དམངས་བྲིད་ཀྱི་ལུས་
ཅུལ་སོགས་ཀྱང་ཕན་མེད་ལྟག་རོར་བཅིས་པའི་རྒྱུན་གྱིས་མང་ཆེ་བ་མཆོམས་འཛིན་བྱས་
པ་སོགས་འདྲིའི་རིགས་ནི་རེ་རེ་བཞིན་བཟོད་པར་དགའ་” ཞེས་འགྲེལ་བཤད་གནང་།

དེ་བཞིན་གཞུང་གི་ཡིག་ཆའི་རིགས་བོད་ཡིག་ཐོག་མེད་པར་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་ཡོད་པའི་
དབང་གིས་བོད་རིགས་ཆོར་རང་བཞིན་གྱིས་གྲོང་གུད་ཡོད་ཁར། བོད་ཡིག་གི་དགོས་
མཁོ་དང་རྒྱས་པ་ཚུང་དུ་གཏོང་ཐབས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་དང་། བོད་ཡིག་ལ་གང་བྱུང་
ལེགས་ཉེས་དབྱེ་ཁུལ་གྱིས། བོད་ཡིག་ལ་ཐ་སྙད་གསར་བས་མི་འདང་བར་ཁ་གཡར་
ནས་བོད་ཡིག་ནི་སྐད་ཡིག་ཞན་གས་ཤིག་ཡིན་པ་དང་། བརྟེན་བརྒྱུད་སྟོན་ཀྱི་རྒྱས་པ་
ཞན་པོ་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་འབྲིག་བཤད་བྱས་ནས་བོད་ཡིག་གི་མཆོན་མཐོང་ལ་དམའ་
འབེབས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། བོད་ཡིག་ལ་ཐ་སྙད་གསར་བས་མི་འདང་བ་དོན་དངོས་ཡིན་
ཀྱང་། འཛིན་ཉེན་ཐོག་སྐད་ཡིག་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ན་ཡང་། ཐོག་མ་ནས་ཕུན་ཆོགས་
དང་འདང་ངེས་ཡོད་པ་ཞིག་ཅུ་བ་ནས་ཐོས་མ་སྟོང་ཞིང་། རྗེས་སུ་ཡང་མཐོང་དགོན་
པོ་རེད། དེར་བརྟེན་མིང་ཆོག་གིས་མི་འདང་བ་དེ་ཙམ་གྱིས་སྐད་ཡིག་ལ་དམའ་འབེབས་
བྱེད་པ་ནི་ཆེས་མི་འོས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། མི་རིགས་ལ་བརྟན་བཅོས་མཐོང་ཚུང་

བྱས་པ་ཞིག་ཀྱང་རེད། “ད་དྲུང་མི་མི་ཉུང་བ་ཞིག་གིས་རང་ཉིད་ཀྱི་བོད་ཡིག་གིས་ཆད་
 དམའ་དྲགས་ནས་གོ་བདེ་མ་ལོན་པ་དེ་ཡང་བོད་ཡིག་གི་ཞན་ཆར་འཛིན་བཞིན་ཡོད། མི་
 འདི་ཆོ་ལ་ངོ་ཆ་གིས་ཀྱིན་མི་འདུག་ཡང་།” ཞེས་སོགས་གསུངས་ནས་ཀྱང་དམར་ལས་
 བྱེད་པས་ལྟ་ས་སོགས་ས་གནས་ཀྱི་ཡུལ་སྐད་བོད་ཡིག་ནང་བཙུག་ནས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་
 གི་གཅིག་གྱུར་རང་བཞིན་ལ་དོ་སྒྲུབ་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པ་དེར་སྒྲིན་བཟོས་གནང་འདུག་
 དེ་ཡང་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས། “ང་ཆོའི་བོད་ཡིག་གི་བྱེད་པ་ཐུ་མིས་གསར་བཏོད་
 མཛད་པའི་བོད་ཡིག་གི་ཕྱི་མོ་སུམ་ཙུ་བ་དང་རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པ། དེ་བཞིན་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་
 མཁས་པ་ཆོས་བརྩམས་པའི་དག་ཡིག་དང་། ཐུན་མོང་དུ་སྒྲིབ་པའི་སྐད་ཡིག་ནམས་ལ་
 བྱུང་བྱུལ་དུ། དེ་དག་ནི་མི་འགྲིག་པ་དང་། འབྲུས་ཆང་མེད་ལུགས་བཟོས་ནས་རང་
 སྒྲུང་གང་ཤར་དང་རང་ཉིད་མཁས་ཆོམ་གྱིས་བོད་ཡིག་ལ་བསྒྱུར་བཅོས་བཏང་ནས། གོ་
 བདེ་ལ་དོན་ཟབ་པའི་བདེ་སྤྱོད་ཀྱི་རྒྱས་པ་དེ་མེད་པར་སོང་ཡོད། དེར་མ་ཟད། ཀྱང་
 ད་བྱུང་དང་བོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱིས་ད་དྲུང་ལྟ་ས་གོང་ཁྱེར་གྱི་ཡུལ་སྐད་དེ་བོད་ཀྱི་སྐད་དུ་བཅིས་
 ནས་དག་ཡིག་དང་མི་མཐུན་པའི་ཁ་སྐད་ནམས་རང་འདོད་ལྟར་ཡིག་ཐོག་དུ་བྲིས་
 ཡོད།” ཅེས་དང་། “འདི་ལྟར་བོད་ཡིག་གི་གཅིག་གྱུར་རང་བཞིན་ཡང་བརྒྱགས་
 པ་རེད། ལོ་ངོ་ཆེག་སྟོང་ལྟག་གི་རིང་སྟོན་ཕྱོན་མཁས་པ་བྲི་ཕྲག་གིས་འབད་འབྱུངས་
 ཀྱིས་གསར་བཏོད་མཛད་དེ་ཤུལ་དུ་བཞག་པའི་བདེ་སྤྱོད་ཀྱི་རྒྱས་པ་དང་། གཅིག་གྱུར་
 ཀྱི་རང་བཞིན། གོ་བདེ་དོན་ཟབ་ཀྱི་ལེགས་ཆ་བཅས་གང་ཐད་ནས་མི་དམན་པའི་བོད་

ཡིག་དེ། ལྷ་མཆན་མེད་པར་ཤ་སྐྱེས་སེང་གེར་རྫོམ་མཁན་གྱིས་རང་འདོད་ལྟར་ཅིང་
མེ་ཅི་བ་ནི་ད་ཅང་མ་འོས་པ་ཞིག་རེད།” ཅེས་གསུངས་འདུག

གཞན་ཡང་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས། “བོད་ཡིག་གི་མདུན་ལམ་ཐོག་ནི་
ཁ་ཞིག་དང་བོད་རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་རྒྱུར་ཆག་སྒྲིའི་གནད་དོན་ཆེན་
པོ་ཞིག་དུ་གྱུར་ཡོད།” ཅེས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་བྱད་ཆོས་འཛིག་ནི་ཡོད་སྟོར་ཞིབ་གསལ་
སྟེང་འདུག

ཡང་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་བོད་རིགས་སྤུན་ཟླའི་བསམ་སྟོ་མཆོན་ཐབས་སུ་
ལྷ་དམར་གྱིས་ཁག་ལྟར་བཀོས་པའི་ས་ཁུལ་དུ་ཡོད་པའི་བོད་རིགས་ཡོངས་ཚྭ་གསལ་ནི་གཅིག་
ཆེད་དུ་གཅིག་གི་ཐུབ་པ་དང་། གཅིག་གི་སྤྱག་བསྐྱེད་དང་བདེ་སྐྱིད་ནི་གཅིག་ཤོས་ཀྱི་
ཡང་སྤྱག་བསྐྱེད་དང་བདེ་སྐྱིད་ཡིན་པས། སྤུན་ཟླའི་ཁིང་ཆེན་གྱི་གྲོང་གུང་གང་ཡོད་བོད་
རང་སྐྱོང་རྒྱུངས་ཀྱི་གྲོང་གུང་ཡིན་ཚུལ་དང་། “ད་དུང་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་མང་ཆེ་བ་
ལ་ཟིང་འབྲུག་ལངས་སྐབས་འཐབ་འཛིང་བྲོད་མི་མང་པོ་གི་སྒྲིན་བྱང་ཡོད་པ་དང་གཅིག་
ངོ་ལོག་ཟིང་འབྲུག་ཁོད་འཇགས་གཏོང་སྐབས་དང་། དེ་བཞིན་དེའི་རྗེས་མི་མང་པོ་འཛིན་
བཟུང་བཀག་ཉར་བྱས་ཏེ་ཕོན་འཁོར་ཆེན་པོ་ཞིག་དུས་མིན་རྒྱུན་ལམ་དུ་བཏང་བ་དང་གཉིས།
དུས་སྐབས་ཤིག་ལ་ས་ཁུལ་དེ་ཆོའི་མང་ཆོགས་ཀྱི་འཆོ་བ་ད་ཅང་སྐྱོ་བོ་དང་ཉམ་ཐག་ཡིན་
པས་ནན་བྱིས་གཙོས་པའི་མི་མང་པོ་ཞིག་ལྟོགས་གི་ཐེབས་པའོ། ཡང་ན་གཟུགས་པོ་
ད་ཅང་སྐྱོ་དགས་ཏེ་ན་ཆ་ཚུང་དུའི་རིགས་ཀྱང་འགོག་མི་ཐུབ་པར་འདས་གྲོངས་སུ་འགྲོ་

བཞིན་ཡོད་པ་དང་གསུམ། དེའི་སྐབས་ཀྱིས་ད་ལྟ་བོད་རིགས་ཀྱི་མི་འཕྲོར་ཆབས་ཆེར་
 རེ་ཅུང་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་པ་ནི་བཤད་མ་དགོས་པ་ཞིག་རེད། འདིས་ང་ཆོའི་བོད་རིགས་
 ཀྱི་ཡར་རྒྱས་ལ་གཞོན་བསྐྱལ་གྱིན་ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་རིགས་འཆོ་གནས་ལའང་ཉེན་
 ཁ་ཆེན་པོ་བཟོས་ཏེ་དབུགས་ཆད་ལ་ཁད་ཀྱི་གནས་སུ་སྤྱུང་ཡོད། དེར་བརྟེན་མི་རིགས་
 འདིའི་ཁོངས་མི་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན། གནས་ཚུལ་དེ་རིགས་མཐོང་བ་དང་ཐོས་པ་ཙམ་གྱིས་
 བཟོད་དཀའ་བའི་སྐྱག་བསྐྱལ་དང་སྒྲོ་སྒྲུང་སྒྲེ་བ་ནི་བཤད་མ་དགོས་པ་ཞིག་རེད།” ཅས་
 གསུངས།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་སྙན་ཞུ་འདིའི་མཇུག་མཐར་མཐའ་སྒྲོམ་གྱི་ཚུལ་དུ་
 “ལས་ལ་བཅོམ་ཞིང་དཔའ་ངར་ལྡན་པའི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་བྱ་རབས་ཆ་བརྒྱད་ཀྱི་མཆན་
 སྙན་ལ་གཞོན་པའི་བྱལ་རྩེས་ཕྱ་མོ་ཙམ་ཡང་ངའི་ལོ་རྒྱུས་ནང་མི་འཛོག་པའི་དམ་བཅའ་
 བཞག་ཡོད།” ཅས་གསུངས་པ་འདི་ནི། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་བོད་རྒྱལ་ཁབ་དང་
 མི་རིགས་ལ་བཅངས་པའི་དོ་རྩེ་གཡར་དམ་དང་། ཁོང་གི་སྐྱ་ཆེ་ཕྱི་ལ་བའི་ལྟ་སྦྱོང་དང་
 ཉམས་ལེན་གྱི་སྒྲིང་བོ་ཡང་ཡིན།

སྙན་ཞུ་འདི་ནི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་མགོན་སྐབས་སུ་བྱོན་པའི་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་
 གི་རྒྱབས་ཆེ་བའི་མཛད་རྩེས་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། རྒྱ་དམར་གྱིས་བོད་ཀྱི་ས་སྤྱོན་ཡོངས་
 སུ་རྩོགས་པར་བཅན་འཇུག་བྱས་རྩེས་སུ་གཉའ་གཞོན་མནར་གཅོད་ཅི་ཙམ་བཏང་བའི་
 གནས་ཚུལ་སྟོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་ལོང་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ནོ། །

མ་ཉེས་ཁག་གཡོགས་དང་སྤྱག་སྦྱང་མནར་གཅོད།

༡༩༦༣ ལོའི་དབྱར་ཁར་རྒྱ་ནག་སྐབས་བརྒྱད་པའི་དམར་ཤོག་ཆང་འཛོམས་
ཐངས་བརྒྱ་བའི་ཆོགས་འདུ་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་པའི་སྐབས་མའོ་ཅི་ཏུང་གིས་འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་
གྱུར་ཕུའུ་ཡི་འགོ་བྲིད་ལི་ཕྱི་ཏན་ལ། “འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་ཁང་གིས་གྲལ་རིམ་
འཐབ་ཅོད་མི་བྱེད་པར་མགོ་འདོགས་རིང་ལུགས་བྱེད་ཀྱིན་འདུག་” ཅེས་སྦྱོན་བཅོད་
བྱས་ཤིང་། དེ་བཞིན་འགན་འཛིན་མི་སྣ་ཞིག་གིས། “ལི་ཕྱི་ཏན་གྱིས་མི་དེ་དག་གཅིས་
ལང་དུ་བཏང་བ་རེད། པཌ་ཆེན་གྱིས་རྩ་མ་གནམ་ལ་བཀྱགས་ཤིང་། U2 གནམ་
གྱའི་རྩ་མ་ལས་ཀྱང་མཐོ་བ་རེད།” ཅེས་བཤད་པ་དང་། ཡང་མའོ་ཅི་ཏུང་གིས་ཀྱང་
ཅིན་ཕུའུ་ལ་བཅོད་དོན། “བྱེད་ཆོས་པཌ་ཆེན་མི་རིགས་ཀྱི་དབུ་བྲིད་ཅིག་ཏུ་གསོ་སྦྱང་
བྱེད་བསམ་གྱིན་ཡོད་མོད། ངས་བལྟས་ན་ཁོས་མགོ་འབྲིད་བྱེད་ཐུབ་རྒྱ་མ་རེད།” ཅེས་
བཤད། འདི་ནི་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་མ་ཉེས་ཁག་གཡོགས་བྱེད་པའི་མགོ་འདུགས་ཀྱི་
དུས་ཆོད་ཅིག་ཡིན་ལ། འདས་པའི་ལོ་ཤས་ནང་ལི་ཕྱི་ཏན་དང་ཀྱང་ཅིན་ཕུའུ་སོགས་ཀྱིས་
ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གི་དགོངས་འཆར་ལ་མཉམ་ནས་བསམ་ཞིབ་བྱས་ཤིང་། ཐོག་མར་
ངག་ཐོག་དང་དེ་ནས་ཡིག་ཐོག་ཏུ་བོད་ནང་གི་དཀའ་སྤྱག་དངོས་བྱུང་དེ་ཆོ་བཤད་པ་དེས་
མའོ་ཡིས་གཅོས་པའི་པེ་ཅིན་གྱི་དཔོན་རིགས་འགར་ཕྱག་ཆེན་པོ་ཞིག་བཏང་ཡོད་པ་

སྒྲིམ་མ་དགོས།

ལེ་དེའི་སྤྱི་ཟླ་༧ ཆེས་༡༥ ནས་༡༥ བར་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་སྐབས་བརྒྱད་
 པའི་ཆང་འཛོམས་གྲོས་ཆོགས་ཐེངས་བརྒྱ་བ་བེ་ཅན་དུ་འཆོགས་པའི་ཐོག་ལེ་ཕྱི་
 ཏན་དང་ཞི་ཀྱང་ཞུན་གཉིས་ལ་སྒྲིན་བཅོད་ཤོག་ཅིང་། རིང་པོ་མ་སོང་བར་ལེ་ཕྱི་ཏན་
 གྲིས་འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་ཁང་གི་སྒྲིན་ཆེན་གྱི་གོ་གནས་མེད་པར་བཟོས་པ་དང་། ཞི་
 ཀྱང་ཞུན་གྱི་སྤྱི་ཟླ་སྒྲིན་གཞོན་པའི་གོ་གནས་དང་དུང་ཡིག་ཆེན་མོའི་འགན་དབང་མེད་པར་
 བཟོས། ཟླ་བ་དེའི་ཟླ་མཇུག་དུ་ཀྱང་ཅན་ལྷུ་ལྟ་སར་ཕྱིར་ལོག་ནས་རྒྱ་དམར་སྤྱི་གཞུང་
 གི་བཀའ་བྲལ་ཁག་བརྒྱད་བསྐྱགས་བྱས་པ་དང་མཉམ་དུ་ཟླ་དེའི་ཆེས་༡༩ ཉིན་གཏན་
 འཐབས་བྱས་པའི་པོད་ལྗོངས་ལས་དོན་ལྷུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་ཐེངས་དྲུག་པའི་ཆོགས་འདྲའི་
 ནང་དོན་དེ། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་སྒྲིན་ཞུའི་མཇུག་འབྲས་ཀྱི་དོན་ཆེན་ཁག་བརྒྱད་
 བསྐྱགས་དང་ལག་བསྟར་མཆོམས་འཛོག་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་ལབ། དམར་ཕྱོགས་
 ནང་ཁུལ་ནས་ལེ་ཕྱི་ཏན་དང་ཞི་ཀྱང་ཞུན་ལ་སྒྲིན་བཅོད་བྱས་པ་དང་། ཕྱི་རོལ་དུ་པའ་
 ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཆོ་གཉིས་ལ་སྒྲིན་བཅོད་བྱེད་རྒྱ་བཅས་ནི་
 དུས་མཉམ་དུ་འཁེལ་ཡོད། གནད་དོན་འདིས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་མཆོག་རྒྱ་དམར་གྱི་སྤྱི་
 རྒྱལ་ལ་ཏང་སངས་པ་དང་དོན་འཁྲོར་དགོས་པ་ཞིག་བཟོས་འདུག་ཅིང་། གནས་ཚུལ་
 དེ་དག་ཇི་ལྟར་བྱུང་བ་ཡང་མཁྱེན་ཤིགས་དཀའ་བར་གྱུར།

སྤྱི་ཟླ་༡༠ ཟླ་མགོར་པོད་ལྗོངས་ལས་དོན་ལྷུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་འགན་འཛིན་

མི་སྣས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་ཉི་ལམ་གྱི་གསུང་བཤད་ཁག་ཏུ་ནོར་འབྲུལ་ཆེན་པོ་བྱང་ཡོད་
 པས་དེ་དག་སྒྲིན་ཞིབ་བྱེད་དགོས་ཞེས་བརྗོད་མོད། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་རང་ཉིད་
 ལ་ནོར་འབྲུལ་མེད་པའི་བདེན་དཔང་གི་ཐོག་ནས་བདེན་པའི་མཐའ་རྩོད་གནང་བར་བརྟེན།
 བོད་མྱེངས་ལས་དོན་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་བཅའ་བུ་དང་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་བར་རང་
 བཞིན་གྱི་འགལ་བ་ཞིག་བྱུང་ཞིང་། འགལ་བ་དེ་ཉིན་བཞིན་ཇི་སྟབས་ཏུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་
 པ་དེ་ནི། ལས་དོན་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ལ་རྒྱ་དམར་དབུས་གཞུང་ནས་ཆོག་མཆན་ཐོབ་
 པ་གཞིར་བཟུང་ཁོ་ཆོས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་སྒྲིན་བརྗོད་མུ་མཐུད་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པས་
 རེད། ད་དུང་ཟླ་བ་འདིའི་ནང་ཉིན་རྒྱ་དམག་འབྲུག་བྱུང་སྐབས་དམག་དཔོན་ཀྱང་གོ་དུ་
 དངོས་སུ་དམག་སར་ཕྱིན་ནས་དམག་འཐབ་བྱས་ཤིང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཀྱང་གོ་དུ་པེ་
 ཅིན་དཔོན་རིགས་ཆོའི་མདུན་དུ་གཟི་བརྗོད་ཇི་ཆེར་ཕྱིན་པ་དེས་ཁོས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་
 ལ་གཞིན་གྱུགས་དང་སྒྲིན་བརྗོད་བྱེད་རྒྱའི་སྐབས་པ་འཕར་མ་ཞིག་རྟོད་ཡོད།

ལོ་དེའི་ལོ་མཇུག་དང་། ༡༩༦༣ ནས་༡༩༦༤ ལོའི་ལོ་མགོ་བར་ཀུན་གཟིགས་
 མཆོག་གཞིས་ཅེར་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཆེད་དུ་བཅོས་པའི་ཁང་ཆུང་ཞིག་ཏུ་བཟང་བཅོན་བཀག་
 ཉར་བྱས་ཤིང་། བོད་མི་དམངས་ཀྱི་བདེ་སྟབས་སྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་དགོན་མཆོག་ལ་
 གསོལ་འདེབས་དང་སྐྱེ་ཉིད་ཀྱི་མནལ་ལམ་ལ་བརྟེན་པ་སོགས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ལ་བརྟེན་
 ནས་ཇི་སྟབས་བོད་མི་དམངས་ཀྱི་དཀའ་སྟབས་བསངས་ཐུབ་རྒྱུར་དགོངས་བཞེས་གནང་བཞིན་
 བཞུགས། ༡༩༦༤ལོའི་ལོ་མགོར་རྒྱ་ནག་ཏུ་གཙང་བཤེར་བཞི་བཅའ་བའི་ལས་འགུལ་དེ་

པོད་རང་སྦྱོང་སྦྱོངས་སུ་སྦྱོབས་སྐབས་སྦྱོབ་གསོ་ཆེན་པོ་གསུམ་ཟེར་བ་སྟེ་གལ་རིམ་འཐབ་
 ཅོད་ཀྱི་སྦྱོབ་གསོ་དང་། རྒྱལ་གཅེས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྦྱོབ་གསོ། སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་
 ཀྱི་སྦྱོབ་གསོ་བཅས་ཀྱི་ལས་འགུལ་ཀྱང་མཉམ་དུ་སྟེལ་ཞིང་། སྦྱོབ་གསོ་ཆེན་པོ་གསུམ་
 ཟེར་བའི་ལས་འགུལ་དེའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་འཐབ་ཅོད་བྱེད་རྒྱ་
 དེ་ཡིན་འདུག

དེ་ཡང་༡༩༥༩ ལོའི་ཟླ་༩ ཆེས་༡༥ ནས་ཟླ་༡༡ ཆེས་༩ བར་རང་སྦྱོང་
 སྦྱོངས་གྲ་སྒྲིག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་ཐེངས་བདུན་པའི་རྒྱས་འཛོམས་ཆོགས་འདུ་ཟེར་བ་
 ཉིན་ལྔ་བཅུའི་རིང་འཆོགས་གིང་། ཆོགས་འདུ་དེའི་ལས་འགན་གཙོ་བོ་ཡང་ཀུན་གཟིགས་
 མཆོག་ལ་དགག་པ་རྒྱག་རྒྱ་དེ་རེད། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་དགུང་ལོ་༣༦ ལ་སོན་ཡོད་
 ཅིང་། འགྲོ་བའི་དོན་དུ་སྐྱེས་ལོངས་སྦྱོང་དང་བཅས་པ་གཏོང་རྒྱས་པའི་རྒྱལ་སྐྱེས་བྱང་
 རྒྱལ་སེམས་དཔའི་སྦྱོང་པ་ལ་ཐོགས་མེད་ནས་གོམས་པ་དང་། ཐུན་མོང་གདུལ་བྱའི་སྤང་
 རོར་སྐྱའི་ན་ཆོད་དར་ལ་བབ་ཅིང་། རང་བཞིན་གྱིས་གཤེས་རྒྱུད་དང་ཞིང་ཚུགས་ཐུབ་
 ཆེ་ཁར་དཔའ་ངར་འཛོམས་པ་བཅས་ལ་བརྟེན། འཐབ་ཅོད་དང་ཁ་དྲུང་གཏོང་བ་བཅས་
 ལ་གོལ་ལན་སྦྱོག་རྒྱུར་འཛིགས་ཁུམ་སྤུ་ཙམ་ཡང་མེད་ཅིང་། ཐ་ན་སྦྱོན་བརྗོད་བྱས་པ་
 དེ་དག་ལ་གསན་འདོད་ཙམ་ཡང་གནང་གིན་མེད། སྦྱོན་བརྗོད་རེ་རེ་བཞིན་བདེན་པའི་
 མཐའ་ལ་གདུགས་ནས་གོལ་ལན་བཏབ་ཅིང་། སྐབས་རེར་ཁ་ཅོད་དག་པོ་རྒྱག་བཞིན་
 མདུན་ཅོག་སྟེང་ཡང་ཁུ་ཚུར་གྱིས་གཞུ་བ་དང་དགག་ཡིག་དབུལ་བ་སོགས་གནང་བར་

བདེན། རྣམ་འགྱུར་མི་ལེགས་པ་དང་སྐྱུར་བཀོད་འགོག་ཐབས་བྱེད་པའི་ཉེས་མིང་ཡང་
བཀལ་འདུག ཐུགས་མཚུངས་སུ་སྒྲིན་དང་ནོར་འབྲུལ་འདུག་ཅེས་མ་ཉེས་ཁག་གཡོགས་
ཅི་ཙམ་གྱིས་མང་བ་བྱས་པ་དེ་ཙམ་གྱིས་ཀོལ་ལན་བདེན་མཐར་བསྐྱལ་སྟབས། རྒྱ་གཞུང་
གིས་སྒྲིན་བཟོད་དང་འཐབ་ཚྱོད་བྱེད་ཀྱགས་ཀྱང་ཆེ་རུ་བཏང་འདུག ད་དུང་རྒྱ་གཞུང་
གིས་མི་ངན་ཁ་གས་བཙལ་ཏེ་འཐབ་ཚྱོད་བྱེད་དུ་བཅུག་ཅིང་། “པར་ཆེན་ནི་ལྷག་སྤྱོད་
པ་དང་ཞིང་བྱན་བདག་པོ་ཆེ་ཤོས་རེད།” ཅེས་སྒྲིན་བཟོད་བྱས་ཤིང་མའོ་ཅི་ཏུང་དང་
གྲང་ཁན་ཏང་ལ་བསྟོན་བསྟུགས་བྱས། དེ་ལ་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་“བྱིད་ཆོས་ཏང་
གིས་གསོ་སྤྱོད་བྱས་བྱུང་ཇོད་ཀྱིན་ཡོད། ང་ལོ་བཅུ་གཉིས་བཅུ་གསུམ་ནས་མའོ་ཅི་ཏུང་
དང་ཐུག་འཕྲད་བྱས་ཚུང་། བྱིད་ཆོས་དེ་ལྟར་བྱེད་ཚུང་ངམ།” སྟགས་སྟབས་དོན་
ལ་གནད་ཕྱིགས་པའི་ལན་འདེབས་བསྟུན་མར་གནང་བ་དེས་མི་ངན་ཁ་གས་ལ་ཁོང་ཁྱོ་
བསྐྱངས་པ་དང་། “པར་ཆེན་གྱི་རྣམ་འགྱུར་ངན་པ་དང་ང་རྒྱལ་ཆེ་བས། ཁོའི་གཉའ་
གཅོག་དགོས་པ་རེད་མ་གཏོགས་གཞན་ཁོས་ནག་ཉེས་ངོས་ལེན་བྱེད་རྒྱ་མ་རེད།” ཅེས་
བཟོད་ནས་འཐབ་ཚྱོད་ཀྱགས་ཆེ་རུ་བཏང་ཞིང་། ཆོགས་འདུའི་ཕྱི་ནང་དུ་སྒྲིན་བཟོད་
དང་འཐབ་ཚྱོད་བྱས་པ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། སྤྱི་ཆོགས་ཐོག་འབྲིད་ནས་འཐབ་ཚྱོད་བྱས་ཤིང་།
དེ་ཡང་ཐོག་མར་པར་ཆེན་ཞེས་འཐབ་ཚྱོད་བྱས་ཤིང་། ཇེས་སུ་པར་ཆེན་རུ་ཆོགས་ཞེས་
ཡོངས་འཛིན་རུ་ལ་ཆུ་སྟགས་ལ་ཡང་ངོ་ཀོལ་འཐབ་ཚྱོད་བྱས།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་‘པར་ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་ངོ་ཀོལ་ཆོགས་པ་’ཞེས་སྒྲིན་འདུགས་

ཞུས་ནས། “པའ་ཆེན་ཆོགས་པས་ཏང་ལ་ངོ་ཚྭ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ལ་ངོ་ཚྭ་གྲུས་
 པའི་ནག་ཉེས་ཀྱི་འགྲེམ་སྟོན་” ཟེར་བ་གཞིས་ཀ་ཅེ་དང་ལྟ་ས་གཉིས་སུ་འགྲེམས་སྟོན་བྱས།
 མང་ཆོགས་བསྐྱུ་རུབ་ཀྱིས་ར་བདུང་དར་དམར་འཕྱར་བཞིན་ངོ་ཚྭ་གྱི་ཆོགས་འདྲ་
 འཆོགས་ཤིང་། “པའ་ཆེན་པམ་པར་རྒྱབས།” ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་ལོག་ལྟའི་འབོད་སྒྲ་
 བསྒྲགས། ད་དུང་ཆོགས་འདྲའི་ཐོག་མཆིལ་མ་འདེབས་པ་དང་། ཆོག་ངན་བཟོད་པ།
 ལག་པ་བཀྱགས་ནས་ཉེས་བདུང་གཏོང་བ་སོགས་ཀྱང་བྱས། ཡང་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་
 གིས་གཞིས་ཅེར་འཕྱལ་ཆས་བཟོ་བཅོས་སྒྲོབ་གྲུ་ཞིག་བཅུགས་པ་དེ་ཡང་“པའ་ཆེན་ངོ་
 ལོག་ཆོགས་པའི་རྟེན་གཞི་གཙོ་བོ་དང་གསར་བཟོར་ངོ་ཚྭ་རུ་ཁག་གསོ་སྦྱང་བྱེད་སའི་
 རྟེན་གཞི་གཙོ་བོ་ཞིག་རེད་” ཅས་སྒྲོན་བཟོད་བྱས་ཤིང་། སྐབས་དེར་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་
 རི་བོད་ཀྱི་གྲལ་རིམ་འཐབ་ཅོད་བྱེད་ཡུལ་གཙོ་བོ་དང་། རྟེན་ཁ་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་དག་བོར་གྱུར་
 པ་རེད།

རང་སྦྱོང་སྦྱོངས་ག་སྒྲིག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་ཐེངས་བདུན་པའི་རྒྱས་འཛོམས་
 ཆོགས་འདྲ་ཟེར་བ་མཇུག་བསྒྲིལ་རྗེས་ཀྱི་ཉིན་མོ་སྟེ་༡༩༦༩ ལོའི་ཟླ་ ༡༡ ཆོས་༩ ཉིན་
 ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་ཏང་ལ་ངོ་ཚྭ་དང་མི་དམངས་ལ་ངོ་ཚྭ་། སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་
 ལ་ངོ་ཚྭ་བྱེད་པའི་ཞུ་མོ་གསུམ་གཡོགས། སྤྱི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པའི་ནང་སྐབས་གསུམ་
 པའི་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཕུས་མི་ཆོགས་ཆེན་ཐེངས་དང་བོའི་གྲོས་ཆོགས་
 ཐོག་སྤེལ་སྟོན་གྲོ་འཕེལ་ལའེ་ཡིས། ཏཱ་ལའི་སྒྲ་མའི་རང་སྦྱོང་སྦྱོངས་ག་སྒྲིག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་

ཁང་གི་འགན་འཛིན་གྱི་ལས་གནས་མེད་པ་བཟོས་པ་དང་། པཌ་ཆེན་གྱི་འགན་འཛིན་
ལས་ཆབ་དང་འཐུས་མིའི་ལས་འགན་མེད་པ་བཟོས་པའི་བྱུང་བསྐྱགས་བྱས་ཤིང་། དེ་
ཡང་བོད་མི་དམངས་ཀྱི་རེ་འདོད་ལྟར་ཡིན་པའི་རྩོན་གཏམ་བསྐྱགས་པར་མ་ཟད། ལོ་
མང་རིང་རང་འཇགས་བཞག་པའི་དྲུ་ལའི་སྒྲ་མའི་དམངས་འཐུས་ཆོགས་གཞིན་གྱི་གོ་
གནས་མེད་པ་བཟོས་པ་དང་མཉམ་དུ། ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གི་སྤྱད་གྲོས་ཆོགས་གཞིན་
གྱི་གོ་གནས་ཀྱང་མེད་པ་བཟོས།

སྐབས་འདིར་ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་ལ་ངོ་ཚྭ་འཐབ་ཅིང་བྱས་པ་དངོས་སུ་མཐོང་
སྤྱོད་བའི་རེ་འབྱུང་སྐུལ་སྐྱེས་བརྩམས་པའི་“དགེ་སྤྱི་ལས་ཀྱི་སྤྱོད་བ་”ཞེས་པའི་ནང་གནས་
ཚུལ་དེ་དག་རོབ་ཅམ་བཞེད་དོན། ༡༩༦༩ ལོའི་ལོ་མགོར་ལྷ་སར་བརྩུགས་པའི་ལས་
ཕྱེད་སློབ་གྲྭ་ཞེས་པར་ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གདན་ཞུས་ཀྱིས་ངོ་ཚྭ་བྱས་ཤིང་། “ང་
ཆོ་སློབ་གྲྭ་ལས་ཕྱེད་སློབ་ཕྱེད་ཀྱིས་ལུས་སེམས་གཉིས་ངལ་དུ་སྡོད་པའི་སྐབས། པཌ་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ཀོང་པོ་བྱུལ་དུ་ཆེད་མངགས་གདན་ཞུས་ཀྱིས་སློབ་གསོ་བརྒྱབ་ཀྱང་ངོས་
ལེན་ཅ་བ་ནས་མ་མཇུག་པ་རེད་ཅེས་དང་། སྒྲ་མ་དེ་དངོས་འབྲེལ་གྱིང་པོ་ཡོད་འདྲ་ཟེར་
བ། དེའི་སྐོར་སྡོངས་ཏང་ཨུད་ཀྱིས་ཆོགས་འདུ་ཆོགས་བཞིན་པ་ཡིན་འདྲ་བས་གང་ཕྱེད་
ཡོང་ཟེར་བ་སོགས་སྐད་ཆ་སྒྲ་ཆོགས་ཤིག་ཐོས་ཀྱི་འདུག .....དུས་མཚུངས་ང་ཆོའི་
སློབ་གྲྱའི་ཆོགས་ཆེན་ཐོག་ཏུ་འང་ཀྱི་རིགས་ལས་ཕྱེད་མཐོ་གསུམ་ཤིག་ནས། ‘བསྐྱར་ལོག་
རོ་ལངས་ཀྱི་མགོ་གཙོ་ལོག་སྤྱོད་པཌ་ཆེན་རུ་ཆོགས་’ཞེས་དངོས་སུ་སྒྲིས་ཏེ། .....ཤུགས་

ཆེན་གྱིས་ཐེར་འདོན་བྱེད་དགོས། བསྐྱར་ལོག་རོ་ཡངས་ལ་དགག་པ་བརྒྱབ་དགོས་ཐེར་
བ་སོགས་བཤད་མཁུག སྤར་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་དགོངས་འཆར་ཡིག་འབྲུ་བྲི་བདུན་
ཞུ་བའི་ཡིག་ཆ་དེ་ཡང་ཁོ་པས་འབྲེར་འདུག་པས། དེར་ཚུག་ཀྱང་ཞིག་ལ་ཆོགས་ཆེན་
ཐོག་ཐོག་དུ་བཙུག་སོང་བས། དེ་ཕན་ཡིག་འབྲུ་བྲི་བདུན་ན་ཐོས་ཅམ་ལས་ནང་དོན་ཞིབ་
ཕྱ་མ་ཤེས་སྟབས་དེར་ཞིབ་དུ་ཉན་པ་ན། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དབང་ཆ་དང་། མི་མང་
གི་འཆོ་བ། ཆོས་ལུགས་སྲིད་རྒྱུས་སོགས་ཇི་བཞིན་དོན་འབྱེད་མེད་པའི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་
བྱུང་བ་མང་དུ་བགྲང་སྟེ། དེ་དག་ལེགས་བཅོས་འཕྲུལ་དུ་དགོས་པའི་དགོངས་འཆར་
ནན་ལ་བརྒྱུད་ཆེ་བ་ནོ་ངར་ལྡན་པ་ཞིག་གནང་འདུག་པས་དགའ་གུས་འབྲན་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་
བྱུང་།”ཞེས་དང་། “དེ་མཆོམས་ཤིག་ནས་རང་སྦྱོང་སྦྱོངས་ཀྱི་ཆེའི་ཆོགས་འདུ་ཐེར་
བའི་ཐོག་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་དངོས་ཉིན་ལྟར་གདན་ཞུས་ཀྱིས། དེར་འབྲུས་མི་ལོག་
སྟོན་ཅན་ཉུང་ཤས་དེ་ཆོས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་མཆོན་སྦྱང་དང་འབྲེལ་བའི་དགག་པ་
དང་། འཐབ་ཅོད་ཀྱིས་ལོག་སྐྱབ་མི་བཟད་པ་ཞུས་སོང་།”ཞེས་གསལ་འདུག

ཡང་ཉིན་ཞིག་རང་སྦྱོང་སྦྱོངས་ཀྱི་ཆེའི་ཆོགས་འདུའི་ཐོག་ཆོས་ལུགས་དང་འབྲེལ་
བའི་དོན་གནད་གསལ་འདོན་མ་བྱུབ་པར་བརྟེན། དེར་ཆོས་ལུགས་པས་གསལ་འདོན་
བྱེད་དགོས་ཞེས་སེ་འབྲས་དང་བཀྲས་ལྟན་གྱི་གྲ་དུར་བཅོན་ཅན་གྱི་ཁར་ལས་བྱེད་སྟོབ་
གྱི་ཆོས་ལུགས་འབྲུས་མི་ཡང་བསྐྱོད་ནས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་འཐབ་ཅོད་བྱས་སྐྱོར་
རི་འབྲུར་སྐུལ་སྐུས་རྗེས་བྲན་གནང་དོན། “དེ་ནས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གདན་བྲངས་

བྱུང་བར། དེར་བཞིན་ཉམས་ཀྱིས་བྱོན་ནས་ཞབས་སྟེགས་ཤིག་དུ་བཞུགས་གྲུབས་མཛད་
 སོང་བར། རྒྱ་རིགས་ལས་བྱེད་ཅིག་གིས། བྱོན་རང་དེར་སྡོད་པའི་དུས་ཚོད་ཡིལ་བཞིན་
 པ་རེད། ས་གདན་ཐོག་སྡོད་ཅེས་ཞུས་སོང་བས། ལམ་སངས་ས་གདན་ཐོག་སྐྱེལ་དཀྱང་
 མཛད་དེ་ཉམས་སྤང་མེད་པར་བཞུགས་སོང་བར་སྐྱེ་གཡའ་བ་ཞིག་བྱུང་། དེའི་ཆེ་ཞིབ་
 དུ་མཇལ་བས་ཞལ་ར་དང་། ཞལ་རྒྱན་སོར་གང་ཙམ་པ་ནག་སོག་གེར་གནང་འདུག་
 པས། གཟིམ་ཆུང་དུ་ཞལ་ར་བྲེག་བྱེད་ཚུན་བསྐྱས་པ་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་ཉིན་མོ་རྟག་
 དུ་འཐབ་འཛིངས་ཆོགས་ཆེན་དུ་གདན་ཞུ་བས། སྤྲ་དགོང་དྲི་བ་བར་མཆམས་མེད་པར་
 ཞུས་པས་ཞལ་ར་བྲེག་པའི་ལོང་མ་བྱུང་བ་ཡིན་ནམ་སྙམ། .....དེ་ནས་དང་ཐོག་དུར་
 བཙོན་ཅན་རེ་འགས་དོན་གནད་ཁ་གས་ཤིག་བཟུང་ནས་དགག་པ་དང་། འཐབ་ཚུད་བྱེད་
 བྲལ་བས་སོང་ཡང་། ཞལ་འཇུམ་པ་ཙམ་ལས་བཀའ་ལན་ཡེ་ནས་གནང་མ་སོང་བས།
 མཆམས་ཤིག་ནས་བཞེངས་ཏེ་སྐྱར་རེ་བཞུགས་དགོས་པའང་བྱུང་སོང་།

དེ་རྗེས་གྲ་ཆས་བྱོན་པ་འགའ་ལངས་ཏེ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཞིག་དམ་འཛིན་
 ཀྱིས་དགག་པ་བརྒྱབ་ཁུལ་འགའ་བྱས་སོང་བའི་རིང་སྒྲིག་བརྒྱན་དང་། པར་མང་དུ་བརྒྱབ་
 སོང་ཞིང་། ཐེངས་འདིར་ལོག་སྐྱབ་ཇི་ལྟར་ཞུས་ཀྱང་ཉམས་སྤང་མེད་པར་རེ་ཞིག་གི་
 བར་དབུ་དུད། རྒྱན་བཙུམ་ནས་དར་ཅིག་བཞུགས་སོང་བར། དེའི་ཆེ་རྒྱ་རིགས་ལས་
 བྱེད་ཅིག་གིས་བྱོན་མིག་བཙུམས་ནས་བསམ་སྒྲིག་རེ་གཏོང་གི་ཡོད་ཅེས་མཐའ་ལ་བཀར་
 ནས་དྲིས་སོང་བས། བཀའ་ལས། རྒྱལ་ཁྲིམས་སྡེ་པོས་གཉའ་བ་མནན་ནས་ངལ་བ་

མི་བཟད་པ་མྱོང་བའི་སྐབས་འདིར། ལྷོན་པ་གྲུ་བྱབ་པ་ཡིད་ལ་བྱན་ནས་འདུག་པ་ལས།
གཞན་གང་ཡང་བྱན་གྱི་མེད། ཅེས་ཐེབས་སོང་བས་སྐྱི་གཡའ་བ་ཞིག་བྱུང་། .....ཉིན་
གཉིས་པར་གྲ་ཡུད་ཆོགས་ཁང་ཆུང་དུ་འཁྱེད་ཆར་ཡོལ་བས་བཅད་བརྒྱབ་པའི་ནང་སྤྱི་
མ་བཞིན་ཆོགས་པའི་དབུས་སུ་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གདན་ཞུས་ཀྱིས་དེར་བཞེངས་ནས་
བཞུགས་དགོས་བྱུང་སོང་ཞིང་། ལུ་མཐུད་དགག་པ་བྱུག་ཁུལ་བྱས་སོང་བར། པའ་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་སྐྱི་ཡམ་ཕྱག་ནས་ལམ་རིམ་ཆེན་མོ་ཞོག་གངས་གསུམ་ཙམ་ཞིག་བཏོན་
གནང་གིས་ག་གེ་མོར་སྐུ་ལ་སོང་བ་ན། དེར་རྩལ་མོའི་ཆོག་གིས་ག་གེ་ག་གེ་བཏང་བྱུང་།”
ཞེས་གསུངས།

དེ་རྗེས་ཆབ་སྤེལ་ཆེ་བཟན་ཕུན་ཆོགས་ཀྱིས་པའ་ཆེན་ཡོངས་འཛིན་སོགས་ལ་
དགག་པ་བརྒྱབ་སོགས་བྲིས་མཚམས་འདི་ལྟར། “ཡོངས་འཛིན་རྩལ་ཆུ་རིན་པོ་ཆེ་བཙོན་
འདུག་བྱས། ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱོ་བུར་ཤེ་ཅིང་དུ་གདན་བྲངས། སྐྱེ་འཁོར་
ནང་མ་ཕལ་མོ་ཆེར་ཞིབ་བཤེར་གྱིས་ཁ་གས་བཙོན་འདུག་བྱས། ཁ་གས་དོ་དམ་འོག་
བཞག” ཅེས་དང་“དུས་སྐབས་དེ་དག་ཏུ་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་
དང་། མི་རིགས་ཀྱི་དོན་དུ་སྐྱེ་ངལ་བྱུང་བས་ད་ཀྱིས་དམ་པའི་རང་དྲགས་གསལ་བར་
མཛོན་པའི་མད་དུ་བྱུང་བའི་མཛད་རྗེས་དེ་དག་གིས་རྒྱུན་པས། ལྷོན་པའ་ཆེན་རིན་པོ་
ཆེ་རྒྱ་ཕྱོགས་སུ་བཅུས་པའི་བསམ་སྦྱར་ནམས་ཀྱང་ནམ་ལངས་ཀྱི་རྒྱ་སྐར་བཞིན་ཡལ་
ནས། དེ་ནས་བཟུང་ཆོལ་གསུམ་བོད་མི་ནམས་ཀྱིས་སྤྲོ་ན་བཀྱར་ཏེ་དད་མོས་ཞུ་ཡུལ་

ཞིག་དུ་གྱུར་དོ།།” ཞེས་གསལ་འདུག

སྤྱི་ཟླ་༡༣ པའི་ནང་རྒྱུ་ཨེན་ལའེ་ཡིས་བཀའ་བཏང་བ་ལྟར་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་
པེ་ཅིན་དུ་ཕྱེབས་དགོས་བྱུང་ཞིང་། པེ་ཅིན་དུ་ཕྱེབས་འཕྲལ་མའོ་དང་རྒྱུ་ལ་ཐུག་འཕྲད་
དགོས་པའི་རེ་སྐུལ་ཞུས་ཀྱང་ཁ་ཡ་བྱེད་མཁན་སུ་གཅིག་ཀྱང་བྱུང་མེད་པར་མི་སེར་དཀྱུས་
མ་ཞིག་གི་འཆོ་བར་རོལ་བཞིན་ཟླ་ཤས་བཞུགས།

ལོ་དགུ་དང་ཟླ་བརྒྱད་ལྷག་གི་མུན་དོང་གི་བཅོན་པ།

༡༧༦༦ ལོའི་དབྱར་ཁར་རྒྱ་ནག་དུ་རིག་གནས་གསར་བརྒྱུ་ལས་འགུལ་ལངས་
 ཤིང་། ལས་འགུལ་དེ་བོད་དུ་སླེབས་སྐབས་དུ་ལའི་རུ་ཆོགས་དང་པའ་ཆེན་རུ་ཆོགས་
 ལ་འཐབ་ཅོད་བྱེད་པའི་ལས་འགུལ་གྱི་ངོ་བོར་གྱུར། བོད་རྫོང་ས་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་
 མོའི་དམར་སྤང་དམག་ཟེར་བའི་སློབ་ཕྲུག་ཁག་ཅིག་པེ་ཅིན་དུ་སོང་ནས་པེ་ཅིན་མི་རིགས་
 སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་སོགས་ཀྱི་མཐོ་སློབ་ཁག་གི་དམར་སྤང་དམག་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་པའ་
 ཆེན་རུ་ཆོགས་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་བྱེད་པའི་འཐབ་ཅོད་ཀྱི་འཕོད་སྒྲ་བསྒྲགས་ཤིང་། ལོ་དེའི་སྤྱི་
 ཟླ་༩ ཟླ་མངུག་གི་མཆན་མོ་ཞིག་ལ། སློབ་ཕྲུག་ཁག་ཅིག་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་གཟིམ་
 བཀ་ནང་སྤང་ཆེན་སྒྱུན་པ་བཞིན་མཆོངས་ཏེ་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ཟོང་འདྲན་རྒྱངས་འཁོར་
 ཞིག་དུ་བཅུག་ནས་པེ་ཅིན་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོར་བཅོན་བྲིད་བྱས་ཤིང་། གང་འདོད་
 ཀྱིས་འདྲི་བཅུད་འཐབ་ཅོད་བྱས་ཐོག་སྐུད་ (ནེ་ལོན་(Nelion) གྱི་ཐག་པ་ཕྱ་མོ་) ཀྱིས་
 སྐུ་ལུས་དམ་པོར་བཀྱིག་སྐབས། པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་ཤ་རྒྱགས་པ་ཡིན་སྐབས་སྐུ་སྐད་
 ཤ་གསེང་དུ་ཐིམ་ནས་མཐོང་མི་བྱུང་པར་གྱུར་གྱིང་། ད་དུང་ཆོག་ངན་གྱིས་སྒྱུན་བརྒྱུད་
 དང་། མཆིལ་མ་བཏབ། ཉེས་དུང་བཏང་བ་སོགས་ལས་ངན་ཆ་བས་ཆེན་བསགས། བཀའ་
 ཟུར་ཨ་ལགས་ཅ་ཡུས་ཀྱི་“ངའི་ཕ་ཡུལ་གྱི་ཡ་ང་བའི་ལོ་རྒྱུས་” ལས་ཀྱིང་། “ལོ་༡༧

རྗེས་སུ་༡༩༥༠ ལོར་སྤྱི་བདེ་དུ་ཐེབས་སྐབས་དཔུང་བ་དང་ཕྱག་ངར་གྱི་སྤྱི་དུ་ད་དུང་
ཐག་པས་བསྐྱམས་ཤུལ་ཡོད་པ་དང་རང་གིས་དངོས་སུ་མཐོང་” ཞེས་གསུངས་ཡོད།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་པེ་ཅིན་གྱི་གཟིམ་ཤག་སྒྲིག་བཞེར་སྐབས་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་
དངུལ་ལོར་ཁ་ཤས་རྙེད་འཕྲལ། དགའ་སྤྱང་ཆེན་པོ་དང་བཅས་འདི་ནི་པཌ་ཆེན་གྱིས་
རྒྱལ་ཁབ་ལ་ངོ་རྒྱལ་དང་དགྲ་པོར་མགོ་བཏགས་ཞུས་པའི་དཔང་རྟགས་རེད་ཅེས་བརྗོད་
ནས། འཆ་བ་འཚུབ་ངང་མི་སྣོང་ཕྱག་བསྐྱུས་པའི་ངོ་རྒྱལ་གྱི་ཆོགས་འདུ་བསྐྱུས། དེ་
ལྟར་འཐབ་ཅོད་བྱེད་ཐུར་སྤྱི་ཟླ་༩ པའི་ནང་པེ་ཅིན་གྱི་བདེ་སྤྱང་དམག་ཟེར་བས་ཀུན་
གཟིགས་མཆོག་པེ་ཅིན་གྱི་དམག་ཁང་ཞིག་དུ་བྲིད་ནས་མའོ་ཅི་དུང་གི་གསུང་ཅོམ་སློབ་
དུ་འཇུག་པ་ལས་འཐབ་ཅོད་མ་བྱས་པར་ཟླ་བ་གཉིས་ལྷག་ཙམ་བཞུགས།

༡༩༥༢ ལོའི་དབྱར་ཁའི་ཉིན་ཞིག་གི་མཆན་མོར། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་
གཟིམ་ཤག་དུ་སྒྲི་བྱར་དམག་མི་ཁ་ཤས་སྤོབས་ཤིང་གོང་རིམ་གྱི་བཀའ་བཀོད་ཡིན་ཞེས་
བརྗོད་ནས་འཛིན་བཟུང་བྱས། སྐབས་དེའི་གོང་རིམ་དེ་སུ་ཡིན་མིན་དང་། འཛིན་བཟུང་
བྱེད་མཁན་ལ་ལག་འབྲེར་ག་རེ་ཡོད་མེད། རྒྱ་རྒྱུན་གང་ཞིག་གི་ཆེད་དུ་འཛིན་བཟུང་
བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་སོགས་བཤད་མཁན་གང་ཡང་མེད་ལ། བཙོན་ནས་སྒྲོད་བཀྲོལ་བྱས་
རྗེས་ཀྱང་ད་དུང་ཤེས་བྱ་བ་མེད། དམག་མི་དེ་ཆོས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་པེ་ཅིན་སྤྱི་བདེ་བྲིམས་
སློབ་གྲྭ་ཟེར་བའི་ནང་བྲིད་ནས་བཙོན་འཇུག་བྱས། དེ་ཡང་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཆོའི་སློབ་
དཔོན་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་” ལས། “པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དགའ་དགའ་སྤྱི་སྤྱི་གནང་

གྱུར་ཐུགས་མཉེས་པ་དང་། གཤེས་ཀྱི་ཁ་རི་ཁ་ཐུག་ཡིན་སྐབས་བཙོན་ཁང་ནང་ཁོང་
 གཅིག་ཕུར་ཁང་མིག་གཅིག་གི་ནང་བཙུག་ བཙོན་ཁང་དེར་ལྷགས་སྒོ་གང་ཤུར་ཤུར་
 གཅིག་མ་གཏོགས་མེད་ཅིང་། མི་གཅིག་ཀྱང་མཐོང་ས་མེད་པས་ད་ལམ་འཇིག་རྟེན་
 དང་བྲལ་བ་ལྟ་བུར་གནས། ཁོང་ནི་འཇིགས་སྐྱབ་ཆེ་བའི་སང་གི་ཞིག་བཙོན་རའི་ནང་
 དུ་བཙུག་པ་དང་འདྲ་ཞིང་། བཙོན་ཁང་ཆུང་ཆུང་དེའི་ནང་ནས་གང་ཕྱེད་འདི་ཕྱེད་མེད་
 པར་ཁོང་ཁྱིའི་ངང་ཕར་འགོ་ཚུར་འགོ་བྱས་ཏེ། སྐད་བརྒྱབ་པ་དང་ཤུགས་ཆེན་པོས་ལྷགས་
 སྒོ་དུང་བ། སྐད་ཤུགས་ཆེན་པོའི་ངང་ནས་“སྤྱོད་ཆོས་ང་ཕྱི་ལ་བྲིད་དེ་མང་ཆོགས་ཀྱི་
 ལག་དུ་སྒྱུན་བཟོད་འཐབ་ཅོད་ཕྱེད་པར་ཐོངས་གིག” “སྤྱོད་ཆོས་ང་ལ་འདྲི་བཙུད་མི་
 ཕྱེད་པའི་དོན་གང་ཡིན། ང་ལ་འཐབ་ཅོད་མི་ཕྱེད་པའི་དོན་ཅི། ང་མི་དང་ཐུག་དགོས།
 ངས་སྐད་ཆ་བཤད་དགོས།” ཞེས་སྐད་བརྒྱབ། འོན་ཀྱང་འདི་དག་ཆང་མར་འབྲས་
 བུ་ནི་ཡོད་མི་སྤྱད། དེ་ལྟ་བུའི་ཁོར་ཡུག་ནང་། རང་གི་ཆ་རྒྱུན་དང་གོ་སྐབས་གིག་མ་
 བཙུ་ན། ཟླ་ཕྱེད་རིང་ལ་སྐད་ཆ་ཆོག་གཅིག་ཀྱང་བཤད་མི་ཐུབ། སྤང་དམག་གིས་
 ཉིན་རེར་རྩོད་ཐེངས་གསུམ་སྒྲེལ་བ་དང་བཙོན་རའི་ནང་ཐེངས་གཅིག་གཏོང་བྱ་ཅམ་
 ལས་ལྟ་རྟོག་གང་ཡང་མི་ཕྱེད། པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་སེམས་ནང་སྐད་ཆ་བཤད་བྱ་ཡོད་
 ཀྱང་བཙོན་རའི་ནང་བཤད་སའི་གོ་སྐབས་མེད་པ་དང་། ཁོང་སྤྱོད་ཀྱང་ལབ་སའི་མི་
 མེད། སྐབས་འགར་ཁོང་གིས་བཞེས་པོར་གཡུག་པ་དང་ཕྱི་ལ་གཏོང་སྐབས་རྐང་བཙུགས་
 ནས་བཙོན་སྤང་བ་ལ་རྟོག་བྱག་གཞུས་ཏེ། ཆེད་མངགས་བཙོན་སྤང་བར་ཁོང་སྤྱོད་བསྐྱངས་

ཏེ་བཙོན་སྤང་བ་དང་ཀྱག་རེས་དང་ཁ་ཚྱོད་བརྒྱབ། ཁ་ཚྱོད་དང་རྩུང་རེས་ཡག་ཐག་ཆོད་
བརྒྱབ་རྗེས། གཞི་ནས་ཁོང་གི་ཐུགས་སེམས་སྟོད་དུ་འབབ།” ཞེས་བྲིས་འདུག

མཐར་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་འབྲེལ་ཐབས་མེད་པའི་བཙོན་ཁང་གི་འུ་ཐུག་
པའི་དུས་ཆོད་དེ་དག་སྤྱད་དེ་ཀྱ་ཡིག་སྟོབ་སྟོང་གནང་རྒྱའི་འབད་བཙོན་གནང་ཞིང་། མའོ་
ཙེ་ཏུང་གི་གསུང་ཚུལ་དང་མར་ལེ་རིང་ལུགས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་བེར་བའི་ཀྱ་ཡིག་དང་།
དེ་བཞིན་ཆོད་བཀག་ཡོད་པའི་ཆགས་པར་ཁ་གསུང་དར་དམར་དུས་དེབ་སྤྲེལ་གཟིགས་
པས་ཀྱ་དམར་གྱི་ངན་གསེས་གསལ་ལེར་མཁྱེན།

བཙོན་ཁང་ནང་ལོ་དགུ་དང་ཟླ་བརྒྱད་ལྷག་རིང་བཙོན་འདུག་བྱས་པའི་ལོ་ཟླ་དེ་
དག་ནི་སྤྱག་བསྐྱེལ་གྱི་ཀྱ་མཆོ་ཞིག་ཡིན་མོད། འཇམ་དཔལ་ཀྱ་མཆོས་སྟོབ་དཔོན་ཆེན་
པོ་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཞེས་པའི་མཇུང་ནམ་ཚུམ་སྒྲིག་སྐབས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་དེའི་
སྒྲོར་གསུང་སྐུལ་ཞུས་པར། “ཉེ་ཆར་ང་པོ་དེ་དུ་སྤྱོད་པ་དང་མཆོད་ཉེན་གྱི་མཇུང་སྒྲོར་
འགྲོ་ཀྱ་དང་། བྱེར་ལོག་མཆོམས་བྱེད་རང་ལ་གོ་སར་སྤྱང་ནང་བཞིན་ཉེན་ཁ་གསུང་
ལ་བཤད་ཆོག་” ཅེས་གསུངས་མོད། དངོས་སུ་གསུང་རྒྱའི་སྐུལ་བ་མ་ཐོབ་པར་དགོངས་
པ་ཞི་དབྱེངས་སུ་ཐིམ་ཚུལ་བསྟན་པས། ལུན་དོང་གི་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་དཀའ་
ཆོག་གྱི་ལོ་ཟླ་རིང་པོ་དེ་དག་གི་གནས་ཚུལ་ནམས་སུས་ཀྱང་ཡིག་ཐོག་དུ་བཀོད་ཐུབ་
མེད་ལ། ང་ཆོས་ཀྱང་སྒྲིག་གུར་གྱི་གནས་ཚུལ་དེར་ཁ་གསལ་བྱ་ཐུབ་མ་སོང་། །

༡ ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་

བཙོན་གྲོལ་ཐོབ་རྗེས།

ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་དགྲང་གྲངས་སོ་བརྒྱད་དེ་༡༧༥༥ ལོའི་
ཟླ་བ་༡༠ ཆེས་༡༠ ཉིན་བཟང་བཙོན་ལྟ་བུར་ལོ་བཞི་ལྷག་དང་མུན་བྲིམས་སུ་ལོ་དགྲུ་
དང་ཟླ་བ་བརྒྱད་བཅས་ཁྱོན་བསྡུ་མས་མི་ལོ་བཙུ་བཞི་ལྷག་གི་དཀའ་སྤྱད་གི་འཆོ་བའི་མཛུགས་
རྫོགས་ཏེ། ཕྱི་རོལ་གྱི་ཉི་ཟླ་སྐར་གསུམ་དང་། འབབ་ཆུ་ཡུལ་སྡེ་དང་། བྱོང་བྱེར་དང་
མི་ཆོགས་སོགས་མཐོང་བའི་གོ་སྐབས་ཤར་ཞིང་། སྡོང་ཁམས་ཀྱི་མཁའ་དབུགས་འབྱེན་
རུབ་ཀྱི་རང་དབང་ཐོབ་པ་རེད།

སྐབས་དེར་ཁོང་བཙོན་ནས་སྡོང་གྲོལ་ཐོབ་སྟེ་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་གིས་ཆབ་སྲིད་
གྲོས་ཆོགས་རྒྱན་ལས་ཀྱི་མིང་ཙམ་ཡུལ་འདུག་ཀྱང་། རྒྱ་གཞུང་གི་མགོ་བྲིད་སྐོར་ཞིག་
གིས་མུ་མཐུད་སྤང་སེམས་དང་འཁོན་འཛིན་སྒྲ་འབེབས་བྱས་པ་ལས། མ་ཉེས་ཁག་
གཞིགས་ཀྱིས་ཉེས་རྟུང་བཙོན་འཛུགས་བྱས་པ་སོགས་དབུས་གཞུང་གི་ཚོར་འབྲུལ་ཡིན་པར་
ངོས་ལེན་དང་དག་སེལ་བྱས་མི་འདུག།

རིག་གསར་སྐབས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་ལྟ་ས་དང་ཀྱང་དབྱང་མི་རིགས་སྒྲོབ་

ཆེན་མོགས་སུ་ཉེས་དུང་ཆབས་ཆེན་ཕྱག་ནས་སྐྱོད་དུང་མོགས་ཡན་ལག་ལ་སྐྱོད་སྐྱོན་ཆེན་
 སྒོ་བཟོས་ཁར། ལོ་དགུ་ཟླ་བརྒྱད་རིང་གི་བྲིམས་སྟུན་གྱི་དོག་པོར་བརྟུག་ནས་སྐྱོག་གཟུགས་
 ལ་ཉམས་སྐྱོན་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་སྟབས། ཁོང་ཉིན་ལྟར་ཞོགས་པའི་མཁའ་རྒྱུད་ཁྱོད་གུམ་
 རེངས་སུ་སོང་བེན་པའི་སྐྱོག་གཟུགས་ཀྱི་ཚ་རུས་མཉེན་མཉེད་སྦྱོང་བརྟུན་གྱགས་ཆེན་གནང་
 ནས་སྐྱོག་གཟུགས་བདེ་ཐང་ལ་བཙོན་པ་གནང་འདུག།

ད་དུང་ཀུན་གཟུགས་མཆོག་ལ་ཐུགས་འགྱུར་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡོད་པ་ནི། ཁོང་གི་
 སྐྱོ་ཆེའི་ནང་ཆེས་ཚ་ཆེ་བའི་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་གི་དུས་ཚོད་གསེར་ལྟ་བུ་དེ་བོད་མི་དམངས་ཀྱི་
 དོན་དུ་གཏོང་མ་ཐུབ་པར་ཆུད་བྱོས་སུ་སོང་བ་དེ་ཉིད་ཡིན་སྟབས། ཁོང་མིང་རྩིག་དོན་
 སྦྱོང་གི་ལས་མེད་ངང་བཞུགས་སྐྱུར་སྐྱོག་བསྐྱེད་ཏེ་ཅང་ཆེ་ཞིང་། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དོན་
 དུ་ཐུག་ལས་གནང་བའི་གོ་སྐབས་ཤོར་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་གང་མགྱོགས་ཅི་སྐྱུར་
 ངང་ཐུག་ལས་ལ་ཞུགས་ཤིང་། བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱི་དོན་དུ་ཞབས་འདེགས་བསྐྱབས་
 ནས་ཤོར་བེན་པའི་དུས་ཚོད་དེ་དག་གསལ་ཐུབ་པ་གནང་སྐྱེའི་རེ་སྦྱོན་གནང་བཞིན་ཡོད།

༡༩༥༩ ལོའི་ཟླ་༥ ཆེས་༣ ཉིན། རྒྱ་ནག་སྐབས་ལྔ་བའི་རྒྱལ་ཡོངས་ཆབ་
 སྲིད་གྲོས་ཚོགས་འཐུས་མིའི་ལྷན་ཁང་གི་ཐེངས་གཉིས་པའི་གྲོས་ཚོགས་ཐོག་སྐྱུར་ཡང་
 ཀུན་གཟུགས་མཆོག་རྒྱལ་ཡོངས་སྲིད་གྲོས་ཀྱི་མགོ་འཛིན་གཞིན་པར་བསྐོས་བཞག་བྱས་
 སྟབས། ཚོགས་འདུ་སྤྱི་ཕྱི་ཐོག་རྒྱ་གཞུང་གིས་གཡས་ཕྱོགས་པར་འཐབ་ཚུད་ཁྱོད་བཙོན་
 འདུག་ཉེས་དུང་ཕྱག་པ་སྐྱེ་དང་། ཟུང་པར་༡༩༥༩ ལྔ་ཕྱི་ཐོག་“བེད་འཁྱུག་ཞོད་འཇགས་”

“སུ་བཏགས་པའི་ཐལ་ཆེའི་རྩལ་རྟེན་གྱི་མ་ཉེས་ཁག་གཡོགས་ཀྱིས་འཛིན་བཟུང་ཉེས་
 རྩལ་ཆོབས་ཆེན་པོ་མཁའ་པོ་དེ་རིགས་ནམས་ལ་དཀར་འདོན་དག་སེལ་བྱ་དགོས་པའི་
 དགོངས་འདུན་ཤུགས་ཆེན་བཏོན་གནང་མཛད་སྟབས། དབུས་གཞུང་གིས་ཀྱང་དེ་ལུགས་
 ཆོག་མཆན་མི་གནང་མཐུ་མེད་ལྟ་བུས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་པོ་དེ་རིགས་གནས་སྡོད་ཀྱི་
 ས་ཁུལ་ཡོངས་རྫོགས་ལ་ཆེབས་བསྐྱར་དང་འབྲེལ། མ་ཉེས་ཁག་གཡོག་གྱོད་གཞི་འཁོར་
 ཆེན་བསྐྱོག་འདོན་གནང་བ་རེད།

༡༩༤༠ལོའི་དབྱར་ཁར་ཕུན་ཆོགས་དབང་ཀུལ་པེ་ཅིན་གྱི་སྤོང་ཁང་དུ་ཡོད་སྟབས་
 ཀུན་གཟིགས་མཆོག་འཆ་མས་འདྲིར་ཕྱེབས་སྟབས་གསུངས་དོན། “ངས་གཡོན་གྱི་ནོར་
 འབྲུལ་དང་ལུགས་མཐུན་མིན་པའི་གནས་ཚུལ། དེ་བཞིན་མི་དམངས་ཀྱི་སྤྱད་བསྐྱེད་
 མཛུངས་པ་དང་མ་ཉེས་ཁག་གཡོག་གི་གནས་ཚུལ་བྱུང་བ་སོགས་མཐོང་དུས། སེམས་
 གཏིང་ནས་ཁོང་གྱི་ལངས་ནས་སྡོད་མི་ཐུབ་ཅིང་། ངས་ཁ་བཙུམ་ནས་སྡོད་རྒྱུ་ལམ་ཡང་
 ཅ་སྐད་ཆ་འདྲ་ཆགས་པོ་དང་རྩལ་གཏམ་བཤད་པ་དང་། ཡང་ན་མིག་བཙུམ་ནས་བསྐྱེད་
 པ་བཅས་གཏན་ནས་བྱེད་མི་ཐུབ། སྡོན་ཆ་དང་ངས་སྐད་ཆ་བདེན་པ་བཤད་དེ་གཡོན་གྱི་
 ནོར་འབྲུལ་ལ་སྦྱོན་བཅོལ་བྱས་པའི་དབང་གིས། བཅོལ་ཁང་ནང་ལོ་དགུ་དང་ཟླ་བ་བརྒྱད་
 བཅོལ་འཇུག་བྱས་པ་འདི་ཁྱེད་དང་བསྐྱར་ན་ལོ་གངས་ཉུང་ཉུང་རེད། སྤྱིར་བཏང་གི་
 ཆ་ནས་ལོ་གངས་གིན་དུ་ཉུང་ཉུང་ཡང་མ་རེད། ངས་ལྟ་བུས་ངའི་སྦྱོན་འདི་བཅོས་མི་
 ཐུབ། གལ་སྲིད་བཅོས་ཐུབ་ཀྱང་ང་ལ་བཅོས་འདོད་ཀྱང་མེད། འདི་ནི་“རི་པོའི་དབྱེབས་

གཟུགས་འགྱུར་ཀྱང་རུང་། ས་ཡི་རང་གཤིས་བཅོས་ཐབས་མེད་'ཅེས་པ་མིན་ནམ། ཉེ་
ལམ་ངས་ཀྱང་དབྱང་ལ་སྐད་ཆ་མང་པོ་ཞིག་བཤད་ཡོད། མི་ཁ་གས་དགའ་གི་མེད་མོད།
མ་དགའ་ན་མ་དགའ་བ་རེད། ང་ལ་འཇིགས་སྐྱབ་མེད།''ཅེས་གསུངས།

གསང་ཡུམ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་པ།

ད་བར་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་གསང་ཡུམ་བཞེས་ཡོད་མེད་ཐད་བཤད་ཚུ་ལ་སྒྲ་
ཆོགས་ཤིག་ཡོད་པ་དང་། རང་རིགས་མང་པོ་ཞིག་གིས་བཞེས་མེད་པའི་དག་སྐྱབ་ཏུ་
བྱ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་མ་ཟད། རྒྱ་དམར་གྱིས་ཀྱང་དེ་ལྷགས་སྐྱབ་ཐབས་སུ་ཀུན་གཟིགས་
མཆོག་དགོངས་ཚྡོགས་ཟུང་ན་གྱི་ཆོགས་འདྲར་གསང་ཡུམ་བཀག་འགོག་བྱས་འདྲག་མོད།
དོན་དངོས་སུ་གསང་ཡུམ་བཞེས་པ་དེ་ནི་སྤྱ་གསང་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་གཏན་ནས་མ་ཡིན།

བཙོན་གྱི་ལ་ཐོབ་ནས་ཟླ་བ་བདུན་ཙམ་འགོར་བའི་རྗེས་ཏེ། ༡༩༥༤ ལོའི་དབྱེད་
ཀར། ཏིང་ཞའོ་ཡིན་གྱིས་མོས་མཐུན་འོག པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་བདེ་ཆེན་དབང་མོ་
(རྒྱ་མིང་ལ་ལི་ཅེ་འཕོད) ཁབ་ཏུ་བཞེས་གིང་། དེ་ཅིན་མི་རིགས་རིག་གནས་ཕོ་བྲང་
དུ་ཉེན་འབྲེལ་མཛད་སྒོ་བསྐྱངས།

གསང་ཡུམ་བདེ་ཆེན་དབང་མོ་ནི་༡༩༥༤ ལོར་དེ་ཅིན་དུ་འཁྲུངས་གིང་། རྒྱ་
ནག་གོ་མིན་ཏང་གི་དམག་དཔོན་ཏུ་ཆེ་སྤྱི་ཆ་མོ་ཡིན་པ་དང་། དེ་ཅིན་བྱད་མེད་སྒྲོབ་
འབྲང་དང་བོ་མཐར་ཕྱིན་རྗེས་ནི་ཨན་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱ་དམག་གི་ཨང་བཞི་བའི་གསོ་རིག་
སྒྲོབ་གྲ་ཆེན་མོར་ཡིག་རྒྱགས་གཏོང་སྐབས། རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཨང་གཉིས་པ་དང་།
དམག་ཁོངས་ཡོངས་ཀྱི་ཨང་དང་བོའི་རྒྱགས་འབྲས་ལུ་དུ་བྱུང་བ་ཐོན་པ་དང་། སྒྲོབ་
གྲའི་ནང་ཁོ་མོར་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་མེ་ཏོག་ཅས་པའི་མཆན་སྟན་ཡོད།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་དང་གསང་ཡུམ་གྱི་མཇལ་འཕྲད་ཐོག་མ་ནི་རིག་གསར་
 མཇུག་བསྐྱེལ་མ་ཐག་པའི་སྤྱི་ལོ་༡༩༥༥ ལོ་ཡིན་ལ། སྐབས་དེར་དུང་ཆེ་མུ་དང་ཀུན་
 གཟིགས་མཆོག་ལྟན་དུ་སི་ཁྱོན་ལ་གཟིགས་སྒྲོར་དུ་ཕྱབས་སྐབས། བདེ་ཆེན་དབང་མོ་
 མེ་འཁོར་འབབ་ཚུགས་སུ་ཨ་ཁྱེས་ཕྱབས་སྤྱི་ལོ་དུ་བཅར་ནས་གཟི་མདངས་རྒྱས་པའི་ཀུན་
 གཟིགས་མཆོག་ཞལ་མཇལ་བྱུང་འདུག

དེའི་རྗེས་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་འདྲིས་རྗེ་ཟབ་དུ་ཕྱིན་ཏེ་རྒྱ་གཞུང་ལ་གཉེན་སྲིད་གི་
 ཆོག་མཆན་ཞུས་པ་ལྟར། སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ལོའི་ཟླ་༩།༥ རང་བཀའ་འཁྲུལ་ཐོབ་ཅིང་།
 དེ་ནས་བཟུང་བདེ་ཆེན་དབང་མོ་ནི་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་གསང་ཡུམ་དུ་གྱུར་པ་མ་ཟད།
 རམ་རྒྱུན་དུང་ཡིག་གི་ཞབས་ཞུའང་ཞུ་བཞིན་ཡོད།

༡༩༥༩ ལོར་སྤྱི་མོ་རིག་འཛིན་དབང་མོ་འཁྲུངས་ཤིང་། ༡༩༩༦ ལོའི་སྤྱི་
 ཟླ་༥ ཆེས་འདྲེན་ཉིན་ཨ་རིར་ཕྱབས་འབྱོར་གྱིས་དེང་སྐབས་ལོ་ལྔ་ཨན་ཨན་རི་ལི་སིའི་རྩོ་
 རུབ་ཤེས་ཡོན་སློབ་གྲ་ཞེས་པར་སློབ་གཉེར་གནང་བཞིན་ཡོད།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་དང་བཅན་ཕྱོལ་བོད་གཞུང་གི་
སྐུ་ཆབ་ལྟ་སྒྲོར་ཐེངས་དང་བོ།

༡༩༧༩ལོའི་སྤྱི་ཟླ་དེ་ཆེས་ཉ་ཉིན་བཅན་ཕྱོལ་བོད་གཞུང་གི་བཀའ་སློན་འདྲུ་
ཆེན་ཐུབ་བསྟན་དང་སྟག་ལྟ་ཕུན་ཆོགས་བཀྲ་ཤིས། སྤྱི་གཅན་པོ་སློབ་བཟང་བསམ་གཏན།
སྤྱི་འཐུས་ཆོགས་གཞིན་སློབ་བཟང་དར་རྒྱས། ནང་སྤྱི་དབང་ཆེ་བཀྲ་ཤིས་སྟོབས་རྒྱལ་བཅས་
པེ་ཅན་དུ་ཀུན་གཟིགས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ལ་མཇལ་བཅར་བྱས།

སྐུ་ཆབ་ནམས་ལྟ་སྒྲོར་དུ་ཡོང་དོན་སོགས་སྟན་གསན་ཞུས་སྐབས་ཀུན་གཟིགས་
པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་གསུང་ཐོག་མར་“ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྐུ་ཁམས་བཟང་
ངམ་”ཞེས་ཕྱག་གཉིས་དཔལ་བར་བཀོད་ཅིང་འཆོམས་ཞུ་སྟེ་དངས་ཏེ་ཕན་ཚུན་བཀའ་
མོལ་གནང་།

སྐབས་དེར་ཀུན་གཟིགས་རིན་པོ་ཆེས་གསུངས་དོན། “ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་
ང་དང་ཁ་བྲལ་ནས་མི་ལོ་༣༠ ལྷག་ཙམ་སོང་ཡང་ད་ཆ་བསྐྱེད་དཀོན་མཆོག་གི་ཕྱགས་
རྩེ་དང་། ཡང་སྒྲོས་རང་ཅག་བོད་མི་ནམས་མཇལ་འཛོམས་ཀྱི་དགའ་སྟོན་དུས་སྐབས་
ཤིག་ཡོང་རྒྱུར་ངས།” ཞེས་དང་། བར་ལམ་ལོ་ངོ་བཅུ་ཕྱག་རིང་བོད་བསྟན་སྤྱི་མི་

རིགས་དང་བཅས་པར་གཏོར་བཅོམ་གནོད་སྐྱོན་སྒྲིལ་ལས་འདས་པ་རིམ་བཞིགས་བྱང་
ཚུལ་དང་། ལོ་ངོ་བཅུ་ཕྱག་རིང་ཁོང་བཅོན་འདུག་ཉེས་དུང་བྱང་ཚུལ་དང་། ཐ་ན་སྐྱ་
སྒྲིག་ལའང་ཉེན་ཁ་འཕྱད་སྐྱོར་གྱི་ནང་ཆགས་བཀའ་མོལ་ཡང་བྱང་འདུག་པར་མ་ཟད།
སྐྱ་ཆབ་ལྟ་སྐྱོར་ཆོགས་པས་བོད་ཡུལ་དུ་ལྟ་སྐྱོར་གྲུབ་རྗེས་མཐོང་ཐོས་གནས་ཚུལ་སྤྲོ་གསང་
མེད་པར་བྱ་ནག་དབུས་གཞུང་ལ་བཤད་ན་དག་མཆན་ཆེན་པོ་ཡོད་སྐྱོར་ལམ་སྟོན་བཀའ་
སྒྲོབ་ཀྱང་གནང་འདུག

ལྟ་སྐྱོར་གྲུབ་ནས་སྤྱི་པའི་ཅིན་དུ་སྤྲོ་བས་སྐབས་ཀྱན་གཟིགས་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱ་དངོས་
ཀྱིས་གསོལ་སྟོན་བཤམས་ཏེ་སྐྱ་ཆབ་ནམས་མགོན་འབོད་གནང་ཞིང་། གསོལ་ཆོགས་
ཐོག་བོད་ཀྱི་གནད་ཡོད་མི་སྣ་ང་ཕོད་ངག་འཛིགས་དང་འབའ་བ་ཕུན་དབང་གཉིས་གདན་
འདྲན་ཞུས་འདུག་ཀྱང་། ཕུན་དབང་དུས་ཐོག་ཕྱེབས་པ་ལས་ང་ཕོད་ཀྱིས་སྐབས་ཐོག་
དེར་སྐྱོ་བྱར་ཁ་པར་ཐོག་གསོལ་ཆོགས་སུ་བཅར་མི་ཐུབ་པའི་འགྱུར་བ་བྱང་འདུག

མདོ་སྨད་བྱང་རྒྱུད་དུ་ཆེབས་བསྐྱུར།

༡༩༤༠ལོར་གང་ཉིད་ཀྱི་ཕ་ཡུལ་དུ་རྒྱ་ཆེའི་བོད་མི་དམངས་ལ་མཇུག་པའི་འཕྲད་དུ་
ཕྱེབས་པའི་བསྐྱེད་བྱུང་གར་ཏེ། སྐུ་འབྱུང་དང་ཆབ་ཆ། བྲི་ཀ་གཙན་ཆ། རེབ་
གོང་། ཅེ་ཁོག་ཡུལ་གན་སོགས་ཀྱི་ཡུལ་ལྷང་དང་དགོན་སྡེ། སློབ་གྲྭ་མང་བོར་ཞབས་
ཀྱིས་བཅག་སྟེ་དབང་ལུང་བཀའ་ཆོས་ཟབ་རྒྱས་གནང་བ་དེ་ནི། དད་ལྡན་བོད་མི་གན་
གཞོན་ནམས་ལ་མཆོན་ན་དེ་བས་ཀྱང་བསྐྱེད་བྱུང་རྒྱུ་ལྡན་གསར་བཞིག་ཡིན། མི་
དམངས་བྲི་ཆོ་མང་བོས་དགའ་སྟོང་དད་གསུམ་གྱི་མཆི་མ་སྟེ་མ་པར་བསྐྱེད་ནས་མཇུག་
ཁར་བཅར་ཅིང་། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་ཀྱང་ཆོས་སྤྱད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཕྱག་བྱང་
གིས་སྐྱབས་སྐྱོན་སྒྲ་ན་མེད་པའི་མཛད་འཕྲེན་ཉི་མ་གསར་བས་ལོ་ངོ་དུ་མའི་རིང་གི་མི་
དམངས་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་འབྲུགས་རོམ་ཆེན་པོ་དེ་བཞུས་གནང་མཛད།

ཁོང་ཐོག་མར་༡༩༤༠ལོར་ཆབ་ཆར་ཕྱེབས་དུས་མང་ཆོགས་ཆོགས་ཆེན་སྟང་
གསུངས་དོན། “ང་ནི་མཆོ་སྟོན་གྱི་མི་ཡིན། རང་གི་ཕ་ཡུལ་གྱི་བྱ་བར་གོང་འཕེལ་
ཆེན་པོ་བྱུང་ན། ང་རང་དགའ་སྟོན་གིན་དུ་སྐྱེས། དགའ་སྟོན་ཏ་ཅང་སྐྱེས། ང་རང་མཆོ་
སྟོན་ལ་བཅེ་དུང་ཟབ་མོ་ཡིད།” ཅས་ཏ་ཅང་དགྲེས་ཉམས་ཆེན་པོས་གསུངས། ད་
དུང་ཁོང་གིས་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ནང་མཆོ་སྟོན་ལ་ཡ་ང་བའི་ཆག་སྟོན་བྱུང་བ་མ་བཟོད་

པར་སྒྲུང་དོན། “མཆོ་སྟོན་ས་ཁུལ་གྱི་གཡས་ལྷུང་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་བྱེད་པའི་ནང་དོན་ཞིག་
 རི། ས་གནས་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ལ་ངོ་ཚྏ་ལ་བྱས་པ་དེ་རེད། དེའི་རྒྱུན་གྱིས་མི་
 རིགས་བྱ་བའི་ཐད་གནད་དོན་ཆ་བས་ཆེན་བྱུང་བ་རེད། ད་ལྟ་ཀྱང་དབྱང་(རྒྱ་དམར་
 དབྱས་གཞུང་)གིས་ཟིང་འབྲུག་བདེ་འཇགས་སུ་གཏོང་བར་དྲག་གཞོན་ཆེ་དྲགས་པའི་
 གནད་དོན་བྱུང་བ་ཡིན་པར་ཡིད་འཐད་པ་རེད། ངས་བལྟས་ན་ཆེ་དྲགས་ཆ་བས་ཆེན་
 ཡིན་པ་རེད། ཆ་བས་ཆེན་ཞེས་པའི་ཡིག་འབྲུ་འདི་གཉིས་ངའི་ལྟ་ཚུལ་ཁོ་ན་ཡིན་པས།
 གལ་སྲིད་མི་འགྲིག་ན་རང་ཉིད་ཀྱིས་འགན་འཁུར།” ཅེས་དཔའ་ཉམས་ཆེན་པོས་ཐ་
 ཆིག་བསྒྲགས་གིང་། “ཁྱོད་ཆོའི་ས་འདི་ནས་མི་ཆིག་བྲི་ལྟག་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་དང་
 ཞིང་ཆེན་ཡོངས་ལ་མི་བྲི་ཆོ་བརྒྱད་དམ་དགུ་འཛིན་བཟུང་བྱས།” ཞེས་དང་། “སེམས་
 བམ་དགོས་པ་ཞིག་རི། ཆོས་ལུགས་སྦྱར་བཅོས་སྐབས་ཆང་མར་ངོ་ཚྏ་ལ་བྱས་པ་རེད།
 ངས་དཔེ་ཞིག་འཛིན། དཀར་ཡོལ་ཞིག་གི་ཐོག་མི་གཙང་བ་ཡོད་ན། ང་ཆོས་ངེས་པར་
 དུ་མི་གཙང་བ་དེ་བཟུང་དགོས། ཡིན་ཡང་དཀར་ཡོལ་དེ་ངེས་པར་དུ་མི་གཙོག་པ་བྱེད་
 དགོས། གནས་ཚུལ་དངོས་ནི་ཇི་འདྲ་ཡིན་ནམ་ཟེར་ན། དཀར་ཡོལ་ཡང་བཙག་པ་
 རེད། ཆོས་ལུགས་དེ་ཉིད་མེད་པར་བཏང་བ་རེད།” ཅེས་གསུངས།

ཡང་། “སྤྱི་ལོ་༡༩༥༤ ནས་༡༩༥༩ བར་གྱི་ལོ་བཞིའི་ནང་དུ་མཆོ་སྟོན་གྱི་
 བྱ་བའི་ནང་སྟོན་ཆ་ཉ་ཅང་ཆ་བས་ཆེ་ཞིང་། མི་མང་པོ་ལྟགས་ནས་གི་བ་དང་། མི་མང་
 པོ་བསད་པ། བཅོམ་ཁང་ནང་དུ་མི་མང་པོ་བཙུག་” ཅེས་དང་། “ང་རང་ལོ་དགུ་

ལ་བཀག་ག་ བཀྲ་ཤིས་རྩུ་ཅི་ཡང་བཀག་པ་དང་འཐབ་ཅོད་བྱས་པ་རེད། ང་ཆོ་ཆང་
མར་འཐབ་ཅོད་བྱས་པ་རེད་” ཅེས་གསུངས་པ་ནམས་ནི། རོན་ལ་མཆོ་སྡོན་ལ་བྱུང་
བའི་སྡོ་གནས་ཤིག་བསྐྱར་སྦྱང་གནང་བ་ཙམ་མིན་པར། རྒྱ་དམར་གྱི་མངོན་སུམ་དུ་བོད་
མི་རིགས་རིག་གཞུང་དང་བཅས་པ་རྩ་མེད་བཟོ་བའི་སྤྱི་དྲུས་ལ་ཐེར་འདོན་གནང་བ་
ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

ཁོང་གིས་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཟེར་བའི་ལས་འགུལ་དེར་“ཆོག་བསྐྱུས་ནས་
བཤད་ན། མི་བཟང་པོར་རྩུང་དེག་ཐེབས་ཤིང་། མི་ངན་པའི་མགོ་འཕང་བསྟུང་པ་
རེད།” ཅེས་སྡོད་ཆེ་བའི་སྡོ་མ་ཆོག་བསྐྱུན་ཅིང་། ཁོང་གིས་དེ་ལྟར་ཁྲག་དང་མཆི་མའི་
ལོ་ཟླ་ཡང་ཡང་སྦྱང་བ་ནི། “དེ་རིང་ངས་གནད་དོན་འདི་དག་བཤད་ནས་འཁང་ར་བྱེད་
པ་དང་རྩུག་ལན་སྡོག་པ་མིན། སྡོན་ཆད་ཀྱི་དོན་དག་ལ་ང་ཆོས་ཕྱི་ལྟ་ཞིག་བྱས་ནས་ཕྱིན་
ཆད་སྐར་ཡང་འབྱུང་བ་སྡོན་འགོག་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པུ་ཡིན།” ཞེས་གསུངས་འདུག་ཀྱང་།
དེ་ནི་རང་གི་མི་རིགས་ཀྱི་ལས་སྐུལ་ཡང་བ་དེ་ནམ་ཡང་བརྗེད་མི་ཉན་པའི་དྲན་བསྐྱུལ་
དང་། རྒྱ་དམར་གྱི་སྤྱི་ལུགས་སྐྱུགས་ཕྱོ་བ་དེའི་མཆང་འབྱེན་པའི་ཡ་ལན་སྡོག་པ་
ཞིག་ཀྱང་ཅིས་མ་ཡིན། ཁོང་གིས་ད་དུང་། “མི་རིགས་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་བཟང་པོ་
བྱེད་དགོས། ཐོག་མར་ས་འདི་ནི་ས་གནས་རང་སྦྱོང་ཡིན་པས། དངོས་གནས་ས་གནས་
རང་སྦྱོང་བྱེད་དགོས་པ་དང་། མིང་དོན་གཉིས་མཚུངས་ཀྱི་ས་གནས་རང་སྦྱོང་བྱེད་དགོས་
ན། དེ་ལ་རང་བདག་དབང་ཆ་ཡོད་དགོས་པ་དང་། མི་རིགས་རང་གི་བྱེད་ཆོས་སྤུང་

འཛིན་བྱེད་དགོས།” ཞེས་དང་། “མི་རིགས་ཟེར་བ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ལས་བྱུང་བ་ཞིག་རེད།
 དེ་ལ་རང་ཉིད་བྱུང་ཚུལ་དང་། འཕེལ་ཚུལ། གནས་པ་ནས་འཛིན་པ་བཅས་ཀྱི་གོ་རིམ་
 བརྒྱད་དགོས། དེར་བརྟེན་མི་རིགས་ཀྱི་བྱེད་ཆོས་སྤྱད་འཛིན་བྱེད་རྒྱུར་ཁག་ཐེག་བྱེད་
 དགོས།” ཞེས་དང་། “ང་ཆོས་མི་རིགས་གཅིག་འདྲར་བསྐྱུར་བའི་སྒྲུབ་ཉམས་མ་
 རྟོན། མི་བཞི་ཤོག་ཁག་དང་གཡོན་ཐལ་ཆེ་བའི་ལམ་སྤྱོད་ལག་བསྟར་བྱེད་མཁན་
 ཆོས་ཁ་ནས་སྤྱི་ཆོག་ས་རིང་ལུགས་སུ་སྒྲེབས་ཟིན་ཟེར་ནས། མི་རིགས་ཟེར་བ་དེ་ཅི་
 ལའང་མི་བཅི། རོན་དངོས་ཐོག་འདི་ནི་ང་ཆོ་གངས་ཉུང་མི་རིགས་མེད་པར་གཏོང་བསམ་
 པ་རེད། ཁ་ནས་མེད་པར་གཏོང་རྒྱ་ཟེར་གྱིན་མེད་ཀྱང་སེམས་ནས་མེད་པར་གཏོང་བསམ་
 པ་རེད། མེད་པར་གཏོང་བའི་བྱེད་ཐབས་ནི། མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་མི་སློབ་པ་དང་།
 སློབ་ཏུ་མི་འཇུག་པ། ད་ལྟ་ངས་(ས་ཁུལ་)འདིའི་བོད་ཡིག་གི་གནས་སྤངས་མཐོང་ཆེ་
 ཡིད་སེམས་སྤྱི་བ་རེད། ..... བོད་རང་སྐྱོང་རྒྱུ་རྒྱུ་ས་ས་ཁུལ་ཡང་འདི་འདྲ་རེད།
 བོད་རྒྱུ་རྒྱུ་སུ་སྤྱོན་ཆད་བོད་ཡིག་བྲིས་པ་ཏེ་ཅང་བཟང་མོད། ཡིན་ནའང་ད་ལྟ་བོད་རྒྱུ་རྒྱུ་ས་
 སུ་བོད་ཡིག་ཡག་པོ་འབྲི་མཁན་བཅུ་ལ་ན་མི་རྙེད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་མི་དམངས་འབྲུས་
 མི་ཆོག་ས་ཆེན་སྐབས་སུ། ངས་‘བོད་ཡིག་གི་དབྱུགས་ཆད་ལ་ཁད་དམ་གེ་ལ་ཁད་དུ་
 གྱུར་ཡོད་’ཅེས་བཤད་ཡོད།” ཅེས་དང་། “བོད་ཡིག་ཏེ་ཅང་བཟང་བའི་མི་ཡང་ཡིག་
 མོངས་སུ་བཅིས་པ་རེད། བོད་ཡིག་ཡི་གེ་ཞིག་ལའང་མི་བཅི་བ་ནི་ཅི་འདྲའི་ཅིས་མེད་
 དུ་བཏང་བ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་ཁེ་དབང་ལ་ཅི་འདྲའི་ཅིས་མེད་དུ་བཏང་བ་ཞིག་རེད་

ཡང་།” ཞེས་ཐུགས་པམ་དང་བཅས་ཀྱི་དམར་བོད་དུ་འཇུག་པ་ནས་བཟུང་སྟེ། བོད་
མི་རིགས་ཀྱི་སློབ་གསལ་ལས་དོན་དེ་ཡང་ཆེས་ཉམས་ངེས་སུ་སོང་བ་མ་ཟད། སྤྱི་ལོ་
དེ་ནི་མི་རིགས་ཙུ་མེད་བཟོ་བའི་གཡོ་ཐབས་དངོས་ཤིག་ཡིན་ཚུལ་ཡང་གསལ་སྟོན་གནང་
སྟེ། ད་དུང་དེའི་བདེན་དཔང་ལྟ་བུར། “ན་ནིང་བོད་ཡུངས་སྐུ་གར་ཆོགས་པ་ཨོ་སྤྱིང་
(ཡོ་རུབ་)གི་ཀྱལ་ཁབ་འགའ་ལ་འབྲབ་སྟོན་བྱེད་དུ་སོང་། འབྲབ་པའི་སྒྲིམ་གར་བོད་
ཡུངས་ཀྱི་སྒྲིམ་གར་ཡིན་མོད། བཤད་པའི་སྐད་ཆ་ནི་ཀྱི་སྐད་ཡིན་སྟབས། བྱི་ཀྱལ་གྱི་
མིས། ‘བྱིད་ཆོ་ནི་བོད་ཡུངས་འབྲུས་མི་ཆོགས་པ་ཡིན་པས་བོད་སྐད་བཤད་ཤེས་སམ་
མི་ཤེས་’ཞེས་དྲིས། ‘མི་ཤེས་’ཞེས་ལན་བཏབ་པས། ཆང་མ་བགད་པ་རེད། དེ་
གསར་འགྱུར་སྟེང་དུ་ཡང་བཀོད་ཡོད། མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྦྱོང་བྱེད་དགོས་ན།
ཅིས་ཀྱང་མི་རིགས་དེའི་བྱད་ཆོས་སྤྱང་འཛིན་བྱེད་དགོས།” ཞེས་དང་།

“ད་ཐེངས་ཀྱི་མི་དམངས་འབྲུས་མི་ཆོགས་ཆེན་སྟེང་དུ་ངས་བཤད་ཚུང་། ང་
ཆོས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དངོས་པོ་མེད་པར་བཏང་བེན་ན་ཡང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བསམ་པར་
ཡར་བསྐྱལ་བྱས་པ་རེད། ང་ཆོའི་དགོན་པ་མང་ཆེ་བ་བཞིག་པ་དང་། གྲུ་བ་པལ་ཆེར་
སྐྱ་སར་པལ་པ་རེད། ང་ས་ཆ་མང་བོ་ཞིག་ལ་སོང་ཚུང་། མི་དམངས་མང་ཆོགས་བྲི་
ཆོ་འགའ་ཡིས་ང་ལ་མཇལ་བ་རེད། འོན་ཀྱང་ད་ཐེངས་ཀྱི་འདི་འདྲའི་དགོས་གལ་ཆེ་
བ་དང་། འདི་འདྲའི་ལྷག་བསམ་ནམ་པར་དག་པ་ཡོད་མ་ཚུང་། འདིའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་
ཡིན་ནམ་ཟེར་ན། རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོའི་སྐབས་སུ། མི་རིགས་ལ་ཆོས་ལུགས་

ཀྱི་བྱ་འགུལ་མེད་པ་དང་། སྒྲ་མ་ལ་མཇལ་མ་མྱོང་སྟབས། སྒྲིམ་པ་ཚུ་འདོད་ལྟར་ཚུ་
འབྲུང་ཟིན་རུང་ད་དུང་འབྲུང་འདོད་སྐྱེས་པ་དང་འདྲ། དེས་ཆོས་ལུགས་བྱ་བ་གལ་ཆེ་
བའི་རང་བཞིན་དང་མི་རིགས་དང་མི་དམངས་མང་ཆོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བར་ཐུག་པ་གསལ་
བཤད་བྱས།” ཞེས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་གི་སྤྱི་བོད་ནང་ཆོས་ལ་ཐུག་ཅིང་།
བོད་མི་དང་ཆོས་གཉིས་འབྲལ་ཐབས་མེད་པའི་གནད་དོན་གསལ་བཤད་གནང་།

ཁོང་གིས་མང་ཆོགས་ཀྱི་འཆོ་བའི་བདེ་སྟུག་སྒྲིམ་ལའང་ཐུགས་ཁུལ་གནང་སྟེ་
གསུངས་དོན། “ད་ལྟ་གཙོ་བོ་ལག་ལེན་དང་དངོས་འབེབས་བྱེད་པ་དང་། ཆང་མས་
འབད་པས་ཐོན་སྐྱེད་གོང་དུ་སྡེལ་ནས། རིམ་བཞིན་མང་ཆོགས་ཀྱི་འཆོ་བར་ལེགས་བཅོས་
བྱེད་དགོས། རིམ་པ་སོ་སོའི་འགོ་བྱིད་སྒོ་མཐུན་དང་ལས་བྱེད་པས་མང་ཆོགས་ལ་སེམས་
ཁུར་བྱེད་པ་དང་། མང་ཆོགས་ལ་བརྟེན་པ། མང་ཆོགས་ལ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་པ། མང་
ཆོགས་དང་སྐྱེད་སྟུག་མཉམ་མྱོང་བཅས་བྱེད་དགོས།” ཞེས་དང་། “ང་ཆོས་མང་
ཆོགས་ཀྱི་སྟུག་བསྐྱེད་པའི་རང་གི་སྟུག་བསྐྱེད་པ་བརྩི་དགོས་པ་དང་། མང་ཆོགས་ཀྱི་དགའ་
སྤྱོད་རང་གི་དགའ་སྤྱོད་ལ་བརྩི་དགོས། མང་ཆོགས་དགའ་སྤྱོད་སྐྱེས་ན་རང་གི་ཆེས་ཆེ་བའི་
བདེ་སྐྱིད་ཡིན། འདི་ལྟར་བྱས་ན་ད་གཟོད་མི་དམངས་ཀྱི་ལས་བྱེད་པ་དོ་མ་ཞིག་དང་།
མི་དམངས་ཀྱི་ཞབས་འདེགས་ཁྱ་མཁན་ཞིག་དུ་འགྱུར་ཐུག། ང་ཆོ་ཆང་མ་ནི་མི་དམངས་
ཀྱི་ཞབས་འདེགས་མཁན་ཡིན། མི་དམངས་ནི་ང་ཆོའི་གཙོ་འཛིན་ཡིན། ང་ཆོ་ནི་སྤྱི་
ཆོགས་ཀྱི་སྤྱི་ཞབས་པ་ཡིན།” ཞེས་གསུངས་པ་འདི་དག་གིས་ཁོང་གིས་མི་དམངས་ལ་

བཅངས་པའི་སྒྲ་ན་མེད་པའི་བུམས་བཅེ་དང་བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔའི་རང་གཤེས་དེ་ཉིགས་
བྱལ།

༡༧༥༠ ལྟའི་ཉོར་ཟླ་༡ ཆོས་༡༩ ཉིན་‘ཆོས་སྒྲིམ་ཕྱེ་’ཟེར་བའི་སྤྱི་ལོ་དུས་དང་
བསྟུན་རེབ་གོང་རིང་པོ་དགོན་ཆེན་དུ་རྫོང་དཀར་སྐུལ་བའི་སྐུ་མཁས་བཙུན་ལྟང་རིགས་
ཀྱ་མཆོས་དབུས་པའི་སྒྲ་སྐུལ་དང་དགེ་འདུན་པ་ཉུང་ཤས་ཀྱིས་སྐར་སྐུལ་ཆོས་ཀྱི་མཛད་
སྒྲི་སྐར་གསོ་བསྐྱེད་ས།

ལྟའི་དེའི་ཉོར་ཟླ་༧ ཆོས་༣༣ ཉི་ལྟ་བབས་དུས་ཆེན་ཉིན། ཀུན་གཟིགས་
མཆོག་རེབ་གོང་དུ་ཆེབས་བསྐྱུར་གནང་སྐབས་རིང་པོ་དགོན་ཆེན་གྲ་ཚང་གསུམ་དང་དགོན་
མ་ལག་དང་བཅས་པའི་དགེ་འདུན་འདུས་སྡེས་ཐོག་དངས། རེབ་གོང་སྤྲལ་མང་དང་
གཡུང་དུང་པོན་གྱིས་སེར་ཕྱེད་བསྐྱར་སྒྲིག་དང་། མི་དམངས་ཀྱིས་ང་ཐབ་ཆེབས་བསུ་
སོགས་གཟབ་ཀྱས་ཀྱིས་ཆོགས་ཆེན་འདུ་ཁང་དུ་གདན་ཞུས་ཞབས་སེར་འཁོད། ཤར་
སྐུལ་ལྟན་ཀྱ་མཆོའི་གདན་ཚབ་པ་རྫོང་དཀར་སྐུལ་བའི་སྐུ་མཁས་བཙུན་ལྟང་རིགས་ཀྱ་
མཆོས་ཉིན་གསུམ་འདེགས་འབུལ་ཞུས།

རིང་པོ་དགོན་ཆེན་གྱི་ཉི་འགྲམ་ས་དཀྱིལ་ཐང་ཆེན་དུ་རེབ་གོང་ཁུལ་གྱི་སེར་སྐུ་
མང་ཆོགས་བྲི་ཕྱག་བཀལ་བར་ཕྱག་དབང་དང་། མ་ཅིག་གྲུབ་ཀྱིས་ལུགས་ཀྱི་ཆེ་དབང་།
སྤྱད་ཀྱིས་ལུགས་ཀྱི་སྒྲ་མའི་ནལ་འཕྱོར། ལམ་མཆོག་སྒྲིམ་འབྱེད་ཀྱི་བཤད་བྲིད། རིགས་
གསུམ་མགོན་པོ་དང་ཆེ་ལྟ་ནམ་གསུམ་བཅས་ཀྱི་དབང་ལྟང་རྗེས་གནང་སོགས་ཟབ་ཆོས་

བཀའ་ངེན་སྙམ་པ་ཅིང་། བསྐྱབ་བྲིམས་གཙང་བའི་དགོ་འདུན་གྱི་འདུས་སྡེ་དགོས་པ་དང་།
མི་རིགས་ཀྱི་བྱད་ཆོས་སྒྲིལ་རྒྱུ་ཁག་མི་ཉམས་རྒྱུ་འཛིན་དགོས་སྐྱོར་དཔེར་ན་བོད་ཡིག་
ཡོད་པའི་ཤོག་བུ་ལ་འགོམ་གཡུག་བྱེད་མི་རུང་བ་དང་། དམར་མེར་མདོག་ཅན་གྱི་གྲོན་
གོས་སྐྱ་བོས་བེད་སྤྱོད་གནང་ན་མི་མཛེས་པ་སོགས་བོད་མི་རིགས་ལ་གཅེས་པའི་ག་ཆའི་
བཀའ་སློབ་སྤྱི་མཆོངས་སུ་གནང་།

དེ་ནས་རེབ་གོང་ཁུལ་དུ་ཡོད་པའི་མི་རིགས་དགོ་ཐོན་སློབ་གྲུ་དང་། རེབ་གོང་
མི་རིགས་སློབ་འབྲིང་གཉིས་སུ་ཆིབས་བསྐྱར་གྱིས་སློབ་ཕྱག་གི་ཤེས་བྱའི་གནས་བབ་དང་།
འཆོ་བའི་གནས་བབ་བཅས་ལ་གཟིགས་ཞིབ་གནང་ཞིང་། མི་རིགས་དགོ་ཐོན་སློབ་གྲུར་
མི་རིགས་ཀྱི་བྱད་ཆོས་ཡོད་པའི་སློབ་གྲུའི་སྒྲིལ་ཞིག་གསར་བཞེངས་ཆེད་ཕྱག་གྲོན་གནང་།
རེབ་གོང་མི་རིགས་སློབ་འབྲིང་གི་སློབ་མའི་གཡོས་ཁང་དུ་ཆིབས་བསྐྱར་གྱིས་སློབ་མའི་
བ་མ་དངོས་སུ་མཆོད་ནས་གཟིགས་ཏོག་དང་འབྲེལ། སློབ་ཕྱག་གི་འཆོ་བ་ལེགས་བཅོས་
གཏོང་དགོས་པའི་བཀའ་བཀོད་དང་འབྲེལ་འཆོ་དོད་ཕྱག་གྲོན་གནང་བ་མ་ཟད། སློབ་
ཕྱག་ནམས་ལ་དབྱར་ཆས་དགུན་ཆས་ཆ་ཆ་རེ་གསོལ་རས་གནང་།

དེ་ནས་མེར་སྐྱ་མང་ཆོགས་ཀྱིས་ཆིབས་བསྐྱབ་གཟབ་རྒྱས་དང་བཅས་རེབ་གོང་
འབྲོག་ཕྱོགས་ཅེ་ཁོག་སོ་ནག་འབྲོག་དང་དེའི་སའི་འབྲོག་སོགས་ལ་ཆིབས་བསྐྱར་གནང་
སྐབས་འབྲོག་བྲིམ་འགའ་ཞིག་ལ་དངོས་སུ་ཞབས་ཀྱིས་བཅགས་ནས་གཟིགས་ཏོག་མཛད།
ཅེ་ཁོག་རྫོང་མི་རིགས་སློབ་འབྲིང་དུ་ཆིབས་བསྐྱར་གནང་སྐབས་སློབ་གྲུ་དེར་ཡང་བོད་

ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ཡོད་པའི་སྒོ་ཆེན་ཞིག་གསར་བཞེངས་བྱེད་པའི་ཕུག་གོན་གནང་།

གཞན་ཡང་གཙན་ཅ་རྫོང་དུ་ཆེབས་བསྐྱར་གྱིས་མི་རིགས་སློབ་འབྲིང་གི་ཐང་
ཆེན་དུ་སེར་སྐུ་མང་ཆོགས་སྟོང་ཕུག་དུ་མར་ཕུག་དབང་དང་བཀའ་སློབ་གནང་བ་མ་ཟད།
སློབ་གྲ་དེར་དཔེ་མཛོད་ཁང་ཆེན་པོ་ཞིག་གསར་བཞེངས་ཀྱི་ཕུག་གོན་གནང་།

ལོ་འདིར་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་འབྲུངས་གཞིས་བེས་མདོ་དཔལ་གྱི་དགོན་ཆེན་
དུ་ཞབས་སེར་འཁོད་ཅིང་། དགོན་པའི་སྒྲ་སྒྱལ་དགེ་འདུན་དང་མི་དམངས་སྟོང་ཕུག་
མང་པོར་རྒྱལ་བ་ཆེ་དཔག་མེད་ལ་བརྟེན་པའི་མ་ཅིག་གྲུབ་རྒྱལ་ལུགས་ཀྱི་ཆེ་དབང་སོགས་
དམ་ཆོས་ཀྱི་བདུད་ཅིས་ཆེམ་པར་བྱས། གཡེར་གསོད་སྒྱལ་སྐུ་འཇལ་དབྱངས་དགེ་
འདུན་རྒྱ་མཆོས་གཏང་རག་གི་མཆོད་པ་དང་མཆུ་པ་ལྷགས་བཤད་མཛད་ཅིང་། ཆོགས་
དབུས་སུ་དགེ་བཤེས་བྱང་གིས་ཤེར་ཕྱིན་ཆོས་འཁོར་ལས་བརྩམས་པའི་རིགས་གསུམ་
བཀྲོ་སྐྱེད་གི་མཆོད་པ་ཕུལ། སྐབས་འདིར་མཇལ་ཞུ་བ་རྣམས་ལ་ཕུག་དབང་དང་ཕུག་
མདུད་གནང་ཞིང་བེས་མདོ་སློབ་ཆུང་ལ་ཡང་ཐུགས་བརྩེའི་གསོལ་རས་གནང་།

དེ་ནས་ཀ་རིང་ལུང་གཡོན་རི་བྲོད་ཨེ་ཤྲི་དགའ་ཆལ་དུ་གདན་འདྲན་ཞུས་སྐབས་
རབ་བྱུང་བཅུན་པའི་སྡེ་དང་། གོས་དཀར་ལུང་ལོ་ཅན་གྱི་སྡེ། གཡུང་དུང་པོན་གྱི་སྡེ་
བཅས་ཀྱིས་རང་སྒོལ་ན་བཟའ་འཕྲུར་པོས་བརྒྱན་ཏེ་ཕེབས་བསུ་དང་བཅས་རི་བྲོད་དེར་
ཆེབས་བསྐྱར་གྱིས་གསེར་བྱིར་བཞུགས་གསོལ་གནང་བ་དང་། རྫོང་དཀར་སྒྱལ་སྐུ་མཁའ་
བཅུན་ལུང་རིགས་རྒྱ་མཆོས་རྟེན་གསུམ་འདེགས་འབུལ་དང་འབྲེལ་ཆེ་རབས་ཀུན་དུ་རྗེས་

སུ་འཇིན་པའི་གསོལ་འདེབས་ཞུས། དེ་ནས་གྲུབ་དབང་འཇིགས་མེད་དམ་ཚེས་ཀྱི་མཚོ་
སྐྱེ་ཕྱེད་རིམ་བྱོན་གྱི་གདུང་ཉིན་ཁང་ལ་རབ་གནས་དང་ཐུགས་སྦྲོན་མཛད་ཅིང་། སྐྱིེ་
ཡོངས་འཇིན་སྒྲ་ཁོ་རིན་པོ་ཆེ་འཇིགས་མེད་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་མཚོའི་འབྲུངས་ཁྱིམ་དུ་ཆིབས་
བསྐྱར་གྱིས་བྱིན་ཆུབས་མཛད།

དེ་ནས་དོར་ཟླ་༡༠ ཚེས་༡༣ ཉིན་ཏན་ཏིག་ཤེལ་གྱི་ཡང་དགོན་དུ་ཆིབས་བསྐྱར་
གནང་སྐབས་དགོན་དེའི་དགེ་འདུན་ཚོགས་ཀྱིས་སེར་ཕྱེད་ཕེབས་བསུ་དང་། མི་དམངས་
ཀྱི་ལག་དུ་མཚོད་རྩལ་ཐོགས་ཤིང་ཡི་གེ་དུག་མ་དབྱངས་སུ་གྱུར་བའི་མཚོད་པ་ལུལ་བ་
དང་། དགོན་དེར་ཞབས་སེར་འཁོད་མཚམས་མཁས་དབང་ཆེ་ཏན་ཞབས་དུང་འཇིགས་
མེད་རིགས་པའི་སྒྲ་གྲོས་མཚོག་གིས་སྐྱ་གསུང་ཐུགས་ཉིན་གྱི་འབུལ་བ་དང་བཅས་ལྷ་ཀྱན་
གཟིགས་མཚོག་སྐྱ་ཆེ་བསྐལ་བརྒྱར་བཏན་པ་དང་། ཆེ་རབས་ཀྱན་དུ་རྩེས་སུ་འཇིན་པའི་
གསོལ་འདེབས་ཞུས་སྐབས་ལེགས་སོ་ཞེས་གསུང་གིས་དབྱགས་དབྱང་མཛད། དེ་རྩེས་
ཆེ་ཏན་ཞབས་དུང་གི་འབྲུངས་ཁྱིམ་དུ་ཡང་ཞབས་ཀྱིས་བཅགས་སོ། །

སྒྲ་བྲང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་དུ་ཆིབས་བསྐྱར་།

༡༩༤༠ ལོའི་ཉིན་ལྷ་མོ་ཆེས་ཀྱི་ཉིན། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་མདོ་སྤྲེང་
བྲང་བཀྲ་དེ་གི་ས་ཁུལ་མང་པོར་གཟིགས་སྒྲོར་གྲུབ་སྟེ་སྒྲ་བྲང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་དུ་ཆིབས་
ཁ་བསྐྱར་ཞིང་། གང་ཉིད་གི་གསེར་ཞལ་མཇལ་བའི་སྐལ་བ་ཡུན་རིང་ཆད་པའི་བོད་
མི་སེར་སྐྱ་བྱི་ཕྱག་དུ་མ་སྒྲ་བྲང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་དུ་འདུ་འཛོམས་བྲང་བས། བྲོང་བྲེར་
དེའི་བྲོམ་གསེང་དང་འགྲོ་ལམ་ཆང་མ་དོག་པོར་བྲས། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་དབྲེས་
མཉེས་ཆེན་པོའི་སྒྲོན་སྐུ་དད་ལྡན་སེར་སྐྱ་འབུམ་ཕྱག་དུ་མར་བྱགས་རྗེ་ཆེན་པོ་དང་།
དམིགས་བརྩེ་མ། བམ་ལྷ་ལའི་སྒྲོན་ལམ། ཆེ་ལྷ་རྣམ་གསུམ། དགའ་ལྡན་ལྷ་བརྒྱ་མ་
སོགས་གི་དབང་ལུང་གནང་བར་མ་ཟད། སྐྱོང་ལ་ལ་མ་འཛོམས་པར་ཉིན་གསུམ་རིང་
འདུས་ཆོགས་དེ་དག་ལ་ཕྱག་དབང་གནང་ནས་སྐྱོད་པུང་སྐྱངས་པའི་གནས་ཚུལ་ཡང་བྲུང་།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་གསུང་ཆོས་གང་ཞིག་གནང་ཡང་དངོས་ཡོད་འཆོ་བའི་
གནས་ཚུལ་དང་སྐྱར་བས་མཆོག་དམན་བར་མ་ཀུན་གྱིས་གོ་སློབ་ཞིང་། བོད་ཞིང་འབྲོག་
ཁུལ་མང་ཆོགས་རྣམས་ལ་དམིགས་བསལ་བྱགས་སྐྱང་གིས་སྒྲོན་གསུམ་བྱེད་སྒྲོ་ཆོས་དང་
མཐུན་པ་ཞིག་བྱེད་དགོས་པའི་གདམས་པ་ཡང་ཡང་གནང་བ་དཔེར་ན།

“ང་རང་གིས་གོ་ཆོད་ལ་ཁ་སང་དེ་རིང་མི་རྣམས་ཆང་རག་འཐུང་བར་ཤིན་

དུ་དགའ་བོ་བྱེད་ཀྱིན་འདུག་ཟེར། ལྷག་པར་དུ་བོད་པའི་ནང་ཆང་རག་འབྱུང་མཁན་མང་
 བོ་ཡོད་པའི་སྐད་ཆ་འདུག དེ་ནི་ཡག་པོ་ཞིག་མ་རེད་ལ། ང་ཆོའི་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་
 ཡང་མིན། ཆང་འབྱུང་ར་བཟེའི་སྟོང་ཚུལ་གང་སར་བྱབ་གདལ་འདུག་པ་དེ་ནི་ཡག་པོ་
 ཞིག་མིན། དེ་འདྲ་བྱས་ན་སྟོང་རང་ཆོ་ལོག་ལམ་དང་སྤྲིག་པའི་ལས་བསག་རྒྱ་ལས་ཕན་
 ཐོགས་གང་ཡང་མེད། ཆང་རག་བརྟུང་རྗེས་སུ་རང་ཉིད་ཀྱི་ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་ལ་
 ཆོད་འཛིན་བྱེད་མི་ཐུབ་ཅིང་། ར་བཟེ་ཆོ་གཅིག་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་ལུས་ལྷུང་ལ་རང་དབང་
 མེད་པས་ཆག་སྟོན་བདེ་བ་སྟོན་འབྱུང་རྒྱ་དང་། གཉིས་ནས་ངག་ལ་ཆོད་འཛིན་མ་ཐུབ་
 པས་སྐད་ཆ་གང་བྱུང་བཤད་དེ། བྱིས་ཆང་ནང་བྱུང་མི་མཐུན་པའི་རྒྱ་རྒྱེན་དུ་འགྱུར་
 བའམ། མི་དང་མིའི་བར་གྱི་འབྲེལ་ལམ་སྤྱད་ཀྱི་འགྲོ་བ། ཁ་མཚུ་བསྐྱངས་ཏེ་ཁ་ཆག་
 ལྷ་རལ་འབྱུང་རྒྱ་མ་ཟད། བྱིས་པ་འགལ་གྱི་བྱ་སྟོང་སྤེལ་ཏེ་མི་ཆོའི་མདུན་ལམ་ལ་གནོད་
 སྟོན་ཡོང་རྒྱ་རེད། གསུམ་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་སེམས་ལ་ཆོད་འཛིན་མ་ཐུབ་པས་མི་འོས་
 པའི་བསམ་སྒྲོ་འདྲ་མིན་འཁོར་ཏེ། བྱ་སྟོང་ངན་པ་སྤེལ་ཅིང་རང་ཉིད་ཀྱི་སྟོབ་སྟོང་དང་།
 ལས་ཀ་དཔལ་འབྱོར་སོགས་སྟེགས་གང་ཐད་ནས་གྲོང་གུན་ཕོག་པ་མ་ཟད། རང་ཉིད་
 ཀྱི་བྱ་སྤྱད་རྣམས་ལའང་ལྷགས་རྒྱེན་ངན་པ་ཐེབས་ངེས་ཡིན།” ཞེས་དང་།

“ང་ཆོའི་སྟོང་གསལ་ནང་ལ་རབས་སྟོང་བཟང་གི་གོམས་གཤིས་བྱབ་གདལ་གཏོང་
 དགོས་པ་ལས། ཆང་རག་དང་། ཐ་མག་ སྟོ་སྤྱད་སོགས་དར་བྱབ་བརྟུང་ན་དགོ་ཕན་
 གང་ཡང་མེད། ན་གཞིན་རྣམས་ཀྱིས་ཕ་མ་དང་ཀན་རབས་རྣམས་ལ་གུས་ཞབས་དང་།

ཁོང་ཆོའི་བསྐྱབ་བྱ་ལ་ཉན་འཛིན་བྱ་དགོས་པ་ལས་ཅིས་མེད་ཁྱད་གསོད་སོགས་ནམ་ཡང་
གཏོང་མི་རུང་། བཟའ་ཆང་ཕན་ཚུན་བར་འཆམ་པོ་མཐུན་པོ་བྱས་ཏེ་ཕུ་གུ་ལ་སྤངས་
འཛིན་གྱིས་སློབ་གསོ་རྒྱག་དགོས་པ་མ་ཟད། ཕུ་གུ་ཚུང་ཚུང་སྐབས་ནས་སློབ་གྲར་བཏང་
སྟེ་ཤེས་ཡོན་སློབ་སྦྱང་བྱེད་དུ་འཇུག་དགོས། ཕུ་གུ་ཚུང་དུས་ནས་སློབ་སྦྱང་དང་ངལ་
ཅོལ་ལ་དགའ་བ་དང་། མི་དང་མཐུན་ལམ་བཟང་པོ་ཡོད་པའི་གོམས་གཤེས་འཇགས་
ཐབས་བྱེད་དགོས། དེ་མིན་ཕུ་གུ་ཚུང་དུས་ནས་ཕ་མ་ལ་མི་གུས་མཁན་ཞིག་དང་། འཁོན་
འགས་ཆ་བོ། ཀྱ་འཕྲོག་བྱེད་པ་སོགས་གོམས་གཤེས་ངན་པ་འཇགས་ཆེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་
བྲིམས་གཞི་དང་འགལ་ཏེ་བྲིམས་ཆད་འཕྲོག་ངེས་ཡིན།” ཞེས་ཕ་མས་བྱ་ཕུག་ལ་གདམས་
པ་བཞིན་བོད་མིའི་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་གི་གོམས་གཤེས་བཟང་པོ་མི་ཉམས་རྒྱུན་འཛིན་
བྱ་དགོས་པའི་བསྐྱབ་བྱ་ནན་པོ་སྤྱུལ།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ས་གནས་གང་དུ་ཕྱེབས་ཀྱང་དགོན་པ་དང་སློབ་གྲུ་ནི་བོད་
མི་རིགས་ཀྱི་སློབ་ཚ་ལྟ་བུར་དགོངས་ཏེ་དམིགས་བསལ་གྱིས་བྱགས་ཁུར་གནང་ཞིང་། བཀྲ་
ཤེས་འབྲེལ་ཆོགས་ཆེན་འདུ་ཁང་དོ་གཙལ་ཐང་དུ་བོད་རྒྱ་ཏོར་གསུམ་གྱི་མི་དམངས་སྟོང་
ཕྱག་མང་བོར་གསུང་ཆོས་དང་སྒྲགས་གསུངས་དོན། “ཏང་གི་གཡོན་གྱི་བསམ་སྒྲུའི་
གན་བྱགས་ལ་བརྟེན་ནས་༡༩༥༡ ལོ་ནས་ད་ལྟ་བར་བོད་ཡུལ་སྟོད་སྦྱང་བར་གསུམ་དུ་
དགོན་པ་དང་ཆོས་སྡེ་སྟོང་ཕྱག་མང་བོ་གཏོར་བཤེག་དང་། ཅ་ཆེའི་བྱལ་དངོས་འཕྲོག་
བཅོམ་གཏོར་གསུམ་ཆབས་ཆེན་སྟེལ་ཡོད། འོན་ཀྱང་དེང་སང་དེ་སྡེ་རིག་གནས་གསར་

བརྗེ་སོགས་སུ་གཏོར་བཞིག་ཐེབས་པའི་དགོན་སྡེ་གྲགས་ཅན་ནམས་གོང་རིམ་ལ་སྟན་
གསལ་ཕུལ་དེ་ཞིག་གསོ་བྱེད་ཆོག་གིན་ཡོད། ཡིན་ནའང་། རང་ཅག་བོད་མི་ནམས་
ཀྱིས་མཐའ་གཅིག་དུ་དགོན་སྡེ་བསྐྱར་བཞེངས་དང་ཞིག་གསོའི་ཐོག་དཔལ་འབྱོར་དང་
བསམ་སྒྲུབ་ཡོད་ཆད་གཏོང་ཐལ་བྱ་རྒྱ་མེད། ས་ཁུལ་འདི་ལ་མཆོན་ན། གཤམ་འོག་དགོན་
ལག་དང་བཅས་པ་བྱིན་བསྡོམས་བརྒྱ་ལྷག་ཡོད་པ་ཆང་མར་གཏོར་བཞིག་མ་ཐེབས་པ་
གཅིག་ཀྱང་མེད་ནའང་། ད་ལྟ་ང་ཆོས་སྤར་གྱི་དགོན་པ་ཆང་མ་སྤར་གསོ་བྱེད་དགོས་
དོན་མེད། དེ་ཡང་གཙོ་བོ་མི་དམངས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ལ་བལྟས་ནས་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་
རེད།” ཅས་གསུངས་ཤིང་། ལྷ་བྱང་བཀྲ་ཤིས་འབྲིལ་ནི་བོད་གངས་ལྗོངས་ཀྱི་དགེ་
ལུགས་ཆོས་སྡེ་ཆེན་པོ་དུག་གི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་ཡིན་མོད། སྐབས་དེར་སྤར་གྱི་འཆད་ཉན་
གྱི་ཤུལ་རྒྱན་མ་ཉམས་ཅོམ་ཡོད་པས། ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གིས་དགོན་པ་འདི་ནི་རྒྱ་
ནག་གི་གལ་ཆེའི་རིག་གནས་ཤུལ་དངོས་ཞེས་པའི་ཁོངས་སུ་འཇུག་རྒྱུར་བཀའ་བསྐྱུལ་
དང་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་སྟེ་བྲིམས་ལུགས་ཀྱི་སྒྲོན་ས་དགོན་པའི་ས་བྱིན་དང་ཁོར་ཡུག་སོགས་
ཕྱོགས་ཀྱན་ནས་སྤང་སྐྱོབ་ཅི་རུས་གནང་ཡོད།

ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གིས་ཞིང་འབྲོག་དང་ལྷན་མང་ཆོགས་ཀྱིས་དངུལ་དང་བཟང་
བཟང་གི་འབུལ་བ་རྒྱ་ཆེ་བྱུང་བ་ཆང་མ་ཡུལ་སོ་སོའི་སྒྲོབ་གྲ་ཁག་དང་། འཇུགས་སྐྱོན་
དཔལ་འབྱོར་བཅས་མི་དམངས་རང་ལ་ཕན་པའི་ཆེད་དུ་གཏོང་གནང་མཛད།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་དང་བཙན་བྱེད་པོད་གཞུང་གི་
གྲོས་མོལ་སྐྱ་ཆབ་ཆོགས་པ།

༡༧༥༣ལོའི་ཟླ་༩ ཆེས་༣༦ ཉིན་བཙན་བྱེད་པོད་གཞུང་གི་གྲོས་མོལ་སྐྱ་ཆབ་
སྐྱ་ལྟ་ཕུན་ཆོགས་བཀྲ་ཤིས་དང་། འདྲུ་ཆེན་ཐུབ་བསྟན་རྣམ་རྒྱལ། རྒྱ་རི་སྒོ་གྲོས་རྒྱལ་
མཆོན་གསུམ་པེ་ཅིན་དུ་འཕྱོར་ནས་སྤར་ལམ་བཞིན་པེ་ཅིན་གནས་བཞུགས་ཀུན་གཟིགས་
པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་དང་། ང་ཕྱིད་ངག་དབང་འཇིགས་མེད། འབའ་བ་ཕུན་ཆོགས་
དབང་རྒྱལ་བཙན་ལ་མཇུག་འཕྲད་སྟན་གསན་ཞུས་ཤིང་། ཟླ་ཆེས་༣༧ ཉིན་ང་ཕྱིད་
དང་མཇུག་འཕྲད་བྱས་འདུག་ཀྱང་། ང་ཕྱིད་ཀྱིས་ཡུལ་ལ་མཆོག་གི་བཀའ་ཡིག་སྤར་
མེད་ཀྱིས་ཅོག་ཅེ་སྟེང་དུ་ཁ་མ་དབྱེ་བར་བཞག་ཅིང་། སྐྱ་ཆབ་དག་གི་གསུང་གནད་ལ་
དོ་སྤངས་དེ་ཙམ་ཞུས་མི་འདུག

ཟླ་ཟླ་༩ ཆེས་༣༧ ཉིན་གྱི་སྤྱོད་ཆུ་ཆོད་ཀྱི་ཐོག་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་
པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་སྐྱ་ཆབ་གསུམ་ལ་མཇུག་འཕྲད་གནང་ཞིང་། ཡུལ་ལ་མཆོག་གི་ཕྱག་
བྲིས་ཕུལ་སྐྱབས་ཁོང་གིས་ཕྱག་གཉིས་ཀྱིས་བསྐྱམས་ཤིང་སྤྱོད་པོར་བཞག་ནས་ལྷགས་སྒོག་
གྲུབ་འཕྲུལ། “ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྐྱ་དཀྱིལ་གསལ་གཟིགས་ཡོད་དམ།” ཞེས་
ཁམས་འདྲི་གནང་། སྐྱ་ཆབ་ཆོས་པེ་ཅིན་དུ་སྒྲེབས་དོན་འབྲེལ་བཤད་ཞུས་སྐབས་པའ་

ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས། “དེ་དག་བཀའ་མོལ་ཞུས་ན་འགྲེགས་ཀྱིན་འདུག ད་ལྟ་
ཕན་ཚུན་བསམ་ཚུལ་རྒྱངས་ཁྱད་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རེད། བྱེད་ཆོས་རེ་འདུན་བསམ་ཚུལ་
གསལ་བོ་ཞུས་ན་མ་གཏོགས་བསམ་ཚུལ་མ་རྟོགས་ན་མི་འགྲེགས་པ་ཆགས་ཀྱི་རེད། རང་
བཙན་སྐྱོར་ད་ལྟ་ཕར་བཞག དེ་མིན་ཆད་མཐོའི་རང་སྐྱོང་འདི་དང་འདི་བཞིན་ཡོང་ཐབས་
བྱ་དགོས་ཤིང་། བར་ལམ་བོད་དུ་ཡག་པོ་བྱུང་བའི་སྐྱོར་ངོས་ལེན་བྱེད་དགོས། ཆང་
མ་མ་འགྲེགས་མ་འཐུས་པ་ག་སྟག་མ་ཤོད། བཀའ་མོལ་གནང་སྐབས་འཆབ་འཚུབ་མ་
བྱེད། ཞེད་སྡང་བྱེད་མ་དགོས། ཡང་མཁྲེགས་པོ་དང་ཆོག་རྩལ་ཀྱང་མ་ཤོད། དུགས་
བསམ་རིང་བོ་གཏོང་དགོས། འབྲེལ་བ་མ་ཆད་པ་བྱ་དགོས། ཐའེ་ཕན་ལ་དོན་ཆེན་
དགུ་སྟེན་པ་རེད། ད་ལྟའི་ཆར་དེ་ལྟག་ཡོང་ཐབས་མེད་ལ། གནས་སྐབས་རིང་དེ་ལས་
ལྟག་པ་བྱ་ཐབས་བྲལ།” ཞེས་སྟགས་ཤིན་ཏུ་རྩ་ཆེ་བའི་ནང་མའི་བཀའ་སློབ་ལམ་སྟོན་
ལྟག་པོ་གནང་འདུག

ཡང་བསྐྱར་ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གིས་གསུངས་དོན། “..... མཉམ་འབྲེལ་
རྒྱལ་ཕྱན་ཞེས་པའི་ཆོག་དོན་ཞོར་འཕྲོས་སུ་བསམ་ཚུལ་སྐྱེང་བ་ལས། རྩ་དོན་ཐོག་ལ་
དངོས་སུ་བཤད་ན་ཁོང་ཆོ་དོགས་འདྲིལ་བྱེད་ཀྱིན་རེད། ཉམ་པ་ཆེ་དྲགས་ན་མི་འགྲེགས།
བོད་མི་རྒྱམས་ཀྱིས་སངས་རྒྱལ་གྱི་བསྟན་པ་དང་། ༡ རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པར་
དད་མོས་ཆེན་པོ་དང་། གུས་བརྩེ་མཐོན་པོ་ཡོད་ལུགས་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཤོད་དགོས། དེ་
བོད་མི་རྒྱམས་ཀྱི་རྩ་དོན་རེད།” ཅེས་དང་། “ངེད་ཀྱིས་(རྒྱ་ལོར་རྒྱལ་ལོ་དོན་གྲུབ་

ལ་) ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་དགོངས་དོན་དང་། བོད་མི་དམངས་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་ཕན་
 གྱི་ཡོད་ན་མིང་ཆད་དང་། དཀའ་ངལ་འཛེམས་མེད་གནང་དགོས་ལུགས་ཞུ་བྱུ་བྱུང་།”
 ཞེས་བསྐྱབ་བྱའང་གནང་འདུག་པ་འདི་ནི་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་མཆོག་གི་སྐུ་ཆེ་ཉི་ལ་བོའི་
 ཉམས་ལེན་ཟབ་མོའང་ཡིན།

གྲོས་མོལ་སྐུ་ཆབ་ཆོགས་པས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་གྱུས་མཛལ་ཞུས་སྐབས་
 གསུངས་དོན། “..... ད་རེས་བྱེད་ཆོས་དབུས་གཞུང་དང་བཀའ་མོལ་གསལ་བོ་ཡག་
 པོ་བྱུང་འདུག་ དོན་དག་ལམ་སང་འགྲུབ་བྱུ་ཁག་པོ་རེད། སེམས་ཤུགས་ནམ་ཡང་ཆག་
 མི་རུང་། འབྲེལ་བ་མུ་མཐུད་བྱེད་བྱུ་བྱས་པ་དེ་ཡག་པོ་རེད། ལན་དག་ཆད་མཐུད་
 ཀྱི་དཔེ་ལྟར་འབད་བཅོམ་བྱེད་དགོས།” ཞེས་སོགས་དང་བོར་ཁོང་སྐུ་དངོས་ཀྱིས་ལམ་
 ལྟོན་བཀའ་སློབ་གནང་ཞིང་མཐའ་མཇུག་བཀྱི་སྒྲིང་ལེགས་ཙམ་བྱུང་བ་ལ་ཤུགས་གཏིང་
 ནས་དགྱེས་ཆོར་ཆེན་པོ་གནང་འདུག་པར་མ་ཟད། མ་འོངས་པར་འབྲེལ་བ་ཡང་ཡང་
 བྱ་དགོས་པ་དང་སེམས་ཤུགས་ཆག་མི་རུང་བའི་བསྐྱབ་བྱ་ཙ་ཆེན་གནང་།

ཐེངས་དེའི་གྲོས་མོལ་སྐུ་ཆབ་བྱ་རི་སྒོ་གྲོས་བྱལ་མཆོན་གྱིས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་
 ཆེ་ལ་“ནམ་ཡིན་ཡང་ཆོལ་གསུལ་ཁ་འབྲལ་མི་དགོས་པ་ཞིག་ལ་དགོངས་པ་བཞེས་
 རོགས།” ཞེས་ཞུས་སྐབས། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས། “སྒོ་གྲོས་བྱལ་མཆོན། དོན་
 དག་གལ་ཆེན་འབའ་ཞིག་གི་ཆེད་དུ་ཕྱི་ལོགས་སུ་སྡོད་པ་བྱེད་ཆོའི་བསམ་སྒྲིའི་ནང་འཁོར་
 མ་ཐུབ་པའི་དོན་གནད་དེ་འདྲའང་ང་ཆོས་སྐུ་བ་བཞིན་ཡོད་དུ།” ཞེས་གསུངས་པས་བྱ་

རི་སྒོ་གྲོས་རྒྱལ་མཆན་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་ཏེ་མིག་ཚུ་ཡང་ཤོར་སྐད།

མདོར་ན་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་བཙུ་བ་མཆོག་གིས་བཙན་བྱོལ་བོད་གཞུང་གི་
སྐུ་ཚབ་ལྟ་སྐོར་ཆོགས་པ་སྤྲུལ་བྱེད་དང་། སྐུ་ཚབ་གྲོས་མོལ་བ་སྤྲུལ་དཔའ་ངར་ཁྱུ་མེད་
ཀྲིས་མཇལ་ཁ་གནང་རྒྱུ་དང་། བཀའ་སློབ་སྦྱོལ་རྒྱུ་། གསོལ་ཆོགས་གསོལ་རྒྱུ་
ལས་རེ་དོགས་འཛིགས་སྐྱབ་དང་ཁ་དཀར་གཏིང་ནག་གི་མཇེད་སྦྱོད་ཕྱན་བྱ་ཙམ་ཡང་
གནང་མེད་པ་དེ་དག་སྒྲོ་ངོར་ཤོང་དཀའ་བའི་རྒྱལ་ཆེན་གྱི་མཇེད་པ་ཉག་ཅིག་ཡིན་པས་
བཀའ་དྲིན་རྗེས་དྲན་ཡང་ཡང་ཁྱེ་བའི་འོས་བབ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཡང་། ད་དུང་ཡང་བཟང་ལན་
ངན་འཇལ་དང་ཤེས་བཞིན་བྱུང་གསོད་ཀྲིས་ཡོན་ཏན་རི་རབ་བཞག་ནས་ཉེས་སྦྱོན་ཁབ་
འཆོལ་འབྲེག་འཆོལ་བྱེད་པ་དེ་ལྟ་བུ་རང་རང་གིས་ལས་ངན་བསགས་པ་ཙམ་ལས་མ་
འདས། སྐབས་དེ་དག་ཏུ་པེ་ཅིན་ལ་མཉམ་བཞུགས་བོད་ཀྱི་གནད་ཡོད་མི་སྣ་གཞན་དག་
གི་ངན་གསེང་ནས་བཟང་གི་དུལ་ཕྱན་ཨུ་ཚུགས་ཀྲིས་འཆོལ་དགོས་པ་དེ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་
པར། ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གི་བོད་མི་རིགས་ལ་གཅེས་པའི་མཇེད་
པ་རྒྱལ་པོ་ཆེ་མཐའ་དག་དོག་དོག་དང་འབྱུར་འབྱུར་གཟུགས་ཅན་དུ་གྱུབ་སྐབས་མིག་
ཡོད་ཆེ་མི་མཐོང་བའི་གནས་མེད་པ་དེ་ང་ཆོས་ཤེས་དགོས་པ་ཡིན།

བཙོན་གྲོལ་ཐོབ་རྗེས་བོད་དབུས་ཁུལ་དུ་འཁོམས་གཟིགས།

བཙོན་གྲོལ་ཐོབ་རྗེས་བོད་དབུས་ཁུལ་དུ་འཆ་མས་གཟིགས།

༡༩༥༣ལོའི་ཟླ་ལ ༥ ཚེས་ཉིན། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་བཙོན་གྲོལ་ཐོབ་རྗེས་
དབུས་ཁུལ་དུ་ཆིབས་བསྐྱར་ཐངས་དང་པོ་བསྐྱངས་ཤིང་། ཁོང་ཐོག་མར་ལྷ་ལྷན་གཙུག་
ལག་ཁང་དུ་ཕེབས་ནས་ཇོ་བོ་ཀྱ་ཙམ་གཉིས་ལ་མཇལ་དར་སྟོན་འབུལ་དང་ཐུགས་སྟོན་
ཟབ་ཀྱས་གནང་ཐོག་ སྟོང་མཆོད་ཀྱང་འབུལ་གནང་མཛད་པས་མཆོན་པོ་བྱང་པོ་དུ་
ལ་དང་ནོར་གླིང་པོ་བྱང་སོགས་སུ་འདྲེས་ཆིབས་བསྐྱར་བསྐྱངས་པ་རེད།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ནོར་གླིང་པོ་བྱང་གསར་བ་དྲག་བདེན་མི་འགྱུར་པོ་བྱང་དུ་
གཟིགས་སྟོར་གནང་སྐབས་ལ་གོང་ས་མཆོག་གི་བཞུགས་ཁོང་སྟོང་བར་ལུས་པ་དང་། ནོར་
གླིང་པོ་བྱང་གི་བདག་པོ་མཐོང་ལམ་དུ་མ་གྱུར་སྐབས་འདས་ཟིན་པའི་ལྷན་འཛོམས་ལ་
ཕྱིར་དྲན་གནང་སྟེ་གསུངས་དོན། “ལྷུལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ང་རང་གཉིས་ནི་སངས་
ཀྱས་བསྟན་པའི་རྗེས་འདྲུག་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། རྗེ་ཙོང་ཁ་བ་ཆེན་པོའི་ཆོས་རྒྱུད་འཛིན་མཁན་
མཆོད་གྲོགས་དམ་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པས། མེས་ཀྱལ་དང་རྒྱུ་ཐག་རིང་བོར་བཞུགས་
པའི་དུ་ལའི་སྤྱི་མ་ཞེ་དྲག་དྲན་གྱི་འདུག” ཞེས་གསུངས་འདུག

ཐངས་དེར་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་རྒྱ་ནག་དམངས་འཐུས་ཚོགས་གཞིན་གྱི་
མཆོན་ཐོག་ནས་༡༩༥༣ ཟླ་ལ ༥ ཚེས་ཉིན་བོད་རང་སྟོང་སྟོངས་ཟེར་བའི་གནད་ཡོད་

མགོ་བཤེད་ནམས་ཆོག་ལ་འདྲུང་བ་སྤྲེང་སྤྲེང་གནང་སྟེ། ཡུན་རིང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལྡན་པའི་
 བོད་མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་རིག་གནས་ནམས་སུ་མཐུད་རྒྱུ་འདོན་གོང་འཕེལ་
 གཏོང་དགོས་པ་དང་། བོད་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་ལས་དོན་གོང་འཕེལ་གཏོང་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་
 གསུང་གནང་བར་མ་ཟད། བོད་པས་བོད་ཡིག་ངེས་པར་སྦྱོབ་སྦྱོང་དང་བོད་སྦྱོང་དགོས་
 སྤྱོད་སྤྱོད་གསུང་མཐུད་གཅིག་ཏུ་གནང་ཞིང་། མང་ཆོག་ཀྱིས་ཁོང་ལ་ཕུལ་བའི་དདུལ་
 དངོས་ཡོད་ཆད་སྦྱོབ་གསའི་མ་དདུལ་ཐེབ་ཅུའི་ཁོངས་སུ་འཛོག་གནང་མཛད་པ་རེད།

ད་དུང་ཟླ་འདིའི་ནང་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་བོད་ཡིག་སྦྱོབ་སྦྱོང་དང་བོད་སྦྱོང་
 གྱུར་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་གྲོས་གཞི་ཞིག་བཏོན་གནང་མཛད་སྟབས། བོད་རང་སྦྱོང་སྦྱོང་སྦྱོང་
 ཟེར་བའི་མགོ་བཤེད་ཆོས་ཀྱང་རྒྱུ་སྤྱོད་མི་བྱེད་མཐུ་མེད་ཀྱི་ངང་། “བོད་ཡིག་སྦྱོབ་སྦྱོང་
 དང་བོད་སྦྱོང་གོང་འཕེལ་གཏོང་བའི་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆོད་དོན་འགའ་ཞིག” ཅེས་པའི་ཡིག་ཆ་
 ཞིག་འཕུལ་བཟོ་བྱས་པར་མ་ཟད། ཆོག་ལ་འདྲུང་དེའི་ཐོག་བོད་ཡིག་དར་སྤེལ་ལས་དོན་
 གྱུར་མཐུན་ཀྱི་མགོ་བཤེད་ཆོག་ལ་ཆུང་ཞིག་ཀྱང་བཙུགས་པ་རེད།

ཁོང་དབུས་ཁུལ་དུ་གཟིགས་སྤྱོད་ཐེངས་དང་བོད་ཆོག་ཆེན་ཐོག་བོད་རང་གི་
 རིག་གནས་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་གཏོང་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་གནང་གིན་གནང་གིན་
 བོད་མི་རིགས་ལ་བརྟེ་ཞེན་ཟབ་པའི་ཆོར་ཤུགས་འགོག་མེད་ཀྱི་ངང་། “ངའི་སེམས་དང་
 ཁ་གཉིས་ཐག་ཉེ་བོ་རེད། སེམས་ནང་ག་རེ་བསམ་བཞིན་ཡོད་པ་ལམ་སང་ཕྱིར་བཤད་
 ཀྱིན་ཡོད།” ཅེས་གསུངས།

༡༩༥༣ ལོའི་སྤྱི་ཟླ་ལ ཆོས་འདྲེན་ཉིན། ལོ་ངོ་ཉི་ཤུའི་རིང་ཞལ་གྱེས་པའི་ཁོང་གི་གདན་ས་བཀྲ་ཤིས་རྩུན་པོར་ཆེབས་བསྐྱར་བསྐྱངས་ནས་ས་གནས་ལས་བྱེད་དང་མཉམ་དུ་ཆོགས་འདུ་དང་། ཅུ་ཆེ་བའི་དད་ལྡན་སེར་སྐྱ་མང་ཆོགས་ཀྱི་རེ་བ་སྐྱོང་གནང་མཛད་པ་བཅས་མཛོད་ན། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་པོད་རང་སྐྱོང་སྐྱོངས་ཟེར་བའི་ལས་བསྡུ་མས་སྙན་ཞུ་སྙན་པོ་དེར་ཆ་འཇོག་མ་གནང་བར་གྲོང་གསེབ་ཁག་དང་འབྲོག་ཁུལ། སྙན་ཁང་དང་དགོན་པ། བཟོ་གྲུ་དང་སློབ་གྲྭ་སོགས་ལ་སྐྱོང་ལ་བྱེད་བསད་ཀྱིས་དངོས་སུ་ཆེབས་བསྐྱར་གནང་ཞིང་རྩ་ཆེའི་བཀའ་སློབ་ལམ་སྟོན་ཀྱང་གནང་མཐར། ཟླ་གཅིག་དང་ཉིན་ཉི་ཤུའི་རིང་གི་གཟིགས་ཞིབ་ཕུག་ལས་གྲུབ་བྱུང་།

སྐུ་ཡང་མདོ་སྐད་ཁྲུལ་དུ་ཆིབས་བསྐྱར།

༡༩༤༣ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༩ ནང་། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་མདོ་སྐད་སྐབས་སྐྱ་བྱང་ཁྲུལ་
 དུ་གཟིགས་སྐྱོར་འཆ་མས་འདྲི་བསྐྱུངས། སྐྱ་བྱང་དུ་བཞུགས་ཡུན་རིང་སྐྱ་བྱང་བཟླ་ཤིས་
 འབྲེལ་གཙོས་པའི་བསྟན་པའི་བསྟེ་གནས་ཁ་གྱའི་གཏེར་ལུང་ཡིད་དགའ་ཆོས་འཛིན་སྐྱིང་
 དང་། ཀན་གྱའི་བྲག་དཀར་དགོན་པ། མཛོད་དགེ་དགོན་པ། གཙོད་དགོན་དགེ་ལྡན་
 ཆོས་སྐྱིང་། ཐེ་བོའི་རྒྱ་མཁར་དགོན། ལྷ་ཆུའི་དགའ་ལྡན་བཤད་སྐྱབ་པད་གྲོལ་སྐྱིང་
 སྐུ་གས་དགོན་གནས་རི་བོད་དང་། ཡུལ་སྡེ། སྐྱོབ་གྲ་རྣམས་ལ་འཆ་མས་འདྲི་དང་། དད་
 ལྡན་རྣམས་ལ་བཀའ་དབང་དང་། ཕྱག་དབང་། སྐྱ་གསུང་ཐུགས་རྟེན། གཞན་ཡང་
 ཟང་ཟིང་གི་སྦྱོལ་བ་བསམ་གྲིས་མི་ཁྲབ་པ་དང་སྐྱགས་སྟིགས་དུས་སྟེ་འགྲོ་རྣམས་ལ་ཐུགས་
 བརྩེ་ཆེན་པོས་ཐུགས་སྦྱོན་དང་སྐྱང་དོར་བཀའ་སྐྱོབ་ཟབ་རྒྱས་གནང་བ་བཅས་དགོན་སྡེ་
 སྐུ་གསོ་དང་། རྒྱལ་བསྟན་འཆད་ཉན་མི་ཉམས་གོང་སྡེལ་ཆེད་ཐུག་ལས་རྒྱ་ཆེན་གནང་
 ཡོད།

ཐེ་བོ་ལྗོངས་ལ་འཆ་མས་འདྲི་བསྐྱུངས་སྐབས་དེ་གའི་སེར་སྐུ་མང་ཆོགས་རྣམས་
 ལ་གསུངས་དོན། “འདིར་གནས་པའི་རྣམ་པ་ཆོ་ཆང་མཁའ་བ་རི་བོའི་ལྗོངས་འདིར་སྐྱེས་
 པའི་གཞུག་གཟིག་པའི་མི་རིགས་ཤིག་ཡིན་ལ། ནང་བོའི་ཆོས་ཀྱི་རྗེས་འབྲང་བ་གསུག་

ཡིན། དེར་བརྟེན། ང་ཚོས་མི་རིགས་ནང་ཁུལ་གྱི་མཐུན་སྦྲེལ་དམ་ཟབ་བྱ་དགོས། མི་
 རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་རྒྱ་ལྡན་འཛིན་དང་དར་སྤེལ་གཏོང་དགོས། ས་ཁུལ་འདིར་
 གནས་ཀྱི་བོད་མི་ཕལ་ཆེ་བས་བོད་ཡིག་མི་ཤེས་པ་མ་ཟད། བོད་སྐད་ཀྱང་བརྗེད་དེ། རྒྱ་
 སྐད་འབར་ཞིག་ལས་བོད་སྐད་མི་ཤེས་པའི་ཕྱོགས་སུ་འགྱུར་བཞིན་འདུག ལྷག་པར་དུ་
 ལས་བྱེད་ནང་གནས་ཚུལ་འདི་ཤིན་དུ་ཆ་བས་ཆེན་འདུག དེ་ནི་ཤིན་དུ་མི་ལེགས་པའི་
 གནས་ཚུལ་ཞིག་ཡིན། མི་རིགས་ཤིག་གིས་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་མ་ཤེས་པ་དེ་ནི་ཞབས་
 འདྲན་ཡིན། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་དང་། མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤྱོད་གི་ཐད་ནས་
 བརྟེན་ནའང་འགྲེགས་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན། དེར་བརྟེན། ཆང་མས་མི་རིགས་རང་
 ཉིད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ལ་སློབ་སྦྱོང་དང་དར་སྤེལ་བྱེད་པར་དུར་བཅོམ་བྱེད་དགོས།” ཞེས་
 གསུངས་པ་དང་།

ཕྱོགས་མཚུངས་འབྲེལ་ཡོད་མགོ་འཁྲིད་ནམས་ལ་སློབ་གྲ་ཆུང་འབྲིང་ནས་བཟུང་
 བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སློབ་སྦྱོང་འཕུལ་དུ་མགོ་འཛུགས་དགོས་པའི་བཀའ་བསྐྱུལ་ཀྱང་གནང་།

ཁོང་གིས་སློབ་གསོ་ནི་མི་རིགས་ཀྱི་མ་འོངས་པའི་རེ་བ་ཉག་ཅིག་དུ་དགོངས་ཏེ།
 འབྲོག་ཁུལ་གྱི་ཡུལ་མི་འདུ་འཛོམས་ཆང་མར་སློབ་གྲ་གསར་འཛུགས་དགོས་པའི་སློབ་
 རྩེ་དང་ཕྱག་དངུལ་ཅི་འཕྲོར་གྱིས་གཟིགས་གསོལ་གནང་ཞིང་། སྤྱི་ཉིད་གང་དུ་ཕྱེབས་
 པའི་བོད་རིགས་སློབ་གྲ་ཁག་གི་འཛིན་གྲ་རེ་རེ་བྱས་ནས་གཟིགས་སྐོར་ཕྱ་ཞིབ་གནང་སྟེ།
 སློབ་གྲུའི་དགོ་སློབ་ནམས་ལ་འཆ་མས་འདྲི་དང་། དམིགས་བསལ་དཀའ་ངལ་ཅི་ཡོད་

ལ་རྒྱས་ལོན་གནང་། ལྷག་པར་དུ་༡༧༩༠ ལོར་གསར་དུ་བཙུགས་པའི་བསང་ཆུ་རྫོང་
 བོད་རིགས་སློབ་འབྲིང་གི་དགེ་སློབ་ཡོངས་ལ་བཀའ་སློབ་སྤྱུལ་དོན། “རང་རེའི་བོད་
 མི་རིགས་འདི་ལོ་སྟོང་ཕྱག་མང་བོའི་ལོ་རྒྱུས་ལྡན་པའི་འཛམ་གླིང་གི་མི་རིགས་གཞན་དག་
 དང་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པ་ལས། རྗེས་ལུས་ཀྱི་མི་རིགས་ཤིག་གཏན་ནས་མིན། མིའི་
 སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་བའི་བརྒྱུད་རིམ་གྲོད། རང་རེའི་མེས་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་
 འོད་སྟོང་འབར་བའི་བསམ་སློང་དང་དངོས་པོའི་དཔལ་ཡོན་གཞལ་དུ་མེད་པ་ཞིག་བསྐྱུན་
 ཡོད་པས། ང་ཚོ་བོད་རིགས་སློབ་མ་རྣམས་ཀྱིས་ངེས་པར་དུ་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་ལོ་
 རྒྱུས་དང་རིག་གཞུང་གཅེས་འཛིན་བྱ་དགོས། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ཐོག་འཁོད་
 གསལ་ལྟར། མི་རིགས་རང་སྟོང་ས་ཁུལ་ལ་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་བྱབ་སྤེལ་
 དང་བཅད་སྟོང་གཏོང་བའི་དབང་ཆ་ཡོད་ཅིང་། བྱིད་ཚོ་སློབ་ཕྱག་རྣམ་པ་ནི་མི་རིགས་ཀྱི་
 མ་འོངས་པའི་རེ་བ་ཡིན་པས། ངེས་པར་དུ་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གིས་གཙོས་
 པའི་རིག་གནས་ཁག་ལེགས་པོ་སྤྱངས་ཏེ། ཀྱང་དབྱང་(དབུས་གཞུང་)གིས་ང་ཚོར་
 སྤྱད་པའི་མི་རིགས་རང་སྟོང་ས་ཁུལ་གྱི་སྤྱི་ཇུས་དོན་ཐོག་ཏུ་འབྲེལ་བྱུང་པ་བྱ་དགོས།
 བྱིད་རང་ཚོར་སློབ་སྟོང་གི་གོ་སྐབས་སྤྱད་པ་འདི་དོན་མེད་ཆུད་བློས་སུ་གཏོང་མི་རུང་།
 ཆང་རག་དང་ཐ་མག་ ཤོ་སྤྱག་སོགས་མ་རབས་ཐ་ཆད་ཀྱི་རིགས་ནི་ང་ཚོའི་རིག་གཞུང་
 མ་ཡིན་ལ། དེ་རིགས་ལ་གོམས་པར་བྱས་ན་མི་ཆེའི་མདུན་ལམ་ལ་གནོད་ཆེ་ཞིང་། ཆོས་
 དང་འཇིག་རྟེན་གཉིས་ཀའི་ཆ་ནས་སྤང་བྱ་ཞིག་ཡིན།” ཞེས་སོགས་སྤང་དོར་བཀའ་

སྒྲོབ་ཟབ་རྒྱས་གནང་།

པོད་རིགས་སྒྲོབ་དག་རྣམས་ལ་ཐུགས་དགུས་པའི་རྣམ་པས་བསྟོད་བསྐྱབས་དང་
སྐྱུལ་མ་གནང་། གཞན་ཡང་གན་གྱ་དང་བསང་ཁོག་སོགས་འབྲོག་ཁུལ་ལ་གཟིགས་སྐྱོར་
འཆ་མས་འདྲི་གནང་སྐབས་དང་། ཆོས་དང་བཀའ་དབང་གནང་བའི་ཞོར་དུའང་དད་
ལྡན་མང་ཆོགས་ལ་ཕུ་གྱ་ཆུང་དུས་ནས་སྒྲོབ་གྲ་གཏོང་གལ་ཆེ་བ་དང་། དེ་ཡང་མི་རིགས་
རང་ཉིད་ཀྱི་ཆོས་རིག་གོམས་གཤེས་འཛིན་སྦྱོང་ཐུབ་པ་ཞིག་བསྐྱེད་བསྐྱང་བྱེད་དགོས་ཞེས་
པའི་སྒྲོབ་སྟོན་ཡང་ཡང་གནང་།

སྒྲ་བྲང་བཀྲ་ཤེས་འབྲེལ་དགོན་པའི་ཆོགས་ཆེན་འདུ་ཁང་རབ་གསལ་དུ་གསེར་
བྱིར་འཁོད་དེ་ཁུལ་ཡོངས་ཀྱི་སྒྲ་སྐུལ་དང་ཆོས་བྱེད་དག་འདུན་པ། ཞིང་ཆེན་དང་རྫོང་
གི་ལས་ཁུངས་དང་ཆོགས་སྡེ། སྒྲོབ་གྲ་ཆུང་འབྲིང་ཁག་དང་སེར་རྒྱ་མི་དམངས་བཅས་
ཀྱིས་བརྟན་བཞུགས་དང་འབྲེལ་གཟིགས་མོར་ཕུལ་སྐབས། རྒྱའི་སྒྲོབ་ཆུང་གི་སྒྲོབ་ཕུག་
བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མས་རྒྱ་ཆས་གྲོན་ཏེ་སྒྲོབ་གྲའི་རུ་སྒྲིག་གཟིགས་མོ་ཕུལ་སྐབས་གསུངས་དོན།
“མི་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་སྒྲོབ་གྲ་ཞིག་ཡིན་ན་ངེས་པར་དུ་རང་ལུགས་ཆས་གོས་གྲོན་དགོས།
དེ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་བྲིམས་དང་མི་རིགས་རང་སྦྱོང་ས་ཁུལ་གྱི་བྲིམས་གཞིའི་དགོངས་
དོན་ཡིན་པ་མ་ཟད། ས་ཁུལ་འདིར་སྟོད་པོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱི་བྱེད་ཆོས་དང་ཐོབ་
ཐང་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་” ཞེས་བཀའ་བརྒྱུན་དང་སྐྱབས་བཀའ་བསྐྱུལ་གནང་།

གཙོས་ས་ཁུལ་གྱི་ལམ་བར་གྲོང་སྡེ་དང་གཙོས་འབྲིང་རིམ་མི་རིགས་དག་ཐོན་

ཆེད་གཉེར་སློབ་གྲུ་ཞབས་སོར་འཁོད་དེ་ཀན་སྟོ་ཁུལ་ཨུ་དང་ཁུལ་སྲིད་གཞུང་གི་ལས་
 བསྡེམས་སྟན་སྟོན་ཆོགས་འདུའི་སྟེང་ཁུལ་འབྲེལ་ཡོད་མགོ་འབྲིད་ནམས་ལ་བོད་རིགས་
 ས་ཁུལ་གྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལ་གཞིགས་ཏེ་རྫོང་ཁག་སོ་སོར་བོད་རིགས་སློབ་གྲུ་
 ཚུང་འབྲིང་དང་། བོད་རིགས་ཆེད་ལས་སློབ་གྲུ་བཅས་འཇུགས་གལ་ཆེ་བའི་ལམ་སྟོན་
 གནང་།

༡་ཀུན་གཟིགས་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གང་དུ་ཕྱེབས་པའི་ས་གནས་བོད་མི་དང་། ཐ་
 ན་རྒྱ་དང་ཁ་ཆེའི་མང་ཆོགས་སོགས་ཀྱིས་ཀྱང་གྲས་པས་དགའ་བསུ་ཞུས་ཤིང་། རྒྱ་ཆེའི་
 དད་ལྡན་མང་ཆོགས་ཀྱིས་ཕུལ་བའི་བཟང་བཟང་གི་འབུལ་བ་ཅི་བྱུང་ནམས་མཉམ་འབྲེལ་
 ཅིས་གཉེར་ཆེད་བསྐྱོས་ཀྱིས་མི་དམངས་ཀྱི་འབུལ་དངུལ་ནམས་མི་དམངས་ཀྱི་སློབ་གསོ་
 དང་འཆོ་བ་ཡར་རྒྱས་གཏོང་ཐབས་ཁོ་ནར་བཅད་སྟུང་གཏོང་གནང་དགོས་པའི་བཀའ་བཀོད་
 གནང་། ལྷ་བྱང་ཁུལ་དུ་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་མཛད་འབྲེན་སྟེང་སྐབས་ཀྱང་བཀའ་གསལ་གནང་
 འོན། “ཁ་སང་དེ་རིང་ང་ཆོའི་མི་དམངས་ཀྱི་འཆོ་བ་ཏུ་ཅང་སྟུང་བོ་རེད། དེ་ཕྱོགས་
 གཅིག་ནས་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་སོགས་གཡོན་ཐལ་གྱི་སྲིད་ཇུས་ཀྱི་དབང་གིས་བྱུང་
 བ་རེད་ལ། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་ང་རང་ཆོ་བོད་མིའི་འཆོ་བ་སྟུང་སྟངས་དུས་བབས་དང་
 བསྟུན་པའི་ཡར་རྒྱས་གཏོང་ཐབས་མེད་པས་ཀྱང་རེད། དེ་ནི་ཤེས་ཡོན་ལ་རག་ལས་ཡོད།
 ད་ལྟ་བོད་མིའི་ཁྱོད་ཡིག་མོངས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ཏུ་ཅང་ཆད་མཐོན་པོར་སླབས་ཡོད་པས། དཀའ་
 ངལ་ང་ཆོས་སེལ་ཐབས་བྱེད་དགོས་པའི་ལས་ཀ་དང་བོ་དེ་རེད།” ཅས་གསུངས།

མདོ་སྨད་རྩ་ཡུལ་ཕྱོགས་སུ་ཆིབས་བསྐྱར།

༡༩༥༣ལོའི་ཟླ་༡༠ བར་ཡུན་གཟིགས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གླ་བྲང་བཟླ་
ཤེས་འབྲིལ་ནས་ཆིབས་ཁ་བསྐྱར་ཏེ་རྩ་བ་དང་རྒྱལ་རོང་སོགས་སུ་གཟིགས་སྒྲིལ་གནང་
མགོ་བཙུམས་ཤིང་། ཐོག་མར་སྟག་ཆང་ལྷ་མོ་དགེ་ལྡན་བཟླ་ཤེས་འབྲིལ་དང་། རྒྱལ་
དགེ་དགོན། དུམས་མེ་དགོན། སྟག་ཆང་དགོན། དེ་བཞིན་རྒྱང་ཆའི་ཆུ་ཆེན་དང་། ཨ་
སྦྱིད། དཔལ་སྦྱིད་སོགས་དགོན་སྡེ་དང་ཡུལ་གྲོང་དུ་མར་ཞབས་ཀྱིས་བཅགས་ཤིང་དབང་
ལུང་བཀའ་ཆོས་ཟབ་མོ་གནང་།

སྐབས་དེར་གཞུང་ལུགས་རབ་འབྱམས་སྤྱོད་པའི་མཁས་དབང་ཨ་ཁུ་ཉི་མ་མཆོག་
གིས་གདན་ཞུས་ལྟར། རྒྱལ་གཟིགས་ཡ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་མཛོད་དགེ་ཞག་སྒྲིལ་ལ་གནས་
པའི་རྩ་བ་ཁུལ་བོད་ཡིག་སྒྲིབ་འབྲིང་དུ་ཕྱེབས་ཏེ་དགེ་སྒྲིབ་ཡོངས་ལ། བོད་ཀྱི་ཐུན་མོང་
མ་ཡིན་པའི་རིག་གནས་ལ་སྤྱང་བཙོན་བྱས་ཏེ་མི་རིགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་གོང་འཕེལ་གཏོང་
དགོས་སྒྲིལ་གྱི་བཀའ་སྒྲིབ་ཟབ་རྒྱས་གནང་ཞིང་། ཨ་ཁུ་ཉི་མ་མཆོག་ལ་བོད་ཀྱི་དགེ་ལྡན་
ཡུལ་བྱང་བའི་ཆེ་བསྟོད་དང་། བོད་ཡིག་སྒྲིབ་འབྲིང་ལ་རྒྱ་སྒྲིལ་ཉིས་ཁྲིའི་རྩིས་དངུལ་
བཅས་གསོལ་རས་སྩལ།

དེ་ནས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ཀྱི་ཁོག་སྤང་སྒྲོངས་བརྒྱུད་ལམ་བར་གྱི་འབྲོག་

སྡེ་དང་གྲོང་སྡེ། བཟོ་གྲུ་དང་ལས་ཁུངས་དུ་མར་ཆོས་དང་འཇིག་རྟེན་བྱང་གི་བཀའ་སློབ་
 ཟབ་མོ་གནང་སྟེ་རྩེ་ཡུལ་དུ་ཕྱེབས། རྩེ་བ་ཀི་རྟི་དགོན་དང་། ཨ་མ་ཆོག་མཆོན་ཉིད་དགོན།
 སློ་མང་སྒར་སོགས་དགོན་སྡེ་ཆེ་ཆུང་པུ་ཕྱག་ལྷག་དང་འབྲོག་སྡེ་དང་གྲོང་བདེལ་མང་
 བོར་ཕྱེབས་ཤིང་། ཀི་རྟི་དགོན་དགོ་ལྷན་ལེགས་བཤད་སྒྲིང་དུ་རྩེ་བ་སློད་སྒྲིང་བར་གསུམ་
 གྱི་སེར་སྐུ་མི་དམངས་ཁྱི་ཕྱག་བཀལ་བར་ཕྱག་དབང་སྒྱུ་ལ་པ་མ་བཟད། རྒྱ་ནག་གི་ཆོས་
 ལུགས་སྤྱི་དང་རྩལ་ནང་དད་མོས་རང་དབང་ཡིན་པ་དང་། ཐོན་སྐྱེད་ལམ་ལུགས་སྒྲེར་ལ་
 དབང་བའི་སྤྱི་དང་རྩལ་ལ་འགྱུར་བ་འགོ་རྒྱ་མིན་པ་སོགས་ཀྱི་གོ་སྐབས་དམ་དུ་བབྱུང་སྟེ། ས་
 མ་ནམས་ཀྱིས་བུ་ཕྱག་དག་ངེས་པར་སློབ་གྲུར་གཏོང་དགོས་སྟེར་གྱི་བཀའ་སློབ་ཀྱང་ཕྱགས་
 ཆོར་དྲག་པོའི་སློ་ནས་གནང་ཡོད།

དུས་མཚུངས་སུ་མགོ་ལོག་ཁང་སར་ཆུན་སོགས་ཀྱིས་གདན་ཁྱབ་འབྲུར་རྟེ་
 གཅིག་སྒྲིལ་དུ་ཞབས་ཀྱི་པད་མོ་འགོད་ཐུབ་པའི་གསོལ་བ་ནན་པོ་བཏབ་ཀྱང་། རྒྱ་རིགས་
 དཔོན་པོ་ནམས་ཀྱིས་ཐེངས་འདིར་སི་ཁྱོན་ནང་ལས་མཆོ་སྡོན་དུ་ཕྱེབས་པའི་ལས་འཆར་
 མེད་པར་བསྟན་དེ་ཕྱེབས་བཀག་བྱས་མོད། ཁོང་ཉིད་སི་ཁྱོན་དང་མཆོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་
 ཟེར་བའི་ས་མཆོམས་སུ་ཕྱེབས་རྟེ། དེར་གཅིག་སྒྲིལ་ས་གནས་ཀྱི་དད་ལྷན་མང་པོས་
 རྩེ་ཐབ་ཕྱེབས་བསུ་ཞུས་ཤིང་ལོ་རབས་ལྔ་བཅུ་དང་དྲུག་ཅུའི་ནང་མགོ་ལོག་ནས་བོད་མི་
 པོན་ཆེན་དུས་མིན་འཆི་སྡོན་བྱང་བར་ཕྱགས་སྡོན་དང་སྐབས་འདྲག་གནང་།

སྟེ་ཟླ་ ༡༠ ཟླ་སྟོད་དུ་རྩེ་ཁོག་ནས་ཆིབས་ཞལ་བསྐྱར་རྟེ་ལུང་བེ་དང་། ཁང་དམར་།

ལྟ་བུ་ལྟེན་པ་། སྤྱི་མཐུན་། ལྟེན་ཅི་སྤྱི་གསལ་བརྒྱུད་ནས་རྩ་བ་བོད་རིགས་རང་སྤྱོད་ཁུལ་
 ཟེར་བའི་སྟེ་གནས་འབར་ཁམས་ལ་ཞབས་སྤོར་བཀོད། འབར་ཁམས་སུ་གནས་པའི་
 རང་སྤྱོད་ཁུལ་གྱི་ལས་བྱེད་ཆེ་ཁག་དང་། སྤྱོད་གྲ་ཆེ་འབྲིང་གི་དགེ་ལས། བཟོ་གྲ་དང་
 ཁེ་ལས་ཁག་གི་བཟོ་མགོ་བཅས་མི་གངས་སྤྱོད་ཕྱག་བཀལ་བའི་ལས་བཟོ་བའི་ཆོགས་འདུ་
 ཞིག་བསྐྱོངས་ཤིང་། སྐབས་དེར་བོད་རིགས་ཤེས་ཡོན་ཅན་འགའ་ཞིག་གིས་རྩ་བ་ཁུལ་
 དུ་མི་རིགས་རང་སྤྱོད་གི་སྤྱི་དུས་ཇི་བཞིན་ལག་བསྟར་བྱེད་ཐུབ་ཀྱིན་མེད་པ་དང་། བོད་
 རིགས་ལས་བྱེད་དང་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་བཅས་པར་ད་དུང་མཐོང་ཆུང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པའི་
 སྐོར་དོན་ཆུང་བཅུ་དགུ་ཅན་གྱི་སྟུན་ཞུ་ཞིག་ཀུན་གཟིགས་པ་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱག་
 ལ་ཕུལ། ཀུན་གཟིགས་རིན་པོ་ཆེས་ཆོགས་ཐོག་དུ་མི་རིགས་ས་ཁུལ་དུ་མི་རིགས་ལས་
 བྱེད་ཀྱི་ལས་ཀ་གཙོ་བོ་བྱེད་དགོས་པ་དང་། བོད་རིགས་ས་ཁུལ་དུ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གཙོ་
 བོ་བྱེད་དགོས་སྐོར་གྱི་གསུང་བཤད་ཤིན་དུ་རྒྱས་པ་ཞིག་གནང་ཞིང་། ཁོང་གི་གསུངས་
 དོན། “བོད་ཡིག་ནི་ལོ་རྒྱུས་རིང་བོ་ཡོད་པའི་སྐད་ཡིག་ཅིག་ཡིན་ཞིང་། བོད་ཀྱི་རིག་
 གནས་འདི་སྟུན་མར་ཡང་དར་རྒྱས་ཤིན་དུ་ཆེ། འོན་ཀྱང་སེམས་པམ་པ་ཞིག་ནི་ད་ལྟ་
 རེས་སུ་ལུས་འདུག” ཅས་དང་། “མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྤྱོད་ལག་བསྟར་བྱེད་
 དུས། བོད་ཡིག་གི་གོ་གནས་ངེས་པར་དུ་རྩེ་མཐོར་གཏོང་དགོས། བོད་རིགས་རང་སྤྱོད་
 ས་གནས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ལས་ཁུངས་སུ་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་ཡི་གེ་ངེས་པར་དུ་བོད་སྤྱོད་གཏོང་
 དགོས། བོད་རིགས་ལས་བྱེད་པ་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཐོག་མར་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཡག་པོ་སྤྱོད་

དགོས། དུས་མཚུངས་སུ་བྱ་རྒྱུ་ནམས་ལ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་བསྐྱབས་ནས་ཁོང་དུ་ཆུད་
 པར་བྱེད་དགོས། བོད་རིགས་ས་ཁུལ་དུ་བཟོ་བ་དང་། ལས་བྱེད་པ། སློབ་མ་བཅས་
 བསྐྱ་སྐྱབས་སུ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དེ་རྒྱགས་ཆོད་ལེན་པའི་ནང་དོན་ཞིག་དུ་བགྱང་དགོས།
 འདི་དག་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅུ་ཁྲིམས་དང་། རང་སྤྱོད་གི་བཅའ་ཁྲིམས་སོགས་སུ་སྤྲོད་ནས་
 གཏན་འབེབས་ཟིན་པས། དེས་པར་དུ་ལག་བསྟར་ཡག་པོ་བྱེད་དགོས།” ཞེས་བཀའ་
 གསུང་ནན་པོ་གནང་བ་དང་། ཆབས་ཅིག་བོད་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་ཅན་གྲགས་ཁག་ལ་ཤེས་
 ཡོན་གྱི་མཆན་གནས་འབུལ་དགོས་པ་ནི་ཤེས་ཡོན་དང་ཤེས་ཡོན་ཅན་བཅི་བཀྟར་དང་།
 བདག་གཅེས་བྱེད་པའི་གལ་ཆེའི་གྲུབ་ཆ་ཞིག་ཡིན་པར་བཀའ་མངགས་གནང་སྟབས། རྒྱ་
 ལོ་༡༩༥༩ ནས་བཟུང་རྒྱ་བ་ཁུལ་དུ་ཡོད་པའི་མཁས་པ་ཁག་ཅིག་ལ་སློབ་དཔོན་ཆེན་པོ་
 སོགས་ཀྱི་མཆན་གནས་ལུལ་བའི་འགོ་བརྩམས་པ་ནི་མགོན་པོ་གང་གི་བཀའ་དྲིན་ཉག་ཅིག་
 ལགས་སོ། །

འབར་ཁམས་ཁུལ་དང་དེའི་གཡས་གཡོན་ས་ཁུལ་གྱི་དད་ལྡན་སེར་སྐྱ་བྱི་ཕྱག་
 བརྒྱལ་བར་རྩི་འགག་གྲོམ་གྲོ་རུ་ཕྱག་དབང་དང་བཀའ་ཆོས་སྟུལ། དེ་ནས་བྱི་སྐྱབས་ཐུགས་
 རྩི་ཆེན་པོར་གནས་གཟིགས་སུ་ཕེབས། ཐུགས་རྩི་ཆེན་པོའི་སྐྱ་བརྒྱན་བྱིན་ཅན་དང་ལྟ་
 ཁང་བཅས་ཞིག་གསོ་བྱེད་དགོས་པ་འབྲེལ་ཡོད་རྒྱ་གཞུང་གིས་ལས་བྱེད་ལ་བཀའ་མངགས་
 དོན་གནང་བར་བརྟེན། རྒྱལ་ཁོང་ཞིག་དུ་ལྟ་སའི་རྩི་བོ་དང་མཚུངས་པའི་གྲགས་ཅན་
 གྱི་ཐུགས་རྩི་ཆེན་པོའི་གཙུག་ལག་ཁང་བསྐྱར་གསོ་མཛད་དེ་དད་ལྡན་ནམས་ཀྱི་རེ་སྤོན་

ལེགས་པར་གྲུབ། དེ་བཞིན་སྒྲོབ་དཔོན་པོ་རྣམས་རི་དང་ཆ་ཁོང་ག་དབང་གྲགས་
 པའི་སྐྱ་གདུང་སོགས་ལ་གནས་གཟིགས་དང་། འབར་ཁམས་མི་རིགས་དགེ་འོས་སྒྲོབ་
 གྲར་གཟིགས་ཞིབ་བཀའ་སྒྲོབ་བཅས་གནང་སྟེ། རེ་ཞིག་རྒྱལ་ལོང་འབར་ཁམས་ཁོག་
 ལ་གཟིགས་ཞིབ་ལེགས་གྲུབ་བྱུང་ནས་རྒྱལ་ཁ་བཀྲ་གིས་སྦྱང་དང་། ལུང་དགྲ། བྱི་ཆང་
 (ཀོན་ཞན) སོགས་བརྒྱད། རྒྱ་ནག་སྒྲོས་ལྡན་གྱི་གྲོང་ཁྱེར་བྱིན་དུ་ལ་འབྱོར།

ཀུན་གཟིགས་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་བྱིན་དུ་ལོང་ཁྱེར་དུ་ཡོད་པའི་སངས་རྒྱས་
 འཕགས་པའི་གནས་རི་དང་། འཇམ་དབྱངས་ལྷ་ཁང་། དག་བཅོམ་ལྷ་བརྒྱའི་དགོན་
 པ་སོགས་སུ་གནས་གཟིགས་དང་ཞལ་འདེབས་གནང་བ་མ་ཟད། ལྷ་རྒྱལ་མི་རིགས་སྒྲོབ་
 གྲ་ཆེན་མོས་གདན་ཞུས་ལྟར་ཆེབས་བསྐྱར་གནང་། མཐོ་སྒྲོབ་དེར་དགེ་ལས་སྦྱང་ཕྱག་
 བཀྲ་ལ་བའི་ཆོགས་ཆེན་ཐོག་ཁོང་གིས་མི་རིགས་ལས་བྱེད་པ་གསོ་སྦྱང་དང་མི་རིགས་ལས་
 བྱེད་པའི་འགན་ཁུར་སྐོར་ལ་བཀའ་སྒྲོབ་གནང་ཞིང་། དེ་ཡང་ཁོང་གིས་གསུངས་
 འོན། “མི་རིགས་ལས་བྱེད་པར་རང་གི་མི་རིགས་ཀྱི་དོན་དུ་སྐད་ཆ་གོད་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་
 ཡོད་ལ་སྐད་ཆ་ཡང་ངེས་པར་དུ་གོད་དགོས། དེ་འདྲ་བྱས་ན་ད་གཟོད་མི་རིགས་ཀྱི་ལས་
 བྱེད་པའི་རྒྱས་པ་ཐོན་ཐུབ་རྒྱ་རེད། མི་རིགས་ལས་བྱེད་པས་རང་གི་མི་རིགས་ཀྱི་དོན་
 དུ་སྐད་ཆ་བཤད་པ་དེ་མི་རིགས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཞིན་དུ་གཏན་ནས་བརྩི་མི་རུང་། ལྷ་རྒྱལ་མི་
 རིགས་སྒྲོབ་གྲ་འདི་དམིགས་གསལ་མི་རིགས་ཀྱི་སྒྲོབ་གྲ་ཆེན་མོ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། གངས་
 རུང་མི་རིགས་ཀྱི་ལས་བྱེད་གང་མང་གསོ་སྦྱང་བྱེད་དགོས་པ་མ་ཟད། རང་མི་རིགས་

ལ་ག་ཆ་ཞིང་ལ་ཀྱ་ལྡན་པའི་འདུ་ཤེས་སྤེལ་དགོས།” ཞེས་སྟགས་ཀྱི་བཀའ་སློབ་ནམས་
ཀྱ་སྐད་ཐོག་གསུང་བུགས་ཆེན་པོས་གསུངས་པར་སྐབས་དེའི་ཀྱ་རིགས་མགོ་བྱེད་ཆེ་ལག་
ཁ་གས་བག་ཞ་ཞིང་ཉ་འདར་བའི་གནས་སྤངས་ཀྱང་བྱུང་ཡོད་དོ། །

ཁམས་མདོ་སྟོད་ཁྲལ་དུ་ཆིབས་བསྐྱར་ཐེངས་དང་པོ།

༡༩༤༣ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༡༡ པའི་ཟླ་སྟོད་དུ། ཡུཀ་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་
སྐུ་འཁོར་བཅས་མདོ་སྟོད་ཁམས་ཀྱི་ཕྱོགས་ལ་ཆིབས་ཁ་བསྐྱར། ཐོག་མར་རྒྱ་ནག་ཡ་
ཨན་ས་ཁྲལ་བརྒྱད། ཨེར་ལང་རི་བོ་འཕགས་ལ་ལ་བཀལ་སྐབས་དཀར་མཛེས་བོད་
རིགས་རང་སྐྱོང་ཁྲལ་བེར་བའི་ཏང་སྲིད་དམག་གསུམ་གྱི་མགོ་འདྲན་སྐུ་ཆབ་ཆོགས་པ་
ཞིག་ཕེབས་བསུར་བཅར་ཏེ། རྒྱལ་རོང་ལྷགས་བམ་བརྒྱད་ནས་དར་ཅེ་མདོར་ཞབས་
སོར་འཁོད། དར་ཅེ་མདོར་དཀར་མཛེས་ཁྲལ་གྱི་རྫོང་ཁག་བཙོ་བརྒྱད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་
ཆེ་ཁག་འདུས་པའི་ཕེབས་བསུའི་ཆོགས་ཆེན་ཐོག ཡུཀ་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་
མཆོག་གིས་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་པ་གསོ་སྐྱོང་དང་བཅད་སྐྱོད་བྱེད་པའི་ཐད་གསུང་བཤད་
གནང་།

སྐབས་དེར་ཁོང་གིས་གསུང་དོན། “ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མའི་རིང་ཏང་གིས་བོད་
རིགས་ཀྱི་ལས་བྱེད་པ་འབྲོར་ཆེན་ཞིག་གསོ་སྐྱོང་བྱས་ཡོད། ལས་བྱེད་པ་དེ་དག་ནི་ཏང་
དང་མི་དམངས་ཀྱི་རྒྱ་ཁོར་འགངས་ཆེན་ཞིག་ཡིན། ད་ལྟ་ལྷག་པའི་གནད་དོན་ནི་སྲིད་
དོན་ལས་བྱེད་པ་མང་དྲགས་པ་དང་། ཆེད་ལས་ལག་རྩལ་ལས་བྱེད་ཉུང་དྲགས་པ། ལས་
བྱེད་པའི་སྤྱི་ཚད་ཀྱིས་མི་རིགས་ས་ཁྲལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་འཛུགས་སྐྱོན་

བྱེད་པའི་དགོས་མཁོ་དང་འཕྲོད་མི་བྱུང་པ་དེ་རེད། གཞུང་ཕྱོགས་ནས་སེམས་ཐག་གཅིག་
 ཆོད་ཀྱིས་ཆེད་ལས་སྒྲ་ཆོགས་ཀྱི་བོད་རིགས་ཤེས་ལྡན་མི་སྒྲ་གསོ་སྦྱོང་བྱེད་དགོས་” ཞེས་
 གསུངས་ཤིང་། ཡང་ཁོང་གིས་“བོད་རིགས་ལས་བྱེད་པ་རང་ངོས་ནས་ཀྱང་རང་ལ་
 ཡིད་ཆེས་དང་། རང་ཉིད་བརྩི་བཀུར། རང་ཉིད་གཅེས་སྤྲུལ། རང་ཉིད་སྦྱོབས་སྤྲེལ་
 བཅས་བྱས་ཏེ་རང་མི་རིགས་ལ་རྒྱབས་ཆེན་གྱི་མཛད་རྗེས་འཛོག་དགོས་” ཞེས་བསྐྱབ་
 བྱ་གནང་།

ལྷ་ཀུན་གཟིགས་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ས་ཆ་གང་ལ་ཕེབས་ཀྱང་། རང་
 གི་མི་རིགས་ཀྱི་བདེ་ཕྱིར་དམིགས་པའི་གསུང་སྒྲུང་གང་མང་གནང་ཞིང་། ལྷ་ག་པར་དུ་
 བོད་ས་ཁུལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྒྲུན་དང་། ཆོས་རིག་སྤྱང་སྦྱོང་། ཤེས་ཡོན་གོང་
 སྤྲེལ་སོགས་ཀྱི་སྒྲོར་ལ་བྱུགས་ཆོར་དྲག་པོའི་བཀའ་སྦྱོབ་གནང་བས། བོད་ཀྱི་ལས་བྱེད་
 པ་ནུམས་ཀྱི་ལས་ཀར་སྐུལ་འདེད་ཐེབས་ཤིང་། རྒྱ་དཔོན་མཁྱེན་པ་ནུམས་ཀྱི་
 ང་རྒྱལ་བཅོམ་ཡོད། མགོན་པོ་གང་ཉིད་དང་མཉམ་དུ་བོད་རིགས་ཁུལ་དུ་བསྐྱོད་སྦྱོང་
 བ་ཁམས་ཁུལ་གྱི་ལས་བྱེད་བཀྲ་ཤིས་ཆེ་རིང་ཞེས་པ་ཞིག་གིས་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་གསུང་
 ལ་ཕྱོགས་བསྒྲམས་ཤིག་བརྒྱབ་ཡོད་པ་ནི། “པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་དགོངས་འཆར་དེ་
 དག་སྒྲིབ་དུ་ཉན་དུས་ནི་དྲག་ལྡན་ཞིང་། འགའ་ཞིག་ན་བར་གཟན་པ་ཡིན་མོད། འོན་
 ཀྱང་དུས་ཡུན་རིང་བོར་ཁོང་དང་མཇུག་འཕྲད་ཞུས་པ་བརྒྱད་ནས་ཁོང་གིས་བསམ་བཟང་
 བསྐྱེད་ཀྱིས་(དགོངས་འཆར་) བཏོན་གནང་བ་ཡིན་པའི་ངེས་ཤེས་ཟབ་མོ་བྱུང་། ལས་

བྱེད་པ་ལ་རེ་བ་ཆེ་ཞིང་སྒྲུང་བྱ་ནས་པོ་བཏོན་པ་དེ་ནི་ཁོང་གིས་བོད་རིགས་ཀྱི་ལས་བྱེད་
པ་ལ་བྱུགས་ཁུར་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་མཛད་པ་དང་གཅེས་སྤྱོད་དངོས་སུ་གནང་བའི་དཔང་
རྟགས་མངོན་པར་གསལ་བ་ཞིག་རེད།” ཅས་བྲིས་ཡོད།

དེ་ནས་ཡ་ཀུན་གཟིགས་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་འཁོར་བཅས་མི་ཉག་ལྟ་སྒྲུང་དུ་ཕྱེབས་ཏེ་
ལྟ་སྒྲུང་ཇོ་བོ་བྱེན་ཅན་ལ་གནས་མཛུལ་དང་ཞིག་གསེའི་བྱུགས་བཀོད་གནང་། ཏཱ་ཏི་
མཆོ་དགོན་དུ་ཞག་བཞུགས་གནང་ཞིང་། དེར་ཡོད་པའི་སེ་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་བོད་ཡིག་སློབ་
སྒྲིང་དུ་ཕྱེབས་ཏེ། དགེ་སློབ་རྣམས་ལ་བོད་ཀྱི་སློབ་རྒྱ་རིག་གནས་མི་ཉམས་རྒྱ་རྒྱུ་འཛིན་
དགོས་པའི་བཀའ་སློབ་གནང་བ་དང་ཆབས་ཅིག་སློབ་གྲྭ་དེའི་མཆན་འཛིན་སློབ་སྦྱོང་གནང་
རྒྱ་ཞལ་གྱིས་བཞེས། དེ་ནས་བྲག་འགོ་དགོན་དང་། དཀར་མཛེས་དགོན། དར་རྒྱས་
དགོན། སྤོང་སྒྲོར་དགོན། མཐུལ་དགོན། ཡིད་ལྡན་ལྟ་མཆོ། མ་ཁི་གད་མགོ་སོགས་
དགོན་སྡེ་དང་ས་ཁུལ་མང་བོར་ཞབས་ཀྱིས་བཅགས་ཏེ། དགུན་ཟླ་འབྲིང་བོའི་མཐོ་སྒྲུང་
གི་གྲང་ངར་གྱི་གནམ་གཤིས་དང་། རྒྱ་མཆོའི་ངོས་ནས་མཐོ་ཆད་སྤྱི་ཏུ་ཏུ་ཏུ་ཏུ་ཏུ་ཏུ་ ཡོད་
པའི་ཁྲོ་ལ་རི་བོའི་གངས་ལམ་སོགས་ཀྱི་དཀར་ངལ་ལ་ཅི་མི་སྒྲུམ་པར་ཁམས་སྡེ་དགེ་ལ་
ལེགས་འཁྱོར་བྱུང་། དེ་ནས་སྡེ་དགེའི་དཔར་ཁང་ཆེན་མོ་སོགས་དགོན་སྡེ་ཁག་ལ་གནས་
གཟིགས་གནང་བ་མ་ཟད། འབྲེལ་ཡོད་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ཁག་ལ་དཔར་ཁང་ཆེན་
མོ་ཉམས་གསོ་ཡར་རྒྱས་གཏོང་དགོས་ཀྱི་བཀའ་བཀོད་གནང་བ་དང་ཆབས་ཅིག་ཞལ་
འདེབས་རྒྱ་སྒྲོར་བྲི་ཕྱག་ཁ་ཤས་གནང་ཞིང་། ད་དུང་དཔར་ཁང་ཆེན་མོ་འདི་རྒྱལ་ཁབ་

རིམ་པའི་རིག་དངོས་སྤྱད་སྦྱོབ་གནས་ཡུལ་ཞིག་ཏུ་འཛིག་དགོས་ཀྱི་བཀོད་ཁྱབ་ཀྱང་གནང་།

ལྷ་ཀུན་གཟིགས་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་དཀར་མཛེས་ཕྱོགས་ཀྱི་ལྷགས་བམ་དང་དར་
མདོ། ཏཱ་ཁ། དྲག་མགོ། གསེར་རྟ། དཀར་མཛེས། སེར་ཤུལ། སྡེ་དགེ་བཙས་ཇོང་
ཁག་བརྒྱད་སོགས་ཁྱོན་ཉིན་གྲངས་༤༠ ལྷག་གི་གཟིགས་ཞིབ་ལེགས་གྲུབ་བྱུང་ན། སྤྱི་
ཟླ་༡༣ བའི་ཟླ་དཀྱིལ་དུ་ཆབ་མདོ་བུམས་པ་སྤྲིང་དུ་ཆེབས་བསྐྱུར་བཀའ་དྲིན་བསྐྱུངས་
སོ། །

ང་དག་ཉེན་སྒྲོབ།

༡༩༥༠ ལོ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་གི་གཞིན་སྐྱེས་ཆོས་ཐོག་མར་“ཁ་
བཏགས་” དང་གྲ་ཆས་གྱོན་མཁན་གྱི་གྲ་བ་སོགས་ཆོས་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་བྱ་དངོས་
འགའ་ཞིག་མཐོང་བར་གྱུར་ཅིང་། གྲ་བ་ཆོ་ཡང་མདོན་གསལ་མི་ཆེ་བའི་ངང་ཆོགས་
ལ་འགྲོ་བ་སོགས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བྱེད་སྒོ་འགའ་རེ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཡིན་ནའང་༡༩༥༩
ལོར་སློབ་ཁྱེད་དུ་བསམ་སྒྲིལ་སྟེ་སྟགས་མ་གཙང་སེལ་ཞེས་པའི་ལས་འགུལ་ཞིག་མགོ་ཚུགས་
མ་ཐག ལྷ་ས་ནས་ཀྱང་དམག་བཏང་སྟེ་དགའ་ལྡན་དགོན་པའི་མཐའ་བཞིར་མེ་སྒྲོགས་
འཁོར་ལོ་འཛིན་པའི་དམག་མིས་བསྐྱོར་ཅིང་། གྲ་བ་༩༠ ལྷག་སྟེབས་འཛིན་བྱས་པར་
མ་ཟད། བཀྲས་སྒྱུན་དུའང་གདུག་རྩལ་ཅན་གྱི་ལས་འགུལ་དེས་རྒྱུན་པས་སྒྲ་མ་ཞིག་ལུ་
ཐུག་ཐབས་ཟད་ངང་རང་སྟོག་བཅད་པ་སོགས་ཀྱི་གཞིགས་མཆོག་གིས་སྒྲན་ལམ་དུ་
འབྱོར་འཕྲུལ། ཀྱང་གཞུང་དབུས་མགོ་བྱིད་ཁག་གི་རྩར་ཆེད་སྟེབས་ཀྱིས་ཀྱང་དབྱང་གིས་
གང་མགྱོགས་ཅི་མྱུར་ངང་གིན་དུ་མི་འོས་པའི་ལས་འགུལ་དེ་མཆོམས་འཛོག་བྱེད་དགོས་
པའི་ནན་བསྐྱེལ་བྱགས་ཆེན་གནང་སྟབས། ཀྱང་ནག་དབུས་གཞུང་གིས་ཀྱང་ཀྱན་གཞིགས་
མཆོག་གིས་གསུངས་པ་བཞིན་ལས་འགུལ་ངན་པ་དེ་མཆོམས་འཛོག་བྱས་འདུག

འདི་ལ་རྩོམ་པ་བོ་འཇམ་དཔལ་ཀྱང་མཆོས་“གལ་སྲིད་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་

གནས་ཚུལ་འདི་ཀྱང་དབྱང་ལ་ལམ་སེང་སྟན་གསན་ཞུས་གནང་མེད་ན་དེའི་ངན་འབྲས་
ནི་སྒོ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་འབྱུང་སྟེ།” ཅས་བྲིས་པ་ནི་གཟུ་བོའི་གཏམ་ཡིན་མོད།
ཐོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་དག་འདུན་པ་མང་ཤོས་ཀྱིས་གནས་ཚུལ་འདིའི་སྐོར་ཤེས་མེད་ཅིང་། མདོ་
ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་ཏུ་གནས་ཚུལ་འདི་འདྲ་ཞིག་བྱུང་བའང་ཤེས་ཏོགས་བྱུང་
ཡོད་མཁན་ཏེ་ལམ་མེད། འདི་ཡང་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ནམ་ཡང་རང་གི་ཆོས་དང་རིག་
གཞུང་མི་རིགས་དང་བཅས་པར་བརྟེ་ཞིན་འགོག་མེད་མངའ་བའི་མཆོན་རྟགས་གལ་ཆེན་
ཞིག་ཡིན།

མདོ་སྨད་དཔའ་རིས་ཕྱོགས་སུ་ཆིབས་བསྐྱར།

༡༩༤༧ལོའི་ཟླ་༩ ཆེས་༡༩ ནས་༡༧ ཉིན་བར། ཡུན་གཟིགས་པའུ་ཆེན་
རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་ཅང་ལ་གཟིགས་སྐྱོར་འཆ་མས་འདྲི་ལེགས་གྲུབ་ཀྱིས་བྱེད་ཀྱི་ནག་
གི་ཀྱལ་ས་པེ་ཅིན་དུ་ཕྱབས་ལམ་དཔའ་རིས་ཁྲལ་དུ་གཟིགས་སྐྱོར་འཆ་མས་འདྲི་བསྐྱངས།

ཡུན་གཟིགས་པའུ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་དཔའ་རིས་ཇོང་དུ་ཆིབས་འབྱོར་
སྐབས། དཔའ་རིས་ཇོང་གི་འབྲེལ་ཡོད་མགོ་བྱིད་ལས་བྱེད་དང་ཆོས་ལུགས་འཐུས་ཚབ་
བཅས་ཀྱིས་གཙོས་སྟེང་གཞུང་གི་ཕྱབས་བསྐྱེད་མཛད་རིམ་སྤྱི་ལོ་ནས་བཀོད་སྒྲིག་བྱེད་ཡོད་
ཀྱང་། ཡུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་དེ་གའི་སྟེང་གཞུང་གི་ཕྱབས་བསྐྱེད་མཛད་རིམ་བྱེད་འགྲུངས་
ཀྱིས་བཀྲ་ཤིས་ཕྱག་ལུང་རྩ་བར་དུ་ཕྱབས་ཏེ་མང་ཆོགས་ལ་མཛལ་འཕྲད་སྒྲོས་ཆེ་ལྟ་རྒྱུ་
གསུམ་དང་། རིགས་གསུམ་མགོན་པོ། བམ་ལྷ་ལའི་སྒྲོན་ལམ། སྐབས་འགྲོ་དགའ་
ལྷན་ལྷ་བརྒྱ་མ། དམིགས་བརྩེ་མ་སོགས་ཀྱི་དབང་ལུང་བཀའ་དྲིན་སྟུག་།

ཡུན་གཟིགས་པའུ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་དཔའ་རིས་ཇོང་དུ་འཆ་མས་གཟིགས་
གནང་བའི་ཉིན་བཞིའི་ནང་། ཇོང་དེའི་མགོ་བྱིད་དང་ཆོས་ཕྱོགས་མི་སྣ་སོགས་ལས་རིགས་
སོ་སོའི་ལས་སྒྲོམ་སྟན་སྟན་ཆོགས་འདུ་དང་། བགྲོ་བྲེང་ཆོགས་འདུ་སོགས་བསྐྱ་སྐྱོང་
གནང་ཞིང་། གསར་དུ་བཙུགས་པའི་དཔའ་རིས་ཇོང་མི་རིགས་སྒྲོབ་འབྲེང་གིས་གཙོས་

པའི་མཛོད་ཉིན་ཐང་བཀྲ་ཤིས་དར་རྒྱས་སྤྲོད་དང་། ཡར་ལུང་ཐུར་ཆེན་དགའ་ལྡན་བུམས་
པ་སྤྲོད་སོགས་ལ་གཟིགས་སྒྲིལ་འཆམས་འདྲི་གནང་།

དཔའ་རིས་ས་ཁུལ་འདི་བཞིན་མི་འཁོར་ཆེ་བའི་རྒྱ་ནག་གི་ཡུལ་ཁག་དང་ས་
འབྲེལ་ཡིན་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་རྒྱ་དམར་གྱི་བཙན་དབང་གིས་མི་སེར་སྤེལ་བའི་སྤྲོད་
རྩལ་རབ་དང་རིམ་པ་སྤེལ་བའི་ཉེར་ལེན་ལ་བརྟེན། ལོ་རབས་ལྔ་བཅུ་ནས་བརྒྱད་ཅུ་བར་
གྱི་ལོ་ངོ་སྤྲུལ་ཅུའི་རིང་། ཁུལ་ཡོངས་ཀྱི་བོད་རིགས་ནང་བོད་སྐད་དང་བོད་ཡིག་མི་ཤེས་
པའི་གྲངས་འཁོར་ལྡབ་འགྱུར་གྱིས་འཕར་ཞིང་། ཆོས་དང་རིག་གཞུང་གིས་མཛོན་པའི་
མི་རིགས་ཀྱི་གོམས་གཤིས་རྣམས་བོད་ཀྱི་ས་གནས་གཞན་དག་ལས་ཀྱང་འཛིག་ཉིན་ཆེ་
བའི་ཆགས་འཛིག་གི་མཆམས་ལ་སྤེབས་ཡོད། སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་དེ་དག་གཟིགས་
འཕྲལ། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་བུགས་སྒྲོས་མ་བཟོད་པར་སྤྱི་ཉིད་གང་དུ་ཕེབས་པའི་
གནས་དག་ཏུ་བོད་མི་སེར་སྤྱི་རྣམས་ལ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་བུན་མིན་གོམས་གཤིས་སོགས་
མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་བོ་མཆོན་པའི་རིག་གཞུང་རྒྱ་འཛིན་དགོས་པའི་འཕྲལ་ཕྱགས་སྤྲོད་ཅོར་
གྱི་བཀའ་སློབ་སྤུལ་བ་ཁག་ཅིག་མདོར་ཅུ་བཀོད་ན།

ཁོང་གིས་གསུངས་གསལ། “མི་རིགས་ས་ཁུལ་རང་སྤྱོད་གི་སྤྲོད་རྩལ་དེ་ཐོག་
མར་མི་རིགས་ས་ཁུལ་རང་དུ་ལག་ལེན་བསྟར་དགོས་ཤིང་། དེ་ཡང་མིང་དོན་མཚུངས་
པ་ཞིག་ལག་ལེན་བསྟར་དགོས་” ཞེས་གསུངས། ཆོས་ཀྱི་ཉིན་དཔའ་རིས་ལྗོངས་སྤྲོད་
གཞུང་གི་ལས་སྒྲུལ་སྤྲོད་འབྲེལ་སྐབས་གསུངས་དོན། “གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་

ཀྱི་ལས་བྱེད་རྣམས་ཀྱིས་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་གྲོན་ཆས་མ་གྲོན་པ་དེ་ནི་རང་གིས་རང་
ལ་བྱད་གསོད་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན།” ཞེས་དང་།

“དགོན་སྡེ་རྣམས་ལ་འཛིན་སྐྱོང་ཡག་པོ་བྱེད་དགོས། དགོན་པ་དེ་དགོན་པ་
འདྲ་བོ་ཞིག་དང་། གྲུ་བ་དེ་གྲུ་བ་འདྲ་བོ་ཞིག་བྱེད་དགོས། གྲུ་བ་བྱེད་མི་བྱེད་དང་། ཆོས་
ལ་དད་པ་བྱེད་མི་བྱེད་དེ་བྱེད་རང་ཆོས་རང་དབང་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་། གལ་
ཏེ་བྱོད་རང་གྲུ་བ་བྱས་ཏེ་ཆོས་ལ་དད་མོས་བྱེད་པའི་སྐབས། དགོན་པའི་བྲིམས་སྟེན་
དང་ཆོས་སྟེན་གསུམ་གྱི་བསྐྱེད་བྱ་ངེས་པར་དུ་དང་ལེན་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།” ཞེས་གསུངས།

ཡང་། “༡༩༥༤ ལོར་ཆོས་ལུགས་ལ་གཏོར་བཤེག་གི་དུ་ཆེན་པོ་བྲེབས་
པ་རེད། རིག་གནས་གསར་བརྒྱུ་ཆེན་པོས་ཀྱང་ཆོས་ལུགས་ལ་བར་ཆད་ཆེན་པོ་བྱས།
འོན་ཀྱང་ཆོས་དད་ཟེར་བ་དེ་དགོན་པ་གཏོར་བ་དང་། གྲུ་བ་བྱེད་ལུང་བ་ཙམ་གྱིས་
ཆོས་ལུགས་མེད་པ་བཟོ་མི་ཐུབ། མངོན་གསལ་དང་མངོན་གསལ་མ་ཡིན་པ་ཙམ་གྱི་
བྱེད་པར་ལས། བསམ་སྒྲུལ་ནང་གི་དད་མོས་ནི་ད་དུང་མུ་མཐུད་གནས་ཡོད། ད་ལྟ་
ང་ཆོས་དགོན་པའི་སྒྲིམ་བུ་བ་དེ། གཙོ་བོ་རྒྱ་ཆེའི་དད་ལྡན་མང་ཆོག་གི་རེ་འདུན་སྐྱོང་
ཆེད་དང་། ནང་བའི་བསྐྱབ་པ་རྣམས་མུ་མཐུད་བརྒྱུད་འཛིན་དར་སྤེལ་བྱེད་ཆེད་ཡིན་
པ་ལས། སྒྲིམ་བུ་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཆོས་སྒྲིམ་པ་མིན་ལ། རིག་གནས་གསར་བརྒྱུ་ཆེན་
དགོན་སྡེ་ཅི་ཡོད་ཆང་མའི་སྒྲིམ་བུ་པའང་མིན། ང་རང་གི་བསམ་ཚུལ་ལྟར་ན་དགོན་
པ་བརྒྱ་གྲངས་ཤིག་གི་སྒྲིམ་བུ་པས་མ་འགྲིགས་པ་མི་འདུག གཞི་རྒྱུ་ཆ་ནས་མི་དམངས་

ཀྱི་རེ་འདུན་སྒྲིང་ཐུབ་ཅམ་བྱུང་བ་རེད། ས་ཁུལ་འདིར་ད་དུང་ཁ་ཆེའི་མི་རིགས་ཀྱང་
འདུག ཁོང་ཆོའི་ཆོས་དད་ཀྱི་ཕྱོགས་ལ་འང་སྒྲིང་ཆུང་བྱེད་མི་རུང་།” ཞེས་གསུངས།

ཐོད་ཀྱི་སྒྲོབ་གསེའི་བྱ་གཞག་ཡར་རྒྱས་གཏོང་བྱུ་ནི་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་
པོ་ཆེ་མཆོག་གི་དགོངས་གཞི་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དཔའ་རིས་ས་ཁུལ་དུ་གཟིགས་
སྒྲིང་ཐེབས་སྐབས་ཀྱང་དུས་དང་རྒྱུ་པ་ཀུན་ཏུ་ཐོད་མི་རྒྱུ་ལ་སྒྲོབ་སྒྲིང་གལ་ཆེན་ཡིན་
པ་དང་། མི་རིགས་སྤྱི་ཡོད་ཡང་དེའི་སྒྲོག་ཅ་ཉག་ཅིག་ནི་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་རིག་གཞུང་
ཡིན་ལ། རིག་གཞུང་སྤྱང་སྒྲོབ་བྱེད་པར་ངེས་པར་དུ་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་སྒྲིང་ཡིག་
ཡར་རྒྱས་དང་ཁུབ་གདལ་གཏོང་དགོས་ཚུལ་དང་། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་ས་གནས་ལས་
ཁུངས་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཆོན་པ་སོ་སོས་མི་རིགས་སྒྲོབ་གསེལ་དེ་སྒྲིང་བྱས་ཏེ། མང་ཆོགས་
ཀྱི་བྱ་ཐུག་རྒྱུ་ལ་སྒྲོབ་སྒྲིང་གི་གོ་སྐབས་ཐོབ་པར་བྱགས་སྒྲིང་བྱ་དགོས་པ་དང་། ཕྱོགས་
གཞན་ནས་ཐོད་མི་མང་ཆོགས་རྒྱུ་གྱ་ཆུང་དུས་ནས་སྒྲོབ་གྲར་གཏོང་དགོས་པའི་
སྒྲིང་དོར་བཀའ་སྒྲོབ་གནང་གིན་ཡོད།

དཔེར་ན། ཟླ་དེའི་ཆོས་༡༥ ཉིན་རྒྱུང་མི་རིགས་སྒྲོབ་འབྲིང་དུ་གཟིགས་སྒྲིང་
འཆོས་པ་འདྲིར་ཐེབས་སྐབས་གསུངས་གསལ། “ད་ཅི་ངོས་རང་ད་ཅང་སེམས་པ་
སྒྲོབ་བྱུང་། གང་ཡིན་ཞེ་ན། བྱིད་རང་ཆོ་ཆང་མ་ཐོད་པ་རེད་མོད། ངས་ཐོད་སྒྲིང་
བཤད་ན་བྱིད་རང་ཆོས་ཟུར་ཅམ་གོ་ཡི་མི་འདུག དེ་ནི་ཞབས་འདྲན་རེད། འདིར་
ཡོད་པའི་བྱིད་རང་ཆོ་ཁ་གསལ་ནི་ཐོད་རིགས་རེད། ད་དུང་དོར་སོག་ཁ་གསལ་ཀྱང་ཡོད་

པ་རེད། བྱིད་རང་ཚོས་ངེས་པར་དུ་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་རྒྱན་འབྱོར་སྤྱད་དགོས།
 མི་རིགས་ཁ་གསལ་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་མེད། བོད་པ་ལ་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཅིག་
 ཡོད་པས། དེ་ཡར་རྒྱས་དང་བྱུང་གཤམ་གཏོང་རྒྱུ་རང་ཚོས་ངེས་པར་དུ་འབད་བརྩོན་
 བྱེད་དགོས། དེ་སྤྱོད་ངས་བཤད་པ་ལྟར། ང་རང་གིས་རྒྱ་སྐད་བཤད་ཤེས་པ་འདི་ང་
 རང་གི་འཛོན་ཐང་དང་ཡོན་ཏན་རེད། དེ་ནི་གལ་སྤྱད་ངས་མ་ཤེས་པ་ཡིན་ནའང་ངོ་ཆ་
 དགོས་དོན་མེད། འོན་ཀྱང་། གལ་སྤྱད་ང་རང་གིས་བོད་སྐད་དང་བོད་ཡིག་མ་ཤེས་
 ན། དེ་ནི་ང་རང་གི་ཞབས་འདྲན་ཡིན་པས་ངོ་ཆ་དགོས་པ་ཞིག་རེད། དེ་མཚུངས། རྒྱ་
 རིགས་ཞིག་གིས་བོད་སྐད་མ་ཤེས་པ་ཡིན་ན། ཁོང་རང་སྒྲེར་ལ་ཆ་བཞག་ན་སྤྱོད་ཡོད་
 པ་མ་རེད། གལ་སྤྱད་བོད་སྐད་ཤེས་པ་ཡིན་ན། ཁོ་རང་ལ་ཡོན་ཏན་སྣ་གཅིག་འཛོམས་
 སུ་ཕྱིན་པ་རེད། གལ་ཏེ་ཁོས་རྒྱ་སྐད་དང་རྒྱ་ཡིག་མ་ཤེས་པ་ཡིན་ན། དེ་ནི་ཁོ་རང་གི་
 ཞབས་འདྲན་རེད་ལ། ངོ་ཆ་དགོས་པ་ཞིག་ཀྱང་རེད།” ཞེས་དང་། “..... མི་ཁ་
 གསལ་གྱིས། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤྱང་དགོས་ཞེས་བཤད་པ་དེ་སྤྱོད་ཇུས་ཀྱི་རང་བཞིན་ལྟར་
 པའི་སྐད་ཆ་ཞིག་ལ་ཆ་འཛོག་བྱས་ཏེ་བཤད་གྱིན་ཡོད་པ་དང་། རྒྱའི་སྐད་ཡིག་སློབ་སྦྱང་
 བྱེད་པའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་ལས་ཀ་ཐོབ་པ་དང་། འཚོ་དུས་ཐོབ་ཡོང་བའི་བསམ་ཚུལ་བཟུང་
 ཡོད་པ་དེ་ནི་ནོར་འཁྱལ་རེད། ང་རང་ཆོའི་འཆར་གཞི་ནི། བོད་ཡིག་སྦྱང་བཞིན་པའི་
 སློབ་གྲྲི་ནང་། འཛོན་རིམ་དང་བོ་ནས་བོད་ཡིག་སློབ་ཆན་སློབ་དགོས་ཤིང་། དམའ་
 རིམ་ནས་མཐོ་རིམ་སློབ་གྲྲི་བར་ཆང་མ་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་སློབ་བྱིད་བྱེད་དགོས།” ཞེས་

དང་། “ད་ལྟ་ཁྱོད་རང་ཆོས་བོད་ཡིག་ཡག་པོ་སྤྱད་དགོས། ཁྱོད་རང་ཆོའི་སྒྲིབ་ཆན་
བཀོད་སྒྲིག་ཐད་བོད་ཡིག་སྒྲིབ་ཆན་རྩལ་ཟད་ཉུང་དགས་འདུག འདི་ལྟར་བྱས་ན་བོད་
ཡིག་ཡག་པོ་ཞིག་སྤྱད་མི་ཐུབ། རོས་ནས་སྒྲིབ་བྱ་འདིར་བོད་ཡིག་མང་ཙམ་སྒྲིབ་རྒྱའི་
རེ་འདུན་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།” ཞེས་དང་།

༡༩༥༦ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༥ བར་མདོ་སྤྱད་དཔའ་རིས་ཇོང་འབྲེལ་ཡོད་མགོ་འཛིན་
ཁག་ཅིག་པེ་ཅིན་དུ་ལས་སྡེ་མ་སྟན་སྒྲོན་ཞུ་བར་བཅར་སྐབས་ཀྱི་བཀའ་སྒྲིབ་དུམ་བུ་གཅིག་
དུ་གསུངས་གསལ།

“ད་ལྟ་ང་ཆོས་མི་རིགས་འདྲ་མཉམ་ཞེས་བཤད་པ་ནི་གཙོ་བོ་དཔལ་འབྱོར་དང་
ཆན་རིག་རིག་གནས་སྒྲིགས་ཀྱི་འདྲ་མཉམ་དེ་ཡིན། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འདྲ་མཉམ་གཅིག་པུས་
འགྲིག་ཐབས་ཡོད་པ་མ་རེད། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་། ཆན་
རིག་རིག་གནས་སྒྲིགས་ཡར་རྒྱས་བཏང་སྟེ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་འདྲ་མཉམ་བཟོ་དགོས། མཐའ་
ཁུལ་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་དཔལ་འབྱོར་ཐོག་རོགས་སྐྱོར་བྱེད་
རྒྱ་ནི་དགོས་ངེས་ཞིག་ཡིན་ནའང་། གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་རིག་
གནས་འཛུགས་སྐྱོན་བྱ་རྒྱུ་དེ་གཙོ་བོ་མི་རིགས་རང་ཉིད་ལ་བརྟེན་དགོས་པ་ཡིན།” ཞེས་
གསུངས།

“ང་ཆོ་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་གོམས་སྒྲིལ་བཟང་བོ་ནུམས་རྒྱུ་འཛིན་དང་དར་སྤེལ་
གཏོང་དགོས། དཔེར་ན། ཏ་རྒྱུག་སྒྲིགས་འདུ་ཆོགས་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་

ལྟན་པའི་ལུས་རྩ་ལ་དང་གཞས་སྒྲ་སོགས་རང་བཞིན་གྱིས་འཇའ་ཡལ་བ་ལྟར་བརྒྱག་དུ་
འཇུག་མི་རུང་།” ཞེས་དང་།

“ང་རང་གིས་གོ་བོས་ལྟར་ན། དེང་སྐབས་ཞིང་ཆེན་དང་ཞིང་ཆེན། ས་ཁུལ་
དང་ས་ཁུལ། རྫོང་དང་རྫོང་བར་འབྲུག་རྩྱུང་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཡོང་གིན་འདུག དེ་ལ་
ཆང་མས་ཕན་ཚུན་བཟོད་སྒྲིམ་གྱི་སྒྲིམ་འོག་རིམ་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཐུབ་པ་ནམས་
འོག་རིམ་དུ་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས། གལ་སྲིད་འོག་རིམ་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་མི་ཐུབ་
པའི་རིགས་དབུས་གཞུང་ལ་ཞུ་གཏུགས་བྱེད་དགོས། འདི་ཁུལ་རྩ་ཐང་དུ་མེ་སྒྲིགས་སྤང་
ས་བཙུགས་པའི་གནད་དོན་དེ་དབུས་གཞུང་དམག་དོན་ལྟན་ཁང་ལ་ཞུ་དགོས། མེ་སྒྲིགས་
འཇུགས་ཡུལ་ས་གནས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དང་ཁྱོད་རང་ཆོ་ཕུགས་ལས་གཅོ་སྦྱང་བྱེད་པའི་
རྫོང་ཁུལ་གྱི་དཀའ་ངལ་དང་རེ་འདུན་གསལ་བོར་འབྲི་དགོས། དམངས་དམག་གཉིས་
ཀྱི་མཐུན་ལམ་ལ་གནོད་པའི་རིགས་བཤད་མི་རུང་། མེ་སྒྲིགས་སྤང་ས་སྒོ་བའི་རེ་འདུན་
ཞུས་པ་ཡིན་ན། ཞིང་ཆེན་གྱིས་ས་ཁུལ་གཞན་པར་བལྟ་ཆོག་པ་རེད། ལྟན་ལྟེ་དེ་སྤྱི་ཟླ་
དུག་པའི་རྫོན་དམག་དོན་ལྟན་ཁང་དང་འབྲེལ་ཡོད་ལ་ཕུལ་ཤིག ང་ལ་ཡང་ངོ་བཤུས་
ཤིག་སྤྲད་ན་དམག་དོན་ལྟན་ཁང་དང་ཡང་བསྐྱར་གྲོས་སོལ་ཞིག་བྱ་ངེས་ཡིན།” ཞེས་
གསུངས།

༡༩༥༧ལོའི་ཟླ་༣ ཆོས་༣༤ ཉིན་དེ་གི་དད་ལྟན་མང་ཆོགས་ཀྱིས་ཡུལ་གཞིགས་
རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་བཀའ་ཤིས་ཕུག་ལུང་དུ་བྱོན་ཏེ་“པཎ་ཆེན་མ་ཁི་ལྟ་ཁང་” ཞེས་

པ་ཞིག་རང་མོས་ཞལ་འདེབས་བསྟུ་རུབ་ཀྱིས་གསར་བཞེངས་བྱུང་སྟེ། ལེ་རེའི་རང་ལུགས་
དུས་ཆེན་ཁག་བཅུ་སྟེང་ཞུ་ཡུལ་ཞིག་དུ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་
ཐུགས་བརྩེ་བ་ཆེན་པོས་མ་ཁི་ལྷ་ཁང་དེ་ལ་“རིགས་ལྡན་དགའ་ཚལ་” ཞེས་པའི་མཆོན་
གསོལ་དང་རྟེན་སྐལ་དགེས་སྦྱུལ་གནང་འདུག

བོད་མི་ནང་ཁྲུལ་རྩ་ས་ཚུད་སྒྲེང་ཐད་

གནང་བའི་གསུང་འཕྲིན།

བརྒྱད་ཅུ་གྲ་གངས་ནས་རྒྱ་གཞུང་གིས་གཡོ་ཇུས་ངན་པས་བོད་ཡུལ་འབྲོག་ཁྲུལ་
 ཏུ་འཛིན་སྐྱོང་སྐྱབས་བདེའི་ཆེད་དབང་ཡོད་ཀྱང་འདོད་ཀྱིས་ཡུལ་ལུང་སོ་སོའི་བདག་ཐོབ་
 རྩ་ས་ཚུལ་མིན་ཁག་བཤོས་བྱས་པའི་ཉེར་ལེན་ལས། འབྲོག་སྡེ་ཕན་ཚུན་བར་ལ་ས་སྡེ་
 འཕྲེན་ཚུད་ཀྱི་དཀའ་རྒྱུ་སྒྲོན་མ་འཕྲད་སྐྱབས། བོད་རིགས་ནང་ཁྲུལ་ཏུ་མི་གསོད་ཁྲག་
 སྐྱོར་གྱི་ནང་དམེ་བྱགས་ཆེན་བྱང་དང་འབྱང་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་རིགས་ལ། ཀྱན་གཟིགས་
 མཆོག་གིས་བྱགས་ཁུར་ཆེ་བཞིས་ཀྱིས་འདུམ་འགྲིག་གནང་གིན་ཡོད་པའི་སྐོར་གྱི་དཔེ་
 མཆོན་ཞིག་འདིར་དྲངས་ན།

༡༩༥༥ལོའི་ཟླ་༥ ཆེས་༦ ཉིན། གད་པ་སུམ་མདོ་དང་མང་ར་(བུན་ཏེ་དང་
 ཀོས་ནན་ཇོང་)གཉིས་བར་རྩ་ས་ཚུད་སྒྲེང་གི་གནས་ཚུལ་དེ་གསན་མ་ཐག་བྱགས་ཕམ་
 ཆེན་པོས་པེ་ཅིན་ནས། དེ་ཉིན་རང་ཚུད་སྒྲེང་བརྒྱུམ་སྒྲུང་བཀའ་སློབ་སློག་འཕྲིན་བཏང་
 གནང་བ་མ་ཟད། བྱགས་ཁུར་ཆེན་པོས་རང་སྐྱོང་ཁྲུལ་མགོ་བྱིད་དོན་གྱུ་རྒྱལ་ལགས་
 སུ་ཞལ་པར་ཐོག་བཀའ་བཀོད་ཞིབ་ཏུ་གནང་ཞིང་། སློག་འཕྲིན་ནང་དུ། “ཇོང་གཉིས་
 ས་མཆོམས་ཀྱི་འབྲོག་པའི་རྩ་ས་ཚུད་སྒྲེང་བྱས་སྐྱབས་ཤི་མས་ཀྱི་དོན་རྒྱུན་ཆབས་ཆེན་
 བཅོས་པ་ཤིས་ཏེ། བདག་ཤིན་ཏུ་ཏ་ལས་པ་དང་། སློ་འགྱུར་དག་པོ་སྐྱེས་བྱང་། སྐྱན་

ཟླ་ནང་དམེ་ཡི་བྱ་སྤྱོད་འདི་རིགས་ཏང་དང་སྤྱོད་གཞུང་གི་འབྲེལ་ཡོད་སྤྱོད་རྩལ་དང་བྲིམས་
ལུགས་ལ་མི་མཐུན་པར་མ་ཟད། ང་ཆོའི་ནང་བསྟན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དགོངས་དོན་དང་
རྒྱལ་འགལ་བྱས་པའི་བྱ་སྤྱོད་ཆ་བས་ཆེན་ཞིག་ཀྱང་རེད། བདག་གིས་འདས་པོ་ལ་ཕྱི་མའི་
ལམ་འདྲན་གྱི་སྟོན་ལམ་བཏབ་པར་མ་ཟད། དམིགས་སུ་སྒྲིག་འཕྲན་འདི་གཏོང་དོན་
ནི། ཕྱོགས་གཉིས་ཀས་ཡང་བསྐྱར་དཔག་འཐབ་དང་འཁོན་ལན་མི་བྱེད་པར། སྤྱོད་གཞུང་
གི་ཁ་ལངས་ནས་རྩ་གཅོད་རྒྱས་ལོན་དང་། ཐག་གཅོད་ཡང་དག་པ་ཞིག་བྱེད་པར་སྒྲིག་
རྒྱུའི་རེ་བ་ནན་མོ་ཞུས་པ་ཡིན། བདག་གིས་དོན་འདི་ཀྱང་དབྱང་དང་འབྲེལ་ཡོད་སྤྱོད་ཁག་
ལ་ཡར་ཞུ་བྱས་ཟིན་པ་དང་། ལྟོག་གིས་གང་མྱུར་ཐག་གཅོད་བྱེད་དུ་འཇུག་པར་ངེས།”
ཞེས་གསུངས་ཡོད་ལ། ལོ་དེའི་ཟླ་༡ ཆོས་༩ ཉིན་ས་རྩ་ཐག་གཅོད་བྱང་བར་ཐུགས་
དབྱེས་མཛུབ་སྟོན་ཞལ་པར་གནང་བ་མ་ཟད། ཆོས་༡༡ ཉིན་ཆེད་དུ་ཕུག་བྲིས་ཀྱང་
གནང་།

༡༩༥༥ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༤ ཆོས་༡༡ ཉིན། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གྱུ་ནག་དབུས་གཞུང་
གི་མངག་ཆ་ལྟར་བོད་རང་སྤྱོད་སྤྱོད་ས་ཟེར་བ་ཚུགས་ནས་ལོ་ཉི་ཤུ་འཁོར་བའི་དུས་ཆེན་
སྤོང་ལྟ་སར་ཆེབས་བསྐྱར་བསྐྱངས། སྐབས་དེར། རྒྱ་གར་ནས་གཉིན་འཕྲད་དུ་ཕེབས་
པ་ཀྱང་དམར་སྒྱལ་སྤྱོད་ཀྱི་དབང་ཆོས་འཕེལ་ལགས་ཀྱིས་ཁམས་རྒྱལ་ཐང་ཕྱོགས་སུ་
གདན་ཞུས་ཀྱི་སྟན་སྟོན་ཕུལ་བར། ཀུན་གཟིགས་རིན་པོ་ཆེས་ཕྱིར་སྐྱབས་ལྟན་བཅས་སྒྱལ་
ཏེ་མ་འོངས་ཕུགས་འདུན་འགྲུབ་ཡོང་ཞེས་བཀའ་ལན་གནང་།

ལྷ་ལྡན་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོ་བསྐྱར་གསོ།

ལོ་རྒྱུས་ཐོག་སྐད་གྲགས་ཡོད་པའི་ལྷ་ལྡན་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོ་ནི་བོད་ཀྱི་ནང་བའི་
ཆོས་ལུགས་པ་ཡོངས་དང་བྱད་པར་རི་བོ་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་རྒྱུད་ཀྱི་ཆོས་སླ་ན་མེད་
པའི་མཛད་སྟོན་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་༡༩༥༥ ནས་༡༩༥༦ བར་མི་ལོ་༣༠ ལྷག་
གི་རིང་རྒྱ་དམར་གྱིས་བོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་གི་འཁོར་རྒྱུན་བད་དེ་བཅད་སྟབས།
ལྷ་ལྡན་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོ་ཡང་ནན་རབས་པའི་དྲན་ངོས་སུ་ལྷག་པའི་བག་ཆགས་ཙམ་ལས་
གཞོན་སྐྱེས་ཆོས་གཏན་ནས་མི་ཤེས་པའི་གནས་སུ་གྱུར་ཡོད།

དེར་བརྟེན། ཡཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་ཐབས་ཤེས་ཡོད་
རྒྱ་གནང་སྟེ་བོད་མི་སྣུ་ལོ་སྟེ། ཟ࿳་ལོ་༡༩༥༦ ལོའི་ཟ࿳་ཟླ་༡ ཆོས་༡༥ ཉིན་མི་ལོ་ཉི་
ཤུའི་རིང་ཆོགས་མཆོམས་བཅད་པའི་ལྷ་ལྡན་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོ་བསྐྱར་གསོ་གནང་ཆེད་
ལྷ་སར་ཆེབས་བསྐྱར་གནང་།

བོད་ཟླ་༡ ཆོས་༡༥ ཉིན། ཡཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ཐུགས་
དགའ་སྟོ་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་ངང་ཆོགས་དབུ་ནས་བཀའ་སྟོབ་སྤུལ་སྟེང་། “ལྷ་སའི་སྟོན་
ལམ་འདི་ནི་ཁམས་གསུམ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཙམ་ཁ་བ་ཆེན་པོས་ཐོག་མར་བཙུགས་གནང་
བའི་ཆོས་ཀྱི་མཛད་སྟོན་ཆུབས་ཆེ་ཞིང་། གལ་ཆེ་བ་བསམ་གྱིས་མི་བྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན། དེ་

ནི་ལོ་ངོ་ལྔ་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་རིང་རྩ་བའི་ཆ་ནས་བར་མ་ཆད་པར་བྱང་ཡོད། ༡༧༥༧ལོའི་
 དམངས་གཙོའི་བཙོས་བསྐྱར་གྱི་རྗེས་སུའང་ཡལ་ཆེར་སློན་ལམ་ནི་ཆོས་ཀྱི་བྱེད་སྒྲིལ་གི་
 རང་ཡིན་པར་ངེས་གཏན་བྱས་ཏེ་སྤྱི་མཐུད་ཚུགས་པ་རེད། ཡིན་ནའང་བཀྲ་མི་ཤེས་པར་
 ༡༧༦༦ ཙམ་ལ་གཡོན་ཐལ་ལམ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཤུགས་རྒྱུན་དབང་གིས་ལྷ་སའི་སློན་ལམ་
 རྒྱུན་ཆད་པ་དང་། མཆོམས་བཞག་པ་རེད།” ཅེས་ཆོས་ལུགས་ལ་དུག་དུ་ལྷ་བའི་རྒྱ་
 རག་དམར་ཤོག་དབང་སྐྱར་བས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དགོས་འདུན་བསྐྱབ་ཡོད་མེད་དང་དོན་
 དངོས་སུ་ཆོས་དད་རང་དབང་ཡོད་མེད་གསལ་བཤད་ཀྱི་སྒྲིམ་ཆོག་གནང་འདུག

བོད་མི་རིགས་འདིའི་རིག་གཞུང་ཡོད་ཆད་ཆོས་ལུགས་དང་འབྲེལ་བ་ཤུགས་
 ཆེན་ཡོད་སྟབས། གལ་སྲིད་བོད་མི་རིགས་འདི་བཞིན་འཆོ་གནས་བྱེད་དགོས་ན་ཆོས་
 ལུགས་འདི་ཉིད་མཆོམས་གཙོད་གཏན་ནས་བྱེད་མི་རུང་བའི་རྒྱབ་སྐྱོང་ས་གཞི་ལ་བཞག་
 རྟེན་གསུངས་དོན། “བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གནད་དོན་འདི་ནི་མི་རིགས་
 ཀྱི་གནད་དོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཡིན་དུས། ཆོས་ཀྱི་མཛད་སྒྲིལ་བས་ཆེན་འདི་དག་
 བསྐྱར་གསོ་དང་གོང་འཕེལ་བཏང་ན་མི་རིགས་ཀྱི་གོམས་གཤེས་དང་། མི་རིགས་འདི་
 ཉིད་ཀྱི་དད་འདུན་དང་གོམས་སྒྲིལ་ལ་སོགས་པར་བརྩི་འཛིག་ཆ་འཛིག་བྱས་པ་ཡིན། ད་
 རེས་བསྐྱར་གསོ་བྱས་པ་འདི་ལ་ཆོས་ཀྱི་གནད་དོན་ཙམ་དུ་མ་ཟད། མི་རིགས་ཀྱི་གནད་
 དོན་ཡང་ཡོད་པ་ཡིན། དེ་ནི་ཏ་ཅང་གི་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན།” ཞེས་པ་གསུངས།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་ནམ་ཡིན་ཡང་བོད་མི་རིགས་འདིའི་ལས་དོན་ཆེ་ཕྱ་

ཐམས་ཅད་མ་བསྐྱལ་དང་སྤང་གིས་གནང་བཞིན་ཡོད་སྟབས། ལྷ་ལྷན་སློན་ལམ་བསྐྱར་
གསའི་ལས་འགན་འདི་ཡང་རྒྱ་དམར་ཆོས་ལུགས་ལ་དད་མོས་སྦྱེས་ནས་བསྐྱར་གསོ་བྱས་
པ་ཞིག་རྩ་ནས་མ་ཡིན་པར། ཏུས་གཏན་དུ་བོད་རྒྱ་ཆེའི་མི་མང་ལ་བརྩེ་ཞེན་གཙ་བཟོན་
སྤྲུགས་མེད་པའི་ཀུན་གཟིགས་པའུ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་ཐུགས་འགན་རྐང་ལེན་གནང་
ནས་མངོན་དུ་གྱུར་པ་ཞིག་རེད། ཁོང་གིས་གསུང་དོན། “ད་རེས་ལྷ་སའི་སློན་ལམ་
ལ་ང་རང་ཡོང་ནས་འགན་ཆང་མ་འཁུར་དེ་གཙོ་སྦྱོང་བྱས་པ་ཡིན་ལ།” ཞེས་
དང་། “ལྷག་པར་བོད་མི་མང་ནས་ང་ལ་ཡོད་ཆེས་གནང་བ་དང་། རང་ཉིད་ནས་འཛོན་
ནའང་རེད་མ་འཛོན་ནའང་རེད། ད་རེས་ཀྱི་ལས་ཀ་འདི་བྱེད་དགོས་ཀྱི་འདུག” ཅས་
གསུངས།

ཡང་ཁོང་གིས་ཐུགས་སྒྲུབ་སྒྲུབ་ཆེན་པོའི་སྒྲོན་མ་མཁུགས་སྐྱུར་བོད་གཞིས་བྱེས་
མཉམ་འཛོམས་ཡོང་བར་ཐུགས་སྒྲོན་དང་འབྲེལ་གསུངས་དོན། “ངའི་རེ་བ་ལ་མི་
རིང་བར་ཡ་ཤུལ་བ་ཐམས་ཅད་མཐུན་པ་བོད་ལ་ཕེབས་ཀྱི་བྱུང་ནས་ལྟ་མཁོའི་སྒྲོན་ལམ་ལ་
སོགས་པའི་ཆོས་ཀྱི་མཛད་སྒྲོལ་ཆོའི་གཙོ་སྤྱོད་གནང་ཀྱི་བསྐྱེད་བ་བཟང་བོ་ཡོང་བའི་
སྒྲོན་འདུན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། ཁོང་ནས་ཉེ་ཆར་ཀྱང་གར་དུ་དུས་འཁོར་དབང་ཆེན་གནང་
བ་དེ་འདྲ་བྱུང་འདུག དེ་དག་ནི་གཞི་རྒྱ་ནས་བསྐྱེད་འགྲོའི་དོན་རྒྱལ་པོ་ཆེ་རེད།” ཅས་
པ་འདི་ནི་དུས་ནམ་ཡང་ཡགོང་ས་ཀྱུལ་དབང་མཆོག་ལ་གྱུས་བཙེ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་།
ཡབ་སྐུས་ལྟན་འཛོམས་དང་བོད་གཞིས་བྱེས་མཉམ་འཛོམས་ལ་ཐུགས་རེ་ཆེན་པོ་ཡོད་

པའི་བཀའ་གསུང་དམར་མོ་བྲིམ་ཆོགས་སུ་སྦྱལ་བ་ཞིག་རེད།

ཡིན་ནའང་བཟང་ངན་གྱི་དབྱེ་འབྱེད་ལ་སྒྲིངས་པ་དང་ཀྱི་མིའི་དདུལ་དངོས་གོ་གནས་གྱི་བསྐྱེད་འོག་ཚུད་པའི་བོད་མི་བསམ་མེད་རེ་བུང་གིས་རང་རང་ལ་བོད་ཞེན་ཆེན་པོ་ཡོད་ཁྲལ་གྱིས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་བཙུགས་གནང་མཛད་པའི་ལྷ་སའི་“གངས་ཅན་ཆོང་ཁང་”གི་སྒོ་ལྷགས་ལ་སྐྱུག་པ་བྱུགས་པ་དང་། སྒོ་ཆེན་མེར་བསྐྱུགས་བཏང་བར་མ་བཟད། “ཀྱི་མིའི་སྒྲ་མ་”དང་། “ཆོང་བ་རྒྱགས་པ་”ཟེར་བ་སོགས་ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནི། གུ་ལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དབྱེ་ཕྱོགས་ཡིན་པའི་མཆོན་སྒྲོད་སྐུར་འདེབས་ཡང་ཡང་ཁྱེད་ཀྱི་ཐུགས་པམ་ཆད་མེད་ཀྱི་ངང་གསུངས་དོན། “གུ་ལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ང་གཉིས་ནི་ཆོས་ཀྱི་གྲོགས་པོ་ཡིན། ང་ཆོ་གཉིས་ཀྱི་བར་མི་མཐུན་པ་དེ་འདྲ་གང་ཡང་མེད། ཡིན་ནའང་དེང་སྐབས་མི་རེ་བུང་ནས་དགྲོགས་གཏམ་བཟོས་ཏེ་སྐར་གྱི་གཞུང་སྒྲ་དང་དེ་འདྲའི་དམ་སེལ་གྱི་སྐད་ཆ་བོད་མཁན་ཏོག་ཙམ་ཡོང་གི་འདུག ངས་ཁོང་ཆོར་ཁྱུ་ཡས་ལ་དེ་འདྲ་མ་བཤད་ན་ཡག་པོ་འདུག དེ་ལྟར་བཟོད་ཆེ་དེ་ནི་དགེ་མེད་སྦྱོན་གྱུར་དང་སངས་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐྱེད་པ་དང་། བོད་མི་རིགས་ཆོང་མར་གནོད་སྦྱོན་མ་གཏོགས་ཡོང་གི་མ་རེད།” ཅས་གསལ་བཤད་གནང་འདུག

ཡང་ཁོང་གིས། “བོད་མི་རིགས་ནང་ཁྲལ་མཐུན་སྒྲིལ་བྱེད་རྒྱ་འདི་ཏ་ཅང་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན། ངས་སྤྱི་བར་གསུམ་དུ་བོད་ནང་ཁྲལ་གྱི་མཐུན་སྒྲིལ་ལ་སེམས་འཁྱར་

བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ལ། གནད་དོན་ཡོད་པའི་བྱ་བ་ཚང་མར་ངོ་མྱོལ་དང་དགག་པ་རྒྱག་གི་
 ཡོད། འོན་ཀྱང་སློབ་མ་དང་སེམས་མ་བདེ་བའི་སྤྱག་བསྐྱེལ་ཡོང་བ་ཞིག་ལ། དེར་གི་
 སྤྱད་རྒྱུས་བཟང་བོ་འདྲིའི་འོག་ཏུ་ཡང་བསམ་སྒྲིལ་བ་དང་ན་ཆ་སྒྲིལ་བ་མང་བོ་ཞིག་ལངས་
 ནས་གཙང་ཞེན་དང་དབུས་ཞེན་ཟེར་བ་དང་། ཡང་གཞུང་དང་སྤྱ་བྱང་ཟེར་བའི་སྐད་
 ཆ་ཇོར་བོ་དེ་འདྲ་ཡར་སྒྲིལ་བ་དང་། ཡང་ཁམས་པ་དང་། ཨ་མ་དོ། བོད་པ། ཞེས་
 གཅིག་བཤད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་འདྲའི་གནས་ཚུལ་མང་བོ་གོ་ཐོས་ཡོང་བ་ཞིན་པ་འདྲི་
 ཡག་པོ་རྩ་བ་ནས་མ་རེད། རང་ཅག་ཚང་མ་པ་སྤྱེལ་གན་བྱང་ཚུབ་སེམས་དཔའ་དང་།
 མ་སྤྱོད་མོ་བྲག་སྤྱོད་གི་རྒྱུད་པ་གཅིག་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཁ་བ་ཅན་པ་ཡིན་པས། སར་
 ཕྱོགས་ཚུར་ཕྱོགས་བྱས་ན་དགེ་མཚན་རྩ་བ་ཉིད་ནས་མེད། ང་ཚོས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་
 བརྟམས་ནའང་རྒྱལ་པོ་སྤང་དར་མ་ནས་བཟུང་སྟེ་བོད་འདི་ནང་ཁྲུལ་ཁ་ཐོར་ཕྱིན་པ་ལ་བརྟེན་
 ནས་བོད་འདི་ཡག་པོ་བྱུང་མེད། ..... ཡང་ན་མ་ཞིག་བོད་ནང་ཁྲུལ་དུ་འབྱེགས་པོ་
 དང་མཐུན་པོ་བྱུང་བའི་སྐབས་སུ་བོད་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་འགྲོ་བ་
 དང་། སངས་རྒྱལ་གྱི་བརྟན་པ་ཡང་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་འགྲོ་བ། ཁ་བྲལ་དུ་ཕྱིན་ན་
 སངས་རྒྱལ་གྱི་བརྟན་པ་ལ་གོད་ཆག་དང་། མི་རིགས་ཡིན་ནའང་ཉམས་རྒྱུད་འགྲོ་བ།
 མི་མང་ཆོ་ཡང་སྤྱག་བསྐྱེལ་མྱོང་བ་དེ་འདྲའི་གནས་ཚུལ་ཡོད་པ་ཡིན་པས་ཚང་མས་ཕྱོགས་
 ཞེན་རྩ་བ་ནས་མ་གནང་རོགས་གནང་།” ཅེས་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་ད་ལྟ་འབྱུང་
 བ་ཞིན་པའི་བོད་སྤྱིའི་གནད་དོན་ལ་སྒྲིམ་ཆོག་གནང་བར་མ་ཟད། བོད་ཆོལ་གསུམ་མི་

དམངས་ཀྱིས་མཐུན་ལམ་དོག་ཅ་གཅིག་སྒྲིལ་ངང་མ་འོངས་པའི་མདུན་ལམ་མ་འཕྱགས་
མ་ནོར་བ་ལག་ལེན་བྱེད་ཕྱོགས་སྒྲོར་ལམ་སྟོན་གནང་།

ད་དུང་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་མུ་མཐུད་དེ། ཆང་རག་དང་ཐ་མག་གིས་མི་
རིགས་འཕྲོ་བརྒྱུ་དུ་གཏོང་བས་གཟབ་གཟབ་བྱེད་དགོས་སྒྲོར་དང་། བ་མས་ཕུ་གུ་ལ་
འགན་ཁུར་དེ་ཡ་རབས་གོམས་གཤིས་རྒྱན་འཇགས་སུ་འབྱར་དུ་འཇུག་དགོས་པ། དག་
འདུན་པས་བསྐྱབ་སྒྲོམ་དམ་ཆོག་གཙང་མར་བསྐྱང་ཞིང་ཆོས་ལ་ཐོས་པ་ཉམས་ལེན་བྱེད་
དགོས་སྒྲོར། ཆོས་རྒྱུད་གྲུབ་མཐའ་ཁག་ཕན་ཚུན་བར་མཐུན་ལམ་གལ་ཆེན་ཡིན་སྒྲོར་
བཅས་ཀྱི་བཀའ་སློབ་ཟབ་རྒྱས་སྟུང་ཏོ། །

སྒྲུབ་ཡང་མཆོ་སྒྲོན་དུ་ཆིབས་བསྒྱུར།

༡༩༥༦ ལོར། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་སྐུ་དངོས་ཀྱིས་བཀའ་བཀོད་ལྟར་གསར་
 དུ་བཙུགས་པའི་མཆོ་སྒྲོན་མི་རིགས་དགེ་འཕེལ་ཆེད་སྦྱང་སྦྱོབ་གྲུ་དང་། མཆོ་སྒྲོན་ཞིང་
 ཆེན་གྱི་བོད་རིགས་མགོ་འབྲིད་ཁག་ཅིག་པེ་ཅིན་དུ་ཆེད་བཅར་གྱིས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་
 མི་རིགས་དགེ་འཕེལ་ཆེད་སྦྱང་སྦྱོབ་གྲུའི་མཆོན་འཛིན་སྦྱོབ་སྒྱུར་གདན་འདྲན་ཞུས་པར།
 ཁོང་གིས་ད་ཅང་ཐུགས་དགུས་པའི་ངང་ནས་ཞལ་བཞེས་གནང་། དེ་ཡང་ཁོང་གིས་གནང་
 བའི་བཀའ་སྦྱོབ་གནད་བསྐྱུས་སུ། “བྱེད་ཆོས་ང་རང་གདན་འདྲན་བྱས་ནས་མཆོ་སྒྲོན་
 མི་རིགས་དགེ་འཕེལ་ཆེད་གྱི་མཆོན་འཛིན་སྦྱོབ་སྒྱུའི་འགན་ཁུར་དུ་བཙུག་པ་ནི། མཆོ་སྒྲོན་གྱི་
 རིགས་སོ་སོའི་མི་དམངས་དང་ཞིང་ཆེན་སྤྱད་གཞུང་གིས་ང་ལ་ཡིད་ཤོན་མཛད་པ་ཡིན་
 པས། ང་རང་མཆོན་སྒྲོན་ཅན་གྱི་ལས་འགན་འདི་དང་ལེན་བྱེད་རྒྱར་འཐད་ཅིང་། ཐུགས་
 རྩེ་ཆེ་ཞུ་བ་ཡིན། ང་ལ་བྱ་བ་མང་བོ་ཡོད་མོད་ཀྱང་། ཅི་ནས་ཀྱང་ཞིང་ཆེན་སྤྱད་གཞུང་
 ལ་རིགས་འདེགས་བྱས་ཏེ། མཆོ་སྒྲོན་མི་རིགས་དགེ་འཕེལ་ཆེད་ལེགས་པོ་བསྒྱུན་པ་དང་། མཆོ་
 སྒྲོན་གྱི་མི་རིགས་སྦྱོབ་གསོའི་ལས་དོན་ལ་རང་གི་རྒྱས་ཤུགས་ཅུང་ཟད་འབུལ་ངེས་ཡིན།”
 ཞེས་དང་། “མི་རིགས་དགེ་འཕེལ་ཆེད་ཅིག་ཡིན་ན། དེས་པར་དུ་མི་རིགས་སྐད་ཡིག་གིས་

སྒྲོབ་ཁྱིད་ཕྱེད་པ་གཙོ་བོར་བཞག་ནས། དེས་པར་དུ་མི་རིགས་སྐད་ཡིག་གིས་སྒྲོབ་ཁྱིད་
ལེགས་པོ་ཕྱེད་དགོས། བོད་ཡིག་ལ་ལོ་ངོ་གཅིག་སྟོང་སུམ་བརྒྱ་ཙམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་ཅིང་།
ཤེས་བྱ་ཕུན་སུམ་ཆོགས་པ་སྟེ། ཆོད་མ་རིག་པ། ལོ་རྒྱུས། སྐར་ཕྱིས། གསོ་རིག་
རིག་ཅུལ། ཆོས་ལུགས་བཅས་ཡོད་པས། འོན་ཏེ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཞིབ་འཇུག་ཕྱེད་
འོས། མི་རིགས་ཞིག་གི་སྒྲོབ་གསོ་གོང་དུ་སྟེལ་དགོས་ན། ཐོག་མར་མི་རིགས་དེའི་ཕུལ་
དུ་བྱུང་བའི་སྟོལ་རྒྱུན་རིག་གནས་རྒྱུན་འཛིན་ཕྱེད་དགོས་པས། མི་རིགས་སྐད་ཡིག་སྟེ་
མང་གཞིའི་བསྐྱབ་བྱ་དེ་ལེགས་པོ་ཞིག་འབྲིད་རྒྱ་ནི་གལ་འགངས་ཏེ་ཅང་ཆེ།” ཞེས་དང་
ཡང་། “སྒྲོབ་བྱ་སྒྲུབ་ན། དགོ་ཆུན་གྱི་འཇུགས་སྦྱང་འཛིན་དགོས། དགོ་ཆུན་གྱི་ཡོན་
ཆོད་མཐོ་རུ་བཏོགས་ན། ད་གཟོད་ཆོད་ལུན་གྱི་སྒྲོབ་མ་གསོ་སྦྱང་ཕྱེད་ཐུབ། མི་རིགས་
དགོ་ཆེད་ནི་དགོ་ཆུན་གསོ་སྦྱང་ཕྱེད་པའི་སྒྲོབ་བྱ་ཡིན་པས། ལྷག་པར་དུ་དགོ་ཆུན་དཔུང་
སྟེའི་འཇུགས་སྦྱང་ལེགས་པོར་འཛིན་དགོས། མི་རིགས་སྒྲོབ་གསོ་སྟེལ་བ་དང་མི་རིགས་
སྒྲོབ་བྱ་འཇུགས་ན། སྐུས་ཆོད་ལེགས་པོར་བབྱང་ནས། ཀུན་སྦྱོང་དང་། ཤེས་བྱ། ལུས་
ཅུལ་བཅས་སྦྱོགས་ཡོངས་ནས་འཕེལ་རྒྱས་ཡོད་པའི་ཤེས་ཡོན་ཅན་གསོ་སྦྱང་ཕྱེད་དགོས།”
ཞེས་སོགས་བཀའ་སྒྲོབ་གལ་ཆེན་གནང་།

༧ ཀུན་གཟིགས་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་ད་དུང་བོད་རང་གི་ཁྱོས་གར་
འབྲབ་སྟོན་སོགས་ལའང་ཐུགས་སྦྱང་དང་ལམ་སྟོན་གནང་། ཁོང་གིས་༡༩༥༦ལོར་མཆོ་
སྟོ་ཁྲུལ་མི་རིགས་ཁྱོས་གར་ཆོགས་པའི་ཆོགས་མི་ཡོངས་ལ་བཀའ་སྒྲོབ་གནང་དོན།

“ཉེ་སྔོན་གེ་སར་རྒྱལ་བོའི་སྤྱང་གི་བརྟན་འཕྲིན་རྒྱུ་གར་ཞིག་འབྲལ་ནས་གྲུབ་
 འདུག དེ་ལ་ལེན་དང་བོ་ནས་བདུན་པ་བར་འདུག དེ་ལ་འང་ངས་བརྟན་སྤྱང་།
 མཆོ་སྔོན་རང་གིས་བརྟམས་ཏེ་བརྟན་འཕྲིན་དུ་ཕབ་བྱལ་པར་ང་རང་དགའ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཡོད།
 དེ་ཅིན་ན་ཡོད་པའི་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་དེར་བརྟན་རྒྱུ་སྤྱང་བཟང་གི་ཟེར་གྱིན་
 འདུག ཡིན་ཡང་། འབྲལ་སྤྱོད་ཐད་ནས་བཤད་ན། དེ་འདྲ་ལེགས་པོ་ཞིག་མ་རེད།
 བརྟམ་བྱ་བོད་ཀྱི་འཆོ་བ་ཡིན་ན། ལོ་རྒྱུས་ལ་ཅུང་མཐུན་དགོས་ཞིང་འབྲལ་སྤྱངས་ཀྱང་
 བོད་ཀྱི་འབྲལ་སྤྱངས་ཡིན་ན་འོས་མོད། ཡང་རྒྱུ་གར་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་རྣམས་རྒྱ་ཡིན་པའི་
 ཞད་ཀྱིས། དུའོ་ལེན་དགོན་པའི་དྲག་ཅལ་སྐོར་དེ་སྤྱད་ཡོད་ཆོད་རེད། གེ་སར་སྤྱང་
 ནང་གི་(བཞད་མོ་)གེ་སར་ཡིན་ནའང་དྲག་ཅལ་འབྲིད་གྱིན་འདུག བོད་ལ་ཉ་རྒྱུག་
 མདའ་འཕྲུག་། མདའ་གཡུག་གི་འཕྱར། རྩོད་འཕྲུག་ལ་སོགས་མ་གཏོགས་དམིགས་བསལ་
 ཆོན་(དྲག་ཅལ་)ཞེས་པའི་ཅེད་སྤྱོད་ཞིག་མེད་ལས་ཆེ། ལྷག་པར་དུ་འབྲོག་པའི་རྩ་
 ཐང་ལས་དེ་འདྲ་ཞིག་ཨེ་རིག་(བཞད་མོ་) ད་ལྟ་བྱོད་ཆོས་འབྲལ་སྤྱོད་བྱེད་ན། མཐོ་
 སྤྱང་གི་མི་རིགས་ཤིག་གི་བྱད་ཆོས་དང་། མཆོ་སྔོན་དང་མཆོ་སྤྱོད་ས་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་
 སྤྱོད་རྒྱས་པ་བྱ་དགོས་ཀྱི་རེད། མཆོ་སྤྱོད་མི་བོད་རིགས་རང་སྤྱོད་ཁྱལ་ཡིན་པས་ས་ཁོངས་
 རང་སྤྱོད་དང་རིག་གནས་རང་བདག ຢིག་གནས་རྒྱན་འཛིན་སྤྱོད་སྤྱོད་གིས། བོད་
 མི་རིགས་རང་གི་རིག་ཅལ་གྱིས་བོད་མི་རིགས་རང་གི་འཆོ་བ་མཆོན་པར་བྱ་དགོས།
 གསལ་བོར་བཤད་ན། བོད་མི་རིགས་རང་གི་རིག་ཅལ་ལ་བོད་མི་རིགས་རང་གི་བྱད་

ཆོས་ཐོན་རྒྱ་དེ་ད་ཅང་གལ་ཆེན་པོ་རེད། དེ་ལ་བརྩམས་ཆོས་ཚུལ་འབྲིད་པ་ནས་འཁྲབ་
སྟོན་པའི་བར་བོད་རང་གི་ཤེས་ལྡན་མི་སྣ་བསྐྱེད་སྤང་བྱས་ན། ད་གཟོད་བོད་རང་གི་རིག་
ཅུལ་གྱི་བྱ་གཞག་དེ་བོད་རང་གི་ལག་ཐོག་དུ་ཟིན་ངེས་རེད། ཕྱིར་སྤང་ནའང་འདིའི་ཐད་
དུ་བསམ་སྒྲོ་མང་ཙམ་ཐོངས་ལ། མཆོ་རྩེ་ས་ཁུལ་གྱི་རིག་གནས་དང་རིག་ཅུལ་གྱི་འཕེལ་
ཁྱོས་ཐད་དུ་བརྩོན་གྱིས།” ཞེས་སོགས་བཀའ་སློབ་ནན་ཆེན་གནང་།

ཁམས་ཆབ་མདོ་དང་རྒྱལ་ཐང་སོགས་སུ་ཆེབས་བསྐྱར།

༡༩༥༦ལོའི་ཟླ་༩ ཚེས་༡༩ ཉིན་ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་ཁམས་ཆབ་མདོར་གཟིགས་
ཞིབ་གནང་བར་ཕེབས་ཏེ་དེ་ཁྲལ་གྱི་ལས་བྱེད་པ་དང་མང་ཆོགས། ཚོས་ལུགས་སྒྲོར་
བཅས་ལ་རྒྱས་ལོན་གནང་རྗེས། རྒྱ་དམར་ལས་བྱེད་ཁག་གིས་མང་ཆོགས་སྟངས་གང་
ལྟར་གི་སྲིད་ཇུས་སྟེན་པ་ཞིན་པ་དང་། མང་ཆོགས་ལ་ཆབ་སྲིད་ཤེས་ལོན་གྱི་གོ་ཉོགས་
དམའ་ཞིང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་རྣམ་པ་རྗེས་ལུས་ཡིན་པ་གཟིགས་འཕྲལ་ཐུགས་ཕམ་གྱི་ངང་
“ཁམས་ཁྲལ་གྱི་མི་ཤེས་པ་གསུམ་” ཞེས་པ་ཞིག་རྗེས་སུ་ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གིས་
གསུངས་མྱོང་ཞིང་། དེའི་ལན་པོར་གནས་ཁྲབ་སྟེན་ལས་ཁང་གིས་བཏོན་པའི་ཡིག་
འབྲུ་བྲི་བདུན་རྒྱ་དེའི་ཤན་སྐྱར་མ་The Secret Report of the 10th Panchen
Lama ཞེས་པའི་གྲག་ངོས་༡༩༩ རང་ཁམས་ཁྲལ་གྱི་མི་ཤེས་པ་གསུམ་བཀོད་པ་ནི།
The Panchen Lama visited Chamdo on an inspection tour. He
announced, “I found a strange phenomenon among some cadres,
workers and lamas. That is, cadres know nothing about policies,
workers know nothing about technology, and lamas do not know
how to chant scriptures. This being the case, how can they be masters
of their own affairs?” ཞེས་པ་འདི་པོར་བསྐྱར་བྲུས་ན། “པར་ཆེན་སྤྱ་མ་ཆབ་
མདོར་ཉོག་ཞིབ་ཏུ་ཕེབས་སྐབས་གསུངས་དོན། ངས་ས་ཁྲལ་འདིའི་ལས་བྱེད་དང་། བཟོ་

བ། སྒྲ་གྲ་བཅས་ཀྱི་ཁྱོད་ཁྱུང་མཚར་བའི་སྒྲ་ཚུ་ལ་ཞིག་མཐོང་བྱུང་། དེ་གང་ཡིན་ཞེ་
ན། ལས་བྱེད་པས་སྤྱིད་རྩལ་མི་ཤེས་པ་དང་། བཟོ་བས་ལག་རྩ་ལ་མི་ཤེས་པ། སྒྲ་མ་
དང་གྲ་བས་གསུང་རབ་སྒྲོག་སྒྲུར་མི་ཤེས་པ་དེ་རེད། འདི་ནི་གནད་དོན་ཆ་བས་ཆེན་ཞིག་
ཡིན། མི་སྒྲ་དེ་ཆོས་རང་ཉིད་ཀྱི་ལས་འགན་ངེ་ལྟར་བསྐྱབ་བམ” ཞེས་གསུངས་འདུག

དེ་ནས་སྒྲར་ཁམས་སོགས་བརྒྱུད་འབའ་ལི་ཐང་ཕྱོགས་སུ་ཆིབས་བསྐྱར་བསྐྱུངས།
འབའ་ཐང་དགེ་འོས་སློབ་གྲར་ཕྱེབས་ནས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཕྱི་རབས་ནམས་ལ་ཤེས་ཡོན་
འཕྲོར་མིན་ནི་དགེ་ཆེན་ཁག་ལ་རག་ལས་པས། དགེ་འོས་ནམས་མཐར་ཕྱིན་ནས་ལས་
གནས་གང་དུ་འགྲོ་དགོས་ནའང་རང་གི་མི་རིགས་ཀྱི་ཕྱི་རབས་པའི་སྒྲ་འབད་འབྱུངས་
དུར་བཙོན་བྱེད་དགོས་ཀྱི་བཀའ་གསུང་གནང་། དེ་ནས་འདབ་པ་དང་། ཆ་ཕྱེད་བརྒྱུད་
རྒྱལ་ཐང་ཕྱོགས་སུ་ཆིབས་བསྐྱར་གནང་ཅིས་སྐབས། རྒྱ་དཔོན་འགས་དེང་སྐབས་ཆར་
ཞོད་ཆེ་བས་ལམ་ཁ་ཡག་པོ་མེད་སྐབས་ཆིབས་བསྐྱར་ལ་བར་ཆད་གཏོང་ངེས་བཤད་དེ་
ཕྱེབས་བཞོལ་ཞུས་ཀྱང་། ཁོང་གིས་“བོད་རིགས་མང་ཆོགས་འགྲོ་བུ་པའི་ལམ་ཁར་
ང་འགྲོ་མི་བུ་པ་གཏན་ནས་མེད་” ཅེས་བཀའ་བསྐྱུལ་ནས་ཕྱེབས་རྒྱུ་གནང་། ཀྱག་
ཀྱོག་གི་ལམ་འཕྲང་ནམས་སུ་ས་འདྲིལ་རབ་དོ་སོགས་ཀྱིས་ཁེངས་ཏེ་སྐབས་རེར་ཁོང་ཉིད་
ཞབས་ཐང་དུ་ཡང་ཕྱེབས་དགོས་བྱུང་རུང་། ལུང་ཀྱོག་དང་གྲོང་གསེབ་ཁག་གི་མི་སེར་
དཀྱུས་མིའི་འཆོ་བར་གཟིགས་ཞིབ་གནང་རྒྱུ་ཁོང་གི་བྱ་གསུ་འདུན་གཙོ་བོ་ཡིན་སྐབས་དཀྱའ་
ངལ་བརྒྱ་ཕྱག་ཁྱུང་དུ་བསད་དེ་རྒྱལ་ཐང་ཡུལ་ལ་ཞབས་སོར་བཀོད།

ཀྱལ་ཐང་སུམ་ཅེན་དགོན་སོགས་སུ་ཕེབས་ནས་ཆོས་འབྲེལ་དང་བཀའ་སློབ་ཟམ་
མ་ཆད་པར་གནང་། ཞིང་བ་དབུལ་བོའི་བྱིས་ཆང་ཁ་གསལ་ཡང་ཕེབས་ནས་གཞུང་
གིས་དབུལ་བོ་རྣམས་ལ་རོགས་རམ་གནང་དགོས་སྒྲུབ་བཀའ་མངགས་གནང་བ་མ་ཟད་
ཞལ་འདེབས་ཀྱང་གནང་། ཀྱལ་ཐང་དུ་ཁོང་གིས་ཕྱག་གྲོན་གནང་ནས་བོད་ཀྱི་སློབ་གྲྭ་
ཞིག་གསར་ཀྱག་གནང་། ཀྱི་བོད་ས་མཆོམས་ལ་གནས་པའི་བོད་རིགས་རྣམས་ཀྱིས་
སོ་སོའི་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་ལྷག་པར་དུ་སྤྱད་སློབ་བྱེད་དགོས་ཤིང་། དེའི་ལས་འགན་
གཙོ་བོ་ནི་དགོན་སྡེ་ཁག་དང་སློབ་གྲྭ་ཁག་ལ་ཡོད་སྟབས་ངེས་པར་སློབ་སྦྱང་ལ་འབད་དགོས་
ཀྱི་བཀའ་སློབ་གནང་ཞིང་། དེ་བཞིན་ཀྱལ་ཐང་སུམ་ཅེན་དགོན་ནས་གྲྭ་བ་ལྔ་ལ་རིན་
པོ་ཆེ་གང་ཉིད་ནས་འཆོ་བའི་མཐུན་ཆེན་སྦྱར་དེ། གདན་ས་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོར་མཆོན་
ཉིད་སོགས་སྦྱང་བར་ཆེད་དུ་བཏང་གནང་འདུག །

ཆེས་ཚ་ཆེ་བའི་བཀའ་སློབ། ཡིག་འབྲུ་བྲི་བདུན་
ཐེངས་གཉིས་པ།

༡༧༤༥ལོའི་ཟླ་༩ ཆེས་༣༤ ཉིན་༥ཀུན་གཟིགས་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས། རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འབྲུས་མི་ཆོགས་ཆེན་སྐབས་དུག་པའི་ཆོགས་ཆེན་ཐེངས་ལྔ་བར་ཞུགས་པའི་བོད་ཀྱི་འབྲུས་མིའི་གྲོས་མོལ་ཆོགས་ཚུང་ཐོག་རང་གི་མི་རིགས་ལ་བརྟེ་ཞེན་འགོག་མེད་ཀྱི་སྒྲུང་སློང་དུ་ལས་པ་མང་བོ་གནང་འདུག་པའི་དོན་སྙིང་གནད་བསྐུས་གསུམ་གསལ།

༡༩ བོད་རིགས་ལ་སྤྱི་འབེབས་རྩོམ་རིག་གི་གནད་དོན་སློབ།

བོད་རང་སློང་སྒྲུངས་ཐེར་བའི་འབྲུས་མི་ཆང་འཛོམས་དང་། ང་ལོད་སོགས་བོད་ཀྱི་གནད་ཡོད་མི་སྤྱི་འབྲུས་པའི་ཆོགས་འདུའི་ཐོག་ཀུན་གཟིགས་པཌ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་གསུངས་དོན། “སྤྱི་མ་དང་ལྷག་པར་རིག་གནས་གསར་བརྒྱུ་རྒྱུ་གཡོན་གྱི་བསམ་སྒྲིལ་ལྷགས་རྒྱུ་གྱིས་མི་རིགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཐོག་གནད་དོན་མང་བོ་ཞིག་ལྷག་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་ན་ཉེ་ཆར་<<མི་དམངས་རྩོམ་རིག་དུས་དེབ་>>ཐོག་མ་རུང་ཁོག་བཙུག་གིས་ང་ཆོ་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱི་གཟུགས་བརྙན་ལ་དམའ་འབེབས་བྱེད་པའི་རྩོམ་ཡིག་ཅིག་བཏོན་ཡོད་པ་རེད། དང་ཐོག་ནས་ཡོད་པའི་<<པ་སངས་དང་ཁོ་

མོའི་སྤྱན་མཆེད་>>ཅེས་པའི་གཟུགས་བརྒྱན་གྱི་ཚྭ་ཡིག་དེར་ན་ནིང་ང་ཆོ་འབྲས་མི་
ཆོགས་པས་བསམ་འཆར་མང་བོ་བཏོན་པ་ཡིན། ད་དུང་ཨུ་ཡོན་ཀྱང་གཞིན་པ་ང་ཕོད་
གདན་ཞུ་བྱས་ནས་བསམ་འཆར་དེ་དག་འབྲེལ་ཡོད་སྡེ་ཁག་སོ་སོར་ངེས་འབུལ་གནང་
དགོས་ཞུས་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་ཐག་གཅོད་ཡག་པོ་བྱས་མེད་པས་མ་ཆད། དེ་ལས་ཕྱི་ག་
སྟེ་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཕུལ་བྱུང་གཟུགས་བརྒྱན་འབྲུག་གཞུང་ཁོངས་བྱ་དགའ་ཨང་དང་བོ་
སྤྱད་ཡོད་པ་རེད།” ཅེས་གསུངས་འདི་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་དང་མི་དམངས་ཟུང་འབྲེལ་
གྱི་སྒྲིག་སྒྲིག་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱི་གཟུགས་དབྱེབས་ཚུན་ཆད་ལ་དམའ་འབེབས་བརྒྱས་
བཅོས་ནར་མར་བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་མ་བཟོད་ནས་གསུང་སྐད་ཤོར་བ་ཞིག་ཡིན་
ལ། བྱད་པར་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་བོད་དང་བོད་ཀྱི་བྱ་དངོས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་
པའི་དོན་དག་མ་འོས་པ་ཞིག་གཟིགས་ཆོ། མགོ་བདེ་བོ་དང་རང་ཉིད་བདེ་འཇགས་ཡོང་
ཆེད་ཞལ་བཙུམ་ནས་བཞུགས་མི་སྲིད་པར་འཕུལ་དུ་རྒྱ་གཞི་གཙུག་གཙུག་པོ་ལ་གྱིས་ངོ་
གོལ་སྒྱུན་བཟོད་གནང་རྒྱུ་དེ་པའི་བདེན་དྭགས་དཔེ་མཆོན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

༡༥ དང་བདེན་མིན་པའི་བྲིམས་ལུགས་གནད་དོན་སྒྲུབ།

རྒྱ་གཞུང་གིས་ཐེ་ཤན་དང་དོང་ཀོང་གི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཕྱོགས་སྒྲུབ་
བྲིམས་ཡིག་ཁག་གི་ནང་། བོད་དོན་སྒྲུབ་ཆོག་འབྲུག་གཅིག་ཀྱང་མེད་པ་ལ་ཀུན་གཟིགས་
མཆོག་མ་དགེས་ནས་གསུངས་དོན། “དེ་མིན་ན་ནིང་སྤྱི་ཟླ་༡༡ ནང་འབྲེལ་ཡོད་བཅའ་
བྲིམས་བཙུའི་ཡིག་ཆ་སྒྲོབ་སྒྲོང་བྱེད་དགོས་པའི་གསལ་བསྒྲགས་བྱས་པ་དེའི་ནང་མི་རིགས་

རང་སྦྱོང་སྦྱར་གྱི་བྲིམས་ལུགས་ཚུད་མེད་པ་རེད། དེ་ལྟ་བུའི་གལ་གནད་ཆེ་བའི་རྩ་བྲིམས་
ཁོངས་སུ་ཚུད་མེད་པའི་གནད་དོན་སྦྱར་ལ་གསལ་བཤད་བྱ་རྒྱུ་གང་འདྲ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན།
ཁ་སྤོན་ཐེངས་ཉི་ཤུ་བའི་རྒྱན་ལས་ཨུ་ཡོན་གྱི་ཆོགས་འདྲའི་སྐབས་ང་ཆོས་བྲིམས་འཛིན་
ལས་ཁུངས་ལ་བསམ་འཆར་བཏོན་པ་ཡིན། མཇུག་དུ་དེ་ག་འདྲ་བྱས་ཡོད་དམ་ཞེ་ན།
མི་རིགས་ས་ཁུལ་ལ་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྦྱོང་གི་བཅའ་བྲིམས་སྟོབ་སྦྱོང་བྱེད་དགོས་
ཞེས་པར་འགྱུར་བ་བཏང་ཡོད། དེ་འཕྲལ་ངོས་ནས་དེ་དག་མི་འགྲིག་པའི་སྦྱར་བཤད་
ཡོད།” ཅས་དང་།

ཡང་། “དེ་ནི་མི་ཞིག་གིས་གྱོན་ཆས་མི་གྱོན་པ་མིན་ཡང་སྦྱོན་བདག་གིས་ཁོ་
བར་གྱོན་ཆས་མ་གཏོགས་པ་དང་གཅིག་པ་ཡིན། ང་ཆོར་དབང་ཆ་ཡོད་དེ་བེད་སྦྱོང་
མ་བྱས་པ་མིན་པར། མི་ཆོས་དབང་ཆ་སྦྱོང་གི་མེད་པ་རེད།” ཅས་གསུངས་པ་འདི་
དག་ནི་རྒྱ་གཞུང་གིས་མི་རིགས་ལ་ཁེ་ཕན་ཡོད་པའི་བྲིམས་ལུགས་ཡིག་ཆ་གལ་ཆེན་ཁག་
དུ་བོད་སྐད་སྐད་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་གཞན་པ་དག་རྩ་ནས་མ་བཞག་པར་མགོ་སྦྱར་གཏོང་
ཐབས་བྱེད་གྱིན་ཡོད་པ་དང་། མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྦྱོང་བཅའ་བ་སྐད་སྐད་མིང་ཅམ་
ལས་མི་རིགས་ཀྱི་ལས་བྱེད་པར་དབང་ཆ་རྩ་ནས་མེད་པར་དབང་ཆ་ཡོད་ཆད་རྒྱ་རིགས་
ཆེན་པོས་སྒྲེར་སྒྲོམ་བྱེད་གྱིན་ཡོད་པ་ལ་དགག་བྱ་གནད་བཞིག་རེད།

ཡང་ཁོང་གིས། “དེར་བཏོན་ཐེངས་ཉི་ཤུ་བའི་རྒྱན་ལས་ཨུ་ཡོན་ཆོགས་འདྲའི་
ཐོག་ཆོགས་ཚུང་མཉམ་དུ་འཆོགས་པ་དེའི་ཐོག་ངོས་ཀྱིས་བསམ་འཆར་བཏོན་པ་ཡིན།

དེའི་ནང་དང་སང་ཐེ་ཕན་དང་དོང་གོང་གི་གནད་དོན་སྒྲིམ་ལ་སེམས་ཁུར་ཆེན་པོ་བྱེད་
 པ་འདི་མ་འགྲིགས་པ་མ་རེད། ཡིན་ནའང་ང་ཆོ་ཤར་ཐུད་ནས་དོ་ཁུར་མ་བྱས་པ་འདིར་
 ང་ཆོ་ཡང་དགའ་གི་མི་འདུག” ཅེས་ཀྱི་ནག་དབུས་གཞུང་གིས་ཐེ་ཕན་དང་དོང་གོང་
 ལ་སེམས་ཁུར་ཆེན་པོ་བྱེད་པ་ལས་ཐོད་དོན་སྒྲིམ་གྱིང་སྒྲིང་སེམས་ཁུར་ཅི་ཡང་མ་བྱས་
 པ་ལ་དགག་བྱ་དང་འབྲེལ། ཐོད་ལ་མ་མཐར་ཡང་ཐེ་ཕན་དང་དོང་གོང་གི་དམིགས་
 བསལ་ཐོབ་ཐང་དེ་འདྲ་ཞིག་མ་སྤྲད་ཆོ། ཁོང་ཉིད་གཙོས་པའི་ཐོད་རིགས་མི་དམངས་
 གྱི་ནམ་ཡང་དགག་བྱ་བྱེད་ཀྱི་ཡིན་པ་བསྟན་གནང་འདུག

༡༥ དཔལ་འབྱོར་སྒྲིམ་གྱི་གནད་དོན་སྒྲིམ།

ཀྱི་གཞུང་གིས་ལོ་ངོ་བཅུ་ཕྱག་ཁ་གས་རིང་ཐོད་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པའི་དོན་
 དངོས་ལོ་རྒྱུས་ལ་བལྟས་ཆོ། ཀྱི་ཆེ་བའི་ཐོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱིས་ད་དུང་ཡང་རང་
 རང་གི་ལག་པ་བྱང་ལ་བཏེན་ནས་ཆེས་སྒྲིམ་གྱི་འཆོ་བར་རོལ་བ་ལས། བྱེ་བྱོགས་དྲིལ་
 བསྐྱགས་ཡིག་ཆའི་ནང་གསལ་བའི་“མི་ཡུལ་གྱི་ལྷ་ཡུལ་” དང་རྒྱང་ཐག་གིན་དུ་རིང་
 རྒྱབས་ཁོང་གིས་“རྒྱལ་ཁབ་འཆར་གཞི་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་སྣན་ཁྱའི་ནང་མུ་མཐུད་དབུལ་
 ཞིང་ཕོངས་པའི་ས་ཁུལ་ཁག་ལ་རོགས་སྒྲིམ་བྱས་ཏེ་དབུལ་བཅོས་ཐུག་བསྐྱར་གྱི་ལམ་ལ་
 བསྐྱོད་དགོས་པའི་ལས་དོན་སྒྲིམ་མང་པོ་ཞིག་འཁོད་འདུག འོན་ཀྱང་གངས་རྒྱུང་མི་རིགས་
 ས་ཁུལ་ལ་གང་འདྲ་བྱེད་དགོས་མིན་སྒྲིམ་ཐ་ན་ཆོག་གཅིག་ཀྱང་མི་འདུག རོས་རྒྱུན་ལས་
 ཨུ་ཡོན་ཆོགས་འདྲའི་ཐོག་གནས་ཚུལ་དེའི་སྒྲིམ་བཅོམ་སྤྱོད་ཀྱི་སྒྲིམ་ལ་བྱེད་ཆོ་ཐུག་པོ་

བྱས་ན་མ་འགྲིགས་པ་མེད། ང་ཆོས་གྱོན་ཆས་རལ་བ་གྱོན་ནས་གང་སར་སྤྲོད་མོ་བྱེད་
དུ་ཕྱིན་ཆོག་ འདི་ནི་བྱེད་ནུས་ཀྱི་གཟི་བརྒྱུད་རེད།” ཞེས་གསུངས་པ་འདི་ནི་ཀྱུ་གཞུང་
གིས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་འཛིན་པའི་སྤྱི་དུས་དང་ལངས་ཕྱོགས་དངོས་ལ་བྱུར་བ་གནང་
བ་ཞིག་རེད།

ཡང་ཀྱུ་ནག་དབུས་གཞུང་གིས་བོད་ཡར་ཀྱས་འཇུགས་སྐྱོན་སོགས་ལ་མིང་
བཏགས་པའི་ཤོག་ངོས་སུ་དདུལ་འཁོར་ཆེན་པོ་གསལ་བ་དག་དོན་དངོས་སུ་བོད་ཀྱི་ཆེད་
དུ་བཏང་མེད་པ་ལ་ཐུགས་སྤྲོས་ཏེ་གསུངས་དོན། “ཀྱང་དབྱང་ནས་དདུལ་འཁོར་མང་
པོ་འདི་ཙམ་གནང་བ་ནུས་གང་དུ་ཡོད། མང་ཆོགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་བྱ་བ་གང་དང་གང་
བསྐྱབས་ཡོད་དམ། དདུལ་དེ་དག་ནི་ལས་བྱེད་པ་དང་ལས་བཟོ་ཆོས་བློས་པ་མ་རེད་དམ།
དེ་འདྲ་བྱས་ནས་མང་ཆོགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ལས་ཀ་མང་པོ་བྱེད་བྱབ་མེད། བོད་ལ་རོགས་
སྦྱོར་ཕྱན་བྱ་མ་བྱས་ན། བོད་ནང་གཙོ་བོ་ལག་པ་གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས་ང་ལ་རྩལ་བྱེད་
དགོས་སྐབས་སྒྲིམ་ཐག་ཆེད་རེད།” ཅེས་ཐུགས་ཕམ་ཆད་མེད་ངང་གསུང་སྐད་ཤོར་
འདུག

༩༥ བོད་དུ་ཀྱུ་མི་འཆར་ལྡན་གནས་སྤོང་གནད་དོན་སྒྲུབ།

ཡང་ཁོང་གིས་ཀྱུ་གཞུང་གིས་ཀྱུ་མི་འཁོར་ཆེན་བོད་དུ་གནས་སྤོང་བྱེད་པ་ལ་སྒྱོན་
བརྗོད་གནང་བ་ནི། “༡༩༩༠ ལོར་སློ་མཐུན་དུ་ལཱ་ཡོལ་པ་སོགས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་
ལ་རྟོག་ཞིབ་གནང་བར་ཕེབས་ནས་བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལ་གཞིགས་ཏེ་ཕན་ཐོགས་

མེད་པའི་རྒྱ་རིགས་ལས་བཟོ་བ་ན་མས་བོད་ནས་ཕྱིར་སློག་བྱེད་རྒྱའི་གཏན་འབེབས་གནང་
 ཡོད། གཏན་འབེབས་གནང་བ་དེ་ནི་ཡང་དག་པ་ཞིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད་
 ལ། བོད་དུ་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པའི་མི་བཏང་ན་ད་ལྟ་དང་། མ་འོངས་པ་ཆང་མར་དགོས་
 པ་ཡིན། ཕན་ཐོགས་མེད་པའི་མི་བོད་དུ་བཞག་ནས་ག་རེ་བྱེད་དགོས་རེད་དམ། དེར་
 བརྟེན་རྒྱ་རིགས་ལས་བྱེད་ཆང་མ་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པའི་མི་ཁོ་ན་ཡིན་གྱི་མ་རེད། རྒྱ་རིགས་
 ནང་རྒྱས་པ་དང་ཤེས་ཡོན་ཡོད་པའི་མི་ཡོད་ལ། ཤེས་ཡོན་མེད་པའི་མི་ཡང་ཡོད།” ཅས་
 དང་། ཡང་། “བོད་ནང་དོན་མེད་ཀྱི་འགྲོ་གྲོན་དེ་འདྲ་བཏང་སྟེ་(རྒྱ་རིགས་)གསོ་
 སྐྱོང་བྱེད་དགོས་དོན་ག་རེ་ཡོད་དམ།” ཞེས་དང་། “ཕན་ཐོགས་མེད་པའི་རིགས་མང་
 བོ་བོད་ནང་བཞག་པར་བརྟེན་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ཁག་ཆང་མར་གྲགས་རྒྱུན་ཐེབས་ཀྱི་ཡོད།
 དེ་སྟེ་(རྒྱ་རིགས་)སྟོང་ཕྱག་རེ་གཉིས་ནས་དེ་རྗེས་སྟེ་རྗེས་རིམ་པར་སླེབས་ཏེ་ད་ཆ་བོད་
 ནང་རྒྱ་རིགས་དེ་སྟེ་ལས་ལྡབ་མང་བོས་མང་དུ་ཕྱིན་ཡོད།” ཅས་དང་། “དེང་སྐབས་
 བོད་ནང་གསར་དུ་འབྱོར་བའི་རིགས་ཀྱི་གོ་གནས་དང་ལས་དོན་སོགས་ལ་མ་སྟོས་པར་
 དེ་དང་མཉམ་དུ་ནང་ཆང་བྱ་ཕྱག་རྒྱུད་འཛིན་དང་བཅས་པ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད།” ཅས་
 དང་། “བོད་མི་རིགས་ནི་བོད་ཀྱི་བདག་པོ་རེད། བོད་མི་དམངས་ཀྱིས་ཡག་པོ་རེད་
 བསམས་ན་དེ་ཡག་པོ་ཡིན་དགོས་པ་རེད། དེ་འདྲ་མ་བྱས་ན་མ་འགྲིགས་པ་ལོས་ཡིན།”
 ཞེས་པ་འདི་ནི་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་པར་རོགས་སྐྱོར་ལ་ཁ་གཡར་ཏེ་འཆར་གཞི་ལྡན་པའི་
 སློ་ནས་རྒྱ་མི་འབོར་ཆེན་བོད་དུ་གནས་སྡོད་བྱས་སྐབས་བོད་ཡུལ་དུ་སྤར་མེད་པའི་མེད་

མུག་གི་དཀར་པོ་འཕྲད་བཞིན་པ་དང་། གཞིན་སྐྱེས་ནུས་ལ་ཀྱང་མར་གྱི་ངན་གོམས་
ཤན་ཞུགས་ཐེབས་པ། མི་རིང་བར་བོད་ཡུལ་ཀྱང་ཡུལ་དུ་འགྱུར་བའི་ཉེན་ཁ་ཡོད་པ་ཐུགས་
ཀྱིས་མ་བཟོད་པར་སྡོན་འགོག་སྡོན་བཟོད་གནང་བ་ཞིག་རེད།

“༥༥ ཤན་འབྲས་མེད་པའི་སློབ་གསེའི་གནད་དོན་སྐོར།

ཀྱང་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་སློབ་གསེའི་མ་དངུལ་ནུས་གངས་འཁོར་ཆེན་བཏང་སྐོར་
ཀྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གང་སར་བྱུང་བ་སྐྱུགས་ཐུགས་ཆེན་བྱེད་པ་ཙམ་ལས་དོན་དངོས་སུ་བོད་
ཁུལ་དུ་སློབ་གསེའི་མ་དངུལ་འདང་ངེས་མེད་ཅིང་། བོད་ཀྱི་སློབ་གསེའི་ལས་དོན་ལ་
དོ་སྣང་བྱེད་ཀྱིན་མེད་སྐོར་ལ་སྡོན་བཟོད་གནང་བ་ནི། “སློབ་གྲྭ་ཁ་ཤས་བཙུགས་ཡོད་
ཀྱང་སློབ་གསེའི་ལས་དོན་གྱི་སྒྲུས་ཚད་ཤིན་ཏུ་ཞན་པོ་རེད། ད་དུང་ཀྱང་ནག་ནང་ཁུལ་
གྱི་ཞིང་ཆེན་ཁག་༡༦ ནང་བོད་ཀྱི་སློབ་སྦྱང་འཛིན་གྲྭ་བཙུགས་ཡོད། ཀྱང་དབྱང་ནས་
དགོངས་བཞེས་དེ་འདྲ་གནང་བ་བོད་མི་དམངས་ལ་ཐུགས་ཁུར་གནང་བ་མཆོན་པ་ཡིན་
རུང་། དེའི་ནང་ད་དུང་གནད་དོན་མང་པོ་ལྷག་ཡོད། གཅིག་ནས་སློབ་ཐུག་དེ་དག་བོད་
ནས་འདེམས་སྐྱུག་བྱས་ཏེ་བཏང་བ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དེས་མཐོ་འབྲིང་སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་
སློབ་ཐུག་ཡོང་ཁོངས་ཐོག་དཀར་པོ་འཕྲད་པ་དང་། བོད་ནས་དེ་ཆོའི་ཆེད་དུ་སློབ་ཡིན་
གོན་དངུལ་མང་ཙམ་གཏོང་དགོས་པ་དེས་བོད་ནང་གི་སློབ་གསེའི་མ་དངུལ་ཐོག་དཀར་
པོ་འཕྲད་ཡོད། གཉིས་ནས་སློབ་ཐུག་དེ་དག་མང་ཆེ་བ་སློབ་གྲྭ་ཆུང་བའི་སློབ་ཐུག་ཡིན་
ཞིང་། བསམ་སློབ་བྱ་ཆགས་ཡོད་མེད་སྐོར་བོད་མི་ཐུབ་ཀྱང་ལོ་ན་ཆུང་དུའི་དུས་ནས་

ཕ་མ་གཉིས་དང་ཁ་བྲལ་བ་དང་། ལུང་བ་དང་ཡང་ཁ་བྲལ་བར་བརྟེན། རིམ་པས་སོ་
 སོའི་ལུང་བ་དང་མི་རིགས་ཕ་མ་བཅས་དང་བཅུ་བ་རྒྱུ་དུ་འགྲོ་བ་དང་། ཁོ་ཚོ་རང་གི་
 ཕ་ཡུལ་དང་ཕ་མ་གཉིས་བཅས་དང་ས་ཐག་རིང་ཐོར་གནས་སྐབས་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་དགོས་
 པ་དེ་མ་ཤེས་པར་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་མི་དགོས་པའི་རིགས་མང་པོ་ཞིག་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་པ་
 རེད།” ཅེས་དང་། “ན་ནིང་ངས་ཁམས་ཁུལ་ལ་ཡང་བཤད་སྟེང་། རྒྱ་རིགས་
 ཀྱི་གཤོག་པ་མཁེགས་པོ་ཡོད་ལ། འཕུར་བསྐྱོད་ཀྱི་རྒྱས་རྩལ་ཡང་ཆེན་པོ་ཡོད། ཁོང་
 ཚོས་རྒྱལ་ནང་གི་ས་གནས་ཁག་ལ་འཕུར་བྱུང་པས་མ་ཆད། རྒྱ་གར་རྒྱ་མཚོའི་ཐོག་དུའང་
 འཕུར་བྱུང་གི་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཞི་བདེ་རྒྱ་མཚོ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ལའང་
 སློབ་སྦྱོང་བྱེད་པར་འཕུར་བྱུང་གི་ཡོད་པ་རེད།” ཅེས་དང་།

“ད་དུང་ན་ནིང་གནས་ཚུལ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་པ་ནི་རྒྱ་དེ་དང་ས་གནས་གཞན་
 ཁ་གསལ་གྱི་སློབ་གྲས་པོད་གྱི་སློབ་གྲུའི་མིང་ཁྱེར་ནས་ཁང་བ་འཇུགས་སྐྱོན་ཆེད་རྒྱུ་ལོར་
 གྱི་རིགས་ཉོས་ཡོད་པ་རེད།” ཅེས་དང་། “ངའི་བསམ་པར་པོད་གྱི་སློབ་གསོ་འདི་
 པོད་རང་དུ་འཇུགས་གཉེར་བྱེད་དགོས་པ་དང་། རྒྱས་བྱགས་ཆེན་པོས་པོད་གྱི་སློབ་གྲ་
 རིམ་པ་ཁག་གི་འཇུགས་སྐྱོན་ཐོག་བྱགས་སྐྱོན་རྒྱག་དགོས།” ཞེས་དང་། “མི་རིགས་
 ཞིག་གི་ངོས་ནས་བཤད་ན། སོ་སོའི་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སློབ་སྦྱོང་དང་། བེད་སྟོད་
 བྱེད་རྒྱུ་འདི་ནི་གལ་གནད་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད། པོད་གྱི་སྐད་ཡིག་སློབ་སྦྱོང་དང་
 བེད་སྟོད་བྱ་རྒྱུའི་ཐད་ཀྱང་དབྱང་ནས་ས་གནས་བར་གྱིས་བཤད་པ་ཙམ་ལས་ལག་ལེན་

བསྟར་གྱི་ཡོད་པ་མ་རེད།” ཅས་དང་།

“ང་ཆོའི་བོད་ནང་ཡིག་སྐྱར་ལས་རིགས་ཤིན་ཏུ་སྐྱོ་བོ་ཡོད། ཤིན་ཅང་དང་།
ནང་སོག་གཉིས་དང་ཡང་བསྟར་ཐབས་མེད་པའི་སྐྱོ་བོ་ཡོད་པ་རེད། ཕྱི་སྤྱི་བའི་སྐད་
སྐྱར་རིགས་ནི་དེ་བས་ཀྱང་དཀོན་པོ་རེད། ན་ནིང་ང་རང་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་འཆ་མས་འདྲིར་
བསྐྱོད་སྐབས་བོད་སྐད་ནས་ཕྱི་སྤྱི་གི་སྐད་ཐོག་སྐྱར་མཁན་མི་མེད་སྐབས་ཀྱི་སྐད་ནས་
ཕྱི་སྤྱི་གི་སྐད་དུ་བསྐྱར་རྒྱུ་ལས་ཐབས་མི་འདུག དེ་ནི་མིས་བཟུང་ཀྱང་མདོག་ཉིས་པོའི་
གནས་ཚུལ་ཞིག་རེད། དེའི་ཐོག་ནས་བོད་ཀྱི་སྐྱོ་བ་གསོའི་ལས་དོན་ཐ་སྐྱོ་བོ་ཇི་ཅམ་ཡོད་
མཆོན་བྱ་བ་པ་ཡིན། བོད་རང་སྐྱོང་སྐྱོངས་ཟེར་བའི་སྙན་གྲགས་ཅན་འདྲིའི་ནང་ནས་དངོས་
ཁམས་རིག་པ་སོགས་ཀྱི་སྐྱོ་བ་ཆེན་ནམས་བསྐྱར་བྱ་བ་ཀྱི་མེད་པ་རེད། རང་སྐྱོང་སྐྱོངས་
ཀྱིས་ད་བར་ག་རེ་བྱས་ནས་བསྐྱར་པ་རེད་དམ། མཆོ་སྒྲོན་གྱི་ཁོང་ཆོས་ལེགས་ཉིས་གང་
སྟར་ཡང་ཆང་མ་བསྐྱར་བྱ་བ་འདུག ད་དུང་བོད་སྐྱོངས་ལ་རྒྱལ་སྐྱོར་བྱེད་སེམས་བྱེད་
ཀྱིན་འདུག ཡིན་ནའང་བོད་ཀྱི་མགོ་བྱིད་ཆོས་དེ་དངོས་ལེན་མེད་པ་ལྟ་བུས་ཁ་ཡ་བྱས་མི་
འདུག བོད་ཀྱི་མགོ་བྱིད་ཆོས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཐོག་རྩ་བ་ནས་གལ་ཆེ་དོན་ཆེར་མ་བཟུང་
པར་གཡུག་བཞག་གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ནི་ཤིན་ཏུ་ནས་ཐབས་དུགས་རེད།” ཅས་
དང་། ‘བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་བཟུང་ནས་བཤད་ན་རྒྱ་ཆེའི་མི་དམངས་བརྒྱ་ཆ་༩༥ རྒྱ་
ཡིག་དང་རྒྱ་སྐད་ཤིས་ཀྱི་མེད། རྒྱ་ཡིག་དང་རྒྱ་སྐད་བོད་སྐྱོང་བྱེད་པ་ནི་ལས་ཁུངས་ནང་
ཡོད་པའི་རྒྱ་རིགས་ལས་བྱེད་པ་ཆོ་སྐབས་བདེའི་ཆེད་ཁོ་ན་རེད། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་བོད་

སྤྱོད་གཏོང་བྱ་འདི་པོད་བྱ་ཆེའི་མི་དམངས་ལ་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་
ནས་གསལ་བོ་ཆགས་མི་འདུག་གམ།” ཞེས་དང་། “པོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སློབ་སྦྱོང་དང་
པོད་སྤྱོད་གཏོང་བྱའི་གནད་དོན་འདི་ཚུང་ཚུང་ཞིག་གཏན་ནས་མིན། དེ་ནི་ཆབ་སྲིད་དང་
འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་གནད་དོན་ཞིག་ཡིན།” ཞེས་སོགས་གསུངས་འདུག།

༤༥ རྒྱ་གཞུང་གིས་པོད་མི་དམངས་གསོད་རྒྱུ་དེའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྒྲིག་ཁྲིམས་ཀྱི་ཁྲུང་གིས་ཐོག་མའི་ཆེ་བའི་གནད་དོན་སྒྲིག་
པ་ལྟར་གཞིགས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བཟོ་བའི་འབྲུག་ས་
ཞོན་འཇགས་སུ་བཏང་བའི་ལས་འགུལ་ནང་པོད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་ཀྱན་ཏུ་ཕོ་མོ་གན་གཞིན་དཔེ་
བ་མེད་པར་དམར་གསོད་བྱས་པ་དང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཀྱི་ཀྱན་ཏུ་ཕོ་མོ་གན་གཞིན་དཔེ་
ལ་མི་གནས་པར་མི་དམངས་བསྐྱེད་བྱེད་པ་བཅས་ལ་ཐུགས་ཕུག་པར་གསུངས་
དོན། “དེའི་ཐོག་སྐབས་དེར་ད་དུང་གོས་མཐུན་དོན་ཆེན་བཅུ་བདུན་ནང་གཏན་འཁེབས་
བྱས་དོན་ལ། དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྐྱར་ལག་ལེན་མ་བསྐྱར་གོང་པོད་ས་གནས་སྤྱོད་
གཞུང་གི་སྤྱོད་པོད་དབང་ཆ་རང་འཇགས་ལག་ལེན་བསྐྱར་བྱ་ཞེས་གསལ་བོད། དེ་
བཞིན་སྤྱོད་བྱེད་པོད་ས་གཏོགས་ཀྱི་འཛིན་སྦྱོང་དབང་ཆ་ཡང་གོང་མཚུངས་བྱེད་བྱའི་སྤྱོད་
གསལ་བོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་གཏམ་དཔེར་ཡོད་པ་བཞིན། སྤྱོད་ཆ་གཅིག་གིས་སྤྱོད་
སྤྱོད་གསལ་བོད་པ་བཟུང་ནས་རྒྱུ་ལེན་པོད་སྤྱོད་བཞིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་རེད། བྱེད་
ཚུལ་དེ་རིགས་ནི་དངོས་འབྲེལ་ཡག་པོ་མ་རེད།” ཅེས་དང་། “དེའི་ཐོག་(དེད་ཀྱིས་
) ཏུ་ལའི་སྤྱོད་མ་མཆོག་ཆེ་འདི་ཕྱི་གཉིས་ཀྱི་སྤྱོད་པོད་ལུ་བཟུང་ནས་གསོལ་འདེབས་དང་།

དང་གུས་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་ཞུ་གི་ཡོད། དེ་བཞིན་མི་མང་རྣམས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་ནང་དང་བཀུར་
 ཆེན་པོ་ཞུ་གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ལྟའི་གནས་ཚུལ་འོག་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་ཆོའི་ཆེད་དུ་ལས་
 རོན་བྱེད་འདོད་པ་དང་། ལས་ཀ་བྱེད་པ་ནི་བཞེད་མི་དགོས་པ་ཞིག་རེད། དེ་མི་རྣམས་
 ཟིང་འབྲུག་གི་རྒྱུ་ལྡན་པར་ངོས་འཛིན་བྱས་ཏེ་རྩལ་དུ་དེ་ག་བཏང་བ་ནི་ཡོངས་སུ་མ་འགྲིག་
 པ་རེད།” ཅེས་དང་། “དཔེར་ན་སྟོ་ཁ་ཁུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་ནས་བཤད་ན། ཐོག་
 མར་དང་སྒང་དམག་ཁམས་པ་ཆོ་ཡོད་པ་རེད། དེའི་རྗེས་ཏུ་ལའི་སྒང་མ་སྟོ་ཁ་ཁུལ་དུ་ཆེབས་
 བསྐྱར་གནང་སྐབས་མི་མང་ནས་མ་བསྐྱལ་དང་སྒངས་ཀྱིས་བྱགས་མཁོ་མར་དང་རྩམ་
 པ་སོགས་དགའ་བཞིན་སྟོ་བཞིན་དུ་འབྲུལ་ལམ་ཞུས་ཡོད་པ་རེད། རྗེས་སུ་མི་དེ་དག་ཆང་
 མ་ངོ་ལོག་ཟིང་འབྲུག་ནང་ཞུགས་པར་བཅིས་པ་མ་ཟད། ཏུར་བཙོན་ཅན་དུ་ཡང་བཅིས་
 ཡོད་པ་རེད། དེ་འདྲ་བྱས་ནས་འགྲིགས་ཀྱི་རེད་དམ། འདི་ནི་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཤེས་དགོས་
 པའི་གནད་དོན་ཞིག་ཡིན། ཡང་དཔེ་མཆོན་གཅིག་ཞུས་ན། ང་རང་ཡར་མར་འགོ་
 དུས་པོད་རིགས་མང་ཆོགས་ཀྱིས་ངོས་ལ་གོང་བཞིན་དགའ་བསུ་དང་དང་གུས་བྱས་པ་
 དེ་ཆོ་མང་ཆོགས་ལ་ཆབ་སྲིད་ཐོག་གནད་དོན་ཡོད་པར་བཅི་དགོས་པ་རེད་དམ། དེ་ལྟར་
 བཅིས་ན་འགྲིག་གི་རེད་དམ།” ཞེས་གསུངས་འདུག

ཡང་ཀྱུ་རིགས་དམག་དཔོན་ཆོ་ལ་དམིགས་ནས་གསུངས་དོན། “བྱེད་རང་
 ཆོའི་ལས་དོན་ནང་འདྲ་མི་འདྲའི་སྒྲིན་དང་ནོར་འབྲུལ་ཡང་བྱུང་ཡོད་པ་དེ་ཆོ་བོད་དུ་བཞག་
 ཡོད་པ་རེད། དེ་ང་ཆོས་ནམ་ཡང་བཞེད་ཐབས་མེད་པ་ཡིན།” ཅེས་གསུངས་པ་དང་

། ད་དུང་མུ་མཐུད་ནས་བྱིང་འབྲུག་ཁོད་འཇགས་བྱེར་བའི་སྒྲོར་གསུངས་དོན། “དཔེར་
 ན་བྱིང་འབྲུག་ཁོད་འཇགས་གཏོང་བའི་ལས་དོན་ནང་མཆོ་སྡོན་སོགས་ས་གནས་གང་སར་
 བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་དེ་རིགས་སྒྲོག་བརྒྱན་ཞིག་བཟོས་ཏེ་བཟུངས་པ་ཡིན་ན་ཆང་མ་དུ་ལས་
 དགོས་པ་ཡོང་རྒྱ་རེད། མགོ་ལོག་ཁུལ་དུ་མི་མང་པོ་དམར་གསོད་བཏང་བ་དང་། བསད་
 པའི་རོ་རྒྱམས་རིའི་སྟངས་ནས་བྱེད་རིལ་བཏང་སྟེ་ལོག་ཏུ་ས་དོང་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱས་ཡོད་པ་
 དེའི་ནང་སྤྱས་ཡོད་པ་རེད། ད་དུང་འདས་པོ་ཆོའི་ཉེ་འབྲེལ་རྒྱམས་བསྐྱོངས་ཏེ་ཁོང་ཆོ་
 ང་ཆོས་ངོ་ལོག་བྱིང་འབྲུག་པ་རྩ་མེད་བཏང་བ་ཡིན་པས། དེ་རིང་ཁྱོད་ཆོས་དགའ་སྤྱོད་
 དུས་ཆེན་གཏོང་དགོས་ཞེས་བཤད་དེ་འདས་པོ་ཆོའི་རོའི་སྟངས་ལ་ཞབས་བྲོ་རྒྱག་ཏུ་བཅུག་
 པ་དང་། དེ་རྗེས་མེ་མདའ་སྤྲུག་སྤྲུག་ཁ་བསྐྱེགས་ནས་དེ་གར་འཛོམས་པའི་མི་མང་རྒྱམས་
 སྤེབས་གསོད་བཏང་ཡོད་པ་རེད།” ཅས་དང་། “ད་དུང་དཔེ་ཞིག་ཞུས་ན་ཨ་མ་མདོའི་
 ཁུལ་ཞབས་དུང་དཀར་པོའི་ཁུལ་དང་། དེ་བཞིན་མ་ལི་ས་ཁུལ་དུ་གནས་པའི་འབྲོག་པ་
 ཆོ་ལ་དེ་སྤྲོ་གོ་ལག་མེ་མདའ་སྟོང་ཕྲག་ཁ་གསལ་ཡོད་པ་རྒྱམས་བཟུངས་ཏེ་སྤྱིད་གཞུང་ལ་གོང་
 འབུལ་ཞུས་ཡོད། སྐབས་དེར་ཁོང་ཆོར་དགའ་བསུའི་རྒྱམ་འགྱུར་དང་བཅས་ཆོགས་
 ཆེན་འཆོགས་ནས་བསྟོད་བསྐྱེད་བཏང་བ་དང་། ད་དུང་བྱང་ཁོག་ལ་མེ་ཏོག་དམར་
 པོ་བཏགས་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཆོ་སྡོད་གནས་སུ་འབྱོར་ཏེ་སྤྱུམ་འཁོར་ནས་
 བབ་མ་ཐག་ཆང་མ་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཏེ་དུས་ཡུན་རིང་པོར་བཙོན་དུ་བཅུག་ཡོད།” ཅས་
 དང་།

“ཁམས་ཁུལ་དང་། ཨ་མདོའི་ཁུལ་སོ་སོར་དེ་ལྟའི་སྤྱུག་སྤྱོད་ཆད་མེད་བཏང་
སྟེ་སྐབས་རེར་མི་གངས་བཅུ་ཙམ་དང་། ཡང་སྐབས་རེར་མི་གངས་ཉི་ཤུ་ཙམ་རེ་མཉམ་
དུ་དམར་གསོད་བཏང་ཡོད་པ་རེད། ཐོག་མར་བྱས་ན་དེ་ཆོའི་རིགས་བཤད་ན་ཡག་པོ་
ཡོད་པ་མ་རེད་སྙམ་ཡང་། བྱ་བ་དེ་འདྲ་བྱས་པའི་ངན་འབྲས་ལ་མི་མང་ནམས་སྟོ་ཕམ་
བྱུང་ཡོད་” ཅེས་དང་། ཡང་ཁོང་གིས་གསུངས་དོན། “དེ་ནི་མའོ་ཀུན་ཞིའི་
གསུང་བཤད་ནང་གསལ་པོ་ཡོད་པ་སྟེ་‘ཅང་ཅེ་ཏི་ཆེ་བ་གསོད་རྒྱ་མ་བཟད། ད་དུང་ཅང་
ཅེ་ཏི་ཆུང་བ་ཡོད་ཆད་གསོད་རྒྱ་ཡིན་’ ཞེས་བཤད་ཡོད། དེར་རྩན་ཆོག་སྟེ་གཅིག་མེད།
པའི་ཆེན་ཆེ་བ་ང་མ་གཤིབ་ད་དུང་ཡག་པོ་རེད་བསམ། པའི་ཆེན་ཆུང་བ་མང་པོར་ཆབས་
ཆའི་དུང་དེག་པོག་ཡོད། དེའི་ཐོག་ད་དུང་གི་བ་ཉུང་ཉུང་ཅ་བ་ནས་མ་རེད།” ཅེས་
གསུངས།

ཡང་གསུངས་དོན། “དཔེར་ན་མཆོ་སྟོན་ཁུལ་ལ་ཡུལ་ཆོ་ཆོག་སྟོང་ནས་
སུམ་སྟོང་བཞི་སྟོང་བར་ཡོད་པ་དེ་ཆོར་དུད་ཆད་ཡང་སུམ་སྟོང་ནས་བཞི་སྟོང་ཙམ་རེ་
ཡོད། མི་འཁོར་ཏ་ལམ་བཞི་སྟོང་ལྔ་སྟོང་ཡོད་ཀྱི་རེད། གྲོང་ཆོ་རེ་ནས་འཛིན་བཟུང་
བྱས་པའི་མི་འཁོར་བཟུད་བཟུ་ནས་ཆོག་སྟོང་བཀལ་བ་ཞིག་འཛིན་བཟུང་བཅོན་བཅུག་
བྱས་ཡོད། བཅོན་ཁང་ནང་གི་བ་ཁོ་ནར་མི་གངས་སུམ་བཟུ་བཞི་བཟུ་བཀལ་བས་ཏ་
ལམ་ཕྱེད་ཀ་ཙམ་བཟུ་འདུག ན་ནིང་བཏག་དཔུད་ཕྱེད་སྐབས་གྲོང་ཆོ་རེ་གཉིས་ཙམ་
བཟུང་འབྲུག་ནང་ཞུགས་ཡོད་པ་ལས། གྲོང་ཆོ་མང་ཆེ་བ་དོ་ནི་ལ་ནང་ཞུགས་མེད་ཐག་

ཆོད་རེད། དེ་སྤྲངས་གོང་འབྲལ་<<ཡིག་འབྲུའི་བདུན་གྱི་སྟན་ལྷའི་>>ནང་འཛིན་བཟུང་
བྱས་པའི་གངས་འཁོར་དེ་སྤྲུངས་ཀྱི་མི་འཁོར་ནས་བརྒྱ་ཆ་ལྔ་བཞི་ཡོད། སྤྲུངས་
དེར་ངས་ཤེས་པར་གཞིགས་ན་འཛིན་བཟུང་བྱས་པའི་མི་འཁོར་སྤྲུངས་བརྒྱ་ཆ་༡༠ ནས་
༡༥ བར་ཡིན་རུང་། དེ་དུས་ང་ལ་གངས་འཁོར་དངོས་ཡོད་འགོད་རྒྱུའི་སྤྲུངས་
མེད་སྤྲུངས་བརྒྱ་ཆ་ལྔ་བཞི་ཡོད་པ་ཡིན། དེ་དུས་ང་ལ་འཐབ་འཛིངས་བཏང་ནས་ཏོག་ཙམ་
མིན་ན་ཤི་ཆར་སོང་། བཏག་དཔུང་སྤྲུངས་འཛིན་བཟུང་བྱས་པའི་མི་གངས་འཁོར་བརྒྱ་
ཆ་༡༠ ནས་༡༥ བར་ཟིན་འདུག བྱས་ཙང་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་གནད་དོན་ཏེ་ཙང་
ཆ་བས་ཆེན་པོ་རེད། གནད་དོན་ཆ་བས་ཆེན་པོ་དེ་ཆོའི་རིགས་ལ་ཁ་ནས་སྤྲུང་ཆ་མཁས་
པོ་ཁོ་ན་བཤད་དེ་བསྐྱད་པ་ལས། ཅུ་བའི་ཆ་ནས་ལེགས་བཅོས་བྱེད་རྒྱུའི་ཐབས་ཤེས་ཤིག་
མ་བྱས་ན་དེའི་མཇུག་འབྲས་ཆ་བས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོང་ངེས་རེད།” ཅས་པ་འདི་ན་རྒྱ་
དམར་དམག་དཔུང་གིས་བོད་ཞི་བདེའི་ཞིང་ཁམས་ལ་སྤར་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་སུ་གྲགས་མྱོང་
མེད་པའི་བསད་གཏུབ་ཁྲག་གི་འཁོར་ལོ་ཡང་བསྐྱོར་བ་ལ་བཟོད་སྒྲིམ་བྲལ་ནས་གསུངས་
པ་ཞིག་རེད།

༥༥ བོད་མི་དམངས་ཀྱིས་རྒྱ་གཞུང་ལ་ཡིད་ཆེས་བརྒྱགས་པའི་སྐོར།

རྒྱ་ནག་དམར་གཞུང་གི་ཅུ་བའི་བྱེད་སྤྱོད་ཤིག་ཅི་བཞིན་ཐོག་མར་གཞུང་བླ་མོ་
དཀར་གྱི་བོད་ཞིང་འབྲོག་མི་མང་ལ་ཡར་རྒྱས་རོགས་སྐྱོར་མཐའ་ཡས་པ་བྱ་རྒྱུའི་མགོ་
སྐོར་བསྐྱེད་ཤིང་སྤྲུང་ཅིག་བྱས་སྤྲུངས། མི་དམངས་ཀྱི་ངོས་ནས་རྒྱ་དམག་ལ་རོགས་

སྒྲོར་ཤུགས་ཆེན་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་ཁའི་ལམ་དུ་བྲངས་ཀྱང་། མཐའ་མཇུག་གི་གྲུབ་དོན་ནི་
 རྒྱུ་རྐྱེན་དང་མཉམ་གཅིད་། དམར་གསོད་དང་བཙོན་འཇུག་ཉག་ཅིག་ལས་བདེ་སྦྱིད་
 གྱི་འོད་སྤང་ཅི་ཡང་མ་རག་པས། བོད་མི་དམངས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་དམར་གཞུང་འདིའི་
 སྐད་ཆར་ཆ་འཛིག་མེད་པ་དང་། ཅི་བྱེད་ལ་ས་མཆོམས་མེད་པ། བཟང་ལན་ངན་འཇལ་
 བྱེད་པའི་བྱེད་སྤངས་སྐྱུག་བྱེད་རིགས་དངོས་སུ་མཐོང་སྟབས་ཡིད་ཆེས་རྩ་བཅླག་དུ་གྱུར་
 པའི་སྒྲོར་གསུངས་དོན། “༡༩༦༣ ལོར་བཅེངས་འགྲོལ་དམག་གིས་རྒྱ་གར་དང་
 ས་མཆོམས་སུ་རྒྱལ་ཁའི་ངང་དམག་འཐབ་བྱས་ཡོད་པ་རེད། དེ་སྐབས་བོད་མི་དམངས་
 ནས་དམག་གི་དགོས་མཁོ་ཁག་མིའི་སྐལ་བ་དང་། འབྲེ་གཡག་སོགས་ཀྱིས་འོར་འདྲེན་
 བྱས་ཏེ་རྒྱབ་སྐྱོགས་མཁོ་སྐྱབ་གྱི་ལས་དོན་ཡག་པོ་བྱས་ཡོད་པ་དེས་དམག་འཐབ་ལ་རྒྱལ་
 ཁ་ཐོབ་པ་རེད། དེང་སྐབས་མི་འགའ་ཤས་ཀྱིས་རྒྱ་དཀར་ནག་བར་སྐར་ཡང་དམག་
 འབྲུག་ལངས་གྲབས་འདུག་ཅེས་ཤོད་གྱི་ཡོད་ཀྱང་། དམག་འབྲུག་ལངས་མི་སྤྱད་སྟུང་།
 གལ་ཏེ་དམག་འབྲུག་ལངས་པ་ཡིན་ན་བོད་མི་མང་གི་དོས་ནས་༡༩༦༣ ལོར་བྱས་པ་
 ཉམར་དམག་རོགས་བྱེད་གྱིན་ཡོད་མེད་འདི་ནི་རང་གིས་རང་ལ་དྲི་བ་འདོན་དགོས་པའི་
 གནད་དོན་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན།” ཞེས་གསུངས།

ཡང་བོད་མི་དམངས་ནུམས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་དད་འདུན་འགྱུར་བ་མེད་
 ཅིང་། ཅི་གསུང་བཀའ་བཞིན་སྐྱབ་སྟབས་རྒྱ་དམར་གྱིས་བོད་དོན་དཀའ་རྒྱུ་ཐད་ཁུ་
 མགོ་ས་བསུབ་གྱིས་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་དང་བོད་གྱི་གནད་ཡོད་མི་སྤྱ་ཁག་པོར་སྦྱོང་གཏོང་

རྒྱུ་ལས། རྣམ་རྒྱུན་ཁོང་རྣམས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་ཆོས་རིག་ཡར་རྒྱས་སྒྲོར་ཅི་ཙམ་གསུངས་
ཀྱང་ན་རྒྱབ་བསེར་བུའི་དཔེར་གྱུར་པ་ལ་གསུངས་དོན། “ཡང་གལ་སྲིད་བོད་ནང་
རྒྱུ་ལྡང་རྩ་འགྲུལ་གྱི་གནས་དོན་ཞིག་ལྟག་ན་ཀྱང་དབྱང་ནས་ཇ་དྲག་གི་ཆོགས་འདུ་ཞིག་
འཆོགས་ཏེ་དོན་གནད་ཁག་གི་སྒྲོར་གང་ཞིག་བྱེད་དགོས་པ་དང་། གང་འདྲ་བྱེད་འགའ་
པཎ་ཆེན་དང་ང་ལོད་གཉིས་ཀྱིས་བྱེད་དགོས་ཞེས་གསུངས་ཏེ་འགྲིགས་ཐབས་བྱེད་དགོས་
ཀྱི་ཡོད། ང་ཆོར་ཆ་བཞག་ན་དེ་དག་དགའ་བཞིན་སྒྲོ་བཞིན་དུ་ལོས་བྱེད། ཡིན་ནའང་
རྒྱུན་གཏན་ནས་ལས་དོན་ལེགས་པའི་རིགས་མ་སྤེལ་བར་བདེན་ཚྭ་དྲ་བུ་དུས་ང་ཆོ་
ཡང་བྱེད་ཁག་པོ་ཡོང་གི་འདུག” ཅས་གསུངས་འདུག

སྐར་ཡང་མཆོ་སྟོར་ཆེབས་བསྐྱར།

༡༩༥༧ལོའི་ཟླ་༡༠ ཆེས་༡༩ ཉིན། གུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་སྐར་ཡང་མཆོ་སྟོར་ཁྲལ་དུ་གཟིགས་སྟོར་གནང་ཞིང་། ཁོང་གིས་ཁྲལ་དང་རྫོང་གི་ལས་ཕྱེད་ཆོགས་ཆེན་སྟེང་གསུང་བཤད་རིན་ཐང་ཆེ་བ་རིང་པོ་ཞིག་གནང་། འདིར་དེ་ལས་གསུང་ཆོག་འགའ་ལུང་དངས་ན། “མཆོ་སྟོན་ནི་ཞིང་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་ལས་རང་སྟོང་སྟོངས་མིན། འོན་ཀྱང་མངའ་ཁོངས་སུ་རང་སྟོང་ཁྲལ་དུ་གྲག་དང་། རང་སྟོང་རྫོང་བདུན་ཡོད་ཅིང་། ས་ཁྲལ་གྱི་བརྒྱ་ཆའི་གོ་བརྒྱད་ནི་མི་རིགས་གངས་རུང་གི་ས་ཆ་ཡིན་པ་དང་། མི་གངས་ཀྱི་སྟེང་ནས་བཤད་ན་བརྒྱ་ཆའི་བཞི་བརྒྱ་ནི་མི་རིགས་གངས་རུང་ཡིན། དེའི་ཕྱིར་མི་རིགས་ས་ཁྲལ་གྱི་བྱ་བའི་བཟང་ངན་གྱིས་ཞིང་ཆེན་ཡོངས་ཀྱི་བྱ་བའི་བཟང་ངན་ལ་ཐད་ཀར་ཤན་ཞུགས་པའམ་ཐ་ན་རག་ལས་ཡོད།” ཅས་པའི་གསུང་ཆོག་འདི་དོན་ལ་གངས་རུང་མི་རིགས་མིང་གི་ལྷག་པར་འགྱུར་བཞིན་པའི་རྟོག་བདུན་གནང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། སྐད་ཆ་གཞན་ཞིག་ནས་བཤད་ན། གངས་མང་མི་རིགས་ཀྱིས་གངས་རུང་མི་རིགས་ས་ཁྲལ་དབང་དུ་བསྐྱར་བར་བུར་བ་གནང་བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། ཁོང་གིས་སྐབས་དེར་ལྷ་སར་རང་བཙན་སྐད་འབོད་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་ཀྱུ་གཞུང་གི་བཀའ་མངགས་བཞིན་སྟོན་བཅོམ་མི་གནང་ཐབས་མེད་དང་ཆབས་ཅིག་ཡང་གསུངས་དོན།

“..... རོན་རྒྱན་འདི་རིགས་ཀྱང་རྒྱན་མེད་ཁེར་རྒྱང་ག་ལ་ཡིན། ངས་བལྟས་ན་བྱད་
ཤིང་མེད་པར། རྒྱང་འབྱད་མེ་སྤར་བྱས་ཀྱང་མེ་འབར་མི་སྤྲོད། དེར་ངེས་པར་དུ་འབར་
བྱའི་དངོས་པོ་འོས་འཆ་མས་ཤིག་ཡོད་ན་ད་གཟོད་འབར་བ་ཡིན། དཔེ་འདིས་ང་ཚོའི་
བྱ་བའི་ཁྱོད་དུ་འང་མི་འདང་ས་ཡོད་པ་མཆོན། དེའི་ཕྱིར་བྱ་བར་དཔྱེ་ཞིབ་བྱེད་སྐབས་
དང་བོ་དག་བོ་དང་། གཉིས་པ་ང་ཚོ་རང་ཉིད་ཀྱི་བྱ་བ་བསྐྱབས་པ་ཐབས་དེ་གསལ་ཡིན་པས་
སོ། །” ཞེས་གསུང་བཤད་གནང་བ་འདིས་བོད་མི་ནམས་ལ་ཁག་མེད་པ་དང་། རྒྱ་
དམར་དབུས་གཞུང་རང་ལ་འང་སྒྱུན་ཆ་ཡོད་པ་གསལ་བོར་བལྟན་ཡོད་པས། ཁོང་གི་
ཐུགས་སྒྲོབས་དང་ཐབས་མཁས་ཀྱི་གསུང་ཆོག་རེ་རེ་ལ་ང་ཚོས་དྲང་ངེས་ཀྱི་དཔྱེ་ཞིབ་
བྱེད་རྒྱ་མང་བོ་ཡོད།

“སྒྲོན་ཆད་འགྲུལ་བསྐྱོད་ནང་ང་ཚོའི་དགོན་པ་ཕལ་ཆེ་བ་བཞིག་ བོད་ཀྱི་
ས་ཆ་ཡོངས་སུ་དགོན་པ་དུག་སྟོང་ཙམ་ཡོད་པའི་ནང་དུ་བཙུ་ཕྱག་འགའ་ལས་ལྷག་མེད།”
ཅེས་དང་། “ང་ཚོར་སྒྲོན་ཆད་མི་རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་དེ་མིང་ཙམ་ལས་དོན་དུ་
མེད། མིང་གི་ཐོག་ནས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་བྱེད་ལ། རོན་དངོས་ཐོག་རང་སྐྱོང་ཅི་ཡང་
མེད། རང་སྐྱོང་སྐྱོངས་དང་ཞིང་ཆེན་ལ་བྱད་པར་མེད་པ་དང་། རང་སྐྱོང་ཁུལ་དང་
རྫོན་ཆུས་ལ་བྱད་མེད། རང་སྐྱོང་རྫོང་དང་རྫོང་ལ་བྱད་པར་མེད། སྒོ་བྱང་ཞིག་བཀལ་
ནས་མགོར་རང་སྐྱོང་ཞེས་བྲིས་ཡོད་པ་དེ་ཙམ་རེད། འདི་འདྲའི་སྤང་ཚུལ་ད་ལྟ་མེད་
ཀྱང་དེ་མཐའ་ཕྱིན་པ་ཞིག་བསྐྱར་བྱུང་མེད།” ཅེས་དང་། “རང་སྐྱོང་དང་རང་སྐྱོང་

མིན་པར་སྲིད་ཏུས་སྤྲོད་ཁྱད་པར་ཡོད་ན་འགྲིག་ཅིང་འོས་པ་ཡིན། ཁྱད་པར་ཅན་ཞིག་
དང་། གུ་ཡངས་ཅན་ཞིག་ཡིན་ཆོ། ད་གཟེང་རང་སྤྱོད་ཟེར་བ་ཡིན། དཔེར་ན་སྤྱོད་
ཀ་དང་། དཔུ་ཁལ་བསྐྱུ་བ། ཡིད་བརྟན་དངུལ་བུན་གཏོང་བ་སོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་ནས་
ཁྱད་པར་ཡོད་དགོས།” ཞེས་གསུངས།

ཡང་དཔལ་འཕྱོར་འཕེལ་ཀྱས་སྒྲོར་ལ་གསུངས་དོན། “སྤྱིར་ན། ང་ཆོའི་
གངས་རྩུང་མི་རིགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཅུང་དབུལ་ཕོངས་དང་རྗེས་ལུས་ཡིན། ས་ཆ་ལ་ལ་ནི་
ཅུང་ཕྱག་ཅིང་སྤྲོན་ཐོན་ཡིན། དེ་འདྲ་ཏེ་ཅང་རྩུང་། སལ་ཆེ་བ་ནི་ཉེ་བའི་ལོ་འགའི་རིང་
ལ་འཕེལ་ཀྱས་བྱུང་བ་ཡིན། འཕེལ་ཀྱས་ཞེས་པའི་སྐད་ཆ་འདི་མེད་ན་“དོན་དངོས་དང་
མི་མཐུན་’ལ། དངོས་ཐོག་བདེན་འཆོལ་མིན། ཉེ་ཆར། ང་ཆོའི་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་
སྤྱིར་ཆད་དེ་རྒྱ་མཆོའི་ཁོའི་གོང་ཁྱེར་སོགས་དང་བསྐྱར་ཐབས་བྲལ། ང་ཆོའི་འཕེལ་ཀྱས་
ཀྱི་གོམ་ཆད་ཅུང་དལ་བའི་རྒྱུ་གྱིས། ང་ཆོའི་བྱ་བར་སྤྱར་ལས་ཤུགས་སྤྲོན་བྱེད་འོས།
འདི་ལ་ཕྱོགས་གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་ནི་ཀྱང་དབྱང་དང་ཞིང་ཆེན་གྱིས་ང་ཆོར་སྲིད་ཏུས་
དམིགས་བསལ་ཅན་དང་། གུ་ཡངས་ཅན་ལག་བསྟར་བྱེད་འོས་ལ། དེ་དང་ལྗན་དུ་
ང་ཆོར་ཉིད་གྱིས་ཀྱང་དུར་ཐག་འབད་ཐག་བྱེད་པ་དང་། ཐབས་བཀོད་མང་པོ་འཐེན་
དགོས། དཔེ་བཞག་ན། ང་ཆོའི་བོད་སྤྱོད་ལ་སྤྲོན་ཆད་ཀྱང་དབྱང་གིས་བྱེན་པའི་སྤྱིར་
མི་མི་རྩུང་མོད། སྤྱིར་མི་དེ་དག་མང་ཆེ་བ་མིའི་སྤྲོད་དུ་བཀོལ་བ་སྟེ། མང་ཆེ་བ་ལས་
བྱེད་པ་དང་བཟོ་བས་བཀོལ་སྤྱོད་བྱས་པས། མང་ཆོགས་གྱིས་བཀོལ་བ་མི་མང་། འདི་

ལྟར་བྱས་པས་ལས་བྱེད་པ་དང་བཟོ་བའི་ཆ་ཤིགས་ཅུང་མཐོ་ཞིང་ལྟ་སྟོང་བྱས་པའང་ཅུང་
 བཟང་། འོན་ཀྱང་བྱ་བའི་ཆད་ནི་ཏ་ཅང་དམའ། འདི་འདྲའི་ས་ཆར་བཙོར་ན་འོས།
 བཙོར་ན་ཡར་བསྐྱལ་ཡོང་། ང་ཆོའི་མི་རིགས་གངས་རུང་གི་ས་ཁུལ་ལམ། ལྷག་པར་
 དུ་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་མི་རྒྱུས་ཅུང་སྒྲིད་ལུག་ཡིན་སྟེ།” ཞེས་དང་། ལྷག་
 པར་ལས་བྱེད་རྒྱུས་ལ་ཆེད་དུ་གསུངས་དོན། “དེང་སྐབས་བྱ་བར་སྒྲིད་ལུག་བྱེད་པ་
 ཏ་ཅང་ཆབས་ཆེན་ཡིན། སྒྲིད་ལུག་བྱས་པ་དེ་ལས་མཆམས་མ་བཞག་པ་ཅམ་ཡིན། ངས་
 བལྟས་ན་སྒྲིད་ལུག་བྱེད་པ་འདི་ལས་མཆམས་བཞག་ལས་ཆབས་ཆེ།” ཞེས་དང་།
 “མི་ལ་གདོང་མཆོང་ངར་བྱགས་དགོས་ལ། དཀའ་སྤྱད་འབད་བཙོན་བྱེད་དགོས། རང་
 ལ་ཡིད་ཆེས་ཀྱང་དགོས། དེང་སྐབས་ང་ཆོར་དགོན་པ་ནི་རང་ལ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་པ་འདི་
 ཡིན། མི་ལ་རང་བཀྱར་གྱི་སེམས་དགོས་ལ། མི་རིགས་ཤིག་ལ་རང་ཉིད་ཀྱི་ལ་རྒྱ་ཏ་
 ཅང་མཁོ།” ཞེས་དང་། “བོད་རིགས་ལས་བྱེད་པས་ཆང་འཐུང་བར་གཙུན་དགོས།
 རྒྱན་དུ་ཆང་འཐུང་བའི་ལས་བྱེད་པར་གོ་གནས་མ་སྤར་ན་འོས་ཤིང་། ཁོང་ཆོར་བཀའ་
 གསལ་ནས་ཆང་གཙོད་དུ་འཇུག་དགོས།” ཞེས་ཆང་མང་བོ་འཐུང་བ་དང་འབྲིག་སྟོང་
 བརྒན་འཕྲེན་ལ་ལྟ་བ་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གི་ངན་སྟོང་མང་བོར་དཔེ་བལྟ་བར་སྟོན་
 བཞིན་གནང་ཞིང་། འབྲོག་པའི་སྤྱ་གུར་ནང་དུ་བཏིང་བ་ནི་ལུག་ལྷགས་དང་ནོར་གོ་ཡིན་
 པ་སྤར་ལྟར་ཡིན་པའི་རྗེས་ལུས་ཀྱི་བཞིན་རས་དང་རིག་གནས་ཡོན་ཆད་མི་མཐོ་བའི་གནས་
 རྒྱལ་འདི་ངས་པར་དུ་བསྐྱར་དགོས་ཚུལ་གསུངས།

ཡང་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་སྒྲིབ་གསོ་ཐད་ནས་ཡར་ཀློང་གཏོང་དགོས་པའི་
 སྐར་ལ་བཀའ་སྒྲིབ་ཏུ་ཅང་ནན་མོ་གནང་། “ལོ་འདི་གའི་ནང་དུ་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་
 སྤྱང་མེད་བཞག་པ་འདྲ། དེང་སང་མི་རིགས་ལས་བྱེད་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་བོད་ཡིག་
 དེ་འདྲ་མི་ཤེས། འདི་གནད་དོན་ཆ་བས་ཆེན་ཞིག་རེད། ང་དང་ང་མོད་གཉིས་ཀྱིས་བོད་
 རྒྱུ་ས་སུ་བོད་ཡིག་ལ་སྒྲིབ་སྤྱང་དང་། བཀོལ་སྤྱད། དར་ཀློང་སུ་གཏོང་དགོས་པའི་
 བྱ་བ་ཞིག་གཏན་འཁེལ་བྱས། དེའི་དགོངས་དོན་གཙོ་བོ་ནི། བོད་རིགས་སྒྲིབ་མས་ངས་
 པར་དུ་ཐོག་མར་བོད་ཡིག་ལེགས་པོ་ཞིག་སྒྲིབ་དགོས། དེ་ནི་འོས་འགན་ཡིན། དེང་
 སྐབས་བོད་རྒྱུ་ས་ཀྱི་སྒྲིབ་གྲུ་མང་པོས་སུ་བོད་ཡིག་འཛིན་གྲུ་དང་ཀྱི་ཡིག་འཛིན་གྲུ་ཡོད།
 ཀྱི་ཡིག་འཛིན་གྲུ་ནི་སྤྱི་ཆད་ཀྱི་རིགས་ལས་བྱེད་པའི་བྱ་དང་བྱ་མོས་སྒྲིབ་སྤྱང་བྱེད་སའི་
 འཛིན་གྲུ་ཡིན། འོན་ཀྱང་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་པའི་བྱས་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཀྱང་ཀྱི་
 རི་མི་རི་བཙོངས་ནས་དེའི་ནང་དུ་ཀྱི་ཡིག་སྒྲིབ་ཏུ་བཙུག་པ་ལས་བོད་ཡིག་སྒྲིབ་གིན་མེད།
 དེའི་ནང་གི་བོད་ཡིག་འཛིན་གྲུའི་སྒྲིབ་མ་གཙོ་བོ་རིང་འབྲོག་པའི་བྱས་པ་ཡིན་པས་མང་
 ཆེ་པོས་ཀྱིས་བོད་ཡིག་སྤྱངས། དེའི་རྒྱུ་ས་སང་ལོ་ནས་བཟུང་། བོད་རིགས་ས་ཁུལ་
 དུ། འདོད་མི་འདོད་གང་ཡིན་རུང་སྤྱི་ལ་བོད་ཡིག་སྒྲིབ་དགོས། ལོ་གསུམ་ལ་བསྐྱབས་
 རྒྱུ་ལོ་བཞི་བ་ནས་ད་གཟོད་ཀྱི་ཡིག་སྤྱང་དགོས།” ཞེས་དང་། “དེ་ནས་གངས་རིག་
 པ་དང་དངོས་ལུགས་རྒྱུ་ས་འགྱུར་རིག་པ་སོགས་རིམ་བཞིན་བོད་སྐད་ཀྱིས་འབྲིད་དགོས།
 མཐར་ཐུག་རྒྱུ་ས། སྒྲིབ་མ་བསྐྱབས་པ་དང་ལས་བྱེད་པ་བསྐྱུ་ལེན་བྱེད་སྐབས་བོད་ཡིག་གཙོ་

པོར་བབུང་སྟེ། ང་ཚོས་ཡིག་རིགས་སྣ་གཉིས་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་སྐྱལ་ལྷག་བྱེད་དགོས།”
 ཞེས་དང་། “ད་ལྟ་ལོ་ལྔ་བཅུ་མན་གྱི་ལས་བྱེད་པ་བོད་ཡིག་མ་ཤེས་པ་ལ་ལོ་གསུམ་དུས་
 བཅད་ནས་སློབ་སྦྱང་བྱེད་དགོས། ལོ་གསུམ་རྗེས་ནས་སྒྲིག་འདོན་བྱུང་པ་དང་། འབྲི་
 བྱུང་པ་བྱེད་དགོས།” ཞེས་སོགས་ཐབས་ཤེས་ཀྱང་མང་བོ་བཏོན་གནང་། དེ་བཞིན་
 ཚན་རིག་དང་ཆབ་སྲིད་སོགས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་མང་བོའི་ལེགས་ཆ་ལེན་ཕྱིར་རྒྱ་ཡིག་དང་ཕྱི་
 རྒྱལ་གཞན་དག་གི་སྐད་ཡིག་བཅས་ཀྱང་སྦྱང་དགོས་ཚུལ་སོགས་བཀའ་སློབ་གནང་།

ཡང་མི་རིགས་ལས་བྱེད་པ་མང་བོར་མི་རིགས་ཀྱི་ལར་ཞེན་མེད་ཚུལ་ལ་སྒྱུན་
 བརྗེད་དང་བཅས་གསུངས་དོན། “མི་རིགས་ཀྱི་ལས་བྱེད་པར་མི་རིགས་རང་གི་བརྩེ་
 དུང་ངེས་པར་དུ་ཡོད་དགོས་ལ། རང་གི་མི་རིགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་སྐད་ཆ་བཤད་པ་དང་། རང་
 གི་མི་རིགས་ཀྱི་དོན་དུ་བྱ་བ་ལེགས་བསྐྱབ་བྱ་དགོས། དེ་མིན་ན་དེ་ལྟ་བུའི་མི་རིགས་ལས་
 བྱེད་པས་ཅི་བྱེད།” ཅས་དང་། ད་དུང་ཁོང་གིས་སྒྲིག་བྱུང་ཕྱིར་དྲན་གྱིས་གསུངས་
 དོན། “ང་ཚོའི་མི་རིགས་ནང་གི་མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྒྲིག་ཆད་མི་རིགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་སྐད་
 ཆ་བཤད་མྱོང་མོད། དེ་དག་ཡམས་པར་བརྒྱབ་པ་དང་། མགོར་ས་གནས་མི་རིགས་རིང་
 ལུགས་ཀྱི་ཞུ་མོ་བསྐྱོན། ཐ་ན་བཙོན་དུ་འང་བཅུག་མྱོང་། ང་ཡང་དེའི་གྲས་ཤིག་ཡིན།
 རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་དུས་སུ་ང་ལོ་དགུ་ལ་བཙོན་དུ་བཀག་ འོན་ཀྱང་ངའི་སེམས་
 ལ་མི་རིགས་ཀྱི་ལས་བྱེད་པར་རང་གི་མི་རིགས་ལ་བརྩེ་དུང་ངེས་པར་དུ་ཡོད་དགོས་ལ།
 རང་གི་མི་རིགས་མང་ཚོགས་ནང་ནས་རང་ལ་སྒྲན་གྲགས་དང་རེ་སྟོས་ཡོད་དགོས་

བསམ།” ཞེས་པོད་རིགས་ལས་བྱེད་པས་འདིའི་ཕྱོགས་སུ་མཉམ་འཛིག་དགོས་པར་
བཀའ་སློབ་ནན་གྱིས་གནང་།

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་སྐར་ཡང་མཆོ་སྡོ་མི་རིགས་དགེ་འོས་ཆེད་སྐྱོད་སློབ་གྲུར་
གཟིགས་སྐར་ལ་ཕྱེབས་སྐབས་གསུངས་དོན། “སྡོན་ཆད་ང་སློབ་གྲུ་འདིའི་མཆོན་འཛིན་
སློབ་སྦྱར་གདན་འདྲན་ཞུས་པར། ངས་དགའ་སྤྱོད་ཆེན་པོས་དང་དུ་སྦྱངས། ཅིའི་ཕྱིར་
ཞེ་ན། མཆོ་སྡོན་གྱི་པོད་རིགས་ས་ཁུལ་ལ་མཆོན་ན། སློབ་གྲུ་འདི་འདྲ་ཞིག་ཉེ་བར་
མཁོ། དེང་སྐབས་སློབ་གྲུའི་ཆ་རྒྱུན་སོགས་ཕྱོགས་གང་ཐད་ནས་དཀའ་ངལ་ཡོད་པས།
སློབ་གྲུ་ཆེ་བའི་གས་སུ་བཅི་མི་ཐུབ་ལ། དེ་འདྲའི་མཐོ་རིམ་ཡང་མིན། འོན་ཏེ་ངས་
མཐོ་རིམ་མམ་གང་ཞིག་སྐར་བབས་པ་མིན་པར། བྱིད་ཆོར་དཀའ་ངལ་ཡོད་པ་དང་།
ཆ་རྒྱུན་ཡང་ཐབས་ཆག་ཡིན་མོད། པོད་རིགས་ས་ཁུལ་དུ་ཉེ་བར་མཁོ་བ་མཐོང་བས།
ད་གཞོན་བྱིད་ཆོར་གདན་འདྲན་དང་དུ་སྦྱངས་པ་ཡིན། གཅིག དེ་རིང་ང་ཉ་ཅང་སྤྱོད་
བས་བྱིད་ཆོར་བཤད་རྒྱ་ནི། ད་ལོའི་ཟླ་༩ ཆེས་༡༥ ལ། སྤྱོད་མཐུན་ང་ཕྱིད་ངག་དབང་
འཇིགས་མེད་དང་དེད་གཉིས་ཀྱི་མིང་གིས་པོད་སྤྱོད་ས་དར་རྒྱས་ཡོང་བར་རོགས་སྐྱོར་
བྱེད་པའི་མ་དངུལ་ཆོགས་པ་ཞིག་རྩ་འཇུགས་བྱས། གཙོ་བོ་ནི་པོད་ཀྱི་རིག་གནས་སློབ་
གསའི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་རོགས་རམ་བྱེད་པ་དང་མཉམ་དུ། པོད་རིགས་ས་ཁུལ་གཞན་པར་
དོན་དག་འགའ་བསྐྱབ་རྒྱ་དེ་ཡིན། ང་ཆོ་ཆོགས་འདུ་འཆོགས་པའི་སྐབས་སུ་མཆོ་སྡོན་
གྱི་ཆོད་ལྟའི་གནད་ས་དང་བོ་ནི་བྱིད་ཆོར་སློབ་གྲུ་འདི་བྱེད་པར་ཐག་བཅད།” ཅས་དང་།

དེ་བཞིན་པོད་རྫོངས་སུའང་སློབ་གྲ་ཆེན་མོ་བར་ཡོད་པའི་སློབ་གྲ་འཇུགས་རྒྱར་གྲ་སྒྲིག་གནང་གིན་ཡོད་ཚུལ་སོགས་དང་། ས་ཁུལ་ཁག་གི་སྐད་ཡིག་གཅིག་གྱུར་དང་ཡི་གེ་དབུ་མེད་འབྲེ་སྦྱང་དགོས་གལ་ཆེ་བ་སོགས་བཀའ་སློབ་མང་དུ་གནང་བ་མ་ཟད། སློབ་གྲའི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ཡར་རྒྱས་སྦྱད་དུ་སྒྲིར་བྱི་གསུམ་གསོལ་རས་གནང་།

སྐབས་དེར་ཁོང་གིས་རྒྱ་ར་འགག་ཚུ་མཛོད་ལ་གཟུགས་ཞིབ་དང་སྒྲགས་ཁོར་ཡུག་སྤང་སློབ་དང་འབྲེལ་བའི་བཀའ་སློབ་གནང་དོན། “བཟོ་སྐྱོན་ཕྱོགས་ནས་ངས་དེ་འདྲ་མི་ཤེས་མོད། ཡར་བལྟས་ན་ཚུ་མཛོད་ཀྱི་ས་གཤིས་ཆགས་ཚུལ་དེ་ཅང་ལེགས་པ་མིན། རྒྱ་ཡི་འབྲུང་ཁྲུངས་ཀྱང་ཉུང་། བྱེད་ཐབས་བཅལ་ནས་རྒྱ་སེམ་པ་དང་ཟགས་པ་འགོག་དགོས།” ཞེས་དང་། “ཁོར་ཡུག་གི་ཕྱི་ཤིང་ལ་སྤང་སློབ་བྱེད་དགོས། འདིའི་རྒྱ་མགོའི་རིང་ཆད་ལ་ངེ་ཙམ་ཡོད་པ་ངས་གསལ་བོར་མི་ཤེས། འོན་ཀྱང་རྒྱ་མགོའི་སྤྱང་གི་སྤང་ག་དང་། རྫོན་ཤིང་གེལ་བའི་ནགས་ཆལ་ལ་སྤང་སློབ་བཟང་བོ་ངས་པར་དུ་བྱེད་དགོས་པ་ལས། གཅོད་བཟླག་བྱེད་མི་ཉན། ནགས་ཆལ་བཅད་ཆར་ཆེ་རྒྱ་མིག་ཀྱང་སྐམ་འགོ་བས་རྒྱ་མཛོད་དུ་རྒྱའི་འབྲུང་ཁྲུངས་མེད་དོ། །” ཞེས་སོགས་ཆན་རིག་དང་མཐུན་པའི་འགྲེལ་བཛོད་གནང་བ་དང་། ཡང་། “ང་ཚུང་དུས་མཆོ་རྫོན་པོར་འགོ་སྐབས། ཏར་ཞོན་ནས་ཏ་ནག་མའི་རྒྱར་བཀལ་ན། རྒྱའི་གཏིང་ཆད་ཏའི་ཡོབ་ཆེན་གྱི་མཆོམས་ལ་སྒྲེབས། དེང་སྐབས་རྒྱངས་འཁོར་ལ་བསྐྱད་ནས་ཟམ་ཕྱོག་དུ་འགོ་དུས་བལྟས་ན། རྒྱ་མར་བྱེདས་པ་མི་ཉུང་། རང་བྱུང་ཁམས་ཆེན་པོར་གནོད་སྐྱེལ་ན། རང་བྱུང་ཁམས་

ཆེན་པོས་ཆད་པ་གཙོད་ངེས། སྤྲོན་ཆད་མུ་ཐང་གང་ཕྱང་དུ་སྤྲོག་པ་དང་། ཤིང་སྤྲོང་
གང་ཕྱང་དུ་བཅད་པ་དེ་ནི་བསྐྱབ་ཕྱ་ཚབས་ཆེན་ཞིག་རེད། དེང་སྐབས་བྱིད་ཆོས་ཁྱ་དེ་
ཙམ་མཐོང་ནའང་རིན་ཐང་གཞལ་དུ་མེད་པ་ཞིག་རེད། དེའི་ཕྱིར། ས་འདིའི་ཤིང་སྤྲོང་
ཡོད་ཆད་ལ་སྤྱང་སྤྲོབ་གང་ལེགས་བྱེད་དགོས།” ཞེས་གསུངས།

“ཀྱང་གོའི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནས་” ཟེར་བའི་

གསར་འཇུགས་མཛད་སྒྲིའི་ཐོག་ཕེབས་པ།

༡༩༥༥ ལོའི་ཟླ་༣ ནང་༡༡ཀྱན་གཟིགས་པའུ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ཀྱང་མར་
འཐབ་ཕྱོགས་གཅིག་གྱུར་ཁང་གིས་ཐད་ཀའི་འཛིན་སྐྱོང་འོག་ཆེད་དུ་བཙུགས་པའི་ཀྱང་
གོའི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནས་ཟེར་བའི་མཛད་སྒྲིའི་ཐོག་གིན་དུ་གལ་ཆེའི་གསུང་
བཤད་ཅིག་གནང་ཡོད་ལ། དེ་ནི་བོད་ནང་དུ་སྐད་གྲགས་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་ཡོངས་ཁྱབ་
རང་བཞིན་གྱི་གསུང་བཤད་ཅིག་ཀྱང་ཡིན། གསུང་བཤད་འདིར་བོད་མི་རིགས་དང་རིག་
གཞུང་གི་གནད་དོན་སྐོར་དུ་ཅང་ཤུགས་ཆེན་གསུངས་སྟབས། ཆོགས་འདུ་དེར་ཞུགས་
པའི་བོད་རིགས་མཁས་དབང་དོར་ཞི་སོགས་ཤེས་ཡོན་ཅན་སྐོར་ཞིག་ལའང་ལ་རྒྱའི་ཆོར་
ཤུགས་དྲག་པོ་ལངས་ཏེ་ཅོག་ཅེ་སྟེང་ཁུ་ཚུར་གཞུས་པའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་ཡོད།

གསུང་བཤད་ཀྱི་མགོ་བཙུགས་མ་ཐག་ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གིས། “བོད་ཀྱི་
རིག་པ་ཟེར་བ་འདི་ལ་ཆུང་གཞི་ཞིག་དགོས་པ་ཡིན། ཆུང་གཞི་དེ་གང་ཡིན་ཞེ་ན། བོད་
ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དང་། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཟེར་བ་འདི་གཉིས་ཡིན། དེ་གཉིས་ལ་ང་ཆོས་
ད་བར་མཐོང་ཆུང་བྱས་པ་ལས། མཐོང་ཆེན་ཞིག་གཏན་ནས་བྱས་ཡོད་པ་མ་རེད།”
ཅས་སྟེང་བསྐྱངས་ནས་སུ་མཐུད་“ང་ཆོ་རང་ཉིད་ལ་བོད་ཀྱི་ཆོས་རིག་གི་ཆུང་གཞི་མེད་

པར་ཞིབ་འཇུག་ཅིག་བྱས་ཆོ། རྩ་མགོ་མེད་པའི་རྩ་དང་། རྩ་བ་མེད་པའི་ཤིང་ལྟ་བུ་
 ཆགས་རྒྱ་ཡིན་པ་དང་། ང་ཆོ་བོད་ལ་ཡི་གེ་དར་ནས་ལོ་ངོ་ ༡༣༠༠ ལྷག་གི་ལོ་རྒྱུས་
 ཡོད་ལ། བོད་ཡིག་འདི་བོད་སྟོན་བཏང་རྒྱུ་དང་ཆོར་ནོར་འབྱུལ་བུ་བའམ་རྗེས་ལུས་
 ཐེབས་པ་ཅི་བུ་ཡོད་ཀྱང་། ༡༩༥༩ ལོའི་བར་འདི་ཉིད་བོད་སྟོན་བཏང་ནས་འཛམ་
 སྐྱེང་ས་མཐོར་མི་ཆེ་བསྐྱལ་བའི་མི་རིགས་ཤིག་ཡིན། ང་ཆོའི་སྐད་ཡིག་འདི་ཆོས་དང་
 ཚན་རིག་གང་ཡིན་ཀྱང་རུང་སྟེ། སྐྱ་སྟན་སྟན་ཅིས་སོགས་རིག་གནས་བཙུ་བོ་དེ་བཞིན་
 བོད་ཡིག་འདི་ཉིད་ལ་བརྟེན་ནས་ཁུངས་འབྱོལ་བ་རེད། སྐད་ཡིག་གཞན་གྱི་སྟེང་བྲིས་
 ནས་ལག་ལེན་བྱས་པ་ཞིག་རྩ་ནས་ཡོད་པ་མ་རེད། ཅས་དང་།

“ང་ཆོས་བོད་ལ་བོད་ཡིག་བོད་སྟོན་གཏོང་དགོས་པ་དང་བོད་ཡིག་ལ་སྟོབ་སྟོང་
 གཏུང་དགོས། བོད་ཡིག་ཡར་རྒྱས་སུ་གཏོང་དགོས་ཞེས་གྲོས་ཆོད་འཛིག་དགོས་པ་འདི་
 ཆེས་ངོ་ཆ་བའི་གནས་ཤིག་རེད། བོད་ལ་ལོ་ ༡༣༠༠ ལྷག་རིང་བོད་ཡིག་བོད་སྟོན་
 བཏང་སྟེ་ཁུངས་འབྱོལ་བའི་ས་ཁུལ་ཞིག་ལ་བཅུངས་འབྱོལ་བུ་ནས་གྲུང་ཁམ་ཏང་གི་
 འགོ་བློད་འོག་ལོ་ངོ་ ༩ ལྷག་ནང་བོད་ཡིག་ཅད་དེ་བརྒྱགས་པ་རེད། ད་ཆ་ཨུ་ཙུགས་བརྒྱབ་
 སྟེ་བོད་ཡིག་བོད་སྟོན་གཏོང་དགོས་པའི་གྲོས་ཆོད་བཞག་དགོས་བུ་བའམ་འདི་འཛམ་སྐྱེང་
 ཐོག་ཞབས་འདྲན་གྱི་ལས་ཀ་རེད།” ཅས་ཀྱང་གསུངས་གནང་བ་རེད།

ད་དུང་དེ་སྟོན་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་༡༩༩༣ ལོར་བོད་དབུས་ཁུལ་དུ་ཆིབས་
 བསྐྱར་བསྐྱངས་སྐབས། བོད་པས་ངས་པར་དུ་བོད་ཡིག་བསྐྱབ་དགོས་པའི་གྲོས་ཆོད་བཞག་

པ་དེར་རྒྱ་རིགས་དང་བོད་རིགས་ལྷན་མེད་སྐོར་ཞིག་གིས་ངོ་ཚོལ་བྱས་པར་ཀུན་གཟིགས་
མཆོག་གིས་ལན་འདེབས་གནང་བ་ནི། “ཁྱོད་རང་ཚོ་ནི་བྱིས་སྤྱོད་ཀྱི་ཤེས་བྱ་དང་། མི་
རིགས་ཀྱི་ཤེས་བྱ། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་ཏེ་ཅང་དམན་པ་རེད། མྱོང་རྗེ་ཞེས་ལན་རྒྱག་
གི་ཡོད།” ཅས་དང་། “ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་མེད་པ་རེད་ཟེར་བ་འདི་ནི་ང་ཚོ་བོད་ལ་
ལོ་ ༡༩༠༠ ལྷག་རིང་བོད་ཡིག་བཅད་སྤྱོད་བཏང་སྟེ་ཁུངས་འབྲེལ་ཡོད་པ་རེད། དེ་དག་
༡༩༥༩ ལོ་ནས་བཟུང་མེད་པར་བྱེན་པ་རེད། དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་རེད།” ཅས་
གསུངས་འདུག

ཡང་“བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནས་ཀྱིས་དཔེ་དབ་ཆེན་པོ་རྗེ་གེ་ཤེས་པ་དང་
ཡག་པོ་རེད་དེ། ཁྱོད་ཚོའི་ལས་ཀ་འདི་བོད་ཀྱི་རིག་པ་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་ལ་ཕན་པ་
ཞིག་ཡིན་ནམ། དེ་མེད་པ་བཟོ་རྒྱུ་ཡིན་མིན་སྐོར་ང་ལ་ཐེ་ཚོམ་ཡོད་” ཅས་བརྟན་
པར་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སྤྱི་མཐོང་བོད་ཀྱི་ཆོས་རིག་གི་བརྟན་གནས་དགོན་སྡེ་ཡོད་
ཆད་གཏོར་བཤེག་བྱས་སྟབས་བོད་རིག་པར་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་མཁན་ཤིན་ཏུ་དཀོན་པོ་ཡིན་
སྐོར་གསུངས་དོན། “སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོ་ནས་བཟུང་ང་ཚོ་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་དགོན་
པ་ཁག་..... ཡོངས་རྫོགས་སམ། མང་ཆེ་བ་རྩ་གཏོར་བཏང་བ་རེད། རྩ་བའི་ཆ་ནས་
བརྒྱ་ཆ་བརྒྱ་ཐམ་པར་གཏོར་སྤོང་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། གཏོར་སྤོང་བཏང་བ་བརྒྱ་ཆ་ ༩༥། ༩༩
བར་ཟིན་ཡོད། འབྲེལ་ལྷག་བདུན་བརྒྱད་ཅིག་ཡོད་པའི་ནང་ཉམས་ཆག་བྱིན་ནས་མ་
བྱུང་བའི་དགོན་པ་དོག་པོ་གཅིག་ཀྱང་ཡོད་པ་མ་རེད། ..... དེ་ལྟ་བུའི་གཏོར་སྤོང་ཆེན་

པོ་བྱང་བའི་ནང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་། བོད་ཀྱི་རིག་གནས། བོད་ཀྱི་ངལ་རྩལ་མི་མང་
གིས་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་ཕྱག་རིང་དཀའ་ལས་བརྒྱབ་པའི་འབྲས་བུ་ཆང་མ་མེད་པ་བཟོས་པ་རེད།
སོང་ཅང་། ད་ལྟ་ཆག་རོ་དང་ཡིག་རོ་ཏོག་ཙམ་ལྟག་ཡོད་པ་དེ་ནམས་རྩ་ཆེར་འཛིན་གྱི་
ཡོད་པ་རེད།” ཅེས་གསུངས།

ད་དུང་ཀྱང་གོ་འདོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནས་ཟེར་བ་དེ་རྒྱ་ནག་དབུས་
གཞུང་གིས་ཆེད་དུ་གཉེར་ནས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་ལ་བཟོ་བཅོས་དང་། ལྷ་མོ་
ཞིག་ནས་བོད་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་སྡེ་ལོངས་ཡིན་པར་སྒྱུབ་ཐབས་བྱེད་རྒྱུ་དེ་ཁོ་ཆོའི་ལས་འགན་
ཡིན་སྟབས། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་མི་རིགས་སུ་དང་གང་ལའང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
བཟོ་བཅོས་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་ནམ་ཡང་མེད་པར་བསྟན་དོན། “ཆོན་རིག་ཞིབ་འཇུག་
ཡག་པོ་མ་བྱས་པར་ཁུངས་མེད་རྩན་བཟོ་དང་། བྲལ་མཛོན་སྒྲ་བཅོས་བྱས་ན། ད་གིན་
ང་པོ་ད་ནས་ཀྱང་གསུངས་སོང་། བྱེད་རང་ཆོ་ཡར་ཐོན་སོང་ཅང་། རང་ལ་མཁོ་བ་
དེ་ཆོ་མང་བོ་བྲིས་ནས་རིང་དུ་བཏང་། རང་ལ་མི་དགོས་པ་དེ་ཆོ་བྱང་དུ་བཏང་བའོ།
ཡང་ན་རྩ་ནས་མེད་པ་བཟོས་པ་དེ་འདྲ་བྱས་ན་.....དམིགས་ཡུལ་དེ་འགྲུབ་པའི་ཆེད་དུ་
རྒྱ་ཆ་མང་བོ་ཞིག་བསྒྲིགས་ཏེ་གཅིག་བཟོས་པ་ཡིན་ན། དེ་ནི་བྱེ་མའི་ཐོག་ལ་བརྒྱབ་པའི་
ཁང་བ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡོང་གི་རེད།” སྟགས་རྒྱ་གཞུང་གིས་ལོ་རྒྱུས་འབྲིག་བཤད་རྩན་བཟོ་
ངེ་སྟེད་ཅིག་བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་པ་ལ་སྒྲིན་བཟོ་དང་རྩན་བཟོ་བྱས་པའི་ཐོན་དངོས་དེ་
རིགས་བོད་མི་མང་གིས་ནམ་ཡང་ཁས་ལེན་བྱེད་མི་སྲིད་པར་བསྟན་པ་རེད།

རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་ཅེས་པ་བོད་རང་སྐྱེད་སྐྱེད་ས་གཅིག་ཕུ་ལ་བྱེད་པར་
 མ་དགེས་ནས་གསུངས་དོན། “བྱེད་ཆོའི་ད་ལྟའི་འཆར་གཞིའི་ནང་‘ཤེས་ཅང་’དང་
 ‘ཤེས་ཅང་’ ཞེས་མང་བོ་བྲིས་འདུག ངས་བལྟས་ན་དེ་འོས་པོ་རང་མི་འདུག བྱེད་
 ཆོའི་ལས་དོན་ནི་བོད་ཀྱི་རིག་པ་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱ་རྒྱུ་འདི་རེད་མ་གཏོགས། ཤེས་ཅང་
 ཟེར་བའི་བོད་སྐྱེད་ས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པའི་ལྟ་གནས་ཤིག་མ་རེད། བོད་རིག་པ་ཟེར་
 བ་འདིའི་ནང་བོད་ཡོངས་ཚྭ་གས་ཚུད་ཡོད། ད་ལྟ་ཀྱང་གོའི་ནང་ཕལ་ཆེར་ང་ཆོ་བོད་རིགས་
 བྲི་ཆོ་བཞི་བརྒྱ་ཙམ་ཡོད་ཅིང་། དེའི་ནང་ནས་བྲི་ཉིས་བརྒྱ་ཙམ་བོད་རང་སྐྱེད་སྐྱེད་ས་
 ཀྱི་ཁོངས་སུ་འཛོལ་སྐྱེལ་གྱི་ཡོད་པ་དང་། བྲི་ཉིས་བརྒྱ་ཞིང་ཆེན་གཞན་བཞིའི་ནང་འཛོལ་
 བ་སྐྱེལ་གྱི་ཡོད་པ་རེད། སྤང་ཅང་། བྱེད་རང་ཆོའི་དེ་ངས་བལྟས་ན་‘ཤེས་ཅང་ཚུས་
 ཡན་ཅོའུ་ཀྱང་ཤིན་’ ཞེས་བོད་སྐྱེད་ས་ཞིབ་འཇུག་ལྟ་གནས་མིན་ནམ་སྙམ།” ཞེས་སྟགས་
 རྒྱ་ནག་གི་མ་རུང་ཁོག་བཅུག་ངང་བོད་ཁྲལ་དུམ་བུར་གཏོང་བ་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱ་ཁྱོན་
 རེ་ཚུང་དུ་གཏོང་ཐབས་བྱེད་པའི་སྤྱི་དུས་ལ་གོ་ལ་ལན་གནང་འདུག

མཆོད་ཁང་ཤར་བཀྲ་ཤིས་ནམ་གྱལ་ཆེན་མོའི་

མཛད་སྒོ་བསྐྱེད་ས་པ།

༡ ཀུན་གཟིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་ཕྱེང་བཅུ་པ་མཆོག་གིས་གསར་བཞེངས་
མཛད་པའི་“མཆོད་ཁང་ཤར་བཀྲ་ཤིས་ནམ་གྱལ་ཆེན་མོ་”འདི་ནི། པའ་ཆེན་སྐུ་ཕྱེང་
གོང་མ་ལྟེ་སྐུ་གདུང་མཆོད་རྟེན་ཁག་གྱུ་ནག་གྱུ་དམར་གྱིས་གདོར་བཞིག་བཏང་སྐབས།
གཞིས་ཅེ་ས་ཁྲལ་གྱི་དད་ལྡན་བོད་རིགས་འགའ་ཞིག་གིས་གདུང་རྟེན་གྱི་ཆག་འཕྲོ་དང་
ལྷག་འཕྲོ་དུམ་བུ་ཁ་ཤས་རང་སྟོག་ཡངས་མེད་གྱིས་གསང་ཉར་བྱས་ཤིང་། ཀུན་གཟིགས་
མཆོག་བཙོན་གྲོལ་ཐོབ་ནས་གདན་སར་ཕེབས་འཕྱོར་སྐབས་དེ་དག་གོང་འབུལ་ཁུས་སྐབས་
ཐུགས་དགུས་མཉེས་གནང་སྟེ། སྐུ་གདུང་ལྷག་འཕྲོ་དེ་དག་ཟླ་སྟེལ་གྱིས་མཆོད་ཁང་ཞིག་
གསར་བཞེངས་གནང་འདུན་འབྱུངས་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་སྐུ་དངོས་གྱིས་ཐད་ཀར་
སྐྱངས་འཛིན་གནང་འོག་ལོ་ངོ་བཞིའི་རིང་བཞེངས་སྐྱོན་གྲུབ་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

༡༧༥༧ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༡ ཆོས་༣༩ ཉིན། མཛད་སྒོ་དེར་གྱུ་ནག་དབུས་གཞུང་གི་
མགོ་བྲིད་སྒྲོར་ཞིག་དང་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཟེར་བའི་གནད་ཡོད་མགོ་དཔོན་མང་བོ།
བོད་ཁྱེན་ཡོངས་ཨྲིགས་ཀྱི་རིས་མེད་དགོན་སྡེ་ཆེ་ཁག་གི་སྐུ་ཆབ་ཁག་དང་། ཆོས་རྒྱུད་
རིས་མེད་གྱིས་སླ་ཆེན་དག་བཞེས་ཆེས་མང་བོ་ཡང་གདན་ཁུས་ལྟར་ཕེབས་བཅར་ཁུས་

པ་རེད། འདི་ནི་བོད་ཀྱི་དམར་གྱིས་བཙན་བཟུང་བྱས་རྗེས་སུ་བོད་ཀྱི་རིས་མེད་སྒྲ་སྤྱལ་
དག་བཤེས་སོགས་ཆོས་ལུགས་གནད་ཡོད་མི་སྣ་ལྟན་འཛོམས་ཆེས་རྒྱས་ཤོས་དེ་ཡིན།

ཉིན་དེར་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྱེད་ལྔ་བ་ནས་དགུ་བ་བར་གྱི་གདུང་རྟེན་མཉམ་བཞུགས་
“མཆོད་ཁང་ཤར་བཀྲ་ཤིས་རྣམ་རྒྱལ་ཆེན་མོ་” ལེགས་གྲུབ་མཛད་སྒྲོར་ཕྱེབས་པའི་
རྒྱ་གཞུང་དཔོན་རིགས་ཁག་དང་། བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་མི་སྣ་གལ་ཆེན་འཛོམས་པའི་
བཞུགས་མོལ་ཆོགས་ཆེན་ཐོག་ཀྱན་གཟུགས་མཆོག་གིས་གསུང་བཤད་གིན་དུ་རྒྱས་པ་
ཞིག་གནང་།

གསུང་བཤད་འདིའི་ཡང་སྟེང་རྒྱ་དམར་བོད་དུ་མ་སྐྱེབས་གོང་དང་སྐྱེབས་པ་
ནས་ད་ལྟའི་བར་ལ་ཞིབ་བསྟར་གལ་ཆེན་གནང་འདུག་པ་ནི། “དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་
དང་བོན་བཙུངས་འགྲོལ་བཏང་བ་ནས་དུས་ད་ལྟ་བར་དུ་ང་ཆོ་ཡར་རྒྱས་ཕྱིན་ཡོད་པ་རེད་
དམ་ཞེ་ན་ཡར་རྒྱས་ཕྱིན་ཡོད་པ་རེད། ཡར་རྒྱས་རི་ཙམ་ཕྱིན་ཡོད་པ་རེད་དམ་ཞེ་ན་
ཏ་ཅང་ལེགས་པོ་ཕྱིན་ཡོད་པ་རེད་ཟེར་དགོས་པ་ཞིག་ཕྱུང་ཡོད། འདི་ནི་དངོས་ཡོད་གནས་
ཚུལ་རེད།” ཡིན་ན་ཡང་། “ང་ཆོས་སྒྲོས་བཏང་བའི་གྲོང་གུན་གྱི་རིན་ཐང་དང་།
གྲུབ་འབྲས་གཉིས་བསྟར་ནས་བཤད་ཆེ་ངའི་བསམ་ཆོད་བྱས་ན་སྒྲོས་བཏང་བའི་གྲོང་གུན་
གྱི་རིན་ཐང་མང་བ་ཡོད་པ་རེད། ང་ཆོར་ཐོབ་པའི་གྲུབ་འབྲས་ཀྱི་རིན་ཐང་དེ་གྲོང་གུན་
གྱི་རིན་ཐང་ལས་ཆེ་བ་ཕྱུང་ཡོད་པ་མ་རེད།” ཅས་གསུངས་ཡོད་འདི་ནི། རྒྱ་གཞུང་
གིས་བོད་དབང་བསྟར་བྱས་ནས་བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་ཐོབ་ཤོར་ཅི་ཕྱུང་སྒྲོར་ལ་སྒྲིམ་

ཆོག་གནང་བ་ཞིག་ཡིན།

མཇུག་མཐར་ཐོད་པ་ནང་ཆགས་མཐུན་ལམ་དོག་ཅ་གཅིག་སྒྲིལ་དགོས་སྒྲུར་
 དང་། ཐོད་རིགས་གནས་སྔོན་ཞིང་སྔོངས་ལྗེའི་ནང་གི་ཐོད་རིགས་ཆང་མ་མི་རིགས་གཅིག་
 མཚུངས་དང་སྐད་ཡིག་གཅིག་མཚུངས། ཆོས་ལུགས་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་སྟབས་ཆང་
 མས་སེམས་ཐག་ཉེ་ཐོ་དང་ཕན་ཚུན་རིགས་སྒྲུར་བྱེད་དགོས་པ་དང་། བྱད་པར་ཡགོང་
 ས་མཆོག་དང་བཙན་བྱོལ་ཐོད་གཞུང་གིས་ཐོད་ཆོལ་གསུམ་གཅིག་སྒྲིལ་གྱི་རང་སྲིད་རང་
 སྒྲིང་ཟེར་བ་ལ་རྒྱབ་སྒྲུར་གནང་བ་ནི། “ཕྱོགས་མཚུངས་ངས་བརྗོད་དགོས་པ་ཞིག་
 ལ། ས་ཁུལ་ཁག་ལྔ་པོ་སྒྲིལ་གཏོང་དགོས་ཞེས་པའི་སྐད་ཆ་དེ་ལོག་སྒྲིད་དང་། གསར་
 རྗེར་ངོ་ཚོལ་བ། ངོ་ལོག་པ་རེད་ཅེས་ཟེར་བའི་ཤོད་ཚུལ་ལ་ང་མོས་མཐུན་མེད། ཁ་
 གྲེས་ནས་བསྒྲིལ། བསྒྲིལ་ནས་གྲེས་པ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཡོད་པ་ཞིག་རེད། འོན་ཀྱང་ད་
 ལྟའི་དུས་མཆམས་ལ་བསྒྲིལ་དང་མ་བསྒྲིལ་འབྱུང་འབྱུར་ལ་བལྟ་རྒྱ་རེད།” ཅེས་ཀུན་
 གཟིགས་སྐུ་དངོས་ཀྱིས་ཐོད་དོན་ལ་འཛིན་པའི་ལངས་ཕྱོགས་གསལ་སྟོན་གནང་ཡོད།

ཡང་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཐོད་གྱི་རིགས་སྒྲུར་ལ་ཁ་གཡར་ཏེ་རྒྱ་མི་འཁོར་ཆེན་ཐོད་
 དུ་བཏང་བའི་ངན་འབྲས་སྒྲིབ་བསྐྱེད་པ་གནང་དོན། “ང་ཆོ་ཐོད་པ་དེང་ཕན་ཏེ་ཅང་ཡག་
 པོ་ཡོད། ད་ལྟའི་བྱེད་སྒྲུངས་འདི་མུ་མཐུད་བྱེན་ཡིན་པ་ན་ཨ་ཅི་ཐོད་ལའང་ན་ཆ་སྒྲེབས་
 སྲིད་སྟམ་པ་བྱེད་ཆོའི་བསམ་སྒྲུར་འཁོར་དགོས་པ་ཡིན་ཞེས་ངས་བྱེད་ཆོར་བྱན་བསྐྱལ་
 གཏོང་གི་ཡོད། ལྷག་པར་དུ་བདེ་འཇགས་ཆན་པས་འདིའི་ཐོག་ལ་དོ་སྒྲུང་བྱེད་དགོས།

ཀྱན་འཇུགས་ཅེད་མོ་དང་། གཤང་ཆོང་། བཙན་གཡེམ་བྱེད་པ་སོགས་གང་བྱུང་གི་
སྒྱུད་ངན་ཆང་མ་འཇུག་ཡོང་བ་འདི་དག་གིས་ང་ཆོའི་བོད་ཡར་ཀྱས་གཏོང་བྱལ་གྱི་རེད་
དམ།” ཅས་གསུངས་ནས་ཁུ་ཚུར་མདུན་ཅོག་ཐོག་བདེབས་འདུག

བོད་དུ་བཏང་བའི་ཀྱ་རིགས་མགོ་བྱིད་དག་གིས་བོད་གྱི་ལས་དོན་ཡག་པོ་བྱེད་
གྱིན་མེད་པ་དང་། བོད་གྱི་མིང་གཡར་ནས་དབུས་གཞུང་ལ་སྒྲོར་མོ་བསྐྱངས་མཐར་
རང་རང་གི་ཁང་བ་ཀྱག་པ་སོགས་བྱ་སྒྱུད་ངན་པར་ཐེར་འདོན་གནང་བར་མ་ཟད། ཁོང་
སྐྱ་སྒྲེར་གྱིས་བཞུགས་ཤག་དུ་ཆ་སྒྲོག་གི་སྒྲིག་ཆས་ཙམ་ཡང་བོད་སྒྱུད་གནང་གིན་མེད་
པར་གནམ་གཤིས་གང་སྐབས་ས་སྐྱམ་གྱི་ཐབ་ལ་མེ་བཏང་ནས་མེ་བསྒྲོ་གནང་གིན་ཡོད་
པ་བཅས་མདོར་ན། “ངས་བོད་གངས་ཅན་སྒྲོང་ས་འདི་ལ་བསམ་སྒྲོ་གཏོང་དགོས་པ་ལས།
ཐོག་མར་རང་ཉིད་གྱི་དོན་བསྐྱབ་མི་རུང་བསམ་གྱི་ཡོད།” ཅས་གསུངས་འདུག

ང་ཆོས་གསུང་བཤད་དུམ་བུ་འདི་ལས་སྐྱངས་པའི་བསྐྱབ་བྱ་ནི། ང་ཆོའི་སྒྲ་དཔོན་
དང་མི་སེར་རེ་རེ་ལ་བསམ་སྒྲོ་འདིའི་བཅུ་ཆའི་གཅིག་ཡོད་པ་ཡིན་ན། བོད་འདི་འཇམ་
སྐྱང་མི་རིགས་མཐའ་ཡས་པའི་ནང་གི་ཆེས་འཁོས་ཚུང་ཉམ་ཞན་ཞིག་དུ་མི་འགྱུར་བར་
ཐག་བཅད་ཆོག་པ་དེ་ཡིན།

ད་དུང་ཀྱན་གཟིགས་མཆོག་གིས་ཀྱ་དཔོན་མི་དྲག་ཆོའི་མདུན་ནས་བོད་མི་རིགས་
གྱི་གཤིས་ཀ་དང་སྐྱས་ཆད་སྒྲོར་ལ་བསྐྱགས་བརྗོད་གནང་དོན། “ང་ནི་རང་རེའི་མི་
རིགས་འདི་ལས་ལ་བརྩོན་ཞིང་དཔའ་ངར་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་པར་ཡིད་ཆེས་ཡོད།” ཅས་

དང་། “མདོར་བསྟུས་ནས་བཤད་ན་ང་ཆོ་ནི་ལས་ལ་བཙོན་ནིང་སྟིང་རུས་ཆེ་བ་དང་།
ནམ་དཔྱིད་ལྡན་པ། མགོ་ཏ་ཅང་གུང་བོ་ཡོད་པ་བཅས་ཞིག་ཡིན་པ་ལས། ང་ཆོ་སྐྱགས་
པ་མིན།” ཞེས་བྱགས་སྟོབས་ཆེན་པོས་གསུངས་འདུག

གཞན་ཡང་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་རྒྱ་ནག་གིས་འཆར་གཞི་ཡོད་པའི་ཐོག་
དེང་སང་གི་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཟེར་བ་གཅིག་པོ་ལས་རྒྱ་ཆེ་བའི་མདོ་ཁམས་གཉིས་ལ་
བོད་ཅེས་མི་བརྗོད་པ་དང་། བོད་རིགས་ལ་རོགས་སྐྱོར་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ཟེར་བ་ཐོབ་ཐང་
དེ་དག་ཏིལ་འབྲུ་ཙམ་ཡང་མེད་པ་དེ་མི་འགྲིག་པའི་སྐོར་བཅས་གསུངས་ཡོད།

ཡང་ཁ་བྲལ་དང་ཕྱོགས་འགལ་སོགས་ལ་ཁ་གཡར་ཏེ་བོད་མི་རིགས་ལ་མུ་མཐུད་
གཉའ་གཞོན་སུན་གཙོར་ཇི་སྟེད་ཅིག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་སྟབས། བོད་མིའི་སེམས་ཁམས་
ཀྱི་འཕྲོད་བསྟེན་ལོ་རེ་བཞིན་ཇེ་ཞན་ཇེ་སྡུག་དུ་བཞིན་པར་དམིགས་ནས་གསུངས་དོན།

“ང་རང་ན་ནིང་ཟླ་བ་དང་བོ་དང་ད་ལོའི་ཟླ་བ་དང་བོར་འདིར་སྟོབས་པའི་མཐོང་
ཚུལ་གཉིས་བསྟུར་ནས་བཟུས་ན། མིའི་སེམས་ཁམས་བདེ་ཐང་གི་དཔལ་ཡོན་ནམ་པ་
ན་ནིང་ལས་ཞན་དུ་སོང་ཡོད་པའི་ཆོར་སྒྲུང་བྱུང་། འདི་ལྟར་ལོ་རེ་ནས་ལོ་རེ་བཞིན་ཞན་
དུ་ཞན་དུ་བྱེན་པ་ཡིན་ན། ང་ཆོ་སྐྱུང་ས་གང་འདྲ་ཞིག་ལ་སྐྱུང་ནས་ཟགས་ས་གང་འདྲ་
ཞིག་ལ་ཟགས་རྒྱ་རེད་དམ།” ཞེས་གསུངས་འདུག

ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་“ཆོས་ལུགས་ནི་བོད་རིགས་མི་དམངས་ལ་མཆོན་
ན་སྟེ་མེད་པའི་དད་མོས་ཁྱུ་ཡུལ་དང་། སོ་སོའི་སྟོག་ལས་ཀྱང་གཅིས་པར་འཛིན་པའི་

ཅ་ཆེ་ཞིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། འོན་ཀྱང་དེ་དག་ཡོངས་ཚྡོགས་ཅུ་གཏོར་
 བཏང་བ་རེད། བྱ་སྤྱོད་འདི་བོད་རིགས་མི་དམངས་དག་འཛོལ་བཟོས་པ་དང་། བོད་རིགས་
 མི་མང་ལ་ཞབས་འདེགས་ཞུས་པ་ཡིན་ཞེས་ག་འདྲ་བྱས་ནས་བོད་འོས་སམ།” ཞེས་
 རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་རང་སྤྱོད་ཚྡོངས་ཟེར་བ་དེར་མིང་ཙམ་ལས་དོན་གྱིས་རང་སྤྱོད་གི་དབང་
 ཆ་མེད་པ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་ལས་དོན་དང་ཡར་རྒྱས་སོགས་མགོ་བྱིན་ཆོས་ཁ་ནས་
 མ་ཁི་འདོན་འདོན་བྱེད་པ་ལས་ལག་ལེན་འབྱེད་ཐབས་གཏན་ནས་མི་བྱེད་པར་མ་ཟད།
 བོད་མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཡོད་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་ཁག་ཀྱང་ཉ་ལམ་ཅུ་གཏོར་བཏང་ཡོད་
 པ་བཅས་ཀྱི་སྒྲུབ་གསུངས་ཡོད།

ཆེས་མཐའ་མའི་བཀའ་སློབ།

༡༩༤༩ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༡ ཆེས་མཐའ་ཆེན་མོ་ཆོད་ཁང་གི་བཀའ་སློབ་ཀྱི་ལ་ཆེན་
མོའི་མཛད་སློབ་ཕྱེད་པའི་ཆེས་ལྷགས་མི་སྣ་གལ་ཆེན་ཁག་ལ་བུར་དུ་གསུངས་པ་དེ་
ནི་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གི་ཆེས་མཐའ་མའི་བཀའ་སློབ་ཅིག་རེད། ཆེས་ལྷགས་མི་སྣའི་
བཞུགས་མོལ་ཆོགས་འདུ་འདྲིའི་ཐོག་ཀུན་གཟིགས་མཆོག་གིས་ཕྱོགས་ཕྱེད་ཐ་སྐྱེལ་ཁག་
ལ་དུས་ཆོད་ལྷག་པོར་གནང་སྟེ་ཁོང་ཆོའི་ཡར་ལྷུ་ལ་གསན་ཅིང་། རྒྱ་ནག་སྤྱི་ཆོགས་
རིང་ལྷགས་ཀྱི་ལམ་འཕྲང་དོག་པོའི་ཁྲིད་བོད་ཀྱི་ཆེས་ལྷགས་པས་གོམ་ཁ་ཇི་ལྟར་སྤྲོད་གོས་
པ་དང་སྐུ་ཕྱེད་ཁག་གི་ཡང་སྤྱིད་སློབ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཕྱོགས་སློབ་ལམ་སྟོན་གནང་ཡོད་
པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་ཆེས་ལྷགས་དང་མི་རིགས་ལས་དོན་ཐད་ཀྱི་གཞི་ཐལ་ལམ་ཕྱོགས་
གཙང་སེལ་དང་། ཡིག་འབྲུ་བྱི་བདུན་གྱི་ཆ་གསུང་མང་བོ་ཡོད། ཁྱད་པར་བོད་མི་
རིགས་ཀྱི་མ་འོངས་པའི་སློབ་ལ་མཛོ་བསམ་གཏོང་ཕྱོགས་དང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་
སྐུ་ཕྱེད་ཕྱེད་ནས་མི་ལོ་བདུན་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ཕན་གོད་ཅི་བྱུང་ལ་ཕྱོགས་བརྒྱུ་མས་དང་
འབྲེལ། མུ་མཐུད་ནས་བོད་ལ་སྐུ་ཕྱེད་དགོས་པ་དང་། སྐུ་ཕྱེད་ལ་སྐུ་ཕྱེད་ཀ་དགོས་པ།
ཡོན་ཏན་དགོས་པ། མི་རིགས་ཀྱི་ལར་ཞེན་དགོས་པ། མི་རིགས་ཀྱི་དོན་དུ་ལས་དོན་

བསྐྱབ་དགོས་པར་མ་ཟད། དགོན་པ་ལ་དགོན་པའི་བཟོ་ལྟ་དགོས་ཤིང་གྲ་བ་རྣམས་ཐུགས་
མཐུན་བྲིམས་གཙང་། རང་ཁ་རང་གསོའི་ལམ་ཁ་ལ་ཕྱོགས་དེ་མང་ཆོགས་ཀྱི་ཁུར་བོ་
ཡང་དུ་གཏོང་དགོས་པ་བཅས་ཀྱན་གཟེགས་མཆོག་གི་ཆེས་རྒྱབས་ཆེ་བའི་སྐྱ་ཆེའི་མཐའ་
མཇུག་གི་གསུང་བཤད་དམ། ཡང་ན། ད་ནི་ང་རང་མི་སྟོན་པར་འགྲོ་རན་པས་བྱེད་
རྣམས་ཀྱིས་རང་མགོ་ཐོན་པ་བྱེད་དགོས་པ་ལས། ལས་དོན་ངས་མ་བསྐྱབས་ཀྱང་རྗེས་
ནས་པར་ཆེན་སྒྲ་མས་བསྐྱབ་རྒྱ་རེད་སྟེ་མ་པའི་གཞན་དེ་ན་གྱི་བསམ་སྒྲོ་འདོར་བའི་དུས་
ལ་བབ་ཡོད་པས་ཆང་མས་དུར་ཐག་བྱེད་རོགས་ཞེས་གཞིན་བསྐྱལ་ནན་གསུང་གནང་
བ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

སྤྱི་ཟླ་༡ ཆོས་༡༥ ཉིན་པོད་ཀྱི་མ་འོངས་ལས་དོན་བྱེད་ཕྱོགས་སྐོར་འབྲེལ་
ཡོད་མི་སྣ་དང་གོ་བསྐྱར་གནང་ཞིང་། ཆོས་༡༦ ཉིན་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་ནས་
ཆེད་དུ་བཅར་བའི་གལ་ཆེའི་སྒྲ་སྒྱལ་དང་དཔོན་རིགས། རྒྱ་ཆེའི་དད་ལྡན་མང་ཆོགས་
མངལ་ཁར་སྐྱག་མཁན་མི་གངས་ཆེག་འབུམ་བཞི་བྲི་ལ་ཕུག་མངལ་གནང་ནས་མི་མང་
གི་རེ་འདོད་ཡིད་བཞིན་དུ་བསྐྱངས།

ཆོས་༡༧ ཉིན་མཆོད་ཁང་གར་བཞེངས་སྐྱོན་ཀའུང་ལས་ཁང་གི་ལས་བསྡེམས་
སྣན་གསན་ཞུས་པ་དང་། དེ་ཉིད་བཞེངས་སྐྱོན་ལས་དོན་བྲིད་ལས་རིགས་མི་འདྲ་བའི་
བུས་རྗེས་ཅན་གྱི་མི་སྣར་གཟེགས་གསོལ་བྱ་དགའ་གནང་།

ཀུན་གཟིགས་སྤྲེང་བའི་མཛེས་པ་དགོངས་པ་ཞི་
དཔྱེངས་སུ་ཐིམ་ཚུལ་བསྟན་པ།

༡༩༤༩ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༡ ཆེས་ནས་ ཉིན་གྱི་ཞོགས་པའི་ཆུ་ཚོད་བཞི་བ་ཙམ་ལ་ཀུན་
གཟིགས་མཛེས་པ་ལྷན་ཁུངས་ཁར་བྱུག་གཟེར་བརྒྱབ་སྟེ་སྤྲེང་པའི་མཛེས་པ་རྒྱུ་སྟབས་
སྟན་ཞབས་པ་དག་གིས་གསོལ་སྟན་འཕྲལ་འབུལ་ཞུས་རྗེས་ཅུང་ཙམ་གཟིམས་ཤིང་།
ཞོགས་པའི་ཆུ་ཚོད་བརྒྱད་དང་ཕྱེད་ཙམ་ལ་སྤྲེང་པའི་མཛེས་པ་ཁན་སྟབས་སྟན་བབ་ཅུང་ཡང་
དུ་སོང་བའི་ནམ་པ་བྱུང་འདུག་ཀྱང་། དེ་ནས་ཆུ་ཚོད་སྟོང་མ་ལྔ་ཙམ་གྱི་རྗེས་ལ་སྤྲེང་
པ་སྤྲེང་སྟེ་ཆེན་པོ་ཞིག་གིས་ནས་ལྷན་ཁུངས་ལ་འདུག རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་གི་
ཆེད་གཉེར་སྟན་པ་སོགས་ཀྱིས་བརྟག་དཔྱད་ཏུ་བསྐྱེད་ཞུས་ཏེ་ཕན་ཐོགས་མ་བྱུང་བེད་
བ་དོན་དངོས་སུ་ཅི་ཞིག་བྱས་ཡོད་མེད་མི་ཤེས་ཀྱང་། ཉིན་དེ་ནས་ང་ཚོ་བོད་མི་རིགས་
ཀྱི་ཆེས་སླ་ན་མེད་པའི་མགོན་སྟབས་ཤིག་ང་ཚོ་དང་གཏན་བཟུང་དུ་གྱུར་པ་རེད།

ཀུན་གཟིགས་མཛེས་པ་སྤྲེང་པ་དགོངས་པ་རྗེས་པ་དེར་བོད་ཀྱི་ཆེད་མི་དམངས་
ཀྱིས་སྤྲེང་པ་དང་སྤྲེང་པ་གཞུགས་པ་དང་འགྲོད་སེམས་ལྷན་ཁུངས་ལྷན་ཁུངས་པ་དང་མཉམ་
དུ་དོགས་འདྲི་དང་ཐེ་ཚོམ་གྱི་ལྟ་ཚུལ་ཡང་ལྷན་ཁུངས་ཆེན་བྱུང་ཡོད། པའི་ཆེན་མོ་མཛེས་པ་དགོངས་
པ་རྗེས་པའི་རྒྱ་ཁྱེན་སྟོར་ལ་སྤྲེང་པ་སྤྲེང་པ་ཐོག་བཞག་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཞིག་བྱུང་འདུག་

ཀྱང་། གནད་འགག་མདོར་དྲིལ་ནས་བཤད་ན་ཕལ་ཆེ་བས་ཀྱང་གཞུང་གིས་སྒྲིག་བྱོངས་པར་དོགས་སྤོང་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་རེད།

གྱི་ལྷ་། ཆོས་པ་ ཉེན་གྱི་མཆན་མོར་ཞབས་སྟེགས་སུ་བཞུགས་པའི་
 སྐབས། མདུན་འདུག་པ་ཞིག་གིས་ང་དམ་ཞིག་བྱེད་ཡོང་ནས་གསོལ་ང་འདྲན་གྲུབས་
 བྱས་སྐབས་ཁོང་གིས་མདུན་བཀག་སྟེ། “ང་ལྷག་མི་དགོས། ཇའི་ནང་ན་དུག་
 འདུག” ཅེས་གསུངས་པ་རེད་ཅེས་པའི་བཤད་རྒྱུ་གཅིག་དང་།

ཡང་ཀུ་གཞུང་གི་མགོ་བཤེད་ཁག་ཕྱགས་བསྐྱེད་བྱེད་སྐབས་གཟུགས་པོར་བརྟག་
དཔུང་ངེས་པར་བྱེད་དགོས་སྟབས། ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ཆེན་པོ་བསྐྱེད་སྐབས་སྤྲོད་པས་
བཤད་དོན། “བོད་ནི་ས་མགོ་བབ་ཁིང་གནམ་གཤིས་བསིལ་བས་སྐྱ་གཟུགས་བདེ་ཐང་
བྱ་གལ་ཆེན་པོ་རེད།” ཟེར་ནས་སྐྱ་གཟུགས་བདེ་ཐང་གི་ཆེད་ཡིན་ཁེས་སྤྲོད་ཁབ་ཅིག་
བརྒྱབ་པ་དེ་ཀུན་ལྡན་མ་ཡིན་པའི་སྤྲོད་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པར་བཤད་ཚུལ་གཅིག་

པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཕུག་ལས་མཉམ་སྐྱབ་རྒྱན་རིང་བུས་པའི་བོད་རང་སྐྱོང་
སྐྱོང་ས་ཀྱི་རྒྱ་དཔོན་དཀྱུས་མ་ཞིག་སྟེ་བུར་གོ་གནས་ཐོལ་བཞུལ་གྱིས་དབུས་ཆབ་སྲིད་ལས་
ཁུངས་སུ་གནས་སྟོན་བུས་པ་དེས་མ་རུང་བའི་དོན་དག་བསྐྱབས་པའི་བཤད་ཚུལ་གཅིག་
བཅས་ཡོད་ཀྱང་། ཁོང་དགོངས་པ་རྫོགས་རྗེས་ཆེམས་དང་སྐྱ་གདུང་གཉིས་ནག་པོར་
གྱུར་འདུག་པ་དེ་མདུན་བཅར་ཞབས་ཁུ་ནང་མ་ཕལ་ཆེར་གྱིས་མཐོང་འདུག

དགོངས་ཇོགས་ཀྱི་ཚུ་ཆེན་སྐོར་ཚུ་གཞུང་གི་གསལ་བསྐྱབས་ནང་“པཎ་ཆེན་

རིན་པོ་ཆེས་ཕྱག་ལས་གནང་བ་མང་དགས་ནས་ངལ་དུབ་ཀྱིས་སྐྱུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་
 རེད།” ཅེས་དང་། ཡང་། “སྣོ་བུར་དུ་སྤྱིང་གི་ཁྱག་རྒྱུན་ཆད་པ་རེད།” ཅེས་བཤད་
 ཡོད་ཀྱང་། ཆེས་བདེ་ཐང་གི་མི་དར་མ་ཞིག་ཐང་ཆད་ནས་དགོངས་པ་རྫོགས་རྒྱ་དཀོན་
 ཅིང་། གསང་ཡུམ་གྱིས་ཀྱང་། “ཀུན་གཟིགས་མཆོག་ལ་ཁྱག་ཤེད་མཐོ་བའི་ནད་གཞི་
 དང་། ཁྱག་ཆེལ་འཕེལ་བྱེད་ཀྱི་ནད། མཁྱིས་རྒྱ་གཤེར་ཅིའི་ནད། སྤྱིང་ཁམས་མ་
 བདེ་བའི་ནད་གཞི་སོགས་གང་ཡང་མེད་པར། ཐངས་འདིར་སྣོ་བུར་དུ་སྐྱུ་མྱ་ངན་ལས་
 འདས་པ། ཡང་སྤྱིང་ཐང་ཆད་དགས་པའི་རྒྱུ་གྱིས་རེད།” ཅེས་བཤད་འདུག

རྒྱ་རིགས་ཚུམ་པ་པོ་ལུ་ཁང་གིས་ཐེ་ཕན་གྱི་རྒྱ་ནག་དུས་བབ་ཅེས་པའི་ཆགས་
 ཤོག་(༡༧ལོའི་སྤྱི་ལུ་༩ ཆོས་ཉིན་) ཏུ་གསང་ཡུམ་བདེ་ཆེན་དབང་མོར་བཅར་འདྲི་ཞུས་
 པའི་གནས་ཚུལ་ནང་།

གོང་འཁོད་སྣོ་བུར་བུར་ཆེ་སློག་འཕྲོག་པའི་ནད་གཞི་གཅིག་ཀྱང་ཀུན་གཟིགས་
 མཆོག་ལ་མེད་བཞིན་དུ་སྣོ་བུར་སྤྱིང་གི་ཁྱག་རྒྱུན་ཆད་ཟེར་བ་དེ་ཆེན་རིག་གི་རྒྱ་མཆོན་ཡོད་
 པའི་སྐད་ཆ་ཞིག་ཡིན་མི་སྤྱིད།

མཆོ་རྒྱུན་ཁུལ་གྱི་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་གནད་ཡོད་གཉིས་ཀྱིས་ཀྱང་ཀུན་གཟིགས་
 མཆོག་སྣོ་བུར་དགོངས་པ་རྫོགས་པའི་གནས་ཚུལ་མི་སྟན་པ་ཐོས་འཕྲུལ། ད་ཐངས་ཡིན་
 ན་ང་ཆོའི་སྤྱི་མ་གྱང་བྱང་ཏང་གིས་མེད་པར་བཞོས་པ་ཡིན་ཞེས་བཤད་སྤྱོད་ཞིང་། ད་
 དུང་རྒྱ་རིགས་ལས་ཡིན་གྱིས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དགོངས་པ་རྫོགས་སྐྱངས་སྒྲོར་(༡༩༥༩

ལོའི་ཟླ་༥ གྲུང་གོའི་དབྱིད་ཀྱི་ཨ་རི།) བྲིས་པ་<< པཌ་ཆེན་སྒོ་བྱར་དུ་དགོངས་པ་ཚྲོགས་
པའི་གསང་བ་དེར་སྐྱེད་བཅོམ་དུ་ཅང་མང་།>> ཞེས་པ་ལས་དུམ་བུ་ཞིག་འདིར་དངས་
ན།

“རྟག་པར་གཟུགས་པོ་བདེ་ཐང་ལྡན་པ་དང་གཟེ་མདངས་རབ་དུ་རྒྱས་ཤིང་།
ཐུགས་སྒྲོབས་དུ་ཅང་ལྡན་པའི་སྒོ་བ་དཔོན་ཆེན་པོ་པཌ་ཆེན་ཨེར་ཏི་ནི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཆོན་
མཆོག་ཟླ་དང་བོའི་ཆོས་ཉེར་བརྒྱད་ཉིན་བོད་ཡུངས་གཞིས་ཀ་ཅེ་གོང་བྱིར་དུ་སྒོ་བྱར་དགོངས་
པ་ཚྲོགས་པ་རེད། དོན་དེ་མི་རྣམས་ཀྱི་སྒོ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་ཡིན་པས། ཁོང་སྐྱེ་
གཤེགས་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་གང་ཡིན་ཐད་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཆོགས་ལ་དོགས་པ་ཆེན་པོ་
ཡོད་པ་མ་ཟད། རྒྱལ་ཡོངས་(རྒྱ་ནག) ལས་རིགས་སོ་སོ་ལའང་སྐྱེད་བཅོམ་དུ་ཅང་
མང་བོ་ཡོད།

བོད་ཡུངས་ནས་བསྐྱགས་ཡོང་བའི་གསར་འགྱུར་ལྟར་ན། པཌ་ཆེན་རིན་པོ་
ཆའི་སྐྱེ་འབྲིས་སུ་ལས་ཀ་བྱེད་པའི་ལས་བྱེད་མི་སྣ་ཆོས་སྤར་ནས་བབྱང་། པཌ་ཆེན་
རིན་པོ་ཆེ་ལསྐྱེད་གི་ན་ཆ་ཡོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་ཅ་བ་ནས་མེད་ཅིང་། སྐྱེད་ནད་ཐེངས་
གཅིག་ལའང་བྱུང་མ་ཆོང་བ་མ་ཟད། ཟླ་དང་བོའི་ཆོས་དགའི་ཉིན་པེ་ཅིན་ནས་ལྟ་སར་
ཕེབས་བསྐྱོད་གནང་བའི་སྤྱོད་ལ་དེ་མ་ཐག་སྐྱེ་གཟུགས་ལ་བྱོན་ཡོངས་སུ་བདེ་ཐང་དང་
རྒྱན་གཏན་ཡིན་པར་ར་སྒྲོད་བྱང་། ཞེས་ཟེར། དེར་མ་ཟད་སྐྱེ་སྐྱེད་མ་བཞེས་གོང་གི་
ཁུ་ཆོད་ཁ་གས་ནང་དུའང་ཁོང་གི་སྐྱེ་འབྲིས་སུ་ཡོད་པའི་མི་ཆོས་སྐྱེ་གཟུགས་ལ་མི་བདེ་

པའི་ནམ་འགྱུར་ཅུང་ཟད་ཅམ་ཡང་མ་མཐོང་ན། ཅིའི་ཕྱིར་མཆན་ཕྱེད་ལ་དེ་ལྟ་བུའི་
སྒྲིང་ནད་དྲག་པོ་ཕྱག་ནས་སྒྲོ་བུར་དུ་དགོངས་པ་རྫོགས་པ་རེད།

དེའི་ཕྱིར་མི་ནམས་ཀྱིས་གཏམ་སྒྲེང་མི་ཕྱེད་པ་ག་ལ་སྤྱོད། པའ་ཆེན་རིན་པོ་
ཆེ་ལ་རྒྱས་ཡོད་པའི་མི་དྲག་ཅིག་གིས་བཤད་དོན། ལོ་ཤས་རིང་ཀྱང་གྲང་(རྒྱ་དམར་)གིས་
བོད་ལ་འཛིན་པའི་ཕྱེད་སྒྲངས་ཡོད་ཆད་དང་། ཁོང་ལ་འཐབ་སྤྱོད་གས་གཅིག་སྒྲིལ་གྱི་ལག་
ཆར་གང་བྱུང་དུ་བཅད་སྤྱོད་བཏང་བ་དེར་ཐུགས་གཏིང་ནས་མི་དགའ་ཡང་། ཕྱི་རོལ་ཡུལ་
གྱི་རྒྱ་རྒྱུན་དབང་གིས་ཡུལ་དུས་འགའ་ཞིག་དུ་རང་ཉིད་ཀྱི་ཐུགས་དགོངས་དང་འགལ་
པའི་ཆོག་ཁ་ཤས་གསུང་སྤྱོད། ཡིན་ནའང་ཁོང་རང་ངོས་ནས་ཀྱང་གྲང་ལ་དུས་ནམ་
ཡང་མི་དགའ་བ་རེད། བྱེད་པར་དུ་ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་རིང་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་མང་ཆོགས་ཀྱིས་
(རྒྱ་གཞུང་ལ་)ངོ་རྒྱལ་རབ་དང་རིམ་པ་བྱུང་བར། ཀྱང་གྲང་གིས་ཁྲག་དྲི་བྱོ་བའི་དྲག་
གཞོན་བྱས་པ་ནས་བཟུང་། པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ཀྱང་གྲང་ལ་མི་དགའ་བ་དེ་ཉིན་རེ་ལས་
ཉིན་རེར་ཐུགས་ཆེ་རུ་སོང་སྟེ། ཐ་ན་མངོན་གསལ་དུ་ཀྱང་གྲང་ལ་སྦྱོན་བཅོལ་གནང་
བར་མ་ཟད། སྦྱོན་བཅོལ་གྱི་མདུང་ཅེ་ཐད་ཀར་ཀྱང་གྲང་གིས་བོད་ལ་འཛིན་པའི་མི་རིགས་
སྤྱོད་ཏུས། ཆོས་ལུགས་སྤྱོད་ཏུས། ལས་ཕྱེད་པའི་སྤྱོད་ཏུས་བཅས་ལ་གཏད་པ་རེད།
དེའི་ཕྱིར་ཀྱང་གྲང་གིས་ཕྱིའི་ནམ་པ་ཅམ་ལ་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་བརྩི་འཛིན་དང་ཡོད་
ཆེས་ཕྱེད་ཁུལ་ཕྱེད་པ་ལས། རོན་ངོ་མའི་ཐོག་སྤྲ་ས་ནས་ཁོང་ལ་གཟབ་ནན་གྱི་སྒྲོ་ནས་
དོགས་ཐོན་དང་སོ་སྐུལ་ཕྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་རེད།

གསར་འགྱུར་འབྱུང་ཁུངས་ལྟར་ན། ཟླ་དང་པོའི་ཆེས་ཉལ་ཉན་ལྟ་སྟངས་གྲོང་
 བྱེད་དུ་ཉེས་ཆད་གཅོད་པའི་ཆོག་གས་ཆེན་ཞིག་བསྐྱུས་ནས་ལྟ་སྟངས་འོ་ཆོལ་ལས་འགྱུར་ནང་
 ཞུགས་པའི་མེ་ཉེར་བདུན་ལ་ཉེས་ཆད་བཅད་ཅིང་། མང་ཆེ་བར་སློག་བྲིམས་སོགས་ཉེས་
 ཆད་དྲག་པོ་བཅད་པ་རེད། སྐབས་དེར་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གཞིས་ཅེར་བཞུགས་ཡོད།
 ཁོང་གིས་གནས་ཚུལ་དེ་གསལ་འཕྲལ་དེ་མ་ཐག་ཞལ་རས་ཀྱི་འཇུག་མདངས་ཅ་བ་ནས་
 ཡལ་ཏེ་ཐུགས་ཏེ་ཅང་སྒྲིབ་དང་བྲིས་པའི་རྣམ་འགྱུར་ཞིག་བྱུང་ནས་ཡུན་རིང་བོར་ཅི་ཡང་
 མི་གསུང་བར་གྱུར་སྐབས། སྐྱེ་བྱུང་དུ་འཁོད་པའི་གྲ་བ་ཆོས་རིན་པོ་ཆེས་གནོད་འཆེ་
 སོག་པའི་མི་ཆོར་བསྡུ་སྡོན་གནང་བ་རེད་ཅེས་ཟེར། པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ནི་དེ་ལྟ་བུའི་
 གནས་ཚུལ་ཞིག་གི་འོག་དུ་སྒྲིབ་བྱུང་དུ་དགོངས་པ་རྒྱུགས་པ་རེད། དེའི་ཕྱིར་ཁོང་འདས་
 པའི་རྒྱ་རྒྱུན་དེས་མི་རྣམས་ལ་རྟོགས་པར་དཀའ་བའི་གསང་དོན་ཆེན་པོ་ཞིག་བཞག་པ་
 རེད།” ཅེས་ཨ་ལགས་ཅ་ཡུས་ཀྱིས་བརྗེད་པའི་ <<ངའི་མ་ཡུལ་གྱི་ཡ་ང་བའི་ལོ་
 རྒྱུས་>>ནང་བཀོད་འདུག

མདོ་དོན་ཡཀུན་གཞིགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནད་མེད་བདེ་ཐང་གི་ངང་
 སྒྲིབ་བྱུང་དགོངས་པ་རྒྱུགས་པའི་དོན་རྒྱུན་དེར་རྒྱ་རྒྱུན་པོད་རིགས་མི་དམངས་རྣམས་རྟོགས་
 ཆོར་ཆེན་པོ་ཡོད་པར་མ་ཟད། རྒྱ་རིགས་ཀྱི་ནང་དུ་འང་དེ་མཚུངས་རྟོགས་ཆོར་ཡོད་
 པའི་དཔེར་བཞིན་གཉིས་གོང་བཀོད་ལྟར་ཡིན་པས། པའ་ཆེན་སྐྱེ་བྱུང་བཅུ་བ་མཆོག་རྒྱ་
 རྒྱུ་དམར་གཞུང་གིས་བཀོད་སྟངས་རྒྱུ་གྱི་གྲོད་གཞི་ཁག་བོད་མི་མང་གི་སེམས་ནང་ན་གསོན་

པོར་གནས་ཡོད་ཅིང་། འཇམ་སྒྲིང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆོག་ས་སྡེ་ཁག་གིས་འདི་ཉིད་དོན་ཚུང་དུ་
མ་གཟིགས་པར་ཆོན་རིག་བརྟག་དཔྱད་ངེས་པར་བྱེད་དགོས་པའི་འཁོད་བསྐྱེལ་གྲགས་
ཆེན་ལུ་རྒྱ་ཡིན། ། །

བུར་བལྟའི་དབུང་གཞི།

- ༡།   རྒྱལ་དབང་བཙུ་བཞི་བ་མཆོག་གི་མཛད་རྣམ་ངོས་ཀྱི་ཡུལ་དང་ངོས་ཀྱི་མི་མང་། ཤེས་
རིག་པར་ཁང་། ༡༩༩༡ ལོ།
- ༢།   ཡ་ཀུན་གཟིགས་པའུ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་ཡིག་འབྲུ་བྲི་བདུན་གྱི་སྟན་ལྷ། བོད་གཞུང་
བདེ་སྤྱང་བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གིས་བསྐྱར་བའི་བོད་ཡིག་དེ་བ། ༡༩༩༧།༡༡།༡
- ༣།   སྒྲོབ་དཔོན་ཆེན་པོ་པན་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ། འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོ། བོད་གཞུང་བདེ་
སྤྱང་བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གིས་བསྐྱར་བའི་བོད་ཡིག་དེ་བ།
- ༤།   པན་ཆེན་སྐུ་ཕྱེང་བཙུ་བའི་ཆབ་ཤོག་ཕྱོགས་སྒྲིག་བཀའ་སྤྱོད་པར་མ།
- ༥།   བོད་གཞུང་ཕྱི་དྲུལ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བྲས་པའི་ཡ་ཀུན་གཟིགས་པའུ་ཆེན་
རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་གསུང་གཅེས་བཏུས།
- ༦།   རྟག་ལྷ་ཕུན་ཆོགས་བཀའ་ཤིས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་མི་ཆེའི་བྱང་བ་བཟོད་པ། ༡༩༩༧ལོའི་
རྟ་ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
- ༧།   ལྷ་སྐབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྷན་གྱི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས། ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་།
- ༨།   བྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེའི་རང་རྣམ།
- ༩།   ཆེ་ཏན་ཞབས་བྱུང་གིས་མཛད་པའི་ཉོགས་བཟོད་དངུལ་གྱི་མེ་ཏོག
- ༡༠།   འཇིགས་མེད་ཐེག་མཆོག་གིས་མཛད་པའི་རྩོད་བྱོན་ཆེན་གྱི་གདན་རབས།
མཆོ་སྡོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ༡༩༩༩ལོ།
- ༡༡།   རི་འབྲུར་སྐུལ་སྐྱས་མཛད་པའི་དགེ་སྤྱུག་ལས་ཀྱི་ཕྱོང་བ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་།
- ༡༢།   བྱང་དམར་སྐུལ་སྐྱས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་རེ་བ་ཀུན་སྒྲིང་། ༡༩༩༧
- ༡༣།   ཨ་ལགས་ཅ་ཡུས་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབར་གྱིས་མཛད་པའི་ངའི་ཕ་ཡུལ་གྱི་ཡ་ང་བའི་
ལོ་རྒྱུས། བོད་གཞུང་ཕྱི་དྲུལ་ལས་ཁུངས། ༡༩༩༥།༧

- ༡༩། གཞུག་གཟིགས་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་རང་ཡུལ་དུ་ཕེབས་པ། བོད་མྱེངས་བརྟན་པར།
 ༡༥། བོད་གཞུང་ཕྱི་རིལ་ལས་ཁུངས་ནས་ཕྱོགས་བསྐྱེགས་བྱས་པའི་བརྟན་འཕྲོན་འཁོར་ཐག་
 གཞུག་གཟིགས་པར་ཆེན་པོ་ཆེའི་རྣམ་ཐར་དང་ཡང་སྤྱད་ངོས་འཛིན་སྒྲིམ།
 ༡༦། ལྷ་ལྷན་སྒྲོན་ཆེན་མའི་གསུང་བཤད་ཀྱི་སྒྲ་ཕབ་འཁོར་ཐག་
 ༡༧། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་བདམས་བསྐྱེགས། འདོན་ཐེངས་དང་
 བོ། བོད་མྱེངས་ཆབ་གྲོས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་།
 ༡༩༥༣།༡༠ (ནང་ཁྲལ་འགྲེམས་སྤྲེལ།)
 ༡༨། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་བདམས་བསྐྱེགས། འདོན་ཐེངས་གཉིས་
 པ། བོད་མྱེངས་ཆབ་གྲོས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་།
 ༡༩༥༣།༡ (ནང་ཁྲལ་འགྲེམས་སྤྲེལ།)
 ༡༩། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་བདམས་བསྐྱེགས། འདོན་ཐེངས་གསུམ་
 པ། བོད་མྱེངས་ཆབ་གྲོས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་།
 ༡༩༥༤།༡ (ནང་ཁྲལ་འགྲེམས་སྤྲེལ།)
 ༢༠། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་བདམས་བསྐྱེགས། འདོན་ཐེངས་དུག་
 པ། བོད་མྱེངས་ཆབ་གྲོས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་།
 ༡༩༥༥།༡༡ (ནང་ཁྲལ་འགྲེམས་སྤྲེལ།)
 ༢༡། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་བདམས་བསྐྱེགས། འདོན་ཐེངས་བརྒྱད་
 པ། བོད་མྱེངས་ཆབ་གྲོས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་།
 ༡༩༥༦ལོ། (ནང་ཁྲལ་འགྲེམས་སྤྲེལ།)
 ༢༢། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔུང་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་བདམས་བསྐྱེགས། འདོན་ཐེངས་དགུ་
 བ། བོད་མྱེངས་ཆབ་གྲོས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་རྒྱ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་།

༡༩༥༦ལོ། (ནང་ཁྱལ་འགྲེམས་སྟེལ།)

༣༩། དཔའ་རིས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུ། (རྒྱ་ཡིག་ ནང་ཁྱལ་འགྲེམས་སྟེལ།)

༣༩། A Poisoned Arrow - The Secret Report of the 10th Panchen Lama, Tibetan Information Network, London

༣༥། ༡༩༩༣ ལོའི་མཆོ་སྟོན་སྟོབ་གསོ་འདོན་ཐེངས་གཉིས་པ།

༣༦། ༡༩༩༣ ལོའི་མཆོ་སྟོན་སྟོབ་གསོ་འདོན་ཐེངས་བཞི་པ།

༣༧། མཆོ་སྟོན་ནས་བཏོན་པའི་༡༩༩༠ ལོའི་བོད་སྐད་ཡིག་ལས་དོན་དུས་དེབ་གཉིས་པ།

༣༨། ༡༩༩༩ ལོའི་ཕྱི་རྒྱལ་དུས་དེབ་འདོན་ཐེངས་གསུམ་པ། མཆོ་སྟོན།

༣༩། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ ༡༩༩༠།༡ དེ་ཅིང་།

༤༠། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ ༡༩༩༠།༣ དེ་ཅིང་།

༤༡། ༡༩༩༩ ལོའི་ཟླ་༥ གྲུང་གོའི་དཔྱད་ཀྱི་ (རྒྱ་ཡིག་) ཨ་རི།

༤༢། སྟོན་འབྲེད། ༡༩༩༧།༣ (རྒྱ་ཡིག་) རྟོང་རྟོང་།

༤༣། གྲུང་གོ་བོད་མྱེད་སྤྱོད་སྤྱོད་ (རྒྱ་ཡིག་) ༡༩༩༠ ལོའི་འདོན་ཐེངས་དང་པོ།

༤༤། གྲུང་གོ་བོད་མྱེད་སྤྱོད་ (རྒྱ་ཡིག་) ༡༩༩༧ ལོའི་འདོན་ཐེངས་དང་པོ།

༤༥། རྒྱ་ནག་དུས་ཚགས། (རྒྱ་ཡིག་) ༡༩༩༩།༩།༣ ཐའེ་ཤན།

༤༦། ཡུཀ་གཞིགས་པའི་ཆེན་རིན་པོ་སེའི་བྱོན་བོད་རིགས་སྤྱལ་ལ་ཐེབས་པའི་བརྒྱན་པར།

